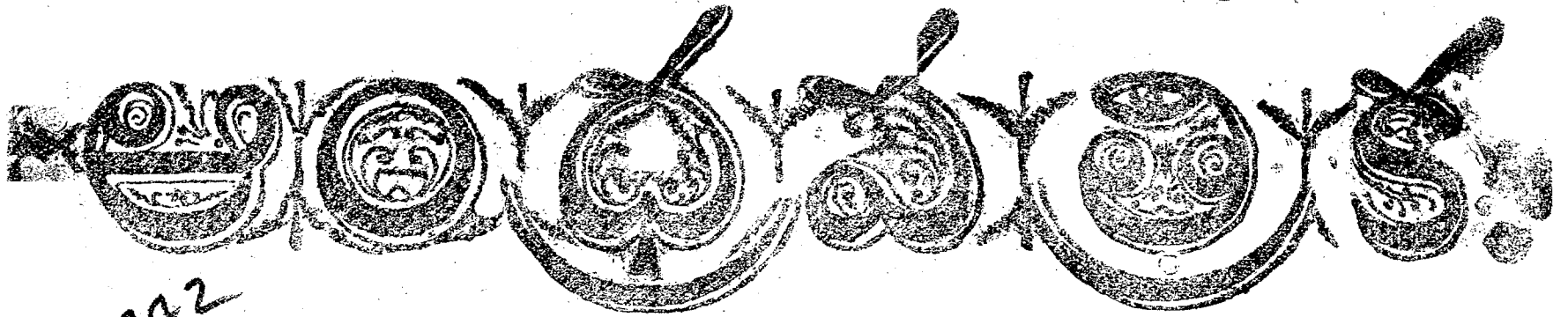

విడి ప్రకటన 1-1-010

Register No. M. III8.

Post Box No. 212.

Telephone No. 544.

3/1342

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

Vol. 12 }
సంపుటము ౧౨

చెన్న పట్టణము 1925 వ సం॥ ఆగస్టునెల 14-వ తేది శుక్ర వారము
శ్రీ కృష్ణసామ సంవత్సరము, శ్రావణమాస బహుళ దశమి ౧౦.

No. 114 }
సంచిక ౧౧౪

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

గొప్ప గొప్పవారిచే వేలకు వేలు యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది. మంచభాష వీటి చూచి కొనిన మోసముగలుగదు.

అమృతాంజనము సకలవిధ నొప్పులకు సంజీవివంటిది

తలనొప్పుల మాన్పును, వాయువుపోట్ల బాపును,
పార్శ్వపునొప్పులు బారదోలును, పోట్లబోగొట్టును.
బెణుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాపును.
దగ్గును తగ్గించును దురదను తొలగించును.

ఈమందును రుద్దగానే చెమట పట్టుటవలన శరీర
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి దేహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తగ్గించును
విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు

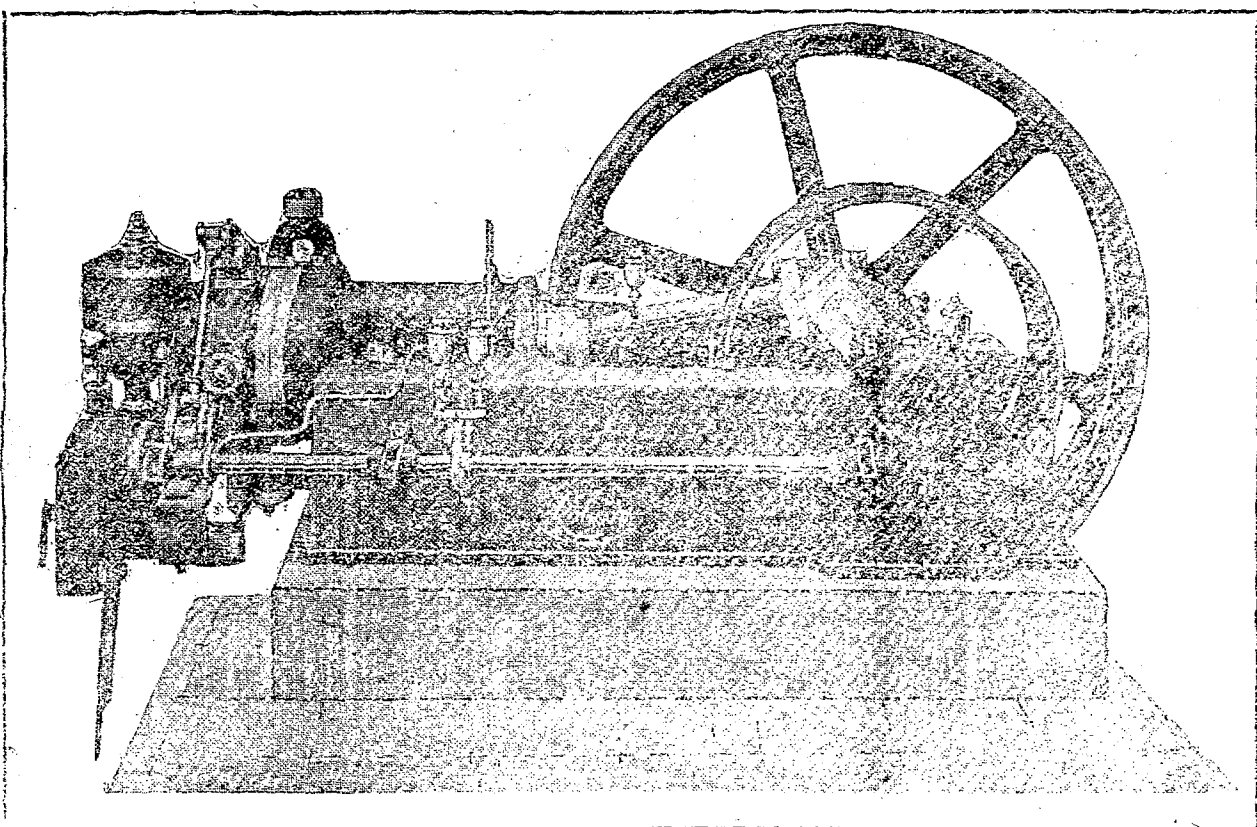
చక్కనిదబ్బీతో సహా సీసా 1-కి ర్పు 0-10-0; డజన్ 1-కి ర్పు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.

అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుళెట్టివీధి, మద్రాసు లేక, 109 ప్రేరి రోడ్డు, భోర్లు బొంబాయి.

The Best and Up-to-date Engine in the Market

“రాబ్ సెక్” లాంగువ్ట్రోక్ న్యూట్రెపు సెమిడి సెల్ క్రూడ్ ఆయిలు యింజనులు

1860

లోడు లాగుటలో ప్రసిద్ధిచెందినవి. ఎంత మడ్డి క్రూడ్ ఆయిలుతోనైనను చక్కగా పనిచేయును. ఆయిలు బహు శక్తిగలవగ భర్చగును.
వేపరై జరుగు తరుచుగా క్లీన్ చేయ నవసరములేదు. ఇంజనులు భారీవిగానున్నా, సామానులు బలముగాను,
ఐంజను అధికముగానున్ను పుండుటచే చాలకాలము చక్కగా పనిచేయును. ఇంజను నడిపించుటకు ఏ కన సర్వోత్తము లక్ష్మి లేక
సోదో దేంబుట్టు:—

లండన్ ప్రేడింగు కంపెనీ, బెజవాడ (ఇండియా)

Telegram: "LAKSHMI" Bezwada

(అన్ని రకముల విల్లుసామానులు డై రెక్టుగా యింపొమ్మచేసి స్థానికులనుచు వారు “రాబ్ సెక్” గొన్నయింజనులు, ప్లాంబులగుంట్ల సోదో చేయవచ్చు.)

నోటీసు

డి. యల్. శాస్త్రి అండ్ కో., ఇంజనీయర్స్, మెట్రాన్

మా కంపెనీలో చిరకాలము మేనేజరుగానున్న చల్లా లక్ష్మీనరసింహామూగారును, క్యాంప్ వానర్లుగానున్న చల్లా పాపయ్యరాజు, నరసింహామూర్తిగారును మా కంపెనీతో సంబంధము వదులుకొన్నారు. గనుక, యితరులనుంచి మా కంపెనీ తరపున వారలతోనే వ్యవహారములు జరపకూడదనియు, మా కివ్వవలయుండు సొమ్ములు, ఆర్డర్లు వగైరాలను వారలకివ్వక, మా ఆఫీసుకు డైరెక్టుగానే పంపించవలయుననియు, వారల కిచ్చునెడల మేముంగీకరించమనియు యిందుమూలముగా మా ఖాతాదార్లకును, యితరులకును తెలియపర్చడమైనది.

మెట్రాన్, 31-7-25 సం॥

ప్రాప్తయిట.

శ్రీ కృష్ణ జన్మాష్టమి నాటికి

భగవంతుని పూజచేయుటకై చొక్కపు వెండిలో తయారు చేయబడిన శ్రీ కృష్ణ విగ్రహములు:—
జల 1 కి 0-14-0,
2-0-0, 3-8-0,
5-0-0.

వినాయక చతుర్థి నాటికి

వెండి వినాయక విగ్రహములు:—
ప్రభావళితేనీవి రుప్ 2-0-0,
3-8-0, 5-0-0.
ప్రభావళిగలవి రుప్ 6-0-0,
10-0-0, 15-0-0.

ఔలిగం: "జయలక్ష్మి" బెంగళూరు.

వలయువారు తక్షణము వ్రాయుడు.

(2165)

ఇండియన్ జ్యూయలరీ మార్కు, నగర్రపేట, బెంగళూరుసిటీ.

బంగారు వెండినగలతో

ఏవి కావలసినను మావద్ద సిద్ధముగానున్నవి

మాకు చిన్నవి పెద్దవి అను వ్యత్యాసము లేదు. కష్టము చులభము అను భేదములేదు. పెద్దవారు వచ్చినను చిన్నవారు వచ్చినను ధరలయందు వ్యత్యాస ముండదు. ఎంతకాలము గడిచినను మాబిల్లుతో మీరు మావద్ద తీసిన నగలను తెచ్చిన వచ్చినను ధరలయందు వ్యత్యాస ముండదు. ఎంతకాలము గడిచినను మాబిల్లుతో మీరు మావద్ద తీసిన నగలను తెచ్చిన వచ్చినను ధరలయందు వ్యత్యాస ముండదు. ఆర్డరుచ్చిన తృప్తికరముగా లేనచో, నగర్యుక నగను యిచ్చెదము లేక పైకము కావలసినను తిరిగి వాప సిచ్చెదము. ఇవరం బంగారుకు సీమవెండికి పూచీనిచ్చెదము. యిత తెలుపనేల! మా కాతాదారులకు తృప్తికలిగించుటయే మా ముఖ్య ఉద్దేశము. 172 పుటలుగల విచిత్రమైన క్యాలటారు. 1-0-0

ఇదివరలో మా ప్రదర్శనశాలకు రానివారు ఒకడసా రాగోరెదము. ఉమ్మడి రామయ్యశెట్టి, గురుస్వామిశెట్టికంపెనీ నగలవర్తకులు, 25, చైనాబజారురోడ్డు, మద్రాసు.

జర్మనీ వారి కిక్కుమూల వ్యాధి నివారించుట ఎట్లు తెలియును.

ప్రపంచమందు అంతటను వేదకువేలుమంది హడెన్ సాను వాడి స్వస్థత చెందియున్నారు.

గొప్ప జర్మనీ మూలవ్యాధినివారణి. బర్లిన్ పేట విశ్వవిద్యాలయ క్లినిక్ నందు మూలవ్యాధికి గల ఔషధము హడెన్ సాన్ యొక్కటియే. హడెన్ సా తప్పక మూలవ్యాధిని ఎండబెట్టి, రాలునట్లు చేయును. మరి యొకక్షణముకూడ వ్యాధిచే బాధపడవద్దు. నేడే ఒక ట్యూబును కొనుడు. ధర 1 కి రు 2-4-0 ప్రత్యేకస్పాట్లతో పెద్దపైబాది గలదు. పూర్తిగా తృప్తిలేనిచో పైకము వాప సీయబడును.

చురుకుగా పనిచేయునట్టి ఏజంట్లుకావలెను.

Sole Agents:—THE INTERNATIONAL TRADERS, 1961 Sankdi Sheri. Telegram—"Special." AHMEDABAD

Agents for Andhradesa:—Mr. K. A. RAJU, Goraga, Post Vissakoderu, Tp. Bhimavaram Kistna Dt.

Agents for Madras Presidency:—

Mesers, DADHA & Company, Esplanade, MADRAS.

Agents for Mysore & Goorg:—

Messrs JONES & Co., No. 5, Gundopenth Street, Bangalor ity.

AGENTS for Travancore:—

KRISHNA & Company, Trivandrum.

శ్రీ శే. సర్ సురేంద్ర నాథ బెనర్జీగారు

13 వ తేదీ ఎంగుయిండియా

మహాత్ముని వ్యాససంగ్రహము

"దేశమున నిటీవల నూతనాశయములును నూతనభావములును ప్రబలుటవలన భేదాభిమతములు పెనుకబడినను మొదటినుండియు దేశమునకు నిరుపమాన మగు సేవచేసినవా డీమహానీయుడే. ఆతని పహిత్యేనవలసిన యిప్పటి నవవికాసముగూడ జనించినది."

ఎక్స్ ప్రెస్ జిహ్వాలనీ-ఎక్స్ ప్రెస్ జాకాటునుడ్యూటీ

"ఈవిషయములనుగూర్చి నే నేమియును వ్రాయలేదని కొందరనిరి. ప్రజలు పనిచేయదలచినచో పనిచేయ వీలైనవిషయములనుగూర్చి మాత్రమే నేను వ్రాయుచుందును. మనలను పీడించుచున్న అనర్థకముల నన్నిటిని గూర్చి వ్రాయుచు ప్రజల కాగ్రహమును నృద్ధిచేయుట నాపనికాదు. ప్రజలు అసహాయులు అనర్థకములను దీనమును కనబడుచు నేయుండును. నేను నివారణ సాధానములనుగూర్చి మాత్రమే వ్రాయుచుందును. యంత్రకాలలను గూర్చి నేనుపేక్షవహించుట లేదు. ఆపత్రికముకు లభ్యమగు రక్షణ లన్నియును కావలెననియే అవకాశము లభించినపు డెల్ల నేను తెలుపుచుందును. నాకు శక్తియున్నచో విదేశీబట్ట లన్నిటి మీదను నేను హెచ్చుగా పన్ను వేసి యుందును. అంతకంటె యంత్రకాలలను గూర్చి నేను చేయగలిగిన దేదియును లేదు. యంత్రకాలలకు ధన మున్నది. అన్ని దేశములలోను ప్రతినిధులున్నారు. సరకులను వారాదేశములకు గొనిపోవు చుందురు. ఆపత్రికముకు నాసహాయమనవసరము. యంత్రకాలల యజమానులకు ధైర్యములేదుగాన వారు నోరెత్తి మాటాడజాలరు. వాటాదారుల లాభములను గూర్చి మాత్రమే వారు జాగ్రత్త పడుచుండురు. మిల్లు బట్టలను కొనునట్టి బీదల సదుపాయమును వారు గమనింపరు. యంత్రకాలలకు ఖద్దరు విరోధికాదు. ఖద్దరు వెలబిడ్డవంటి సోదరి. దానిని బాగుగా రక్షించుట అవసరము. కావున నేను దాని విషయమున ఎక్కువ దీక్షతో పనిచేయుచున్నాను. మిల్లు పరిశ్రమ గడిచేరిన పెద్దక్క. దాని కొరతసహాయ మనవసరము. ఖద్దరుకు యుక్తవయసు వచ్చినతరువాత ఆత్మరక్షణకై దాని కిది కలుగును. (అ. ప్రె.)

వెల్లింగ్ టన్ సి నీ మా

8-8-24 శనివారమునుండి 14-8-25 శుక్రవారము వరకు

శ్రీ కృష్ణజయంతి వారమునకు

ప్రత్యేక ప్రదర్శనము

ఇండియన్ ఆర్ట్స్ కంపెనీవారిచే అమోఘముగా తయారుచేయబడిన కబీర్ దాసు సుప్రసిద్ధమైన మైసూరు గుబ్బి డ్రమాటిక్ కంపెనీవారిచే ప్రదర్శించబడినది. మెసర్సు సి. బి. మల్లప్ప, జి. నాగేశ్వర రావు, జి. హెచ్. వీరన్న మొదలగు, సుప్రసిద్ధులకులు కూడ గలరు. (958)

క్రాన్ థియేటరులో

శనివారం 8-8-25 నుండి 14-8-25 తేది

శుక్రవారము వరకు

ప్రతిరోజు రెండు ప్రదర్శనములు 6-15, 9-30. ప్రత్యేక ప్రదర్శనం శని, ఆదివారములలో మధ్యాహ్నం 3-15 గం॥ మాడన్ థియేటరు లిమిటెడ్ వారు రోముదేశమందలి యూనియన్ సినిమెటోగ్రాఫ్ ఇటాలియా వారితోకలిసి హిందువుల కత్యంత పవిత్రమగు

సావిత్రి

6 భాగములు:— మెసలీనాలో అత్యద్భుతముగ నటించిన కాంపెనీసను సావిత్రి పాత్రమును ప్రదర్శించును యీ ఫిల్మ్ ను ప్రదర్శించుటకు మాడన్ థియేటరువారే సర్వాధికారమును కల్గియున్నారు. పత్రికత "సావిత్రి" ని చూడుడు. హాస్యములు ప్రత్యేకముగ చూపబడును. (2258)

హెడ్డాజు పరిస్థితులు

మెదినా దేవాలయములను రక్షించుటకు భారత మహమ్మదీయులకోరిక

మాలానా షాకతాలిగారిట్లు తంతి చేయుచున్నారు:

బొంబాయి, ఆగస్టు 12:—11 వ తేదీ రాత్రి ముసల్మానులు చాలమందిహుడిన సభ జరిగెను. మాలా షాకతాలిగార ధ్యక్షతన వహించిరి. కిలాఫత్ డెయిలీ సంపాదకుడగు కుమార హమీద్ గారు హాజరైనదిరి. హెడ్డాజియాత్రకు సకలసౌఖ్యములు సమహర్షబుడెను. శాంతియుతముగ నుండెను.

ఐడిక్ సాదుగారు రాకపూర్వము మక్కాలో కొన్ని గోరీలు నేర్పిదుండగిడులు త్రవ్వించి రినియు, భారతదేశము నుండిపోయిన కిలాఫత్ రాయబారులు వాటినిపు సస్థాపనము మహమ్మదీయమహాసభసూచనప్రకారము చేయ గోరినియు, నందులకై బిసుగా రంగీకరించిరి. రాయబారులు నూచించినటులు మెదినా దేవాలయక్షుడు, శాంతి నెలకొనినతోడనే సర్వప్రాపంచిక మహమ్మదీయ మహాసభను సమావేశపఱచుటకు సంగీకరించిరి. కొన్ని యచ్చప్రకటనలను భారతదేశమందు ప్రచార నాందించుటకు గూడ బంపిరి. మహమ్మదీయు లందఱును తమ యంతర్విభేదములను బోనాడి మెదినాదేవాలయక్షుణ నొనర్చునటుల సుల్తానును ప్రోద్బలము చేయవలెననియు కుమారహమీదుగారు ప్రబోధించిరి. జత్తెరతుత్ అరబ్బువారి సమద్రతీరము మహమ్మదీయతలకు లభి విదేశీయులచే నాక్రమింపఁబడనన్నదనియు, నమీర్ ఆలీగారే స్వతఃకై నాధారపడలేని దుర్బలావస్థయందుండెననియు గావున తద్విషయమై పరిశ్రమ యొనర్చవలె ననియు ప్రబోధించిరి.

పిమ్మట షాకతాలిగారు తమ యధ్యక్షతోపన్యాసమును ముగించినపిమ్మట నీ క్రింది తంతిని సుల్తాను ఐడిక్ సాదుగారికింపుచురని ఉర్దూ భాషయందు తర్జుమాచేసి సభలో చదివిరి. అది యిట్లున్నది. కిలాఫత్ రాయబారులు, హెడ్డాజియాత్రకులు తేనుముగా వచ్చినందులకు భగవంతుని యెడ గృతజ్ఞులము. యాత్ర శాంతముగ జరుగుటకు, రాకపోకలు మొదలగు సౌఖ్యముల యేర్పాట్లు మీరు చేసినదానికి మాకృతజ్ఞత యెప్పుచున్నాము. మెరియతుకు న్యతిరేక మయినను గొండలు దుండగిడులు పూజితముగ గోరిలను పాడుచేసిరని తెలిసినది. పవిత్రమగు హెడ్డా జన్నివిధములకు మహమ్మదీయులకు సమానమే కావున నితర మహమ్మదీయ వర్ణములవారి యాచారముల కెట్టి భంగమును వాటిల్ల నీయగూడదు. నిజపరిస్థితుల నారయుటకు వచ్చిన మారాయబారులు వెంటనే యాగోరీలు పునర్నిర్మామందువఱకు వాటికి రక్షణార్థము ప్రహరిలను నెలకొల్ప నూచించుచున్నారు. ఈ లేమాలు రాయబారులు మీరందుల కంగీకరించినటులు యెప్పుచున్నారు. మీ రన్నొత్తించిన ప్రచురణ మదుగూడ నాభ్యాగృతను నహించినటులే యున్నది. వదినా విషమమయి యిట్టి దా రుణ ము లి క ము ం దు జ రి గి న టు లు దె లి యు షో భా ర త మహమ్మదీయుల సానుభూతిని గోల్పోవుదురు. నేడుగూడ హెడ్డా జానందు హుస్సేనుషేరీపుగారి కటుంబ ముండుట కిష్టపడము. హెడ్డాజు యిస్లాముగానే యుండుటకు గోరుము. దానిని ప్రపంచములోని మహమ్మదీయులందఱునహాయమున శ్రేయోభివృద్ధుల గలదానినిగా నిచ్చయించుచున్నాము. మీవాగ్దానమందు గాడివిశ్వాస ముంచుచున్నాము. ఆచారపు పట్టుదలను గమనింతురని యూహించుచున్నాము. దుండగిడులు చేసినయల్లరివలనను గలిగిననష్టము పూర్తిగానవకయింపఁబడునని యూహించుచున్నాము. మహమ్మదీయ మహాసభ, యిస్లామువ్యవహారములు చర్చించుటకు తొండులో కిలాఫత్కార్యనిర్వాహకసంఘమును గూర్చుచున్నాము." (అ. (పె.)

రత్న పురుష లేహ్యం

శుక్లవస్త్రమును పోగొట్టి బలముగలుగజేయు అద్భుతలేహ్యం. ఏకారణముచే సంభవించిన శుక్లవస్త్రమైనను పారదోలునని అనేకులు కొనియాడినారు. మేహమునల్ల వచ్చినదగ్గు, మూత్రోగములుకూడా తగ్గును. ధర్మి రు 3-4-0.

(క్రవ్యాధి)

అశీర్వాదమునాగొట్టి అన్నమరుసనట్లు చేయుటయే గాక నుంచిజకరాగ్ని కలుగజేయును. తులం 1 కి రు 1-0-0. పట్టాభిరామ వైద్యశాల గోదావరిజిల్లా(రాయవరం)

***** గుణములలో శ్రేష్ఠము! బజారునందలి రకములన్నిటికంటె మేలైనది!! వెలలో నరసము!! *****

రాజేశ్వరి

చర్మవ్యాధులకు

బొర క్కుసబ్బు

వజ్రాయుధము

మైనపువత్తులు, అన్ని రకముల సబ్బులు కూడ దొరుకును. అన్ని స్థలములలో ఏజంట్లు కావలెను.

ఆర్. ఆర్. సోపు అండ్ క్యాండిల్ వర్క్స్. బెజి వా డ.

అభ్రకభవ్యము

అమోఘమైన మందు సక్రమముగా 800 పుటములు వేయ బడినది. శ్రీ ముక్త్యాలంకారావారి సంస్థానమున స్వోపయోగమున కె తయారుచేయబడినది.

దాని ఉపయోగమును గుర్తించి స్వల్పధరకు విక్రయమునకుగూడ పెట్టినాము. మూత్రవ్యాధులలో బాగా పనిచేయును. డయిటిస్ అనే బహుమూత్రవ్యాధిని పోగొట్టి, మూత్రములోనుండే తీవ్రపదార్థమును తీసివేయును. వేజిని, దగ్గును, తుయరోగమును బోగొట్టును. కఫరోగము లన్నిటియందు చాలా మంచిది. ఔషధయోగములందు గూడ ఉపయోగించుకోవచ్చును. గొప్పగొప్పవారు మెచ్చియున్నారు. అనుపానవిశేషములచే నన్నివ్యాధులను గుదుర్చును. ఒకసారి వాడిచూడండి మీకే తెలుస్తుంది. ఉపయోగించువిధము మందుతో పంపబడును. ఎక్కువగా కొనేవారికి ప్రత్యేకపు రేటు. తులం 1 కి 5-0-0.

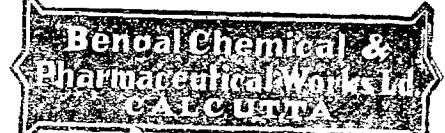
అడను:— మేనేజరు, ఆర్వర సాయనశాల, ముక్త్యాల, (కృష్ణాజిల్లా)

అశ్వన్ | అశ్వగంధిచే తయారుచేయబడిన సంజీ

బలహీనమైన నరములకు, దుర్బలమైన మెదడుకు, బలములేని కండరము కు, ఈ అమోఘమైన ఔషధము

శతావరి, బల, తల్మఖానా, గ్లిసెరోఫాస్ఫరేటులు, ఇతర మామూలు ఓషధులుచేర్చి తయారుచేయబడినది. అందుచే కలిగిన దుర్బలత్వమునకు ఇది తప్పక మంచి గుణ మిచ్చును.

ఇది రహస్యమైన ఔషధముకాదు. కావలసినవారు వ్రాసిన ఔషధము సూత్రముకూడ తెలుపబడును.

Benol Chemical & Pharmaceutical Works Ltd. CALCUTTA.

1591

Powell's Extract of Golden

(4321) పవలుగారి అమోఘమైన గెనో నెగరోగమునకు అద్భుతమైన గుణ మిచ్చును.

ఆంగ్ల ఆయుర్వేద ఔషధములనుండి తయారుచేయబడినది. సెగరోగము, మేహరోగములు, మూత్రాశయము, మూత్రపిండములయొక్క వాపు, శుక్లవస్త్రము, బలహీనము, వీపులోనొప్పి మొదలగు వాటిని ఇది నమ్మకముగా కుదుర్చునట్టి దివ్యౌషధము.

గుణము:—6 మోతాదుల గెనోను పుచ్చుకొనిన తక్షణమే ప్రవణము తప్పక నిలుచును. మరియు మూత్రసంబంధమైన చిక్కులన్నియు మాయమగును. మూత్రమంద్రుడు మంటకూడ తగ్గును. దానియొక్క గుణము తెలియుటకై ఒకసారి దానిని వాడవలెను.

తీక్ష్ణమైన వ్యాధికి బుడ్డి నెం 1 ఒకటికి ధర రు. 1-4-0.
దీర్ఘవ్యాధికి బుడ్డి నెం 2 ఒకటికి ధర రు. 1-8-0
మా దివ్యౌషధములను సుప్రసిద్ధమైన దుకాణము లన్నిటిలోను దొరకును.
మా చిత్రవిచిత్రపు క్యాటలాగునకై వ్రాయుడు.
ఈ త్రురము లన్నియు ఆంగ్లభాషలో వ్రాయవలెను.

N. Powell & Co.,
Manufacturing Chemists,
Lamington Road, BOMBAY

బరవాసనసభ

నారాయణరావుగారి కృషి

(మా ప్రతినిధియొద్దనుండి)

రంగూను, ఆగస్టు 13:- "నారాయణరావుగారియందు ఆదర్శము లేదు. వీరున్న ఆదర్శమధికము. కాసనసభయందు ప్రజలకన్న గుంటలను నిర్ణయముగా వెల్లడింపగల ప్రయత్నము నములుచున్నాడు. అనేకపర్యాయములు మేమిరువురము కలిసి మాట్లాడియుంటిమి. ఇట్టి వానిని మానకు దొరకలు మన భాగ్యమునకుంటిమి. ఈయన పై కెంత నిరాదరముగ గమనమివ్వవలెనో, ఎంత నిగర్హముగ జూపవలెనో, కాసనసభలో మాత్రము ప్రజల పక్షమునే యవలంబింపక నూనడు. ఈయన మొన్నటి యెన్ని కలలో గాంచిన జయము మిక్కిలి ప్రశంసించ దగియున్నది. అపూర్వమైన గౌరవమును కలుగ జేయుచున్నది. ప్రజలందఱు నీయనను మెచ్చుకొని, యొకపాటారుబండిగాని, గుర్రపుబండిగాని, ఏజంట్ల దండుగాని, లేకపోయినను, ప్రజలు తమంతట తామె వట్లు వేయు ప్రదేశములకు బోయి తమవట్ట నిచ్చిరి. ఈయనకు వట్లువేసినవారందఱు కార్మికులే యని తలచుట ప్రమాదము. ఎందుకో విద్యానంతులు తమవట్ట నీయనకే యిచ్చిరి" అని జెనకను రంగూను డెయిలీన్యూస్ పత్రికను సంపాదకులును, ప్రస్తుతము కవుని లో ఆ థే థే టు సభ యం దు సభ్యులు ను న గు ఆ న ర టి లు వేదముర్తిగారు కదచిన యెన్నికల సందర్భమున నారాయణరావుగారి గౌరవాధ్యక్షులైన శరీరపై వెన్ను విందులలో ఒక సమయమున జెప్పిరి. నారాయణరావుగారు కాసనసభయందు ప్రవేశించి యిప్పటికి మాడునవత్సరములు కావచ్చుచున్నది. అప్పటిలో ప్రజలనుకొన్న ప్రకారమే, నారాయణరావుగారు తమ కార్యము నెంతో యత్నమున పట్టుచుంటే ప్రారంభించి, ప్రజాపయోగకరమగు సంకల్పములను, గాఢముగ ప్రయత్నములను, భయము నెరుగనిదీక్షను, ప్రసిద్ధిపొందిరి.

కాసనసభయందు ప్రవక్తమున మీరు రాజకీయ ఖయిల విడువల విషయమై ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానము సందర్భమున నిచ్చిన యుపన్యాసము కాసనసభయందు దివ్యబాసిన యత్నమును నుపన్యాసములలో నొకటియని చెప్పట కేమియు నందేహములేదు. ఈ యుపన్యాసము కైలియందును, భావము నందును, ఎంతయో వనోపరముగను, గాంధీర్షముగను ఉన్నది. దీనిని దేశీయ పత్రికలు మాత్రమే కాక ఆంగ్లేయుల యాధిపత్యముక్రింద నున్న పత్రికల సహా కొనియాడియున్నవి. ఇది చాల ప్రాముఖ్యమైన యుపన్యాసమని రంగూన్ టయిమున్ పత్రిక వ్రాసెను. నారాయణరావుగారు రాజకీయఖయిల విడువల విషయమై యిచ్చిన యుపన్యాసమును మహాపన్యాసముగ గణింపవచ్చును. ఇందు ఛాందస మేమియులేదు అని రంగూను మెయిలు నుడివెను. ఈ తీర్మానము నారాయణరావుగారి కీర్తిని చాటుచున్నదని డెయిలీన్యూస్ పత్రిక ప్రశంసించెను.

కాని, వీరియన్నిటికంటెను నారాయణరావుగారు కార్మికులకై చేసిన కృషి ప్రత్యేకప్రశంసకు పాత్రమై యున్నది. మొదటి బడ్జెటుసందర్భమున జరిగిన చర్చలో వెనుకకు హోమ మెంబరుగనున్న అనగిలి సర్ మాండుకికొగారు నారాయణరావుగారికి ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు ప్రస్తుతము త్రొక్కివేయబడుచున్న కార్మికుల యభివృద్ధికై కృషిసల్పుచున్న పరోపకారి అని జ్ఞాపించియుండిరి. నారాయణరావుగారి విమర్శనములు కొంత కఠినముగ నుండినను ప్రభుత్వమువారు మొత్తమున వారియభిప్రాయములపట్ల చాలవలకును దారస్యభావమును అభినయమునే ప్రకటించుచు వచ్చిరి. కాసనసభయొక్క ప్రభుత్వ సమావేశమునందే కార్మికవ్యవహార పరిశీలనమును నారాయణరావుగారు గావించిరి. దీవలెవ మెంబరు కమిషనరుగ నున్న ఆనగిలి మేకన్నా గారును, కోశాధ్యక్షులగు ఆనగిలి సర్ విలియం కీట్లగారును, సానుభూతిని ప్రకటించునట్టి ప్రత్యుత్తరములనే బసగిరి.

మన మీపనిని ఒకసారి సాగించినచో కార్మికవ్యవహారము లనవిచ్చియుగా నెరవేర్చు బ్రయత్నింతు మని మేకన్నా గారు చెప్పిరి.

హిందూదేశమునుండి యిక్కడకు వచ్చి సహాయ మేమియు లేకుండ నున్న కార్మికుల క్షేమమునేకదా నారాయణరావుగారు కోరునని. ఇది యంతత్యేగియగు గానున్న కొంతము అలగ్యముగ నైనను జరుగగలవని గట్టిగ నమ్ముచుంటిని కోశాధ్యక్షులు నుడివిరి.

కార్మికుల స్థితిగతుల విచారణకై యొకసభను నియమింప

గోరును నారాయణరావుగారు చేసిన యుపన్యాసము బర్మా కాసనసభయందు దివ్యబాసిన ప్రత్యేకమును నుపన్యాసము లలో నొకటి యని చెప్పవచ్చును. ఇది తల్పి నెంటు కమిషనరుగ నుండిన స్టీవెన్సన్ గారు రియంపన్యాసానంతరము ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు "ఈ యుపన్యాసమునకు సంబంధించిన విషయములను కోడికరించుటలో మీరు చేసిన పరిశ్రమకు జ్ఞాపించుచు, మీరు తమ ప్రాతినిధ్యవర్గముపట్ల చూపిన యభినయమునకు నేను మనఃస్ఫూర్తిగ నభినందించెదను" అని చెప్పిరి. కోశాధ్యక్షులును సహాయవిషయమై ముచ్చటించుచు "ఈ విచారణముగాను ప్రభుత్వమువారు కొక ప్రత్యేకోద్యోగిని నియమించుటచేత మీ యుద్దేశము నెరవేరవచ్చు" అని పలికిరి. ఇటులు ప్రభుత్వప్రతినిధులు మాత్రమే కాదు, వార్తాపత్రికల సహాయ యుపన్యాసమును కొనియాడియున్నవి. "నారాయణరావుగారు చాలాగొప్పయుపన్యాసమునిచ్చిరి. వీరివాదమునిది సమర్థించుచున్నప్పటికి రాజ్యాంగ వ్యవహారములను మాత్రము తెచ్చిపెట్టి యుండలేదు. ఇందు బర్మాలోని హిందూదేశపు కార్మికుల స్థితిగతులు చక్కగా వివరమును చేయబడియున్నది" అని రంగూను టయిమున్ పత్రిక వ్రాసెను. మిక్కిలి సహానుభువుగ నున్న యుపన్యాసములలో నొకటి నారాయణరావుగారి దని రంగూను మెయిలు వ్రాసినది. బర్మాకు సమద్రముమీదుగా నచ్చుబాటవారు లందఱు తలకొక యెదురూపాయలపన్ను నిచ్చు విషయమై ప్రవేశపెట్టబడిన బిల్లునుగూర్చి తీవ్రముగ చర్చ ముగిసిన పూడు నాన కు రి సి చ ల్లా రి న ట్లు ం డె ను.

ఇట్టిసమయమున నారాయణరావుగారి కర్మాగారముల పరిశీలనవిషయకముగ చర్చ వచ్చెను. దీనికి సమాధానమిచ్చుచు దేవలెవ మెంటు కమిషనరుగారు రిట్లు చెప్పిరి:- "గౌరవనీయులగు నారాయణరావుగారి నొకవిషయమునకై కొనియాడెదను. మీరు కార్మికవ్యవహారములగుర్చి యెప్పుడు ముచ్చటించినను, మిక్కిలి యత్నమునతో నుండి సభ్యులను రంజితయుచుండురు" అని. నారాయణరావుగారు కార్మికులకు సంబంధించిన గృహనిర్మాణము, వైద్యసహాయము, విద్యాభివృద్ధి మున్నగు విషయములనుమాత్రమేగాక బర్మాయభివృద్ధికి సంబంధించిన విషయములలో నెల్లను పాల్గొనుచు మిక్కిలి చక్కగా విమర్శనములు చేయుచు నచ్చిరి.

బర్మాకు నారాయణరావుగారు వచ్చి ఇప్పటికి నాలుగేండ్లయినది. ఈస్వల్పకాలమునందే మీరు బర్మావ్యవహారములలో ననేకములను గ్రహించి, రాజ్యవ్యవహారములయందేమి, ఆర్థికాస్త్రమునందేమి తమపరిజ్ఞానమును కాసనసభయొక్క చర్చలలో విశేషముగ ప్రదర్శించియున్నారు. కాసనసభయందు కన్నును కాసనసభయొక్క జలువలనే నారాయణరావుగారి కృషి విశేషముగా జరిగినది. రంగూను ఆంగ్లకార్మికులకై మీరు చేసిన కృషినిమీటి యొకచోటనే చేసియుండినచో- అనగా విద్యావంతులు విశేషముగాగల సంఘముననే జరిగియుండినచో- అనగా విద్యావంతులు విశేషముగాగల సంఘముననే జరిగియుండినచో- సిద్ధిపెట్టి యింకను నధికమై ప్రతిభల మెక్కువగా కనబడియుండెను. ఇట్లున్న నారాయణరావుగారియొద్దటినిపడలేకవారిని యిచ్చేయుటకై మామిమ్మల్లలో కొందఱుగావించిన ప్రయత్నము మాత్రము రంగూను ఆంగ్లకార్మికులచేతమునందు స్థిరముగానుండును. వీరింత యొద్దిచేసినను, ఎన్ని విధముల నిర్బంధించినను నారాయణరావుగారు తమధైర్యమును విడువలేదు. కార్యరంగము నుండి మరలియుండలేదు. నిరుత్సాహమును చెందలేదు. తమ పట్టుదలను విడువలేదు. కార్మికులపరిస్థితులను చెప్పుచు మీరు వ్రాసిన చిన్న పుస్తకములను రహస్యములయొ బయలుపడినది. కార్మికపత్రికలను నిక్కడి పరిస్థితులు వెల్లడిలోనికివచ్చి కార్మికులలో కొంత ప్రబోధము కల్పించినది. ఉపన్యాసముల నిచ్చియు, పత్రికలకు వ్రాసియు, కాసనసభయందు చర్చకు దెచ్చియు, కార్మికుల పరిస్థితులను విచారణకు దెచ్చినది, నారాయణరావుగారే. ఈవిషయమై మీరు చేసినకృషికి సంతోషపడగలయున్నది. ఈ విషయ మిట్లుండ, కాసనసభయందునహా వీరిప్రయత్నములు శేవలము నిరుపయోగము కాలేదు. భారతీయసభ్యులలో కొంత కార్యమును ప్రారంభించి జయమును గాంచినది మీరొక్కరే. రాజకీయ ఖయిలవిడువలవిషయమై మీరు తెచ్చిన తీర్మానమును కొద్ది సమయంలో ప్రభుత్వమువారు రంగీకరించిరి. కార్మిక పరిస్థితుల విచారణకై ఒక ప్రత్యేకోద్యోగిని నియమించిరి. కార్మిక వ్యవహార సామముని తిరిగి నెంకొల్పిరి. కొరమాండలరేవులను రంగూనును గృహజరుగుచుండిన స్త్రీవ్యాపారము చాలవరకు నిలుపబడినది. కొరమాండల తీరమునకును చేన్నపట్టణమునకును బోవు నోడలపైన దేశభావలు తెలిసిన వైద్యులనే నియమించుట శేర్పాటుయినది. బి. ఐ. కంపెనీవారు తమ ఆశీసునందే కూర్చునియున్న ప్రారంభించి, రిక్నా లయ నెన్నులవిషయమున ఏర్పాచిన నిర్ణయమును

పానిపట్టు హారతాళము

హిందూమహమ్మదీయ వైషమ్యములు

పంజాబుఖిలాఫత్తులకు ప్రతినిధులు

విచారింప వెడలుట

లాహోరు, ఆగస్టు 13:- పీర్ పండుగ దినములలో పానిపట్టునందు మహమ్మదీయులకును జూటులకును సంభవించిన పోరాటము జరిగి పదిహేనుదినము లై నప్పటికిని హిందువులు మహమ్మదీయులను యింతవరకును దెరువలేదు. మాడువందల జూటులు ఆరెప్పుడేయబడిరి. ఉభయ సంఘముల మధ్య యెడబాటు హెచ్చు అగుచున్నది. ప్రతిదినమును క్రోధభావములు తెరుగుచున్నవి. ఉభయ సంఘముల నాయకులు ప్రత్యేకముగ పరిశీలన విచారింపుటకు వెళ్లుచున్నారు. పంజాబు ఖిలాఫత్తు కమిటీగూడ విచారింపుటకు ప్రతినిధుల సంఘమన్నది. ఈఉద్దేశముతో పంజాబు ఖిలాఫత్తు అధ్యక్షుడగు జఫారు షిఖాను, కార్యదర్శి ఘాజీఅల్లాఖాన్ రహమాను, ఛానీఅఫ్ జల్ హక్కు, యం. ఎల్. సి. గార్లు యిందుకొరకు పానిపట్టు వెళ్లుచున్నారు. పంజాబు కాసనసభయందలి సభ్యులగు గోకలచందు నరేంగు గారు గవర్నరున కీమనవ ప్రకటించిన తీరునంపిరి:-

"ఆగస్టు మొదటి తేదీనంచి పానిపట్టునందు హారతాళము జరుగుచున్నది. మహమ్మదీయులు కొల్లగొట్టెదరను భయముచే హిందువులు దుకాణములను దెరువబెట్టెను. భయమునకు గారణము లేదని అభయము నెవ్వరును యిచ్చుటలేదు. స్థానికాధికారులు పక్షపాతియుగ నున్నారు. దయయించి చర్చదీసి కొనవలయును" (అ.ప్రె.)

వర్షపాతము

సిన్ధూ, ఆగస్టు 13:- కోశాధ్యక్షులయొద్దయే పంజాబులందు వర్ష పవనము బలముగ నున్నది. తక్కిన ప్రదేశములందు అది చురుకుగ లేదు. మామూలుకంటె పంజాబునందు ఉష్ణత పది డిగ్రీలు తక్కువగ గలదు. దక్షిణబర్మా, అస్సాము, బెంగాలు, బీహారు, ఉత్తరము, తూర్పుసంయుక్తరాష్ట్రములు, పంజాబు, సరిహద్దు రాష్ట్రము, తూర్పుమధ్యరాష్ట్రములు, కొంకణములందు సర్వసాధారణముగ వర్షించెను. ఉత్తరబర్మా, పశ్చిమసంయుక్త రాష్ట్రములు, కాశ్మీరము, పశ్చిమమధ్యరాష్ట్రములు, ఉత్తర హైదరాబాదు, కూర్గు, మదరాసుదక్కను, ఉత్తరమదరాసు తీరములందు దచ్చులచ్చుట వర్షము గురిసెను. ఈశాన్యతెలుచ్చిస్థానము, ఘాట్టరము, బొంబాయిదక్కను, మళయాళము, ఆగ్నేయ మదరాసులందు దచ్చులచ్చుట వాన గురిసెను.

టావాలు, రంగూను 1 $\frac{1}{2}$, మోర్రేసు 3, టాంగూ, దిబ్రుగూరు 1. తేజపురం 4, పిలాయ 1 $\frac{1}{2}$, ఛిరపంజి 12, నాఖాలి, మైసేనుసింగు 1, చిట్టాంగం 6, బారినాలు, మిష్మపురం జాల్మేగరి, ఖాలూ 2, హుకిలా 1 $\frac{1}{2}$, పూరి, బైబానా, రాంచి 1, నయదుంకా, వస్సోరి 1, సిన్హా, డాల్ హవాది 3, లాహోరు 2, సియాల్ కొట్, సుల్తాను 1, మాంటుగోమరి 2, సోనామార్గ, డేరాయిన్మేలుఖాను 1, కడూరునందు 1 $\frac{1}{2}$ అంగుళముల వాన గురిసెను.

మాచన:- తెలుచ్చిస్థానము, కింధులందు అధికము వాన గురియనచ్చును. పంజాబునందు తిరుగును. (అ.ప్రె.)

తీసివేసి యిప్పుడందరకు లయి నెన్నుల నిచ్చుపద్ధతిని పెట్టిరి. వీరియన్నిటికన్న ముఖ్యమైనవిషయ మేమనగా కార్మికసమస్యకు ప్రాముఖ్యమును గల్పించి, ప్రభుత్వమువారి దృష్టికి దెచ్చినది నారాయణరావుగారే యని చెప్పటలో అతిశయోక్తి ఏమియు లేదు.

కార్మికవ్యవహారము రెండునైపుల పరుగులక తీరవంటిది. దీనిని ముట్టుకొన్న వారెవరును నిరుపదముగ బయలుపడుట మిక్కిలితక్కువ. నారాయణరావుగారునహా దీని యపాయము నకు లోనుగాక తప్పినదికాదు. నారాయణరావుగారిపైన వ్యాజ్యములైన వ్యాజ్యములు, దూషణములైన దూషణములు, బెదరింపులుపైన బెదరింపులు వచ్చినప్పటికి వారటులనే నిలువర్చుడియందుట వారియత్నాహమును, కార్మికజనానురాగమును పట్టుదలను చెప్పకయే చెప్పవచ్చును. రంగూనునందలి దేశహితైక కార్యాభిలాషులలో వీరిొక్కరనుట నిశ్చయము. దేశహితైక జీవనము మిక్కిలి వ్యగ్యముగనున్న ఇట్టి ప్రదేశమునకు వచ్చి మన యాంగ్లయుక్త కష్టసుఖములను గ్రహించి, వానిని సాధించుటకై ప్రయత్నించి, మనవారియందు భయములననే కొనిండు భక్తిలననే కానిండు కొంతచలనమును పుట్టించి మన జాతీయైక్య గౌరవమును, కీర్తిని, ప్రతిష్ఠను విస్తరింపజేయుటకై మీరు చేసిన ప్రయత్నము ఎన్నటికి మరవదగినది కాదు.

విద్యుత్తు

అఖిల వంగరాష్ట్ర ఉపాధ్యాయసంఘము

“కొంతకాలముక్రిందట అఖిల వంగరాష్ట్ర ఉపాధ్యాయ సంఘ ప్రతినిధులు నాకడకు వచ్చి తమ అభివృద్ధికిని తాము బాగుగా దేశసేవ చేయుటకును తగిన సాధనమును మాపరలే నని నన్నడిగిరి. “ఇప్పుడు ఉపాధ్యాయవృత్తిలో నున్నవారు అత్యధికముగ స్వార్థత్యాగమును చేయుచున్నవని గూడ వారి నెవ్వరును మెచ్చుకొనువాకలేదు. ఇప్పటి విద్యావిధానము ఆ క్షయమును ప్రయోజనకరమును గూడ కాకుండ నున్నది. దానిని సవరించుటకు మాకధికారములేదు. ఆపద్ధతి ప్రకారమే విద్యార్థులకు బోధించుట మాకు విధియైయున్నది. మతమును నీతిని, ధనార్జన సాధనములను బోధించుటకు పద్ధతిలో అవకాశము లేనేలేదు. యంత్రప్రాయులమై మేము విద్యనేర్వనలసి యున్నది. వంగరాష్ట్రమున 900 పాఠశాలలున్నవి. వానిలో 20,000 మంది ఉపాధ్యాయులున్నారు. ఇప్పటి పరీక్షలకొరకు విద్యార్థులు కంఠపాఠము చేయుటయే గతిగా యేర్పడినది. ఉపాధ్యాయులకు జీత మత్యల్పము. గౌరవములేదు. విద్యార్థుల సంరక్షకులకును, పాఠశాలల అధికారులకును, ఉపాధ్యాయులకు ను పరస్పరవిశ్వాసము లేకుండనున్నది. ఒకరిపై నొకరి కను మానము ప్రబలము. శరీరవ్యాధియుమనునకు అవకాశములేదు. విదేశభాషలో విద్య నేర్వనలసియుండుటచే అత్యధికముగ శక్తి దుర్బినియొగమగుచున్నది” అని ఆప్రతినిధులు నాకరి గించిరి.

ఉపాధ్యాయులకు ఉత్సాహమే లేకుండపోయినది. నూతన ప్రారంభములను చేయగల నేర్పు తొలగిపోయినది. అని గూడ నేను చెప్పెదను. నేను వారికి కొన్ని విషయములను తెలిపితిని. వారి కప్పుటికి సం తృప్తి కలిగినదిగాని యీవిషయమును గూర్చి ఎంగుయిండియా పత్రికలో విస్తారముగా వ్రాయవలెనని వారు నన్నుకొరిరి. నేనందుల కంగీకరించి వాగ్దానము చేసితిని.

విద్యావిధానము ప్రస్తుతము దుష్ప్రతియందుండుటకు విదేశీయుల ఆక్రమణమే కారణము. విదేశీయుల ఆక్రమణమునకు ప్రజల అసమర్థతయే కారణము. కావున ప్రధానవిషయము చక్కబడువరకు విద్యావిధానాది ఉపవిషయములు చక్కబడజాలవు. స్వరాజ్యమునగా నేమి? పశుబలమును మాపకుండ ప్రజలయిష్టానుసారము అధికసంఖ్యాకుల అనుమతి ప్రకారము పరిపాలించు ప్రభుత్వమే స్వరాజ్యము. ఇప్పుడు ఉపాధ్యాయుల అభిప్రాయములను పెక్కింటిని ప్రజలలో పోచుచుండి గూడ ఆమోదించియున్నారు. కాని దొరతనము పశుబలముపై నాధారపడి యుండుటచే ప్రజలేమియును చేయజాలరు. ప్రపంచము నందు దేశీయుల కొరకలను యిండియా దొరతనము ధిక్కరించుచున్నంత పోచుగా మరే దొరతనమునుగూడ ధిక్కరించుచుండలేదు. దీనిని గ్రహించియే కీ|| శే|| గోశ్వేగారు సర్వసంస్కరణములను నిలిపివేసి స్వపరిపాలనమును గూర్చియే పనిచేయ నారంభించెను. లోకమాన్యుడు గూడ యీకారణమువలననే దేశమునందంతటను ప్రతిష్ఠనించునటుల స్వరాజ్యము నాజన్మపాక్కు అని సింహనాదముచేసెను. లోకమాన్యుడు మహాపండితుడైనను స్వరాజ్యకృషియందే నిమగ్నుడై ప్రియతిమమున సారస్వత వాఙ్మయనేవను గూడ విరమించెను. దేశబంధుదాసుగారు గూడ స్వరాజ్య కృషిలోనే శరీరమును పరిత్యజించెను. కాన సాధ్యమైనంత త్వరలో స్వరాజ్యమును గడించుట తప్ప గత్యంతరము మరెవరికినిగూడ కనబడుటలేదు. స్వరాజ్యము నెటుల బడయగలము? నేను కొన్ని నూతనలను చేసితిని. దేశీయులు వాని ననుసరించుచున్నారనియే ఉపాధ్యాయులకు నన్ను నడిచి. దేశమునందు వానిని జరుపుటతో పాటు శాసనసభా ప్రవేశమునుగూడ నిపుడు చేరవలసియున్నది. ఉపాధ్యాయులు శాసనసభకు వెళ్ల వీలులేదు. రాజకీయములందు క్రేదగా పనిచేయ వీలులేదుగాన వారందరను నూలు వడుకగలర్య లేదా అట్టి గృహపరిశ్రమను చేసినైన చేయగలరు. ఉపాధ్యాయులు చేతిపనిని ప్యయముగా చేయ నారంభించినగాని విద్యార్థులు వానికి పూనుకొనరు. స్వలాభముకొరకు గాక కట్టుబాటు కొరకును, దేశమునకు లాభమునకులగజేయుట కొరకును అందరును చేయదగిన పని యగుటచే నూలువడుకుట మంచిదని నేను నూచించితిని. పరిపాలకులు దేశీయులుగనుండి నను విదేశీయులుగ నుండినను వారి ఆడపులో నుండకుండుటకు దేశీయులు నిరంతరమును కృషిచేయుచునే యుండవలెను. దేశీయులు ప్రతి అల్పవిషయమునకును ప్రభుత్వ సహాయములే కొరవలసియున్నచో ఆప్రభుత్వము స్వరాజ్యమైనను గూడ లాభకారికాజాలరు. విద్యావిషయమున విద్యార్థులు ఉపాధ్యాయులనే అనుకరించుచుందురు కావున ముందు ఉపాధ్యాయులు దారిదీయవలెను. విద్యను నేర్చు పద్ధతియంత్రప్రాయముగటవలసి పరిశీలనలను కలుగుచున్న అనర్థము మరంత ప్రబలమగుచున్నది. నేనీ మధ్యనొక పాఠశాలను చూడబోతిని. ఒక బాలుడు పాట లీపుత్రమునుగూర్చి వ్రాయబడిన ఒక పాఠమునుచదివెను. అది ఎచటనున్నదని నేనడిగితిని. అతడు చెప్పలేకపోయెను. ఇది ఎవరిదోషము. దొరతనమువారిదా? బాలునిదా? ఉపాధ్యాయునిదా? నిర్భయముగా ఉపాధ్యాయునిదే పరీక్షలపద్ధతి ఎటులున్నను యిట్టివిషయములను ఉపాధ్యాయులు చెప్పదలచినచో ఎవరడ్డుపెట్టెదరు? ఉన్నత తరగతులలో ఆంగ్లభాషలోనే విద్యనేర్వవలసియుండినను బాలురకు మాతృభాషనుగూడ ఉపాధ్యాయులులేలనేర్పగూడదు? ఉపాధ్యాయులు బాలురతో మాతృభాషలో మాటలాడగూడదను నిబంధనమున్నదా? సాంకేతికవిషయములకు బోధింపవలసివచ్చినపుడు కొన్ని పదములకు దేశభాషపదములు ఉపాధ్యాయులకు గూడ తెలియవు. కావున వారు మాతృభాషలో బోధింపజాలకున్నారు. ఉపాధ్యాయులు కొరినచో యిట్టి చిల్ల రలోపములను చాలవరకు వారు సవరింపగలుగుదురు.

ఇట్టి అవకాశము లేనియొగలవు. నేను కొన్నిటిని మాత్రమే చూపించితిని. ఈఅనర్థములను చూచియే నేను అసహాయోద్యమమును ప్రారంభించితినిగాని ఇప్పుడు దానిని మరల ప్రారంభించుటకు వీలులేదని తోచుచున్నది. కావున నిపుడు కష్టతరములగు నూతనలనే చేయవలసివచ్చుచున్నది. దుర్జనుల చెంతకుండియు దొడ్డనము. నవలంబింప కుండుటకంటె దుర్జనులను బహిష్కరించుట సులభము చాలమంది కల్లుసారా దుశాణములను బహిష్కరించిన సురాపానమును చేయకుండ నుండగలరుగాని ఆదుకాణములలోనే యుండి సురాపానమును చేయకుండుటచాల కష్టసాధ్యము.

ఉపాధ్యాయులు కొరినందున కొన్ని నూతనలను నేను చేయవలసియున్నది. వారు శక్త్యనుసారము వాని నవలంబింపవచ్చును. ఆంగ్ల విద్యాకోవిదులు యితరశాఖలలో మంచిఉద్యోగములు దొరకక విద్యాశాఖలో ఉపాధ్యాయులుగా చేరుచున్నారుగాని ప్రేమతోచేరుటలేదు. మంచి ఉద్యోగము మరొకశాఖలో దొరకువరకును యీపని చేయవచ్చుననిగూడ చాలమంది ఉపాధ్యాయులుగా చేరుదురు. ఇప్పుడైనను ఉపాధ్యాయుల జీతములు మిక్కిలి తక్కువగా లేవు. స్వరాజ్య ప్రభుత్వము వచ్చినను గూడ పరిశీలనలు మిక్కిలి పోచింప బడవని నాకు నోచును. వీరికిను కట్టుబాటుతో నిపుడు ఆందోళము చేసిన వీరికిరము లింకను స్పృహకలవు. మధ్యకాలమున ఉపాధ్యాయులు శరీరదారణాగ్రము అల్పముగ విద్యా కట్టుమును మాత్రమే గ్రహించుచు ప్రేమతో విద్యనేర్చుచుండిరి. అది శ్రేష్ఠతమము క్రైస్తవులలో రోమను కాలితకు శాఖవారుగూడ యీపద్ధతినే అవలంబించి యిప్పటికిని సాగించుచున్నారు. ప్రాచీనకాలమున కులపక్షులను మహర్షులు శిష్యులను తమ ఆశ్రమములలోనేయుంచి అన్ననస్రముల నిచ్చి పోషించుచు విద్యనేర్చుచుండిరి. అది శ్రేష్ఠతమముగాని ఆకాలమున విద్య సర్వజనులకును సులభముగా లభించు చుండలేదు. ఆశ్రమములలో విద్యాభ్యాసము చేయవారు ఉపాధ్యాయులుగానుండుటకే అర్హులగుచుండిరి. సామాన్య ప్రజలు కులవృత్తులనే అవలంబించుచు యిండ్లలోనే విద్యనేర్చుకొనుచుండిరి. ఆకాలముల కది మంచిపద్ధతయే గాని యిప్పుడు కాలముమారినది. ధనికులును బీదలును ఎల్లవారునుగూడ సారస్వత విద్య నభ్యసించగోరుచున్నారు. అది మానవకోటి కెంతవరకు సాధ్యము లాభకరము అను విషయమని చర్చింప వీలులేదు. విద్య నభ్యించుటలో సహజముగ దోష మేమియును లేదు. సరియైన దానిని పనిజరిగిన మేలేకలుగును. వేలకొలదిమంది ఉపాధ్యాయులు తలవినంతమాత్రముననే లభింపజాలరు. వారువిద్యమెత్తిజీవింపజాలరు. వారికి తగిన జీతము నియ్యవలసియుండును. వేలకొలదిమంది ఉపాధ్యాయులు కావలసి యుండుటచే దేశభక్తి ననుసరించియే జీతములివ్వవలసియుండును గాని ఉపాధ్యాయుల వ్యక్తిసామర్థ్యము ననుసరించి యియ్య వీలుండదు. వివిగవృత్తుల విలువయని తారతమ్యమును ప్రజలు గ్రహింపగలిగినకాలమిది అభివృద్ధిగూడ సరిగా కలుగగలదు. కాని అది చాలమందముగానే కలుగవలసి యుండును. కావున ఆదాయము నవేతీంపకుండ దేశసేవ చేయబూనిన స్త్రీలును పురుషులును ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేయుటకు గుండుకు రావలసియున్నది. అప్పుడు ఉపాధ్యాయవృత్తికి పూజ్యత చాల అధికమగును. ప్రజల కృషి స్వరాజ్యమున కెటుల నవసరమో ఉపాధ్యాయుల త్యాగముగూడ వారి పూజ్యతకు గూడ నట్లులే అవసరము గాన వారు ధైర్యముతోను ఓరిమితోను పనిచేసి విజయమును బడయవలెను.”

(మో. క. గాంధీ ఎంగుయిండియా, ఆగష్టు-6)

“మహా రాష్ట్ర” పయి మాననష్టపు దావా

విచారణ ముఖ్యముక న్యాయాలయమునకు మార్చ నిరాకరించుట
నాగపురం, ఆగష్టు 18:- “మహారాష్ట్ర” పత్రికా సంపాదకుడు దావాను ముఖ్యముక న్యాయాలయమునకు మార్చగోచెను. కారణమేమనగా నిరత మేజిస్ట్రేటులు మాడా దావా తెచ్చిన మేజిస్ట్రేటులతో నేకమయిరియు, విచారణ సలుపుచున్నట్టి మేజిస్ట్రేటు బహిరంగముగా కచ్చేరీలో పత్రికా సంపాదకుని నడవడి బాగులేదని నుడిచెననియు దెలిపెను.
దానికి జూడిషియల్ కమిషనరు నిరాకరించుచు నిట్టి దావాను మార్చుటవలన ఛాందా జిల్లాయంతలోను గూడ న్యాయమార్గానువర్తులుకాని మేజిస్ట్రేటులేయని తేలుననియు, నట్లు మేజిస్ట్రేటులనందఱును విశ్వాసపాత్రులు కారనువాడునిజము మనుష్యునియందే విశ్వాసము లుంచజాలదనియు నుడిచెను. (అ. ప్రె.)

పోపుగారి రాయబారి

భారతదేశమునకు క్రైస్తవతాధికారి తరపున వచ్చిన పూజనీయుడగు డా|| లెవీషియరుగారు పాట్నా నునందర్శించిరి. అచ్చట రోమనుకాథలిక్కు క్రైస్తవ సంఘమువారిని సన్మాన పత్రముచే గౌరవించిరి. పాట్నా నుండి యలహాబాదునకు బయలుదేలుదురు. (అ. ప్రె.)

మహేంద్రనాథరాయగారు కీ|| శే|| లయిరి
కలకత్తా, ఆగష్టు 18:- కలకత్తా న్యాయవాదసంఘాధ్యక్షుడగు 1911 నుండి 1920 వఱకు శాసనసభ్యుడగు మహేంద్రనాథరాయ సి. వి. యి గారు మరణించిరి. (అ. ప్రె.)

ఓడలు

బొంబాయి, ఆగష్టు 18:- “మాట్లాడును” యొడ 6వ తేదీ లండనుతోపాటుతో బయలుదేరి 12వ తేదీ యువయము గం 4-30లకు యేడెనురేవుచేరి గం 9-30లకు వదలెను. ‘సింధియా’ యొడ వివర్హులునుండి బొంబాయికి 12వ తేదీని బయలుదేరెను. లాయడుట్రిస్టి నోహారి ‘పిల్నాస్’ యొడ యేడెనురేవు 12వ తేదీని వదలెను. బొంబాయికి 18వ తేదీని చేరవచ్చును. (అ. ప్రె.)

బీహారు బరిస్టాగవర్షులు కొలువుచీర్చుట
రంసి, ఆగష్టు 18:- సెప్టెంబరు 12వ తేదీని గవర్నరుగారు సర్ హెన్రీకెలెగారు బీరుసులను సన్నదుల నిచ్చి గౌరవించుటకు దర్బారు రంచిప్రభుత్వముండిరయము జరుపుదురు.

బెనరీ గారి మరణమునకు అమామదాబాదు పురపాలకసంఘము సానుభూతి
అమామదాబాదు, ఆగష్టు 18:- నేటి సాయంకాలము అమామదాబాదు పురపాలకసంఘము సభ సర్ సురేంద్రనాథ బెనరీ గారి మరణమునకు విచారించుచు తీర్మానించిరి. నాటి కా తీర్మానమువారము గావించి సభాకార్యక్రమము ముగించిరి. (అ. ప్రె.)

ఇన్ సాల్ వెన్సి
పెటిషన్ నెం 264/1925
ఎ. ఆర్. ఎ. ఆర్.
ఎన్. ఎమ్. కంవెనీ
ఇన్ సాల్ వెన్సి
పెటిషన్ నెం. 278/1925
ఎమ్. ఎ. ఆర్. ఎన్.
కంవెనీ

పై రెండు కంవెనీలనుండి బాకీలు రావలసినవారు తగు దాఖలాలతో అభిడవిట్టును ప్రమాణముచేసి 1-9-25 తేదీలోగా యీదిగువ చేవ్రాలుచేసినవారికి చేరునట్లు సంపుకొనవలెను.
హైకోర్టు ఎఫ్. హెచ్. విల్సన్
మద్రాసు 11-8-1925 } అఫీషియల్ అసైన్మెంట్

కార్పొరేషను ఎన్నికలు

ఆగస్టు 15 వ తేదీన జరుగనున్న ఎన్నికలు

2. తండియార్ పేట
సి. ఎం. ఆదికేశవులునాయకర్ గారు

8. కొత్తాల్ బజారు

కె. శ్రీరాములునాయుడుగారు

20. ఎగూరు

డా॥ ఏ. లక్ష్మీవతిగారు

* * * * *

సెప్టెంబరు 12 వ తేదీన

10. ఏడుబావులు
గడ్డే రంగయ్యనాయుడుగారు

14. ఎన్వెనేడ్

డా॥ బి. ఎస్. మల్లయ్యగారు

21. కీల్ పాక్

ఇ. ఎల్. అయ్యర్ గారు

* * * * *

కొత్తాల్ బజారు కాంగ్రెసు సభ

కొత్తాల్ బజారు డివిజనుకు కాంగ్రెసు పక్ష ఆభ్యర్థి యగు శ్రీ. కె. శ్రీరాములునాయుడుగారి ఆభ్యర్థిత్వమును బలపరచుటకు నిన్నటిసాయంత్రము 7 గం. లకు ఆచారవ్యవస్థితి యందు కాంగ్రెసు సభ జరుపబడెను. సభయందు డల్లరియేమియు జరుగక కాంత్యుగ సభాగమింపబడెను. శ్రీ. పి. భక్తవత్సలు నాయుడుగారు రధ్యక్షతనహించిరి.

వి. చక్రయ్యశెట్టిగారు

మనదేశమందు వాణిజ్యము మిక్కిలి వీణదశయందున్నది. ధనకులగు వర్తకులెల్లరు విదేశీయులేగాని స్వదేశీయులుగారు. కొట్టకొలది ధనము విదేశీయులకు జెందుచున్నది. స్వదేశీపరిశ్రమ లంతరించినవి. స్వరాజ్యనిర్మాణమునకిది యొక ప్రబలకారణము గాంధీమహాత్ముడును, తక్కుంగలదేశీనాయకులును స్వరాజ్యస్థాన కొరకు పాటుబడుచున్నారు. అట్టిస్వరాజ్యస్థాపనకు వ్యతిరేకులు ఆధికారవర్తనవారును వారి నాశ్రయించెడి జన్మిసుపక్షము వారు నై యున్నారు. స్వరాజ్యస్థాపనకు స్థానిక పురపాలక సంఘాక్రమణము ప్రథమసోపానము. కావున కాంగ్రెసు ఆదేశానుసారము మదరాసు పురపాలక సంఘమునుగూడ వశీకరచుకొన దలంచి కొన్ని స్థానములను గ్రహించితిమి. ఈ డివిజను కిదివరకు నుంచి ప్రతినిధిగ యున్నట్టి కె. శ్రీరాములునాయుడుగారు కాంగ్రెసు తరపున సభ్యులుగనున్నారు. వారికి ప్రత్యర్థిగ జన్మిసు పక్షమువారు వాటిసోచరునే ఏర్పరచి గృహకల్లోలముల పెంచెడి.

పిదప ఉపన్యాసకులు పాంచాల ఘోరహత్యలను వివరించి అట్టిహత్యకార్యము లొనర్చిన నిరంకుశాధికారమునకు జన్మిసుపక్షమువారు ప్రోద్బల మొసంగుచున్నారని పల్కిరి. పూర్వకాలముందు ఉప్పుపై పన్ను వేయు నాచారములేదు. ట్రిటిఫు ప్రభుత్వమువారు ఉప్పుపన్నును వైచి బీదజనలకు మిక్కిలి కష్టమును గలుగజేసిరి. గల వత్సరము సామ్రాజ్య కా స న స భ యం దు ఉప్పుపన్నును తగ్గింపవలసి నదిగ స్వరాజ్యపక్ష సభ్యులు తీర్మానము ప్రవేశపెట్టగ ఈ పట్టణముందుండెడి జన్మిసువారు తమ ప్రతినిధులకు ఉప్పుపన్ను తగ్గింపుటకు ప్రతికూలముగ వోటుజేయవలసినదిగ రహస్య తంతి నంపిరి. బీదలకు మహాపకారము నొనరించిన జన్మిసుపక్షమునకు జెందిక ఆభ్యర్థికా మీరు వోటులొసంగునది? తండియార్ పేట యందు కాంగ్రెసువారిని పలుమారులు జన్మిసుపక్షమువారు రాక్షు రుక్మి బలమును గాయముల పాట్లెసిరి. ప్రత్యేక వ్యర్థులపై మా కట్టి న్నెవములేదు. కావున తప్పక ఇక రెండుదినములలో రాజోపు ఎన్నికలందు సత్సాధిమానై శ్రీరాములునాయుడు సభికి వోటుజేయవలెను.

మాధిమహమ్మదుగారు

ఈ డివిజనుకు పోటీజేయుచున్న ఆభ్యర్థిరువురయందు ఒకరు కాంగ్రెసుపక్షమునకు జెందినవారు. రెండవవారు జన్మిసుపక్ష సభ్యులు. దేశ స్వతంత్ర్యమునకు, భారతీయ బాని సత్వ విమోచనమునకు కృషిచుంపు పక్షము కాంగ్రెసుపక్షము. ప్రభుత్వోద్యోగములను, బిరుదులను, స్వార్థమునకు పాటు బకు పక్షము జన్మిసుపక్షము. జన్మిసుపక్షమునకు అధ్యక్షులు పానుగంటి రామారాయణింగారు కాంగ్రెసుపక్షమునకు అధ్యక్షులు గాంధీమహాత్ముడు గడచిన ఎన్నికలందు 4 డివిజనులందు ను కాంగ్రెసువారే జయహందిరని మీ కెల్లరకు విశేషమే. అందు అనేక తావుల ధనలక్ష్మీపూజలు, మధుర పీఠను పూజలు జరిగె ను. కాని చెన్నపట్టణ పౌరులు దేశభక్తి ప్రధానముగ గైకొని దేశీయపక్షమును కాంగ్రెసుపక్షమునకే వోటుజేసిరి. 4 సెలల ముందు 25 వేల మంది దేశీయులు, నాయకోత్తములు, దేశభక్తి పూరితులగు యువకులు జైలను కంపబడిరి. మానవ క్రేష్టుడగు మహాత్ముడై 2½ సెలలు జైలను కంపబడెను. భూలోక హరిశ్చంద్రుడైన బరగి త్యాగ ధైర్యముల కార్య మూర్తియై గతించిన దేశబంధు చిత్తరంజన భాబు భార్యా పుత్రిక మేతుడై చెరకల కంపబడెను. అట్టి నిరంకుశాధికార నర్తకులకు “జీహవాగు” జెప్పదు వారి యనుగ్రహము కొర కానింపు జన్మిసు పక్షమునకు ఆత్మగౌరవముగలవారు వోటు జేయగలరా!

ఈదేహములు బుచ్చుప్రాయములు. శాశ్వతములు గావు. ఏనాడో నశించి తీరును. శాశ్వతముగ నుండునవి సత్యాసత్యములు న్యాయాన్యాయములు మాత్రమే. కాన న్యాయపక్షాభి మానులైనవో, ప్రపంచమందు భారతీయులును సరిసమాన మా నవ స్వత్యములుగలవారని ప్రకటించ దలంచినవో తప్పక శ్రీ రాములు నాయుడుగారిని మీ ప్రతినిధిగ ఎన్నుకొనవలెనని ప్రార్థించుచున్నాను. జన్మిసు పక్షమునకు దహన సంస్కారము మాత్రమే మిగిలియున్నది. దానిని మీరెల్లరు పూరితయవలెను మీరెల్లరు భారజహత్య పుత్తులైనవో, దేశభక్తిగలవారగువో జన్మిసు పక్షమున కొక్క వోటైనను రానుడను

యమ్. యస్. సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు

జన్మిసు కాంగ్రెసు పక్షములందలి భేదములను వివరించిరి. దేశ దౌర్భాగ్యమును, ప్రభుత్వ నిరంకుశ చర్యలను విశేషింపి అట్టి ప్రభుత్వమునకు తోడ్పడు జన్మిసు పక్షమును బలపరచ వలదని కోరిరి. ఆచర్య పురుషులగు మహాత్ము లోకమాన్యులవలె మీరెల్లరును సమస్తమును త్యజింపవలెనని కోరుటలేదు. మీ సానభూతిని ప్రాబల్యమును గన్వరమడు. కాంగ్రెసు పక్షమునకు వోటు జేయుదు ఇంతమాత్రము దేశమునకు నేవజేయ జాలనివో నికదేశమాక్షమునకు ఆంపజాలము. కావున సత్యాసత్యముల నారసి రాజోపు ఎన్నికలలో న్యాయపక్షమునకే మీరెల్లరు వోటుజేయ గోరెదను.

నుంగంబాకం దొరస్వామి అయ్యరుగారు జన్మిసుపక్షము యొక్క అక్రమ కార్యములను హాస్యరస ముప్పటిను నట్లు విశద పరచిరి.

క్రిష్ణస్వామి అయ్యరుగారు మాట్లాడినపిదప అధ్యక్షుని ఆంత్యోపన్యాసముతో సభ ముగింపబడెను.

* * * * *

తండియార్ పేటలో తలలు

బద్దలు గొట్టుట

దుండగీడులు వోటురులను కర్రలతో ఆయుధములతో బాదుట

30 మందికి పైగ బలమగు గాయములు తగిలెను నిన్నటిరాత్రి తండియార్ పేటయందు జరిగిన ప్రమాదకర మగు దెబ్బలాట ఇంతవరకు ఎన్నికల ప్రచారమందు దెన్నడును గాంచబడలేదు. కాంగ్రెసువారి తిత్తాంతముగ భజన జేయుచు బోవుచుండు తటి, నుమారు 50 మంది పోకిరిగుంపు ప్రజలపై బడి పలువురకు బలమగు గాయములు గలుగజేసిరి. రిజర్వుపోలీసువారును, కమిషనరు, డిప్యూటీ కమిషనరు పిలువనంపబడిరి. తుంటురులందు 7 గురిని అరెస్టు గావించిరి. దెబ్బలు తగిలిన 30 మందిలో ఐదారుగురుకు అందు ముఖ్యముగ ఈశ్వరఅయ్యరు మిక్కిలి ప్రాణాపాయకరములగు దెబ్బలుతగిలి జనరలు హాస్పి టులుకు గొంపోబడిరి. తండియార్ పేట కాంగ్రెసు ఆభ్యర్థి యగు శ్రీమాన్. పి. యమ్. ఆదికేశవులు నాయుడుగారికిని బలమగు గాయములు తగిలి కొంతకాలము స్వప్రాతాపిహియిరి.

భజనలతో సాయంకాలము 6 గంటలకు ఉత్సవము ప్రారంభింపబడెను. ధాదాపు 4000 ప్రజలు ఉత్సవమును వెం

బడించుకుండిరి. జాతీయగీతముల బామచు స్వచ్ఛందమైనకులు ముందు నడచుచుండిరి. శ్రీ. యస్. శ్రీనివాసయ్యంగారు ఉత్సవము ఆరంభించుటకు ఒక గంటకు ముందుగ వచ్చియుండి ఇతర స్థలములందలి సభలకొరకై వెనలియుండిరి.

జన్మిసుపక్షమునకు ముఖ్యస్థానములలో నొకటియగు ఆం డియప్పనాయకు పీఠిగుండ ఉత్సవము పోవుచుండ పీఠిమధ్యలో దారి కడ్డముగ కొన్ని బండ్లు నిలుపబడియుండెను. ఇంతలో ను మారు 50 మంది గల పోకిరులగుంపు లాతీలు, సోడాబుడ్లు, ఇనుపబారులు చేబూని అకస్మాత్తుగ ఉత్సవమునకు ముందున్న వారిపై బడిరి. నమ్మచునే ప్రధమమున గ్యాసులైట్లు పూరిగ పగలగొట్టి వెలుగుజేసుండ జేసిరి. పిదప జనలపై బడి చిక్కిన వారిపై బాదిరి. మాణిక్యంపిల్ల యను నాతని కుమారుడగు 7 సం॥ ల కుర్రవాడు దెబ్బలు తగిలి మొదటనే స్మృతితప్పి క్రింద బడెను. ఈశ్వరఅయ్యరు అను స్వచ్ఛందసేవకును గడ్డపారతో కొట్టుటచేత బలమగు గాయములు తగిలి మిక్కిలి అపాయకర మగు నీతియందుండెను. తలయందు ఎడమభాగములో గొప్ప గాయము తగిలి రక్తము విరివిగ ప్రవహింపజొచ్చెను. వారిని వెంటనే జనరలు హాస్పిటలుకు గొంపోయిరి. కాంగ్రెసు ఆభ్యర్థి యగు పి. యమ్. ఆదికేశవులు నాయకరుగారికి ఎడమచేయి, ఎడమకాలుపై గొప్పగాయములు గలిగెను. ధాదాపు 30 మంది దెబ్బలు దినవారిలో క్రియుతులు రంగనాథమడలియారు, మునిసామినాయకర్, జొరసామినాయుడు మున్నగు గౌరవనీయులగు వోటురులు గలరు. గతించిన సి. యమ్. సుబ్రహ్మణ్య యరు (ప్రెసిడెన్సీ మాజీస్ట్రేటు) గారి కుమారుడగు శంకరయ్యరు అనువారు ఉత్సవమువెంట నడచుచుండగ కుట్రచారులలో నొకరిచే దెబ్బ దిని క్రిందబడెను. కాని వెంటనేలేచి తన్ను కొట్టినవానిని పట్టుకొని పోలీసువారికి ఒప్పించిరి. 8 గంటల నుండి సుమారొక యర్గంటవరకు నీహారాటను జరిగెను. ఫో నుచేయగ 8-30 గం॥ లకు పోలీసు కమిషనరు, డిప్యూటీ కమిషనరు, రిజర్వు పోలీసుదళము విచారణులపలికి అరెస్టు గావించిరి. ఉత్సవములలో పాల్గొనినజనలసంఖ్య అధికముగ నున్నను శాంతముగ నుండి విరోధులపై నెట్టిప్రతీకారమును సలుపకుండిరి.

ముందుగ కుట్ర బన్నుట

ఇట్లు బహిరంగముగ చాపమోచుటకు ప్రయత్నములు జరుగుచున్నటుల కొందరికి నమ్మకగినవారై టలు తెలిసినను నిన్నటిసాయంత్రమే ఈవిషయముగ జరుగునని ఎవరును తెలపరైరి. హతాత్తుకుగ విరోధులు పైబడుటచే కాంగ్రెసు ప్రచారము నందు పాల్గొనక ఉత్సవమును చూచుటకుగాను మాత్రమేవచ్చి న కొందరును దెబ్బలకు గురియైరి. ఇది జరిగినపిదప ధా॥ రా మ కా మ తు గా ర ట కు వచ్చుట సంభవించెను. వెంటనే వారు గాయములు తగిలిన వారికి ప్రాథమికచికిత్స గావించి ఉపద్రవకరమగు గాయములు తగిలిన వారిని జనరలు హాస్పిటలుకు బంపిరి. ఐదారురికి మాత్రము చాల గొప్పగాయములు తగిలినటుల దెలియుచున్నది.

పోలీసువారి అజాగ్రత

ఉత్సవము వెంట కొందరు పోలీసు కానిస్టేబుళ్లును ఫర్నాండియను సార్జెంటుయును వచ్చుచుండిరి. వారు ఉత్సవమునకు వెనుకప్రక్కనే నిలిచియుండిరి కాని తుంటురుల దౌర్జన్యము నాపుటకు ముందుకు రాలేదు. పిదప కమిషనరుగారు వచ్చి అరెస్టులు గావించిన పిమ్మట నొక పోలీసువానికిగూడ బలమగు గాయములు తగిలినటుల దెలియుచున్నది.

శవోత్సవము

దెబ్బలాట జరుగుటకు పూర్వము సాయంత్ర మాపి యండ కాంగ్రెసు విరోధులు కొందరు కాంగ్రెసు ఆభ్యర్థియగు ఆదికేశవులు నాయకరుగారిని అసమానపరచుటకై పాడె నొక దానిని తయారుజేసి దానిపై నొక బొమ్మను పరుండబెట్టి కాంగ్రెసు ఆభ్యర్థి చనిపోయెనని వీధివెంట కేకలిడుచు పరునెత్తి రట. ఇది జరిగిన 2 గంటలకే ఘోరముగు దెబ్బలాట జరిగెను.

అరెస్టు చేయబడినవారు

రిమాండులో నుంచబడిరి

రాత్రి తండియార్ పేట అల్లరులందు పోలీసువారిచే అరెస్టుజేయబడినవారు నేడు రిమాండులో నుంచబడిరి. జామీను బసంగబడలేదు. అరెస్టుచేయబడినవారిలో గౌరవనీయులును, స్థితిపరులునగు వారెవరులేరు. ఈక్రింద వివరింపబడిన 3 మంది నేడు రిమాండులోనున్నారు. రామస్వామి నాడారు, పిరాసామి నాయకర్, గోవిందసామినాడారు, సుబ్రహ్మణ్యనాడారు, గోవిందనాడారు, ఆర్కుగనాడారు, సుందరనాయకర్, పరశురా ముఅనవారలు.

తులిసింగం, సుబ్బరాయన్, గోవిందమూర్, అబ్దుల్ గఫూర్, మెహిదీన్ బామున్ననవారలు తుంటురులచే దెబ్బలు తినినవారిలో గలరు. కాని బలమగు గాయములు తగులలేదు.

శీతానగరం, కొవ్వారుమార్గము గోదావరినల్లా అని వ్రాసేది.

మరణ పత్రాలు

గెలిచిన అభ్యర్థులకు విందు:—శ్రీ యుతులు బుర్రా సర్వనారాయణ, కె. భావ్యం అయ్యంగారు, స్వామి వెంకటాచలం చెట్టి, శింగారవేలు చెట్టిగార్లు గా|| వి. రామ దాసుపంతులుగారు కాస్యపాటిటన్ క్లబ్బులో నేడు రాత్రి 8 గ. విందుసంగమిస్తున్నారు.

గోఖలే హోటల్లో గానసభ:—ఆదివారము సాయంకాలము (10-8-25) 4-15 గం. క్రిష్ణ గానసభ జరిపించెదరు. పాలపూట రామభాగవతారు-గాత్రము. మదరాసు కాలక్రిష్ణయ్యరు - పిడలు. పుగుక్కోట దక్షిణామూర్తిపిల్లె-వృందం. సీతారామయ్యగారు-మృంగింపు.

రైలుక్రింది మరణము:—నేడు సాయము 35 ఏండ్ల హిందువు డొక్టరు ఎగూరునంద గుడ్డూరైలు వచ్చుచుండగా పట్టుబాటబోయి క్రిందబడెను. ఇంజను డ్రైవరు రైలు నాపి వాని చక్రముల క్రింద నుండి బయటకు తీసి ఆస్పత్రికి బంపెను. ఆస్పత్రిలో వెంటనే జనిపోయెను.

రాకపోకలు:—భా. కా. సభ్యుడు గోస్వామిగారు ఇంగ్లండునుండి నేడు తిరిగి చెన్నపురి వచ్చిరి.

హోర్యు ఇంజనీరు బ్రిష్టోగారు, ఎ. రంగనాథం ముదల్యుగారు, శివరావుగారు, కొల్లెంగోడు రాజాగారు నేడు విచ్చేసిరి. అల్లాడి కృష్ణస్వామిగారు నిన్న రాత్రి బోయిరి.

గవర్నరుగారు 18 వ తేదీన వత్తురు.

మోటారు ప్రమాదము:—నిన్నటిదినము మధ్యాహ్నము డబ్బ్యు. టి. అందు సన్నయజమానడైన, యస్. శ్రీనివాస అయ్యంగారు, యింకాయర్ల నేపీహితులతోగూడ మోటార్ సైకిల్ మీద భోజనమునకు యింటికి పోవుచుండగా మాంటు రోడ్లలో మండ్రో బామ్మనంద మరెయ్యక మోటార్ కారు ఆ సైకిలును మీరి ముందరవెళ్లవలయునని ప్రయత్నించి దానిని ప్రమాదముగ మోడెను. అందువల్ల కూర్చుండిన వారిని క్రింద త్రోసి ఆ సైకిలు తలక్రిందులై పడెను. అప్పుడు అయ్యంగారికి ప్రమాదగాయములు తగిలినవి. అక్కడవుండిన ఒకపోలీసు సాఫ్ట్ టున్నూ, ఒక బంటున్నూ, పడినవారికి చాలా సహాయము చేసిరి. ఆదోపపోవుచుండిన విట్టన్ (Whitton) దొర అయ్యంగారిని ఆసుపత్రికి తీసుకొనిపోయిరి. అక్కడ ఆయన తొందరతో పండుకొనియున్నారు.

జనరల్ ఆస్పత్రి
గడచిన నాలుగు లేక అయిదు దినములనుండి చెన్న పట్నం జెనరల్ ఆసుపత్రిలో డ్రైరిలైజర్ చెడిపోయినది. అందువల్ల ఆపరేషన్లు యేవయినను చేయుటకు వీలులేకయున్నది. క్రొత్తది సెటర్పటి ఆసుపత్రినుండి తీసికొని రావలయునట. అది వచ్చుటకు యింకా రెండుదినములు పట్టును.

ఏడు బావుల డివిజను 2 సభలు
కాంగ్రెసు కిలాఫతు మహాజనసభల యాజమాన్యముక్రింద ఏడుబావుల డివిజనులో గడ్డ రంగయ్యనాయుడుగారి అధ్యక్షిత్వము బలపరచుటకై రెండు బహిరంగసభలు జరుగును. (1) 16 వ తేదీ సాయంకాలము 6-30 గ. శ్రీ ఆంజనేయ దేవాలయము నందు (2) 17 వ తేదీ సాయంకాలము 6-30 గ. వరదయ్యరు వీధియందు శ్రీమాను ఎస్. శ్రీనివాసయ్యంగారు, టి. ప్రకాశంగారు అధ్యక్షులుగా నుందురు. కాంగ్రెసు నాయకు లందరు పాల్గొందురు.

ఆకస్మికవ్యాధి
నేటిదినము తెల్లవారి చెన్నపట్నం సెన్ట్రల్ హెలిగ్రాఫ్ ఆఫీసులో పనిలో యుండు కడంబుమొదలియారు రాత్రి ఉద్యోగమునుండి ట్రాంబండిలో, ఇంటికి పోవుచుండగా ఆకస్మాత్తుగా నాయుననొప్పలు వచ్చినవి. చైవాబజారు వీధిలో చిన్న అమ్మనారు గుడిపెద్ద బండ్లనుండి క్రిందపడిరి. ప్రమాదగాయములు తగిలి వాళ్లు తెలియకపోయెను. పువ్వుల ఆంగడి పోలీసుతో చేరిన సబ్ యిన్స్ పెక్టరు గణపతిమొదలిగారు అతనిని ఆసుపత్రికి తీసికొనివెళ్లిరి. అక్కడ చికిత్సచేయుచున్నారు.

న్యాయస్థానవార్తలు

చేపలకొరకు దొబ్బు

(హైకోర్టు)

ఇటీవల దక్షిణజిల్లాలయందు చాలా ఉద్రేకము గలిగించిన, వడక్కుమాంసుడి హిందూమహమ్మదీయ దొమ్మిక్కునందు హిందువుల తరపున గావింపబడిన జామీను పిటిషనునందు న్యాయమూర్తి జాక్సనుగారి దినమున తీర్పుచెప్పిరి.

అయ్యంపేటసమీపమున నున్న వడక్కుమాంసుడి (తం బాపూరుజిల్లా) యం దొక తటాకము గలదు. ఆతటాకములో చేపలపట్టు హక్కునుగురించి ఆగ్రామములోని హిందువులకును, మహమ్మదీయులకును చాలకాలమునుండి వివాదములు గలవు. ఆచెరువు దేవుని (నుడి)ననియు, అందు చేపలపట్టు సభికారము దేవాలయముతరపువారగు తమదే వనియు హిందువుల వాదన. ఇట్లుండగా 1924 సెం|| మార్చి 10 వ తేదీన ఒకరి నొకరు చేపలపట్టుకుండజేయు ప్రయత్నములో కొంతమంది హిందువులకును, కొంతమంది మహమ్మదీయులకును పెద్ద దెబ్బ లాట జరిగెను.

తంబాపూరు సెషన్సుజడ్జి కేసును విచారించి తీర్పు చెప్పెను. చెరువులో చేపల బట్టు సభికార మెనరికి గలదను విషయమును గురించి తాను విచారించలేదనియు, అంతయిగాక, హిందువులు ముందుగా చేపలపట్టుచుండగా మహమ్మదీయులు వచ్చి దొమ్మి యొన ర్పిరని నిశ్చయముగ తేప్పలేననియు డెలుపుచు, హిందువులకును, మహమ్మదీయులకును గూడ మూడేసి కెలల కఠినశిక్షను విధించెను.

ముద్దాయిలగు నైద్యనాథ పిల్లె మొదలగు హిందూ ముద్దాయిల తరపున, హైకోర్టునందు జామీను పిటిషను విచారణలో ముద్దాయిలు నేర మొనర్పిరని స్పష్టముగ నిర్ణయింపబడలేదుగాన, క్షిప్ర ఆక్రమముగనని వాదించబడెను. న్యాయమూర్తి పిటిషను తరపు వాదన నంగీకరించి ముద్దాయిలకు జామీను నొసగెను.

ఆర్. ఎస్. జయరామయ్యరు, టి. జి. ఆరావముదు అయ్యరుగార్లు పిటిషనుదరుల తరపునను, ప్రతిపక్షముగ పల్లెకు ప్రాసిక్యూరును వాదించిరి.

భయంకరమగు కూనీ

స్వప్నముగ మూచినట్లు సాక్ష్యము

ఎగూరు పోలీసుకోర్టులో కీల్బావు డివిజను పోలీసు వారు తెచ్చిన కూనీకేసు నేడు విచారించబడెను. ముద్దాయిలు, (1) సాహెబుజాను, (2) బోట్లీ, (3) ప్యారీజాను, (4) గోవిందస్వామినాయుడు వీరు నల్లరు గతనెల 28 తేదీ రాత్రి 8 గం పూనామల్లి హైరోడునందు స్త్రీవిలు ఆర్చను ఎరైలం ఎదురుగ అబ్దులరహీమాను అను రాడిని కత్తితో పొడిచి జంపిరని కేసు లేబడెను. ముద్దాయిలతరపున కె. యు. సుమరావు గారు, పి. చిన్నస్వామిగారు, టి. అబ్దులుగన్నగార్లు వాదించిరి. కేసు వినుటకు చాలమంది విచ్చేసిరి.

డా|| ఎఫ్. డబ్బ్యు. గ్రహము, రాయపురం ఆస్పత్రిలో అసిస్టెంటు సర్జనుగారు తాను శవమునుకొని పరీక్షజేసి జూచినట్లు, ఎడమకాలుపై, తలపై కత్తితో గాయములు తగులుటచే చనిపోయెననియు ప్రాసిక్యూషను తరపు సాక్ష్యము చెల్లెను. రెండవసాక్షి రాయయ్య అను స్కూలుఫ్రెండు విద్యార్థి యిట్లు చెలిపెను. తానాదినము హాజీ ఆడుకొనివచ్చుచుండగా రహీము ఎదురుగా వచ్చుట గాంచెను. వెనుక ముద్దాయిలు నచ్చుచుండిరి. మొదటి యిద్దరు ముద్దాయిలచేతిలో 2 కత్తు లున్నవి. మూడవ వానిచేత ఇనుప గజమున్నది. నాల్గవవానిచేత కర్ర యున్నది. మొదటి ముద్దాయి కత్తితో రహీము ఎడమకాలుపైగొట్టెను. అంత నాతిడు పడిపోయి లేచిమరలకుండుచు నడచెను. ఇంతలో ప్రక్కనున్న డొంకలోనుండి “పారిపోవుచున్నాడు” అని కేకవచ్చెను. రెండవముద్దాయి వెంటనే వచ్చి కత్తితో తలపైగొట్టెను. మూడవముద్దాయి యనుప కడ్డితో ప్రక్కలో రెండుపోట్లు పొడిచెను. మరల “గోవిందో, కొట్టుకొట్టు” అని కేకవిననచ్చెను. నాల్గవముద్దాయి గోవిందో కొట్టెనో లేదో సాక్షి జూడలేదు. రహీము “అల్లాకే” యని అరచుచు పడిపోయెను. ముద్దాయిలు పారిపోయిరి. అంత సాక్షి చేరుననున్న టోలుగోటువద్దకు బోయి 380 హెడుకాని స్టేపు అమించిగరే గ్రామమునసభు, కరణం, ఇతరులు కొందరితో యావార్త చెలిపెను. టోలుగోటు నొఖరు, మరికొందరు బండ్లవాండు సాక్షులుగ విచారించబడి ఈవిషయములే చెలిపిరి. కేసు 22వ తేదీకి వాయిదా వేయబడెను.

ప్రభుత్వోద్యోగములందు సాంఘిక ప్రాతినిధ్యము

విచారణ సంఘమును నియమించుట

కానసభలో క్రిందటి సమావేశమునందు యాదీగువ తీర్మాన ముహూదించబడెను:—

“ప్రభుత్వమువారు 1922, 1924 సెం|| లలో ప్రకటించిన విధాన మెట్లు కొనసాగినది రిపోర్టుచేయుటకును ఇప్పుడు వెనుకబడియున్న సమస్యలగు వారికి ప్రభుత్వోద్యోగములలో తగిన ప్రాతినిధ్య మొసంగి హెచ్చుతగ్గల తొలగించునట్టి నూచనల చేయుటకును ఒక ఉపసంఘమును నియమించవలెనని యీసభ వారు సూచించుచున్నారు.”

ఈతీర్మానము చర్చింపబడినపుడు అన్ని సంఘములవారికి ప్రభుత్వోద్యోగములను సరిసమానముగ పంచి పెట్టెడి విధానము సరిగ నమలు జరుగలేదని సభవా రభిప్రాయపడినట్లు తెలిసెను. కావున యీవిధానము మంచిదనికాని చెడ్డదనిగాని లేక సభవారిభిప్రాయము న్యాయముగ నున్నదనిగాని లేదనిగాని ప్రభుత్వమువారు ప్రకటింపవలెమనికొనలేదు. సభవారి కోర్కెను నెరవేర్చదలంచి, ఒక ఉపసంఘము నేర్పరచెదరు. ఉపసంఘము వారికి వలయు సమాచారమును, లెక్కలను జతకూర్చెదరు. గత మాడేండ్లలో ప్రభుత్వోద్యోగములం దేసంఘమువా రెంత మందిగలరో లెక్కలు జూపెదరు. సంఘమువారు సాక్షులను విలచి విచారించుటకు అధికారములేదు. మదరాసులోనే సమావేశమై పనిజేయుదురు.

ఈదిగువ కానసభ్యులు ఉపసంఘమునందు నియమింపబడిరి:—

- (1) డి. బి. ఎం. క్రిష్ణనాయుడుగారు, అభ్యర్థుడు, (2) రా. బి. డి. తణికాచలం చెట్టిగారు, (3) రా. బి. ఎ. ఎస్. క్రిష్ణరావు పంతులుగారు, (4) వి. మునుస్వామినాయుడుగారు, (5) రాయబహద్దూరు టి. ఎం. నరసింహాబాద్దూరుగారు, (6) రా. బి. ఎం. సి. రాజగారు, (7) ఎం. అబ్దుల్లా గులాల సాహెబుగారు, (8) ఎస్. అర్జునస్వామి ఉడయారు.

కరణకమ్యునభ

ఈసభ స్థానిసంఘసమావేశము 8 వ తేదీన పచ్చయ్య పుహోలులో జరిగినది. 1925 మార్చిలో అంతమయ్యే మూడేండ్ల రిపోర్టుప్రకారము మార్చిసరికి 742 సభ్యులుగలరు. ఈమూడేండ్లలో విద్యార్థుల సహాయార్థము రు 2700/ వెచ్చించబడెను. 18 కా లేజివిద్యార్థులు, 22 స్కూలుపైసలు, 87 యితరతరగతుల విద్యార్థులకు సంస్కృతవిద్యార్థులకు సహాయమొసంగబడెను. మొత్తము రాబడి రు 3130-ఖర్చు రు 3135 మూడేండ్లవివరకు సభ ఆస్తి రు 2281 లు ఉండెను. సభ్యులలో నూటికి 75 గురు సహాయముజేయ నిరాకరించుటచే యిట్లున్నది. వారుగూడ తిరిగి చేరి సహాయముజేయవలసినదిగా విన్నవించడమైనది.

వచ్చేమూడేండ్లకు కార్యనిర్వాహకుల లెన్సు కొనబడిరి. వి. రాధాక్రిష్ణయ్యగారు తిరిగి అధ్యక్షులుగ నెన్నుకొనబడిరి. ప్రోఫెసరు పి. సుబ్రహ్మణ్యంగారు, వి. చుర్లాప్రసాదరావుపంతులుగారు, వి. సుందరరామయ్యగారు ఉపాధ్యక్షులుగ నెన్నుకొనబడిరి. డి. వి. శ్రీకాంఠయ్య, పి. వెంకటసుబ్బయ్య, వి. యల్. నర్స గారు కార్యదర్శులుగ నెన్నుకొనబడిరి. 8 గురు కార్యనిర్వాహక సభ్యులు ఎన్నుకొనబడిరి.

1926 సెం|| 4 వ ఫారము పైవిద్యార్థులకు పై ఫెండులీయ రాదని తీర్మానించిరి. తెనిఫీటుఫండు స్థాపించుటకు నిశ్చయించిరి. 2 వ తేదీన కార్యనిర్వాహక సంఘమువారు రు 1146 లు విద్యార్థి సహాయమునకు 1925-26 సెం|| ఒసంగుటకు ఖాయపరచిరి.

ఆరోగ్యప్రకాశిక

సంపాదకులు రావుసాహెబు డాక్టరు యు. రామరావు (ఎం. ఎల్. సి.) డాక్టరు యు. కృష్ణారావు (ఎం. బి. బి. ఎస్.) గార్లు.

ఈపత్రిక 4 వ సంచికను కృత్తిజ్ఞతతో నందుకొంటిమి. ఇందు 22 వ్యాసములుగలవు. 1 వీనిలో నవ నాగరత మానవుల ఆరోగ్యము 2 పరిశుభ్రత దైవభక్తితో సమానమైనది 3 ఫలములు, ఆరోగ్యము 4 ఫలములవలన కలుగు కొన్ని లాభములు 5 ఇంద్రియనిద్రాహీను మున్నగునవి చాల ప్రశంసనీయుముగానున్నవి. మొత్తమువిడ ప్రతివ్యాసమును అత్యంతోపయుక్తమే అని చెప్పదగినది. సంవత్సరము చందా రు 1-8-0, విడి సంచిక రెండణాలు. “వలయువారు మేనేజరు హెల్తు, 323, తిరువెట్టివీధి, జూరిటవును మదరాసు,” అని వ్రాయవలెను.

మారిషసునకు కూలీలయెగుమతి

విచారణసంఘమువారి నివేదిక

ఇకముందు బంపరాదనుట

శిఫార్సుల వివరములు

మారిషసు దీవుల కంపబడిన కున్వర మహారాజాశింగుగా రొసంగిన రిపోర్టు స్థూలము ప్రకటింపబడినది. ఇండియానుండి చేతకాని కూలీలను యికముందు మారిషసునకు బంపి ప్రయోజనము లేదని అందుచెప్పిరి. "కూలీలయెగుమతి పూర్తిగా మానివేసి యెన్నడుగూడ తిరిగి ప్రారంభించరాదని చెప్పబడినదిని కాని, కొంతకాలమునకేలు పరిస్థితులు మారునో మనము చెప్పజాలము గాన యింతటితో ఊరుకొంటిని. ఇకముందు ఆసాధారణావకాశములు రావచ్చును. కాని అట్టియెడ ప్రభుత్వమువారు తిరిగి కూలీలయెగుమతి ప్రారంభించినచో బాగుగ విచారించి తేయవలెను. అచ్చటిభారతీయులనుకూలముగ నున్నపుడే ప్రారంభించవలెను. మరియు అచ్చటిభారతీయుల కనుకూలముగ సంస్కారము లొనరింపవలెను."

విశదమగు శిఫార్సులు

- (1) సంస్థానములలో పనిజేయు కూలీలవారికి గృహవసతి బాగుచేయవలెను.
- (2) వైద్యశాలలలో భారతీయవైద్యుల నెక్కువగా నియమింపవలెను.
- (3) కూలీవాడు ఆనాకోగ్యముగ పడియున్నపుడు, వానికుటుంబమునకు భత్యము లొసంగవలెను.
- (4) బాలరస ఫాక్టరీలలో నియమింపకుండ శాసనం వలెను.
- (5) నౌకదల ప్రతీహారచట్టము ప్రవేశపెట్టవలెను.
- (6) కూలీలు దొరకనప్పుడ యంత్రములద్వారా పనిజేయు యత్నముల నభివృద్ధిజేయవలెను.
- (7) ముక్కునిక్రయము తగ్గించివలెను.
- (8) పనిజేయు సేర్పుటేని కూలీలవారిని యికముందు యెన్నడు మారిషసునకు బంపరాదు.

వివరములు

మారిషసులో నున్న జనసంఖ్య యందు నూటికి 70 మంది భారతీయులే. అందు క్లుప్తముంది హిందువులు "1910 సం॥ 28 వ రకు మారిషసులో భారతీయ కార్మికుల దిగుమతిలేదు. 1928 సం॥ మారిషసు ప్రభుత్వమువారు ఇండియా ప్రభుత్వమువారికి రాయబారమందిరి. వాల్తరను ప్రభుత్వోద్యోగి, విరోపియనులు కొందరు, స్టాంబరు పక్షపాతులగు భారతీయులు కొందరు రాయబారము గొనివచ్చి ఇండియా దొరతనమువారిని కూలీలవారి నెగుమతి చేయవలెనని గొరిరి. మారిషసు ప్రభుత్వమువారు కార్మిక శాసనముల మార్చినచో బంపెనమని ఇండియాదొరతనమువారనిరి. కూలీలవారికి జరిమానాలు శిక్షలు వేయరాదని 1500 మించి మగ కూలీలను పంపమనిరి. వారు యిట్లుపడకుండునచో మా ప్రభుత్వమువారు స్వంత కర్బులపై తిరిగి ఇంటికి బంపవలెను. కూలీవాడు భార్య కిరు డిడ్డులు జీవింపజేసికొని 6 వభాగము మిగుల్చుకొనగల వేతనము సంపాదించ జాలకుండునచో వాని వెంటనే పంపి వేయవలెను. ఈవరకు లంగీకరించుటచే 1928 సం॥ తిరిగి ఎగుమతి ప్రారంభించవచ్చునని ఇండియా దొరతనమువారు రిరి. మారిషసు ప్రభుత్వమువారు రిక్రూటు మెంటు ప్రారంభించిరిగాని పని సాగుటలేదు. కాని ఎగుమతి యగు కూలీలలో పెండ్లైన వారు భార్యలను వెంటగొననిది పోరాదని కాసింపుటచే ఎగుమతికి ఆటంకము నచ్చెను. 1928 డిశంబరు నుండి 1924 జూలూ వరకు మొత్తముపైన 1895 మంది కార్మికులు మారిషసుజేరిరి. 58లో 781 పురుషులు, 328 స్త్రీలు, 341 పిల్లలు. 502 పురుషులు కుటుంబములతో సహా 38 చెరుకుతోటలయందు నియమింపబడిరి. 229 యితరప్రభుత్వ పనులయందు నియమింపబడిరి. పినవ పురుషులు తోటలలో పనిమానిరి. కావున వచ్చినవారిలో నూటికి 43 తోటలలోనుండిరి. 40 మంది ప్రభుత్వ పనులయందుండిరి. మిగిలినవారు పనిలేకుండ తిరుగుచుండిరి.

కూలీలచేర్చుట సంత్వస్తికరముగ లేదు

ఇట్టికూలీలను నేను చాలమందిని జూచితిని. వారిని యీ పనులకు రప్పించిన విధానము సంత్వస్తికరముగ లేదు. వచ్చిన 1895 మందిలో 844 మంది తిరిగి ఇండియాకు బోయిరి. ఇంకను 200 మంది పోవుటకు దరఖాస్తులుజేటిరి. చివరకు 2 ఏండ్లు ముగియక పూర్వమే నూటికి 80 మరలిపోవుదురు. నేను తోటలలో కారులను చూచుచుండిని జూచితిని. వారందఱు యీవచ్చినకూలీలతో సంత్వస్తి చెందలేదు. వారు లేకపోయిన పేలనిరి. ఇటు

ప్రభువు ఎగుమతి యత్నములు విఫలమైనవి. వలసరాజ్యములకు ఎగుమతి జేయునపుడు అచ్చటి పరిస్థితుల నెరిగిన వారొగరు, ఎమి గ్రేషను కమిషనరుగారి చేతి నుండవలెను. 1925 సం॥ ఒక కుటుంబము జీవించుటకు నెలకు రూ 38 లు ఖర్చయ్యెడిది. 5 రు గల కుటుంబము జీవించి, వైద్యఖర్చులను మిగుల్చుకొనుటకు గూడ అవకాశముంచినచో నెలకు రూ 40 లేక 42 కావలెను.

కూలీ చాలదు

అట్టియడ వారికి కూలీచాలవనియే నానమ్మకము. ఊర్పువారికి మాత్రము దినమునకు రూ 1 1/2 లు ముట్టును. తోటలలో పనిజేయువారికి, బియ్యము, పప్పు ఉచితముగా నిత్తురు. కాని యిది వారికిన్యు నగదు. అంతగూడ నెలకు రూ 38 మించదు. క్రొత్తవారికి యీమాత్రముగూడ ముట్టును. ప్రభుత్వము పనులు జేయువారికి ఇండ్లదైల ఆరెన్నతో సహా రూ 35. లేకున్న రూ 30. కావున యీ కూలీలకు ఇండియా ప్రభుత్వము వారు దలంచినట్లుగా, భార్యబిడ్డలను పోషించుకొని మిగుల్చుకొనుటకు తగినకూలీ దొరకుటలేదు. వారి కధిక వేతనము లిచ్చుటకు ప్రభుత్వము వారు యేర్పాటులు జేయలేదు. ఆ పనులలో నుండగా అధిక మిచ్చుటకు పిలువలేదు. పాకపని జేయువారికి తప్ప యితరులకు తగినంత వేతనము దొరకుట దుర్లభము. వచ్చిన వారందరిని ప్రభుత్వ పనులయందు కూలీలగ నియమించుచున్నారు. మరియు వచ్చిన కూలీలలో భార్యబిడ్డలు లేనివారు మాత్రము కులాసాగా నున్నారు. మిగిలిన వారందరు చాల హీన దశయందున్నారు.

ఇకముందు పంపరాదు

ఎక్కువమంది కూలీలను బంపినచో కూలీ యింకను తగ్గి పోవును. ఇకముందు కూలీలవారిని బంపుటవసరమనియే అచ్చటి జేతీయులు భారతీయులుగూడ అభిప్రాయమునెలుపుచున్నారు. ప్రభుత్వపనులయందుగూడ ఇండియా కూలీ లవసరమని అచ్చటి వ్యవసాయ శాఖాధికారి నాకు చెలిపెను. కూలీలదిగుమతిని రద్దకమైనదిని వారనిరి. భారతీయులకి పరిస్థితులు పడవు. వారిని తోటాధిగారులు సహింపజాలరు. ధరలధికముగ నున్నవి. భార్య బిడ్డలుగూడ పనిజేసిన గాని కూలీవాని జీవనము జరుగదు. మరియు స్థానిక కూలీలు తమంత తామే వచ్చుచుండ దిగుమతియగు విదేశీయ కూలీలవారి పణము పడిపోయినది. ఇరువదేండ్ల క్రిందట బోయి నివాసమేర్పరుచుకొనిన భారతీయుల కచ్చటివని బాగుండును. ఇప్పటి యేర్పాటుల ప్రకారము ఉచితముగ బోవు ఇండొచరు, కూలీలు చిత్తము వచ్చినపుడు తమ బంధము విడిపించుకొని ప్రభుత్వఖర్చులపైనే తిరిగి ఇంటికి రావచ్చును గాన అచ్చటయందుట కెంత మాత్రము యిష్టపడదు.

నరమాంసభక్షకులు

పతానుల బాలికావహారము భక్షణమునకా? లాహోరు, ఆగస్టు 18:—లాహోరు పోలీసువారిచే బాలికావహారమునర్పిన పతానులలో నొకడు పట్టుకొనబడెను. విచారణ త్వరలో చేయబడును. అయిదేండ్ల ప్రాయముగల బాలిక నతడడవహరించెను. అపహరణ నాజ్మాలును నందు తానొకపెద్ద దొంగలగుంపులోని వాడనియు గుమారు 40 మంది పిల్లలనిట్లే యాగుంపు నవహరించినయి చెలిపెను. అటులేతొనిబోయిన పిల్లలను నిష్కలపై కాల్చి భక్షింతునని బుకుటచే తద్విషయమున ప్రజలందు భయ సంభ్రమముల హెచ్చెను. (అ. ప్రె.)

చీహారు బరిస్సాలందు భాషాభివృద్ధి

రంచి, ఆగస్టు 18:—చీహారు బరిస్సాలప్రభుత్వము తమ రాష్ట్రముందు వాడుక భాషలను హిందీ, ఉర్దూ, బ్రజ్జముల నభివృద్ధిజేయుటకును, వాఙ్మయము నభివృద్ధిచేయుటకును మార్గముల నాలోచించుటకు సర్ ఆలీ యిమాముగారి యభ్యుత్కృతికేంద్ర నొకయువసంఘము నేర్పరచిరి. 1925 వ ఛోటానాగపూరుప్రాంతమున పోలీసువారి నేర్పణచట్టము ప్రభుత్వముచే ప్రతిపాదించబడును. బిల్లు, గనుల పరిశ్రమోన్మద్ధివలన జనాభివృద్ధిగలుగు గ్రామముల కధికమున పన్ను నేర్పరచుటకు నా గ్రామములందు పోలీసువారిని నియమించుటకు నూచించుచున్నది. ప్రస్తుతము గనుల యజమానులను హడ తమనేవకులకు వారిచ్చిన యిండ్లవద్దకూడా పూర్వపుచాకిరాల్లను దీసివేసి యీ క్రొత్తయేర్పాటు జరుగునటుల జూడవలయునని నూచించుచున్నది. (అ. ప్రె.)

స్వరాజ్యసభ్యుల తీర్మానములగతి

బొంబాయి శాసనసభవైఖరి

పునహా, ఆగస్టు 18:—అన్యథుడను సర్ యిబ్రహీం రహింటాలాగారి అగ్రాసనాధిపత్యముక్రింద బొంబాయిశాసనసభ నేడు 2 గంటలకు సమావేశమయ్యెను. పాతకాలసభ్యుల నియమమునుగురించి వేయబడిన ప్రశ్నచరంపరలకు మంత్రీయగు జాధవగారు సమాధానమిచ్చిరి. పాతకాలలను స్థానికసంఘములు స్వేచ్ఛగ నడుపుకొనుటకు అనుకాశము లీడ్చుట దొరతన విధానము నియు, స్థానికసంఘములచే నెన్నుకొనబడిన పాతకాలసంఘములందు గవర్న మెంటు అభిప్రాయము ప్రకాశముగ ప్రాతినిధ్యము సరిగలేదని తోచినయెడ దొరతనము సభ్యుల నియమించుటకు మక్కుగలవనియు మంత్రీచెల్పెను. ప్రశ్నలయనంతరము అనధికారులచట్టములపై విచారణప్రారంభమయ్యెను. వంశపారంపర్యముగవచ్చు ఉద్యోగముల శాసనమును సవరణగావించుటకు డి. ఆర్. పజేల్ గారు చట్టమును బ్రతిపాదించిరి. వటందా రునిచే నియమింపబడినవారు గావించిన నేరమునకు వటంతరినుగాని లేక కొంతగాని గవర్న మెంటు ఆశీస్సుచేసికొనుటచేగలుగుయిబృందని దొలగించుట చట్టముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము. నిరంకుశాధికారమును బ్రభుత్వమునుండి దొలగించవలసియున్నదని చట్టమును బలపరచిన సభ్యులు చర్చయందు నూచించిరి. గవర్న మెంటుసభ్యుడు చట్టమును ప్రతినిధించెను. చాలకాలము నుండి వటములను జూయింతు వటము దాటలు నిర్వహించుట దొరతనము గుర్తించెననియు, అమలునందా విధానము బహుచక్కగ వర్తించుచున్నదనియు సభ్యుడు నుడిపెను. చట్టము మొదటిపర్వాయము చదువబడినపిదప సభ్యుల ఆమోదము నందెను. పిమ్మట 14 సభ్యులుగల సెలెక్టు కమిటీవిచారణ నిమిత్త ముడి పంపబడెను.

స్వరాజ్యపక్షేతరసభ్యులవైఖరి

1894 బొంబాయి వంశపారంపర్య ఉద్యోగముల శాసన సవరణ చట్టము మొదటి పర్వాయము ప్యాసుకాబడిన సెలెక్టు కమిటీవిచారణ కంపబడిన పిదప, కొన్ని అనధికారసభ్యుల చట్టములను సభయందు బ్రవేశపెట్టుటకు సభ ఉత్తరువిచ్చెను. ఒక్క తీర్మానము లేవ్వ మిగతా తీర్మానములను బ్రతిపాదించ నీయకుండ స్వరాజ్యపక్షేతరసభ్యులు గావించిరి. స్వరాజ్యపక్షేతరులు ప్రతిపాదించ దలచినప్పుడు అధికసంఖ్యాకులు తీర్మానములను బ్రవేశపెట్టుటకు అనుజ్ఞవిచ్చిరి. చట్టమును ఆచార ప్రకారముగ శాసనసభయందు బ్రవేశపెట్టుట కనుజ్ఞ యాయబాలకుండ లెక్కుసభ్యులు చూపిన వైఖరిచే శాసనసభయొక్క సాంప్రదాయములకు గౌరవము గావించుట లేదనియు, చట్టముయొక్క బాగోగులు బయల్పడుటకు చర్చించుట కవకాశము లీయబడవలయు ననియు స్వరాజ్యపక్ష నాయకుడు సభ్యుల మొత్తముగ మర్యాద గావించెను. (అ. ప్రె.)

తిరువాన్కూరు శాసనసభ

పురాతనవస్తు పరిశోధనశాఖ నెత్తివేయ

బ్రయత్నించుట నిరసించుట

తిరువేండ్రము, ఆగస్టు 18:—నేటి తిరువాన్కూరు శాసన సభయందు ప్రశ్నలకు త్వరము లీయబడినవిమ్మట వైద్య శాఖ డిమాండుపై సరసముగ చర్చజరిగెను. అనధికారులు చెల్లిన ఆడేవలన్నిటికిని దర్బారు బిడుగర్బుని పని జూచుచున్న వైద్యురాలు తగిన సమాధానముల నిచ్చెను. తగ్గింపు లేకుండగనే డిమాండు పాసు చేయబడెను. ముద్రాయంత్ర స్టేషనరీ డిమాండులపై చర్చ జరిగెను. ఈ డిమాండు ఆమోదించబడెను. పబ్లికు నర్సులపై చర్చ చాల సరసముగ చాలనేపు జరిగిన పిదప డిమాండు లీయబడెను. పురాతన వస్తుపరిశోధనశాఖ దీనిజేయ దలంచుటలను సభ్యులు తీవ్రముగ నాడేజిందిరి. పది రూపాయలు దగ్గించి మిగతా డిమాండు అంగీకరింపబడెను.

రాబోవు చింగము మానమందు గత శాసనసభయందు ప్యాసు అయిన క్రిమినలు ప్రాసీజరు కోడు అమలులోనికిరావలసియుండెను. రాబోవు మర్యాద సంవత్సరములోని మరక మానమువరకును అమలులో పెట్టుటకు పోస్టుపోను చేయబడెను. రాబోవు పెడంమానమునుండి లిమిటేషను రిస్కలేషను సవరణ చట్టము అమలులోనికివచ్చును. (అ. ప్రె.)

దేశబంధు వంగరాష్ట్రనిధి

10 వ తేదీవరకు చేరిన మొత్తము

ఆగస్టు 10 వ తేదీ వరకు 6, 50, 205 రూపాయలు వసూలైనవి. (ఫార్వర్డు)

రేపు

రేపటిదివము, కార్వరేపను ఎన్నికలు సూచి
డివిజనులకు జరుగును. తండ్రియారుపేట
డివిజనుకు ఆదికేశవుల నాయకరుగారును, కొత్తాల్లు
బజారుకు శ్రీరాముల నాయకుగారును, ఎగ్గూ
రుకు డాక్టరు ఆచంట లక్ష్మీనాథగారును అభ్యర్థి
లుగ నియమింపబడిరి. వీరిని తమ ప్రతినిధులుగ
నెన్నుకొని వోటరుల చరిత్రాధులు గాగోరెదము.
గత శనివారమునాడు జరిగినయెన్నికలలో, కాం
గ్రెసు అభ్యర్థుల నన్నిడివిజనులకును ఎన్నుకొని,
చెన్నపురి పౌరులు కాంగ్రెసుపట్ల తమ భక్తిగౌరవ
ముల గనుపరచిరి. చెన్నపురి యితర రాజధాని
పట్టణముల కేమాత్రము దీసిపోవదని రుజువు
చేయగలిగిరి. చెన్నపురియందు వర్ణద్వేషము
ప్రేళ్లుపాతుకొని యున్నదనియు, స్థానికసంఘములు
మొదలు శాసనసభలవరకు ఇట్టి ద్వేషవృక్షము
శాఖాపశాఖలను విస్తరింపజేసె ననియు, విదిత
మయ్యెను. ఇతరరాజధానులవారు ఇక్కడి హిందు
వులలో గల ఐకమత్యవిహీనత గాంచి, విచారపడ
జొచ్చిరి. గాంధీమహాత్ముడేమి, సరోజినీదేవి మున్న
గు వారేమి, బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతర వైషమ్యము
చల్లారుట యవసరమని ప్రబోధించిరి. కాని స్వార్థ
పరులగు ప్రముఖులు కొంద రెటుల మెలగినను,
ప్రజాసామాన్యమునం దీభావము పీఠముపెట్టుకొన
లేదనియు, నీనిని తొలగింప వీలుగలదనియు,
స్పృహ యయ్యెను.

బ్రాహ్మణేతర ప్రముఖులలో, రామలింగా
రెడ్డి, కందస్వామిచెట్టి, చక్రయ్యచెట్టి, మున్నగు
నాయకులు నడుము గట్టుకొని ద్వేషభావమును
నిర్మూలించి జాతీయభావమును ప్రజ్వలించజేయ
సమకట్టిరి. ఐకమత్యమును జాతీయభావమును
బలపరచుట కష్టముగాని, వర్ణద్వేషమును పురి
గొల్పుట కష్టము గాదు. వర్ణద్వేషమువలన నెట్టి
చెడుగులు వాటిల్లునో, సర్. ఎ. పి. పాత్రోగా
రిటీవల ఆదిద్రావిడుల కుపదేశించుచు సూచించిరి.
ఇట్టిభావము చిరకాలము ప్రబలునేని దేశమున కని
ష్టము వాటిల్లునని తేటపరచిరి. పాత్రోగారి బోలు
జస్తిను నాయకు లికనయినను పాతపద్ధతులను విన
జించి, జాతీయ సంయోగమునకు మార్గము
జూపుట శ్రేయస్కరము. ఒక వర్ణమును ద్వేషించి
ఇచ్చవచ్చునటుల దూషించుటవలన, తాత్కాలిక
లభ మేర్పడవచ్చును. కొందర కున్నతపదవులు
చిహ్నకారవచ్చును. కాని దేశభివృద్ధి కిది ప్రతిబం
ధకమనటకు సందియములేదు. అధిక సంఖ్యాకులు
గలది అల్పసంఖ్యాకుల నణగద్రొక్క ప్రయత్నము

నలుపుట మిగుల హేయము. తమకు లభించిన అవ
కాశములను జస్టిసుపక్షమువారు దుర్వినియోగము
జేసిరి. నిమ్మజాతులను పైకి చెచ్చుటకు కృషిసలుపక
బోయిరి. ఇతరజాతుల రక్షణకు బానకపోయిరి.
వెనుకటి ద్వేషగీతమువలన ప్రయోజనము లేదని
యు, నిర్మాణకార్యక్రమమును సూచించుట ముఖ్య
మనియు మెయిలుపత్రిక సహితము జస్టిసుపక్షము
నకు హిత మొనగినది.

జాతీయభావమును స్వచ్ఛందకాంతితో బ్రకా
శింపజేయుటకు, చెన్నపురిపౌరులు మరల బ్రయ
త్నింపవలయును. ద్వేషగీతము వెనుక చెన్నపురి
నుండియే యితరప్రాంతములకు బ్రాకెను. చెన్న
పురిలో నది యంతరించునెడల, యితర ప్రాంత
ములలోగూడ నది తప్పక యస్తమించును. రేపటి
దినమునను, సెప్టెంబరు 12 వ తేదియందును చెన్న
పురి చూపెడి యనుకూల దృక్పథము పైసనే,
దక్షిణ హిందూదేశపు భావిపరిణామ మాధార
పడియుండును. చెన్నపురివోటల్ల తమ విధ్యుక్త
ధర్మమును నిర్వహించెదరని నమ్మెదము. కాంగ్రెసు
సభ ఐకమత్యమును పెంపొందించుటకై నడుము
గట్టుకొని పని జేయుచున్నది. జాతీయతభేదము
లను వెనుకబెట్టుచున్నది. కాంగ్రెసు సభ ప్రజా
సామాన్యాభివృద్ధికై వ్రత మూనియున్నది. నిమ్మ
జాతులధర్మముకై పనిచేయుచున్నది. బీదలకు
తిండియు బట్టయు దొరకు నిమిత్తము కద్దరు
కార్యక్రమమును చేపట్టినది. సత్వరస్వరాజ్యసిద్ధి
కై కాంగ్రెసుసభ పరితపించుచున్నది. కాంగ్రెసు
సభ మహావాదర్యములు గలది. గాంధీ, దాసు,
ఆలీసోదరులు, లజపతిరాయి, మాళవ్యా, సరోజినీ,
నెహ్రూ మున్నగుమహామహుల త్యాగజీవితముచే,
కాంగ్రెసుసభ పవిత్రీభూతము గావింపబడినది.

కాంగ్రెసు సభాదర్శములను సఫలపరుప నిశ్చ
యించిన వారి నెన్నికొనుట ముఖ్యమో, లేక
తద్విరుద్ధమగు జాతీయభావమును వృద్ధిజేయ నెంచిన
వారి నెన్నికొనుట ముఖ్యమో ఎవరికి వారు
యోచింపవచ్చును. ఈ మానములో నేమి రాజో
వు మానములో నేమి, రాజధానియం దంతటను
మున్వసింపలు ఎన్నికలు జరుగును. చాల ప్రదేశము
లందు కాంగ్రెసు అభ్యర్థులను నియమించుచున్నా
రు. ఆంధ్రదేశమునందు కాకినాడ గుంటూరు ము
న్నగు పట్టణములలో కాంగ్రెసు అభ్యర్థులను నిలు
వబెట్టుచున్నారు. కడచిన చెన్నపురి ఎన్నికల ఫల
తము ఈతావు లన్నిటియందును మహాత్మా
హమును కలిగించినది. మిగిలిన ఎన్నికలుగూడ
జయప్రదముగ ముగియచో, రాజధానియం దంత
టను అనుకూలపరిణామము గలిగి, వర్ణద్వేషానల
మస్తమించును. చెన్నరాజధాని మరల తనగౌరవ
మును కోల్పోనును. కాంగ్రెసు అభ్యర్థులు స్థాని
కసంఘములలో జేసెడి కృషివలననే, వారు పరి
క్షింపబడుట నిశ్చయ మయినను, స్వాతంత్ర్యవా
తావరణమును సృజించుటకు కాంగ్రెసు సభ్యుల
లధికసంఖ్యలతో ప్రవేశించుట ముఖ్యము గద.
ఓటరులు తమ కర్తవ్యమును ముందుగ నిర్వహించి,
కాంగ్రెసు సభ్యులు వారి ధర్మమును నిర్వహించు
నటుల పిమ్మట ప్రోద్బలపరచుట సమంజసము.

తండ్రియార్వేట: చార్జన్యము

జస్టిసుపక్షమునకు ప్రధానకూటమగు తండ్రి
యార్వేటయందు, కాంగ్రెసుపక్ష సభ జరిగినపు
డెల్ల అల్లరులు జరుగుట పరిచాటియయినది. ము
న్నకమారు స్వదేశమిత్రును రిపోర్టురుకు రాయి
దెబ్బతగిలి గాయమయ్యెను. ఇటీవలిసభలో, కాం
గ్రెసుపక్షప్రముఖు లగు సుబ్రహ్మణ్యయ్యరుగారికి
బలమగుదెబ్బ తగిలెనని చెలిపియుంటిమి. నిన్నటి
సభలో అల్లరి మరింత మిక్కుటమయ్యెను. కాం
గ్రెసుపక్షపు ఊలేగింపు సక్రమముగ బోవుచుం
డగ, దుండగిండు ఆయుధములై వచ్చి ముట్టడిం
చిరి. ఈమారు కాంగ్రెసు అభ్యర్థి యగు ఆదికేశ
వులు నాయకరుగారికే దెబ్బతగిలెను. కాంగ్రెసు
వాలంటీరు కొకరికి తీవ్రప్రమాదము గలిగెనట.
వీరు గాక వోటరులకు పలువురకు గాయ
ములు తగిలెను. ఈ యల్లరి యంత
యు బుద్ధిపూర్వముగ జరిగెననుటకు సంది
యము లేదు. పోలీసువారు, లాఆర్డరు రక్షణకు
తగినచర్య దీసికొనలేదని విదిత మగుచున్నది.
నిన్నటి జస్టిసుపత్రిక అల్లరులకు స్వరాజ్యపక్షము
వారే కారకులని తెలుపుచున్నది. జస్టిసు పక్షము
వారిని నిందించుటకై ఎవరిని వారు హింసించుకొను
వారుదురా? ఇట్టి దుశ్చేష్టవలన, కాంగ్రెసు
ప్రతిపక్షులు తమ గౌరవమును బూరిగ కోల్పో
యిరి. ఇంతవరకును వోటరుల కేమయిన సందేహ
మున్నయెడల, నిన్నటి సంఘటనతో వారి సంది
యము లెల్లను బాధగలవు. ఎవరికి వోటీయ
వలయునో, వారికిపుడుస్పష్టమెయుండును. ఆదికేశ
వులునాయకరుగారిని రేపటి ఎన్నికలో పాల్గొన
కుండ జేయుట, ప్రతిపక్షుల యుద్దేశ్య మగు
చో, ఆ యుద్దేశ్యమును విఫలము గావించుటకు
వోటరులు పూనుకొనవలయును. ఇట్టి నీచకృత్య
ముల వలన, కాంగ్రెసు సభ్యుల బలము క్షీణించు
టకు మారుగ మరింత వృద్ధి యగును. ప్రతిపక్షులు
గావించిన దుష్కృత్యములకు ప్రతిరోధము గావిం
పక, వారు పెట్టెడి బాధల నొర్చుకొనినందులకు
కాంగ్రెసు సభ్యుల నభినందించెదము. అహింసా
దీక్ష కాంగ్రెసుపక్షమువారి ప్రధానకవచము. ఈ
కవచము నెట్టి చార్జన్యమును భేదింపజాలదు.
ప్రత్యర్థుల కెట్టి నిరాశ గలిగెనో, తండ్రియార్వేట
సంఘటన ము తెలుపక నే తెలుపు
చున్నది. హేతువాదమునందు గెలుపజాలక
ప్రతిపక్షులు చార్జన్యప్రక్రియ నవలంబించుట
బట్టి, వారికి సత్యమునందుగాని ధర్మమునందుగాని
ఆదరణ లేదని తెలియగలదు. అట్టివారిని ద్వేషిం
పక, ప్రేమమూలమునను బాధానుభవముమూల
మునను వారి హృదయమును కరగించుట యే
ప్రధానసాధనము. సోదరభారతీయుల హస్తము
లచే దెబ్బతినుటగూడ గౌరవ మనియే, కాంగ్రెసు
సభ్యులు భావింపవలయును. దేశమును త్యాగ
ధర్మము మూలమున నేవింపవలయు నని గాంధీ
మహాత్ము డాదేశించియున్నాడు. స్వరాజ్యసిద్ధి
గలుగువరకు, కాంగ్రెసుసభ్యు లనుభవింపవలసిన
యానందము బాధానుభవమునందే గలదు. అట్టి
యవకాశము దొరకినందులకు కాంగ్రెసుసభ్యులు
తమనుతాము అభినందించుకొనవచ్చును. కాంగ్రెసు
పక్షవిజయమునకు నిన్నటిదినము జరిగిన దురంత
ములు సాధనము లగుగాక!

చెన్నపురి బజారుధరలు

1925-వ సం॥ ఆగస్టు నెల 14-వ తేది శుక్రవారము

1. ధాన్యములు

దనియాలు బా 1-కి రు 20 0 0 మొదలు 42 0 0 వరకు		
బియ్యము బస్తాలు మొదలు వరకు		
కుసుమ తెనాలిబి ,, ప 48 గలవి రు 14 0 0	15 8 0	
సెలూరిబి ,, డిటా ,, 15 8 0	17 0 0	
డిల్లి ,, డిటా ,, 16 0 0	18 0 0	
రాగులు రా. 164 బస్తా 1-కి ,, 8 12 0	9 0 0	
మినుములు ,, ,, 20 0 0	24 0 0	

2. పప్పుధాన్యములు

కందులు బస్తా 1-కి రు 205 ,, 12 8 0	13 8 0	
సెనగలు ,, డిటా ,, 12 0 0	12 8 0	
పెసలు ,, డిటా ,, 14 0 0	15 0 0	
మినుములు ,, డిటా ,, 15 4 0	16 8 0	
ఉలవలు ,, రు 164 ,, 8 8 0	9 0 0	

3. నూనెవస్తువులు

నవ్వులనూనె బా 1-కి ,, 154 0 0	155 0 0	
సెయ్యి మ 1-కి ,, 14 0 0	25 0 0	
కొండా పురంజేరు సెనగపప్పుబా 1-కి ,, 60 0 0	65 0 0	
ఇతరప్రదేశము ,, ,, 55 0 0	59 0 0	
వేరు సెనగనూనెగానుగ బా 1-కి రు 124 మి.కా.నూనె 122 0 0		
ఆముదము బా 1-కి ,, 124 0 0	125 0 0	

4. చిల్లరవస్తువులు

చాయపసుపు బా 1-కి ,, 100 0 0		
కూరపసుపు ,, ,, 45 0 0	50 0 0	
మిరపకాయలు(గుంటూరిబి)బా 1-కి ,, 100 0 0	110 0 0	
గుంటూరుపాయకట్టు నీలిమందు మణుగు 1-కి రు 45,50		
కాళహస్తపాయకట్టు ,, ,, 55,60		
చెల్లము బా 1-కి రు 85 0 0	45 8 0	
చింతపండు బా 1-కి ,, 45 0 0	70 0 0	

5. ఇనుము

పట్టారకం బా 1-కి ,, 29 0 0	33 0 0	
చదరం ,, 80 0 0	88 0 0	
రవుండు ,, 35 0 0	40 0 0	

6. లోహములు

చండి 100 కులంకు ,, 71 0 0	74 0 0	
బంగారము, కులము 1-కి ,, 21 4 0	21 8 0	
వనరము 1-కి ,, ,, 18 8 0		
ఇత్తడి బా 1-కి ,, 265 0 0	267 0 0	
రాగి డిటా ,, 285 0 0	287 0 0	
అస్కాచక్కెర 226 పౌండ్ గలవి	80 4 0	

7. రంగులు అలిజరైను

అవుకల్లుడు 20 డిగ్రీలు	78 0 0	
తొట్టికల్లుడు డిటా ,, ,,		
సియాం డిటా ,, ,,		
గుర్రం డిటా ,, 70 0 0		

8. దూది

బోండావెట్టుబారువ 1-కి రు 800 0 0		
పల్నాడు దూది ,, ,, 215 0 0		

9. నూలు

కోయంబత్తూరు నెం 10½ పెటై 1-కి ,, 7 4 0		
మధుర నెం 12½ పెటై 1-కి ,, 4 12 0		
పుల్లూరు యేనుగ నెం 8½ పెటై 1-కి ,, 7 4 0		
అహమదాబాదు నెం 12½ పెటై 1-కి ,, 7 4 0		
నూరేయేనుగ నెం 20 ,, 9 8 0		
జూప్ నెం 20 ,, 9 8 0		
,, నెం 40 ఏ లేబిలు అయినను ,, 12 0 0		
నడ్యాక్ నెం 24½ ,, 10 0 0		
14½ క్విల్క్ పక్షి ,, 7 8 0		
నెం 20 బెన్ని సింహం యాటె ,, 10 8 0		
నెం 22 ,, ,, 10 12 0		
నెం 12½ బెన్ని పర్కూసు ,, 8 0 0		
నెం 14½ ,, ,, 8 12 0		
నెం 12½ అలైస్సు ,, 7 4 0		
నెం 12½ కొయిలపట్టి ,, 7 4 0		
నెం 22½ రంగులబాద ,, 9 10 0		
నెం 14½ రాదాకల్లుడు ,, 7 4 0		

కాకినాడ మ్యూనిసిపల్ ఎన్నికలు

(స్వకీయవిలేజిరి)

11-8-25 తేది సాయంకాలము 12-వ వార్డులో బహిరంగసభ జరిగినది. సభకు ప్రారంభము వర్షముకురిసినను సభకు జనులు బాగానేవచ్చిరి. పురం చినవెంకటనారాయణగారు వర్తకులు సభకు అధ్యక్షతవహించిరి. సభ ప్రారంభమున కంఠంపాటి లక్ష్మీనరసింహసోమయాజులుగారు జాతీయగీతములను పాడిరి.

క్రియత లక్ష్మీరాజు సుబ్బారావుగారు రుపన్యసిండుచు అట్టిసభ లచ్చుట ఇదివరలో జరుగలేదనియు జరుగుటకు కారణము కాంగ్రెసువారు మ్యూనిసిపల్ వ్యవహారములందు పనిచేయుటయే యని తెలిపిరి. 2½ సంఘము పక్షమున పని చేయునానికే వోటులేవ్వరనినదనియు వ్యక్తమవుచు టంతేజేమము గాదనియు చెప్పిరి. మదరాసులో స్వరాజ్యపక్షమునకు కలిగిన విజయమును గూర్చి ఉద్గ్రహించిరి.

తరువాత మొనరికంటి తిరుమలరావుగారు కాంగ్రెసు ఉద్దేశములనుగూర్చి చెప్పిరి. ఇదివరకు వ్యక్తులు ఆత్మభయముతో కుదుర్చుకున్న బిల్లులను బిల్లులను పోషించుటకు పరమావధిగ పెట్టుకొని పనిచేసెదనియు ఇప్పుడు కాంగ్రెసు అట్టిస్వార్థపరులనుతప్పించి ప్రజాస్వామ్యమును స్థాపించుటకు పనిచేయుచున్నదనిచెప్పిరి. ఏ ఒక్క కాన్సిలరు తనవార్డుకు ఉపకారము చేయలేదనియు, అధికసంఖ్యాకులున్న పార్టీ కాన్సిలులో ఉన్నయెడల బీదజనులబాధలు ముందు నివర్తింప వ్రాయుత్తిండుట కవకాశముందు ననియు చెప్పిరి.

తరువాత వేదాంతం వెంకటకృష్ణయ్యగారు మాట్లాడుచు తమయనుభవములనుగూర్చి నవ్వునవ్వునట్లుగ చెప్పిరి. వోట్లను త్రాగించి ఒక్క తెలియనిస్థితిలోనుంచి వోట్లనుపంపించినఅధ్యక్షి పెద్దనుమల్లులవర్తకులనున్నప్పుడు అదినములలోని అసంభవములు కొందరికి జ్ఞాపకమునచ్చినవి.

క్రియత బులుసు సాంబమూర్తిగారు గంభీరముగ ఉపన్యాసము నిచ్చిరి. మివాదకు కాంగ్రెసుపక్షమున లక్ష్మీపతి రావుగారిని పెట్టినాము. ఆయనపై మార్పు మికు పైకికనబడుచున్నది. లోపల మార్పుకనబడును. ఇప్పుడు ప్రజలకును బ్రటిషు ప్రభుత్వమునకును సంఘర్షణ జరుగుచున్నది. ఉన్నప్రశ్న ఒక్కటే. ఈదేశములో వాళ్లమాట చెల్లవలెనా లేక మనమాట చెల్లవలెనా? అన్నివిషయాల గవర్న మెంటుబలమును దిట్టపరచుకొనెదరు. మ్యూనిసిపాలిటీబిల్లురాకుండ అడ్డేజరుచున్నది. దానికి అడ్డుతగులుటకే మనముపోవలెను. స్వరాజ్యపార్టీవారు కాసన సభలలో సాగించుచున్న పోరాటముకూడ నదియే. కావున కాంగ్రెసునకు బలము కావలెను. మివోటు కాంగ్రెసుకు యివ్వవలెను.

క్రియత రంగయ్యనాయుడుగారి వందనార్పణములతో సభ ముగిసెను.

మ్యూనిసిపల్ ఎన్నికలు

మ్యూనిసిపల్ ఎన్నికలవిషయమై కాంగ్రెసుప్రచారము బాగుగా జరుగుచున్నది. ప్రతిదినము ఒక్కొక్కవార్డులో బహిరంగసభ జరుగుచున్నది. సభకు జనము బాగుగావచ్చి చెప్పిన సంగతులు కుతూహలముతో వినుచున్నారు.

12-8-25 వ తేది రాత్రి 9 గంటలకు జగన్నాథపురం 28 వార్డులో బహిరంగసభ జరిగినది. సభకు సుమారు 200 జనము వచ్చిరి. క్రియత బులుసు సాంబమూర్తిగారు అధ్యక్షతవహించిరి.

మండపాక రంగయ్యనాయుడుగారు మాట్లాడుచు కాంగ్రెసుపక్షమును బలపరచవలసిన సమయమువచ్చినదనియు వ్యక్తులను కాన్సిలుకుపంపుట లాభదాయకము కాదనియు చెప్పిరి. ఈ వార్డుకు వాడేపు రామమూర్తిగారిని కాంగ్రెసు వారు నిర్ణయించిరి. కావున మివోట్లను వారికి వ్వవలసిన దని కోరిరి. దేశమంతటను కాంగ్రెసునందు అభిమానముకలదనియు ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసుసంఘము యిప్పుడు కాకినాడలో నుండుటచే మన పోరులబాధ్యత యెక్కువయ్యెననియు దానికి కూడ మన సాంబమూర్తిగారే అధ్యక్షులనియు నుచివిరి.

తరువాత కంఠంపాటి లక్ష్మీనరసింహ సోమయాజులు గారు కొన్ని కీర్తనలను పాడిరి. స్వరాజ్యపక్షముయొక్క ఉత్సాహమునుగూర్చి చెప్పిరి.

బులుసు సాంబమూర్తిగారు రుపన్యసిండుచు దేశమంతయు కాంగ్రెసుచేయుచున్నవచే మనముకూడ చేయుచున్నామని చెప్పిరి. బ్రటిషువారు మనలను కత్తితో రాజ్యముచేయుచున్నారనుచు స్పష్టముగా బక్కెనుపెడుప్రభువు చెప్పినాడు. అంతే కాని మన అనుమతి విధానము కలిగికాదు. మనమా పోరుప విషాదులక కత్తియన్న సేమో యెరుగకుండు చేయబడినాము. గ్రహపరిస్థితులలో పహిత్యాగాంధీ తన అసహాయయోగమునుతీ

కొనివచ్చినాడు. అహింసములముననే వీరిని జయించి ప్రపంచమునకు కాంతినిచ్చెదనని కోప్పుచున్నాడు. ఆయనమార్గము నవలంబించుటకు మనకు శిక్ష కావలెను. భర్తమార్గమున నడువవలెను. ఈప్రభుత్వమునకు ప్రతిష్ఠ పలుకుబడిగల స్థానములను మన మాక్రమింపవలెను. దానికి మనలోవున్న దుర్మీతిని పారద్రోలవలెను. లంచములకు వోట్లునిచ్చు దుర్భాగ్యము పరిపాటియైనది. త్రాగుడు మానవలెను. మికు గుడులు గోపురములు కట్టించెదమనువారిమాట నమ్ముకుడు. అట్టినిశ్చలద్రవ్యముతో కట్టెనుడిలో భగవంతు డుండడు. ఈదుర్మలత్తులను పోగొట్టుటకు కాంగ్రెసు ప్రయత్నము సలుపుచున్నది.

వాడేపు రామమూర్తిగారిని మివాదకు యేర్పాటుచేసి నాము. ఆయనకు వోట్లుచ్చుట యన్న కాంగ్రెసుకు వోట్లుచ్చుట. మికు పార్టీని కాన్సిలులో పంపినచో అనేక సమస్యలు పరిష్కార మగును. ఒక్క-వ్యక్తి యేమీ చెయ్యలేడు. సి. ఆర్. దాసుకూడ అధికసంఖ్యాకులగు తనపార్టీతో కలకత్తా కార్పొరేషనులో ప్రవేశించెనుగనుకనే బీదలక్ష్యములు ముందు చూడకలిగెను.

తరువాత కోటమర్రి చినరఘుపతిరావుగారు మాట్లాడిరి. తాను చెప్పవలసిన సంగతు లన్నియు సాంబమూర్తిగారే చెప్పివేసెదనిరి. కాని కొంచెం స్వనివయము చెప్పెదమనిరి. తమకు కాంగ్రెసుతో విధిగమెనవికోగము లేదనిచెప్పిరి. కాంగ్రెసు తమకు తల్లియనియు, దేశనాయకులు తండ్రివంటివారనియు, తల్లిదండ్రులతో మనము గామాత్రము కోపగించుటలో తప్పులేదనియు, అంతమాత్రముచే తల్లిదండ్రులు కోగమునపొంపవరనియు చెప్పిరి. ఆయనను ఒకమిత్రుడు ఇంకను ఖిదరుకట్టుచున్నా వేమి యని అడిగిన ప్రశ్న ములుకువలె నాటుకొనినదట. కాంగ్రెసే తమకు సర్వస్వమనియు, కాంగ్రెసులోనే జీవితముగడపి కాంగ్రెసునేవలెనే కృతార్థుడనవలెనను ఆత యున్నదనియు ఆయన తన మిత్రునితో చెప్పినదని చెప్పిరి.

తరువాత రేణుచేయి సంఘమును సానింపవలసినదనియు తద్వారా వాగ్దానినిగదా పని చేయుచుకోవచ్చు ననియు చెప్పిరి.

సభ రాత్రి 11 గంటలకు ముగిసినది.

గోత్రములు - ప్రవరలు

పై కిర్చి కోత్ బ్రహ్మశ్రీ కనుపర్తి మార్గంజేమ శర్మ గారు 30-7-25 వ తేది ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రకటించినబాబు నందు పరాశరసగోత్రమువారు త్రావ్వరేయము, ఏకాదశాశ్వరేయము వారని తెల్పియున్నారు. గోదావరి కృష్ణాతెల్లాలలో కొందరు వాడేపువారు, పల్లూరివారు త్రావ్వరేయము గల పరాశరస గోత్రమువారై యున్నారు. దుగ్గిరాలవారు ద్వాదశాశ్వరేయము వారు. అబ్దులు లెవ్వరనిన (1)వసిష్ఠ, (2)వాసిష్ఠ, (3)మైత్రావరు, (4) ఇంద్రప్రమద, (5) అభరద్వసు, (6) పరాశర, (7) శక్తి, (8) ఉపమన్యు, (9) సంకృతి, (10) పూతిమామ, (11) గౌరివిత్, (12) కాండిన్యులు. వీరిని లోని వసిష్ఠ వాసిష్ఠులం దొక డధిక సంఖ్యాకుడై యుండకోవు. అనేక పురుషాంతరముల నుండి యవలంబనమందున్న ప్రవరసంఖ్యను తగ్గించుట సాధ్యము కాదు. మఱియు నది యనుచితము.

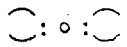
సమీ చతుర్థాం ప్రవహోస్తే పంచనామతి ప్రవరణం నాలుగుమందికి వరణములేదు. విదురుతన మించి వరించుటలేదని యాశ్వలాయన ప్రవరకాండము త్రయోచకీకండియందు చెప్పబడినది. అటులయ్యును ఏకాదశాశ్వరేయప్రవరులన్నవి. దీనిని కూడ నతీతరించి ద్వాదశాశ్వరేయము వ్యాప్తియందున్నది. ఆపస్తంబమూత్రప్రవరాధ్యాయము-వోష్టన పరాశరలకు వాసిష్ఠ, కాక్త్యపారాశర్యులు ఋషులు, కాండిన్యగోత్రీకులకు వాసిష్ఠ. మైత్రావరు కాండిన్యులు ఋషులు; సంకృతిపూతిమామ గోత్రీకులకు కాక్త్యసాంకృత్య గౌరివితులు ఋషులు. ఈ మూడు గోత్రములలోని వారేదుర్గురు ఋషులు పదునొకడుగురుగోత్రీయున్నారు. కాని ద్వాదశాశ్వరేయమునకు వసిష్ఠ ఇంద్రప్రమద, ఉపమన్యు, అభరద్వసు, పూతిమామ యను ఋషు లైదుగురు చేర్చబడిరి.

ఉపమన్యుగోత్రమువారికి, వాసిష్ఠ, అభరద్వసు, ఇంద్రప్రమదులనువారు మువ్వగురు ఋషులు. వీరిలో నిద్దరు చేరిరి. గోత్రనామములగల్గి ప్రవరలో చేరని ఉపమన్యు, పూతిమామ లతో పదునొకడుగురైరి. ఇప్పటికి నేకాదశాశ్వరేయ మేర్పడినది. వసిష్ఠ, వాసిష్ఠ నామములలో నొకటి పునరుక్తి నూయని నిరూపించవలెను. ఋషిబాహుళ్యమువలన దుగ్గిరాల వారికిని, వారిలోడును వినాసాసంబంధములు కుమరులు కష్టతగ మునుచున్నది. సంఖ్య తగ్గు పెట్టు?

దుగ్గిరాల సూర్యప్రకాశరావు,

కాకినాడ, 12-8-25

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము బిల్లు

సెనెటు, సిండికేటు, అకెడమిక్ కౌన్సిలు నిర్మాణములు

బిల్లు వివరములు

(నిన్నటి తరువాయి)

3 అధ్యాయము - విశ్వవిద్యాలయాధ్యక్షులు

9. ఈ క్రిందివారు విశ్వవిద్యాలయాధ్యక్షులుగా నుండురు:—

1. ఛాన్సలరు.
2. ప్రొచాన్సలరు.
3. వైసుచాన్సలరు.
4. రిజిస్ట్రారు.

5. శాసన నిబంధనల ప్రకారము విశ్వవిద్యాలయాధ్యక్షుల నియమింపబడినవారు.

10. (1) మద్రాసు గవర్నరు ఛాన్సలరుగా నుండును. ఆ హోదావల్లనే ఆయన విశ్వవిద్యాలయాధికారిగా సెనెటు అధ్యక్షుడుగా నుండును. ఉన్నపుడు సెనెటుసభలకు విశ్వవిద్యాలయము కార్యోత్తమును అధ్యక్షుత్వ హింపించును. ఆయన యీ శాసనము నిబంధనల ప్రకారము నియమింపబడిన అధికారులను చలాయించుచు విధులను నిర్వహింపవలయును.

(2) ఏదైన అధికారవర్గములోనికి సభ్యులను నియమించు నధికారము ఛాన్సలరు కీయబడినపుడు ఆయన అవసరమైనంతవరకు సరిగా ప్రాతినిధ్యము లేనటువంటి జాతులవారి నియమింపవచ్చును.

11. (1) విశ్వవిద్యాలయము ప్రొచాన్సలరు ఛాన్సలరుగా రిచే నియమింపబడి ఆఉద్యోగమును మాడు సంవత్సరములు నిర్వహింపవలయును.

(2) ఛాన్సలరు లేనపుడుగాని ఆతరువాత యున్నపుడుగాని ప్రొచాన్సలరు, ఛాన్సలరు జేయు పనులన్నిటిని జేయవచ్చును.

12. (1) ఎ. సెనెటు సీఫారసుజేసి ఐదుగురులో నొకని వైసుచాన్సలరుగా ఛాన్సలరు నియమింపవలయును.

(2) ఆయన మాడు సంవత్సరముల కాల మాయోద్యోగమున నుండును. మరల నియమింపబడుట కర్హత గల్గియుండును.

(3) ఆయన విశ్వవిద్యాలయమునకు ముఖ్యమైన ఎగ్జిక్యూటివు ఆఫీసరుగనుండి తదవ్యవహారము లన్నిటిపై నధికారము గల్గియుండును.

(4) ఆయన తదధికారపు హోదావలన సిండికేటు అకెడమిక్ కౌన్సిలు సభ్యుడుగను అధ్యక్షుడుగా నుండి ఛాన్సలరు ప్రొచాన్సలరు లేనపుడు సెనెటుసభలకు అధ్యక్షుత్వ హింపించును.

(5) విశ్వవిద్యాలయపు అధికారవర్గపు సభ యేదిగాని జరుగుచున్నపు డేసమయమునగాని పోయి ఉపన్యసింపవచ్చును గాని అందు సభ్యుడైనవచ్చు వోటజేయరాదు.

(6) సెనెటు, సిండికేటు, అకెడమిక్ కౌన్సిలు సభలను జరుపుట కాయన కధికార ముండును.

(7) ఈవట్టుయొక్క నిబంధనలు, శాసనములు, రెగ్యులేషనులు అని యను సరిగా యనుసరింపబడుటయే ఆయన జూడవలయును. ఇందుల కవసరము నధికారము లన్నిటిని ఆయన చలాయింపవచ్చును.

(8) విశ్వవిద్యాలయపు ఉపాధ్యాయులను నాకరులను నియమించుట, సస్పెండు జేయుట, డిస్మిసు చేయుట మొదలగు విషయములలో సిండికేటు ఉత్తరువులను జారీ చేయవలయును.

(9) ఎవరైన ఆఫీసరుగాని అధికారి వర్గముగాని ఒక విషయమున చర్య దీసికొనవలసినపుడు వెంటనే అది జరుగవలసి యున్నయెడల వైసు ఛాన్సలరు ఛాన్సలరు యుత్తరువు అనసరముగ చర్య నడపి ఆవిషయమును అందుకు సంబంధించిన ఆఫీసరుగాని, అధికారవర్గమునకు గాని దెలుపవలయును.

(10) ఈసబ్ సెక్షనుక్రింద వైసు ఛాన్సలరు చర్య దీసికొనుటవలన విశ్వవిద్యాలయ సేనలో సెనెట్రైన్ నప్తము గల్గినయెడల ఆయన కోరినయెడల సిండికేటుకు అప్పీలు చేసికొనవచ్చును. ఈఅప్పీలు అట్టిచర్య దీసికొన్నటుల దెప్పిన ముప్పది రోజులలోగా దాఖలు చేయవలయును.

(11) వైసు ఛాన్సలరు సెలవుపొందనో జబ్బు చేసియో మరియో కారణముచేతనో రాకున్నను, లేక ఆఉద్యోగమొందులకైన ఖాళీయై నింపవలసియున్న గాని, ఆసమయమున ఆపను

లను ఛాన్సలరు అంగీకరించునటులనే సిండికేటు యుత్తరువు చేసిన విధమున జరుగుచుండవలెను.

13. (1) రిజిస్ట్రారును సిండికేటు నియమింపవలయును. ఆయన కడే పనియుండి జీతమును బుచ్చుకొను యుద్యోగిగ నుండును.

(2) ఆయన వైసు సంవత్సరముల కొకసారి నియమింపవలయును. మరల దాయననే నియమించిన నియమింప వచ్చును.

(3) రిజిస్ట్రారు సిండికేటు సెనెటు, అకెడమిక్ కౌన్సిలులకు కార్యదర్శిగ పనిచేయుచు నియమించిన అధికారులను చలాయించుచు విధులను నిర్వహింపవలయును.

4. అధ్యాయము - విశ్వవిద్యాలయాధికారవర్గములు

14. ఈ క్రింది విశ్వవిద్యాలయాధికార వర్గములుగా నుండును:—

- (1) సెనెటు; (2) సిండికేటు (3) అకెడమిక్ కౌన్సిలు (4) ఫేకల్టీలు. (5) బోర్డుఆఫ్ స్టడీసు (6) విశ్వవిద్యాలయము శాసనము ప్రకార మధికార వర్గములని ప్రకటించినవి.

సెనెటు

15. సెనెటులో యీక్రింది వారు సభ్యులుగా నుండురు:—

I వ క్లాసు — ఎక్కు ఆఫీసియో సభ్యులు.

- (1) ఛాన్సలరు (2) ప్రొచాన్సలరు (3) వైసుచాన్సలరు (4) పబ్లిక్ ఇన్స్పెక్టరు డైరెక్టరు (5) పరిశ్రమల డైరెక్టరు (6) వ్యవసాయము డైరెక్టరు (7) అనుబంధకళాశాలల ప్రిన్సిపాలులు (8) విశ్వవిద్యాలయము డిప్యూటీసుకొని పనిజేయు యూనివర్సిటీ ప్రొఫెసర్లు (9) సెనెటు సభ్యులుగాని సిండికేటు సభ్యులు.

II క్లాసు — యావజీవసభ్యులు.

(1) విద్యాభివృద్ధికై అత్యంతవేస జేసిన కారణముచేత ఛాన్సలరు ముగ్గురెక్కువ గాకుండ యావజీవసభ్యులను నియమింపవచ్చును.

(2) విశ్వవిద్యాలయమునకు గాని తత్ప్రయోజనములకు గాని 25 వేల రూపాయలకు తక్కువగాకుండ విరాళముపొందిన వారందరును.

III క్లాసు — ఇతరసభ్యులు.

(1) రిజిస్ట్రారు గ్రాడ్యుయేట్లు తమలో నుండి దామాషా ప్రాతినిధ్య సిద్ధాంతము ననుసరించి సింగిలు బ్రాన్సులరులు వోటు ప్రకారము 15 మందిని యెన్నుకొనవలెను.

(2) అకెడమిక్ కౌన్సిలు సభ్యులలో నుండి నల్లర సెన్నుకొనవలెను.

(3) విశ్వవిద్యాలయ ప్రదేశములో వాస్తవ్యులుగనున్న వారు మద్రాసు శాసనసభ అధికార సభ్యులనుండి యిద్దర సెన్నుకొనవలయును.

(4) విశ్వవిద్యాలయ ప్రదేశములో ప్రభుత్వమువారిచే గుర్తింపబడిన సెకెండరీపాఠశాలల హెడ్ మాస్టర్లనుండి ముగ్గుర సెన్నుకొనవలెను.

(5) (ఎ) బల్లారి, అనంతపురం, కడప, కర్నూలు జిల్లాబోర్డులు గాక మిగిలినవి విశ్వవిద్యాలయ ప్రదేశములో నున్నవి. విశ్వవిద్యాలయమునకు మాడు సంవత్సరములో నొకసారి 7500 రూ॥ యిచ్చినయెడల ఆబోర్డు సభ్యులలో నుండి ఒక్కర సెన్నుకొనబడుదురు.

(బి) బల్లారి, అనంతపురం, కడప, కర్నూలు జిల్లాలలో మాడెండ్ల కొకసారి 7500 రూ॥ మొత్తము విశ్వవిద్యాలయనికి కొనగిన జిల్లాబోర్డు సభ్యులనుండి యిద్దరెన్నుకొనబడుదురు.

(సి) విశ్వవిద్యాలయ ప్రదేశములో నున్న ప్రతిజిల్లాలోని మ్యునిసిపాలిటీలను మాడెండ్ల కొకసారి 1500 రూ॥ విశ్వవిద్యాలయనికి కిచ్చినయెడల అట్టి మ్యునిసిపల కౌన్సిలరులలో వారిచే ఒక్కర సెన్నుకొనబడుదురు.

(6) మద్రాసు శాసనసభ భూస్వాముల నియోజకవర్గ

మునకు యెన్నికదారుల పట్టిలోనుండి విశ్వవిద్యాలయ ప్రదేశములోనుండిన భూస్వాములలో నుండి యిద్దరెన్నుకొనబడవచ్చును.

(7) విశ్వవిద్యాలయమునకు గాని తత్ప్రయోజనములకు గాని 500 రూ॥ లకు తక్కువ గాకుండ విరాళమునిచ్చు సంఘములనుండిగాని ప్రజలనుండిగాని ఐదుగురెక్కువగాకుండ ఛాన్సలరు నియమించినంతవరకు సెన్నుకొనవచ్చును.

(8) ఈమార్గములను సరిగాప్రాతినిధ్యములేని జాతులనుండి పదిమందికి తక్కువగాకుండనైనను జేర్చి 15 మందిని ఛాన్సలరు నియమింపవలయును.

(9) (ఎ) 20 వేలకు తక్కువగాకుండ విరాళముచ్చు ప్రతి సంఘమును, పదివేలకు తక్కువగాకుండ విరాళముచ్చ ప్రతివారు ఐదు సంవత్సరములపాటు సభ్యుడుగా నుండునటుల నొకరినియమించుకొనవచ్చును.

(బి) విశ్వవిద్యాలయమునకు సం॥ మునకు రి వేలకు తక్కువగాకుండ విరాళముపొందు సంఘముగాని ఒకసభ్యుని దెట్టువచ్చును. ఆవిరళమున్న వాడు సభ్యుడుండును.

(10) విశ్వవిద్యాలయ ప్రదేశములో ముఖ్యమైన దేశభాషలకు ప్రాతినిధ్యమొనగూటకై వామిశేషమునల్లగాని యెన్నికల వల్లగాని ఐదుగుర సిక్రిందివిధముగ జేర్చుకొనవచ్చును:—

- తెలుగు.....ఇద్దరు
- ఒరియా.....ఒకరు
- కన్నడం.....ఒకరు
- ఉరుదు.....ఒకరు

ఎక్కుఆఫీసియోసభ్యులుగాని సెనెటు సభ్యులు ప్రత్యేక మేర్పాటుజేసినతప్ప ఆహోదాను మాడుసం॥ ములు గల్గియుండురు.

ఒకసంస్థలో సభ్యుడనిగాని, ఒకఉద్యోగమును వహించు ననిగాని సెనెటుసభ్యుడుగ నియమింపబడిననో లేక యెన్నుకొనబడిననో ఆసంస్థలో సభ్యత్వముగాని, ఆఉద్యోగముగాని పోయినపుడు మాడుసెలబాటు సభ్యత్వము లేకుండును.

సెనెటు అధికారములు

16. (1) ఈవట్టునిబంధనల ననుసరించి సెనెటుకు యీక్రింది అధికారములుండును.

(అ) నిబంధనలను తయారుజేయుట, సవరించుట, ఆర్డినెన్సులను ఆలోచించి సంస్కరించి కొట్టివేయుట.

(ఆ) సిండికేటు, అకెడమిక్ కౌన్సిలుజేసిన పనులను విమర్శించుట. ఈశాసనము నిబంధనముల ప్రకారమొసంగిన అధికారుల కనుగుణముగ సిండికేటు అకెడమిక్ కౌన్సిలు ప్రవర్తించినయెడల అట్టివిమర్శ యక్రమలేదు. ఇతరత్ర నిర్ణయములేని అధికారములను విశ్వవిద్యాలయమున కుండవలసిన వానినన్నిటనిన్ని, యీశాసననిబంధనల నాచరణలో దెట్టుటకు కావల్సి అధికారములను గల్గియుండును.

(2) వైదెల్లిన అధికారులకు భంగములేకుండను ప్రత్యేకము ముఖ్యముగ సిక్రిందియధికారులను గల్గియుండును.

(ఎ) యుక్తముని తలంచిన పాండితీశాఖలందు శిక్షణమున కేర్పాటు జేయుట.

(బి) కళాశాలలను స్థాపించి, పోషించి అధికారము వహించి పనిజేయవచ్చును.

(సి) పరిశోధనమునకును జ్ఞానాభివృద్ధికిని యేర్పాటు జేయవచ్చును.

(డి) విశ్వవిద్యాలయమునకు కావలసిన ప్రాప్తసర్వస్వ, రీడర్లను, లెక్చర్లను ఇతర ఉపాధ్యాయుల సెండెంట్లనుండి కావలయునో నియమించుట.

(ఇ) పరిశోధన కార్యములకు గావలసిన యూనివర్సిటీ గ్రంథాలయములను, లేబరేటరీలను ఇతరపరికరములను నియమించు పోషించుట.

(యఫ్) ఇందులకు నిర్ణయించిన షరతులపైని అకెడమిక్ కౌన్సిలుతో సంప్రతించికా లేజీలను యూనివర్సిటీకి అప్పిలియేటు జేయుట, తీసివేయుట.

(జి) అఫిలియేటెడు కాలేజీలలో చదివి యూనివర్సిటీ పరీక్షలకు బోయినవారికిని పరిశోధనము జేసినవారికిని డిగ్రీలను సాహిత్యవిరుదముల నొసంగుట.

(హెచ్) తగినవారికి గౌరవ ధిరుదములను పత్రముల నొసంగుట.

(ఐ) ఫెలోషిపులు, బ్రావెలింగు ఫెలోషిపులు, స్కాలర్లషిపులు, మెడల్సు, ప్రైజులు యేర్పాటుజేయుట.

(జే) విశ్వవిద్యాలయ విద్యార్థులుగాని వారికి లెక్చర్లకును బోధనమునకును యేర్పాటుజేసి వారికి డిగ్రీమాలనిచ్చుట.

(కే) వసతిగృహముల సేర్పాటుజేసి పోషించుచుండుట.

(యల్) విశ్వవిద్యాలయముచే పోషింపబడని వసతిగృహములను గుర్తించుటయు అంగీకరింప పోవుటయు.

(యం) విశ్వవిద్యాలయ విద్యార్థులవసతి శిక్షణములపై తనిఖీజేయును వారి ఆరోగ్యక్షేమముల సభివృద్ధి జేయుట కేర్పాటుజేయుట.

(యక) విశ్వవిద్యాలయము పరీక్షలకు, డిగ్రీలకు, డిప్లామాలకు గ్రాడ్యుయేట్ల రిజల్టుల జేసికొనుటకు రుసుమును నిర్ణయించుట.

(ఓ) విశ్వవిద్యాలయపు సంవత్సర నివేదికము, సంవత్సరపు లెక్కలు, ఆర్థికపత్రముల నాలోచించి తీర్మానముల జేయుట.

(ఓ) కాసననిబంధనలకు వ్యతిరేకముగ లేకుండ నేర్పన విద్యాలయాధికారమును వహించి దాని ఆస్తి అప్పును స్వాధీనము జేసికొని అధికారము వహించి నడుపుటకు ప్రభుత్వమువారిలో ప్రైవేటు మ్యానేజ్మెంటుతోగాని కరార్ నా జేసికొనుట.

(కియం) నిర్ణయించిన విధమున యితర విశ్వవిద్యాలయములతోను అధికారవర్గముతోను ఆయా ప్రయోజనములకై సహకారము జేయుట.

(ఆక) తమయొక్క అధికారములను యాశాసనము క్రింద నిర్ణయించిన యే అధికార వర్గమునకు నను యాయవచ్చును. సెనెటుసభలు

17. (1) సెనెటు, సంవత్సరమునకు సాధారణముగ రెండు సభలను జరుపవలెను. ఒకటి సాంవత్సరికసభగ నుండును.

సెనెటుగాని, వైసు ఛాన్సలరుగాని అప్పడప్పుడు అవసరమని నిర్ణయించినపుడు సమావేశము గావచ్చును.

(2) సెనెటు సభ్యులు 20 మందికి తక్కువగాకుండ రిక్కిల జివను పండియెడల వైసు ఛాన్సలరు సెనెటుసభను జరుపవచ్చును.

(3) సెనెటుసభ జరుపుటకు కనీసము 20 మంది సభ్యులైన నుండవలెను.

(4) సెనెటుసభ జరుగునప్పుడు ఛాన్సలరు, ప్రాచాన్సలరు, వైసు ఛాన్సలరు యెవరును లేకున్నయెడల సభలోనున్న సభ్యులు తమలో నొకరిని అధ్యక్షులుగ నెన్నుకొనవలయును.

సిండికేటు

సిండికేటులో వైసు ఛాన్సలరుగాక యీక్రింది వారలు సభ్యులుగ నుండురు:-

1 క్లాసు-ఎక్కు ఆఫీషియో సభ్యులు.

పబ్లిక్ ఇన్స్ట్రక్షన్ డైరెక్టరు.

2 క్లాసు-ఇతర సభ్యులు.

(1) సెనెటు సభ్యులలోనుండి ఐదుగురి నెన్నుకొనవలెను.

(2) అకెడమిక్ కౌన్సిలు సభ్యులనుండి ముగ్గురు నెన్నుకొనవలెను.

(3) ఛాన్సలరు యిద్దరను నియమింపవలయును.

వేరే నిబంధన లేకున్నయెడల ఎక్కుఆఫీషియో మెంబర్లుగాక మిగిలిన సిండికేటు సభ్యులు మూడెండ్లు ఆ సభ్యత్వమును గల్గియుండురు.

ఏ సభ్యుడైనను ఒక సంఘములో సభ్యుడుగ నుండెననిగాని, ఒక ఉద్యోగమునం దుండెననిగాని నియమింపబడియో యెన్నుకొనబడియో యుండు నెడల ఆ సభ్యత్వ మో ఉద్యోగమో మాదుమాసములు లేకపోయినయెడల సిండికేటు సభ్యత్వము పోవును.

సిండికేటు అధికారములు

19. సిండికేటు,

(ఎ) విశ్వవిద్యాలయపు ముద్ర యేర్పాటును నెరవేర్చు నుండవలెనో యెట్లుండవలెనో నిర్ణయింపవలెను.

(బి) విశ్వవిద్యాలయపు ఆస్తిని నిధిని స్వాధీనముజేసి తొని అధికారమువహించి వినియోగింపవలయును.

(సి) నిబంధనప్రకారము నియమింపబడిన సెలెక్షన్ కమిటీల సలహామీదను, అకెడమిక్ కౌన్సిలుతో సహాలోచనజేసియు విశ్వవిద్యాలయపాఠ్యాలను నియోగించి వారికెంతెంత తీరములియవలెనో నిర్ణయించివారు జేయవలసినపనులను నిరూపింపవలయును.

(డి) కాసన నిబంధనల ననుసరించియే విశ్వవిద్యాలయపాఠ్యాలను సస్పెండుజేయవచ్చును. డిస్మిస్ జేయవచ్చును.

(ఇ) విశ్వవిద్యాలయపు నాకరులను నియమించివారి తీరముల నిన్నర్ణయించి వారుజేయవలసిన పనులను షరతులను వివరింపవలయును.

(యఫ్) విశ్వవిద్యాలయపు నాకరులను సస్పెండుజేయవచ్చును, డిస్మిస్ జేయవచ్చును.

(జి) సెనెటు విధించిన నిబంధనలప్రకారముయీబహుమానములను పతకముల నొసంగవచ్చును.

(హెచ్) పరీక్షల నియమించి వారి రుసుమును నిర్ణయింపవలయును.

(ఐ) కాసన నిబంధనల కనుహలముగ ఆఫీలియేటెడు కాలేజీలను వసతిగృహములను తనిఖీ యేర్పాటు జేయవచ్చును.

(జే) యూనివర్సిటీపరీక్షలను జరిపిఫలితముల ప్రకటింపవలయును.

(కె) విశ్వవిద్యాలయమునకు విరాళములు, ఆస్తిట్రాన్స్ఫరులు, బహుమతులను తత్వమున అంగీకరించి వానినిన్నింటిని మరుసమావేశములో సెనెటుకు బలపరచవలయును.

(యల్) 1. ఈశాసననిబంధనలు షరతులప్రకారము చేయవలసిన పనులన్నియుజేయును విశ్వవిద్యాలయమునకుగావలసిన అన్నివిషయములందును నిర్ణయించుచుండవలెను.

(2) విశ్వవిద్యాలయమునకున్నధనమును ఆయాప్రయోజనములకు ఖర్చు చేయుచుండవలెను.

(యం) నిర్ణయించిన ప్రకారము రుసుములను విధించుచు వసూలు జేయుచుండవలెను.

సంవత్సరనివేదికము

20. సిండికేటు విశ్వవిద్యాలయ సంవత్సర నివేదికను తయారుజేసి నిబంధనల ప్రకారము నిర్ణయించిన తేదినాటికి ముందో సెనెటుకు సమర్పింపవలయును.

ఈనివేదికముపై సెనెటు వార్షికసమావేశమునందు చర్చ జరుగవలయును. దానిపై సెనెటు తీర్మానముల గావించి వానిని సిండికేటుకు బలపరచగా వారు తదనుసారముగ చర్యదీసికొనవచ్చును. సిండికేటు దీసికొన్న చర్య యెట్టిదో సెనెటును బలపరచవలయును. నివేదికమును దానిపై నేమైన సెనెటు తీర్మానముల జేసినయెడల వానినిన్ని రాష్ట్రీయప్రభుత్వమునకు బెర్చయింపవలయును.

21. (1) విశ్వవిద్యాలయము సంవత్సరపు లెక్కలను సిండికేటు తయారుజేసి రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వమువారు తద్రుపుజేసినవారికి తనిఖీకై బంపవలయును. తనిఖీజేసినలెక్కలను ఫోర్మసెంటుబాట్టి కెజెటులో ప్రకటించి ఆకాపీలను ఆడిటురిపోర్టుతోగూడ సెనెటుకును ప్రభుత్వమువారికిని బంపవలయును.

(2) సిండికేటు నిబంధనల ప్రకారము నిర్ణయించిన తేదినాటికి వచ్చేసంవత్సరమునకు గూడ కావలసినదబట్టి అంచనాలను తయారుజేసి సెనెటుకు బంపవలయును.

(3) సంవత్సరపు లెక్కలను అంచనాలను సెనెటువార్షికసమావేశమునందు ఆలోచింపవలయును. దానిపై సెనెటుతీర్మానముల గావించి వానిని సిండికేటుకు పంపగా దానిపై వారు అనుకూలముగ చర్యదీసికొనవచ్చును.

అకెడమిక్ కౌన్సిలు

22. (1) అకెడమిక్ కౌన్సిలునందు వైసు ఛాన్సలరుగాక యీక్రిందివారలు సభ్యులుగ నుండవలయును.

1 వ-క్లాసు-ఎక్కు ఆఫీషియో సభ్యులు

(1) పబ్లిక్ ఇన్స్ట్రక్షన్ డైరెక్టరు.

(2) యూనివర్సిటీ ప్రొఫెసరు.

(3) ఆఫీలియేటెడు కాలేజీల ప్రిన్సిపాలు.

2 వ-క్లాసు-ఇతరసభ్యులు

(1) ఉపాధ్యాయులును సిండికేటుసభ్యులును గానివారు ముగ్గురు సెనెటు సభ్యులలోనుండి యెన్నుకొనవలెను.

(2) ఆఫీలియేటెడు కాలేజీల ఒక్కొక్కటి అందలి యుపాధ్యాయులలోనుండి యొక్కరి నెన్నుకొనవచ్చును.

(3) 15వ సెక్షనులో iii క్లాసు (10)వ క్లాసుక్రిందనియమింపబడిన సెనెటుసభ్యులు విశ్వవిద్యాలయ ప్రదేశములోని ముఖ్యమున దేశభాషలకు ప్రతినిధులుగ నుండురు.

(ii) సబ్ క్లాసు (i) క్రింద నిర్ణయించిన అకెడమిక్ కౌన్సిలు విశ్వవిద్యాలయపాఠ్యాలలో నుండి ఐదుగురు కెక్కువగాకుండ సభ్యులను చేర్చుకొనవచ్చును.

(3) ప్రత్యేకము నిబంధనయున్న దప్ప ఎక్కు ఆఫీషియో సభ్యులు గాక మిగిలిన అకెడమిక్ కౌన్సిలు సభ్యులు మూడు సంవత్సరములకాలము సభ్యత్వము గల్గియుండురు.

అయితే యేపంథ్యందు సభ్యుడుగనున్నందు వలనగాని ప్రత్యేక మొక ఉద్యోగమునందుండెననిగాని సభ్యుడుగ నియమింపబడియో యెన్నుకొనబడియో యున్నపుడు ఆసభ్యత్వమును ఉద్యోగమును మాదు మాసములు లేకున్నయెడల అకెడమిక్ కౌన్సిలు సభ్యత్వము పోవును.

అకెడమిక్ కౌన్సిలు అధికారము

25. (1) అకెడమిక్ కౌన్సిలు కాసననిబంధనయందు నిర్ణయించిన చదువంతకును కరిక్కులమును తయారుచేయుటకును విశ్వవిద్యాలయమునందు బోధనవిషయములందు సర్వాధికారమును తగిన ప్రమాణమును నిలువజెట్టుటకును అధికారము గల్గియుండును.

ఈశాసనములో నిబంధనల ప్రకారము నిర్ణయింపబడిన విషయములన్నిటికిని ఇందు కనుకూములగా నిబంధనలు చేయవలసినవి గల్గియుండును.

(2) వై డెల్విన్ అధికారములకు భంగము లేకుండ ముఖ్యముగ నీక్రింది అధికారములు గల్గియుండును.

(ఎ) సాహిత్య విషయములందు సిండికేటుకు సలహా నిచ్చుట.

(బి) అందలి సభ్యులనుండియే నిర్ణయింపబడిన, పేకతీలను నిర్ణయించుట.

(సి) బోధన శాఖల నిర్మాణ పునర్నిర్మాణములకు స్కీములను తయారుజేసి సంస్కరించి మార్పులు

(డి) ప్రొఫెసరుషిఫ్టులు రీడరుషిఫ్టులు లెక్చరరుషిఫ్టులు మరియుతర ఉపాధ్యాయ స్థానముల నిర్ణయమును గూర్చియు వారి విధులు వేరసములు గూర్చియు సెనెటుకు సలహాల నిచ్చుట.

(ఇ). ఆఫీలియేటెడు, కాలేజీలలోను హాస్టెలులలోను బోధనము జేయుటకు ఉపాధ్యాయులు తగినవారని అంగీకరించుటకై సిండికేటుకు సలహాల నిచ్చుట.

(యఫ్) పరిశోధనకార్యముల జేయుచున్నవారియొద్దనుండి నివేదికలను డెప్టించి దానిపై సిండికేటుకు సలహాల నిచ్చుట.

(జి) యూనివర్సిటీ గ్రంథాలయముపై అధికారము వహించి, వాని యుపయోగమును గూర్చి నిబంధనలు జేయుటకును, లైబ్రరీకమిటీ నియోగించి తత్వ్యవహారముల జూచుచుండుటకును అధికారముల గల్గియుండును.

(హెచ్) కాలేజీలకు ఒకదాని కింకొకదానికి సహకార మేర్పడి సాహిత్యజీవనమును ప్రోత్సహముజేయుటకు నిబంధనలు జేయుట.

(ఐ) యూనివర్సిటీ డిగ్రీపరీక్షలకు విద్యార్థులు పోవుటనుగూర్చిన నిబంధనలు చేయుట.

(జే) ఆఫీలియేటెడు కళాశాలలందరి విద్యార్థులు యూనివర్సిటీ డిగ్రీపరీక్షలకు యేడరకులమీద జేర్చుకొనబడుదునో వానినిగూర్చియు, పరీక్షలు చదువుల గూర్చియు నిబంధనలు జేయుట.

(కె) విద్యార్థబోధనమునకును పరీక్షలకును దేశభాషయే మూలముగ నుండు విషయమై నిబంధనలు జేయవలయును.

(ఎల్) విద్యార్థులు పరీక్షలకు వచ్చుటకు ఏ యే షరతులపై నిషేధమొసంగవచ్చునో నిర్ణయింపవచ్చును.

(యం) స్టాండింగ్ కమిటీని నియమించి అకెడమిక్ కౌన్సిలుకు యీ చట్టముప్రకార మొసంగిన అధికారప్రయోజనము లన్నింటినిగాని కొన్నింటినిగాని యాయవచ్చును.

24. ఫేకల్టీలు, బోర్డు ఆఫ్ స్టడీసు నిబంధనలప్రకారము నిర్ణయించబడి ప్రయోజనములు విధింపబడును.

25. (1) ప్రతి ఫేకల్టీకిని నిబంధనల ప్రకారము నిర్ణయించింట్లు బోధనాశాఖలు లుండును.

(ఐ) ప్రతిబోధనాశాఖకును ప్రత్యేకము స్టడీసు బోర్డులుండవలయును.

V. అధ్యాయము

26. ఎన్నికలుగాని నామినేషనుగాని జరుగునప్పటికి స్థిర చిత్తముతో లేకున్నను చెవుడు మూగైనను, అటు కుప్పతోనున్నను, దివాలా దీసినట్లు సర్టిఫై జేయవచ్చుననుడిస్సార్టిజేయని ఇన్నాల్టెంట్జేనను, నీతివిరుద్ధముననుజేసిన సేరమునకై న్యాయస్థానముచే శిక్షింపబడినను అట్టివారు విశ్వవిద్యాలయాధికార వర్గమునం దెన్నికలకుగాని నామినేషనుకుగాని పనికిరారు.

ఏదైన అనుమానముగాని తగాదాగాని యున్నయెడల యీ సెక్షనుక్రింద రెగడాయను విషయమును ఛాన్సలరు నిర్ణయింపవలెను. దానికి తిరుగుండదు.

27. వేరే నిర్ణయముండిన దప్ప, విశ్వవిద్యాలయమునకు యేఅధికారవర్గమునందు గాని సభ్యుడుగ నెన్నుకొనబడిన దాని మీదగాని నామినేటు జేసినదానిమీదగాని సందేహము వచ్చినయెడల ఛాన్సలరు నిర్ణయమే నిశ్చయ మగును.

28. విశ్వవిద్యాలయాధికార వర్గములన్నిటికిని కమిటీల నియమించు నధికార ముండును. ప్రత్యేకము నిబంధన యుండిన దప్ప ఆయా అధికారవర్గములోని సభ్యులును వారు కావలెనని తలంచినవారును మాత్రము ఆ కమిటీలలో సభ్యులుగ నుండురు.

29. విశ్వవిద్యాలయాధికారవర్గనిర్మాణమునం దేమో లోప ముండుటచేతగాని సభ్యులలో ఖాళీ యుండుటచేతగాని సభ్యుల యెన్నిక చెల్లకపోయినగాని వారు జేసిన యేపనియును జెల్లకపోదు.

30. ఎవరైన సభ్యుడు నియమింపబడినను, ఎన్నుకొనబడినను, చేర్చుకొనబడినను విశ్వవిద్యాలయాధికారవర్గమునందు ఖాళీయైనయెడల సాధ్యమైనంత త్వరలోనే ఆఖాళీలను నింపవలయును.

31. సిండికేటు సభ్యులలో రెండుంతులమంది సలహామీద, సెనెటుగ్రాడ్యుయేట్ల రిజల్టులనుండి యెవరికేవైనను తొలగింపవచ్చును. నీతివాక్యమును ఘోరసేరమును జేసినయెడల న్యాయస్థానములో శిక్షింపబడినయెడల అట్టివానిని యూనివర్సిటీనుండి గాని బోర్డునుండిగాని తొలగింపవచ్చును. ఇట్టిసేరకారణములచేతనే యూనివర్సిటీ యిచ్చిన డిగ్రీనిగాని డిప్లామాను గాని ఊడలాగవచ్చును.

విశ్వవిద్యాలయాధికారవర్గమునందు సభ్యుడెవడైన చంచలచిత్తుడైనను, చెబితిమానైనను, అటుకువృత్తయినను, దివాలా దీసినను సెనెటు వానిని తొలగింపవచ్చును. (సశేషము)

హైదరాబాదు - మొహరము

(పెద్దిభట్ల వీరయ్యగారు బి. ఏ. బి. ఎల్.)

గత మొహరము దినములలో గాఢాంతరిమున నేను చిగ్గ మాడు దినములందు హైదరాబాదున నుంటిని. హామ్యు దిండులలో మొహరము వీరభూజను సూచించును. హామ్యు యుద్ధములో నుడివినవాకికై దుఃఖమును తెలుపబడును. వీరభూజను పండుగగ గ్రహించుట నన్ని దేశములలో నాచారమై మొహరమును పీర్లపండుగ యనెదరు. వినువముతో గూడినందున గొందరు పీర్లపండుగలో మామూలుగా బహులుచేరు నేమనుట సరికావచ్చునున్నాడు. ఇట్టి యభిప్రాయము గలవారిలో మిక్కిలి ఘనతపహించిన వైజాముగారు గలరు. అందుచేత హైదరాబాదులో నిదివరకు పీర్లపండుగ మిక్కిలి వైభవముతో పెద్దపులి మొదలగు నేమములతో బహుజనానందజకముగ నుండునుండ నిప్పు పట్టినేమములు నేయగూడదని పాడునా యుత్తరువుచేసినందున ప్రజలలో నుత్సాహము తగ్గి పండుగలు వెనుకటివధమును గోల్పోయినవి. అయినను 9 వ రాత్రి పీర్ల యూరేగింపు జరుగుచున్నది పీర్లలందు లక్షలకొలది జనులు క్రిక్కిరిసి యుండుటయు నల్లనిదుస్తులను ధరించి యమభటులాయన పోలీసు రక్షకభటులు వారులు దీర్చి పాటల బండ్ల నడ్లము లేకుండజేయుట వైజాముగారియొక్కయు జనానాయొక్కయు మోటారుబండ్ల కట్టించెట నొకటి పోలీసు యాలలు నుండు చెలకేగ వెనుకనుంచి నిశ్చలముగ తాత్కాలికముగ నిర్మాణవ్యయగ జేయబడు రాజభివేలం జనునందుటయు మొదలగునవి మాపరులవృత్తి నాకర్షించగలవు. ఇదిగాక పదియవ పండుగదినముదానిననే మొహరముదిన ముందును, మధ్యాహ్నము పీర్లలన్నియు లక్షలకొలది జనులచే నిండియుండును. చేరువనున్న శివరాత్రి రాబాదు వీధులలో నది బ్రిటిషువారి దగుటచేత పులులనేమములతో గూడిన పీర్ల యూరేగింపు జూచుటకై కొన్నిలక్షలజనులు చేరుదురు. వీరిలో బాలవరకు మహమ్మదీయులు ప్రత్యేకమైన అందముగ విలువగల దుస్తులనే పెక్కండ్రు ధరించెదరు. నేను జూచినంతలో పీర్ల నేనుగలమీద నూరేగించుట అదటకలను. అటు లలంకరింపబడిన పెక్కు చిన్న ఏనుగులును గుట్టుములును మహాహరముగ నుండినవి. చారుమినారనబడు సుప్రసిద్ధమున కట్టవము రాజవీధి మధ్య మిక్కిలి యెత్తుగలిగి రక్షకభటులు నల్లదుస్తులతో నచ్చుట నుండువారి యడియే యమధర్మరాజుమందీర మాయమన ట్టుండెను. వైజాముగారివెంట కొత్తలనబడు పోలీసు కమిషనరుగారి చిన్న మోటారు పోవును. చెడ్డకేజలును నిగర్వమాదా మణియగు కమిషనరుగారు జనుల కెట్టియిబ్బందిలేకుండ స్వయముగ గమనించుచుండిరి.

హైదరాబాదునందలి కోట్ల మిక్కిలి బాగుగ నున్నది. బెజవాడలోడ్ల కలవాటుపడిన నా కవి స్వర్ణకుల్యములుగ నుండెను. హైదరాబాదునకు శివరాత్రిబాధుకును మధ్య హుస్సేను సాగరను పెద్దచెరువు గలదు. చెరువుకట్టమీదుగా నున్న కోట్లవెంబడి గల విద్యుచ్ఛక్తిపీఠములు నీటిలో ప్రతిఫలించుటచేత రాత్రిలందు జూచుటకు గన్నుల పండువుగ నుండును. నేన్ను పురి మ్యాజియమున తెన్ని రెల్లో మిన్నయని ప్రఖ్యాతి వడసిన ఫలక్వామా మందీరములందు ప్రస్తుత వైజాముగారు విలువగల నగలు మొదలగునవి చేర్చి కౌపలాలో నుంచుటచేత నెవ్వరికిని జూచుట కనకాశిమిస్టరుకుటలేదు. అందులన ఫలక్వామావాకిటనుండియే తిరుగవలసివచ్చెను. హైదరాబాదు 5 మైళ్లదూరమందు పూర్వపునవాలు ఉండిన గోల్కొండకోట గలదు. అది కొండమీద నున్నది. కొండచివర నొక కట్టవమును కొండ దిగువ నొక కట్టవము నిప్పటికి నుంచినిగిలి నుండి యున్నది. సుప్రసిద్ధులగు రామరామ ఆశే కంచర్ల గోపన్న గారిని ధైరుచేసిన ఫలమిదియని కొండమధ్య నొక శిథిల మగుమన్న కట్టవము ను జూపుదురు. అచ్చట కొన్ని విగ్రహములు చెక్కబడియున్నవి. కొండమీద నొక మసీదును నొక హిందూదేవాలయమును గలవు. సంవత్సరమున కొకసారి హిందువు లచ్చటకు బోయి యుత్సవము జేయుదురని తెలియుచున్నది. అప్పుడు దప్ప విగిన దినములలో కమ్మండగుగారి వ్రాతమాలవైన చీటి యుండినగాని కొండమీదికి బోనివ్వరు. కొండవై కట్టవమున నెన్ని బొంగులపయోగింపబడినవోగదా వేలకొలది జనులు తమపేర్లను గోడలమీద లిఖించియున్నారు. అచ్చట పెద్దభీకరులను గొన్నిటిని జూచినాను. ఫిరంగిగుండు నిర్మితమైనవో లేదో గోల్కొండకు చేరున 5 మైళ్లలో గడ్డిపేటయనుచోటుగలదు. అచ్చట ముసినది కడముగా కొన్ని తాళ్ల ఎత్తుగల పాడుగుట్టును గట్టి పెద్దచెరువు నేర్పాటుజేసిరి. ఆనీటిని హైదరాబాదు మొదలగు చోట్లకు గొట్టముల ద్వారా ప్రవహింపజేయుచున్నారు. చెన్ను పురి

ఏలూరు నిమ్మ జాత్యుద్ధరణసంఘపు పదునాల్గవసంవత్సరోత్సవము

ఆంధ్రదేశమునందలి ఆదిమాండ్రుల అభివృద్ధికై పెక్కుసంవత్సరములనుండి నేనజేయుచున్న ఈసంఘముయొక్క పదునాల్గవ సంవత్సరోత్సవము పశ్చిమగోదావరిజిల్లా కలక్టరుగారగు శ్రీ టాడుదొరగారి ఆగ్రాసనాధిపత్యమున అత్యంతజయప్రదముగా ఈ నెల 9-12-25 తేదీ ఆదివారము సాయంత్రము 5 గంటలకు ఏలూరు పురమందిరమున జరిగెను. ఏలూరు తాలూకా వివిధ ప్రాంతములనుండి దాదాపు మాడునందలనుండి ఆదిమాండ్రునాయకులు, యువకులును, విద్యార్థులను సభనలంకరించిరి. పుర ప్రముఖులగు మ|| రా|| రా|| శ్రీ రాజా భుజంగరావుపంతులు మహాద్దరు మాపారసంఘాధ్యక్షులగు బడేటి వెంకట్రామయ్య నాయకు రావుసాహెబులి బియ్యే, ఎం.ఎల్., తాలూకా బోర్డు అధ్యక్షులు బందా వియ్యన్న పంతులు, సోమంచి సీతారామయ్య పంతులు బియ్యే, బియ్యే, గుత్తా రామయ్యచౌదరి, మాగంటి ఆంజనేయులు చౌదరి, జిల్లా డాక్టరు గణపతిరావు, మునిసి పలు మేనేజరు చామర్తి చలపతిరావు పంతులు మొదలగు ప్రముఖులు దాదాపు 500 మంది సభ నలంకరించిరి.

బాలబాలికల మధురగానము

సరస్వతీదేవి, శివాలపను ఆదిమాండ్రుబాలికలు మహా కవి శ్రీరవీంద్రుని కై, కై, భారత అను మధురగీతమును సభ్యుల హృద్యముల చెలకేగ మహాహరముగ పాడిరి. నలుగురు బాలురు మహా కీర్తనమును స్వచ్ఛముగను, నృదుమధురముగను పాడిరి.

ప్రచారకుల ఉద్బోధనము

ఆదిమాండ్రునాయకులు, ప్రచారకులును ఆగు శ్రీనీలం వెంకయ్య, నాయకు గంగయ్యగారు అస్పృశ్యతను గురించి యు, అగ్రజాతులనల తమకుగలరుచున్న కష్టములగురించియు సభ్యులహృదయములు సీగనట్లుకొన్ని కీర్తనలు పాడిరి.

ఏమ్మట కార్యదర్శి మారి ఆంజనేయులు బి. ఎ. బి. ఎల్. గారు ఏలూరు నిమ్మ జాత్యుద్ధరణసంఘము చేయుచున్న నేనను గరించి కార్యనిజేదికను చదివిరి.

ఉపన్యాసములు

ఏలూరు పురపాలక సంఘాధ్యక్షులగు మ|| రా|| రా|| రావు సాహెబు బడేటి వెంకట్రామయ్య నాయకు బి. ఏ. బి. ఎల్. గారు లేచి అస్పృశ్యతను గురించియు రివిన్యూఆఫీసరలనల ఆది

లో వలెగాక నీరు నిర్మలమై స్వచ్ఛముగనున్నది. నీటిసప్లయకి కొదవలేదు. మేడలపై భాగమునను నీటి గొట్టముల నీరు ధారాళముగా వచ్చుచున్నది. వన మృగములుండు పార్కులో తగినన్ని మృగములు లేవు. హుశేసుసాగరు చెరువుకు పడమర దిగింపేట గలదు. ఆక్కడ విశేషవిలువగల కట్టవములున్నవి. అబ్బరేట్లలో అచ్చట గలదు. బెజవాడనుంచి వాడికి బోవు రైలుమాగ్గము హైదరాబాదు స్టేషనుకు కొంచెము పెడగానుండును. మోహరము నెంపులగుటచేత వట్టి కచ్చేరీలు హైకోర్టుమొదలగునవి మాయబడియున్నవి.

నామిత్రులగు అరికేపల్లి లక్ష్మీనరసింహారావు పంతులు గారు నైజాంవకీలగు నొక కర్ణాటబ్రాహ్మణ్యహుస్సేనింట నతిథిగ నాహ్వానింపబడెను. పిండివంటలతో వడ్డనాపేటముగ విందు చేయుటలో నొక వొన్నెనిండ నేయునుంచి విస్తరిలో నొకప్రక్కనుంచ నామిత్రువచ్చెరువంది తిలదండలున్న నియోగి యగు టచే నూతనవృత్త్యమేమిటని వకీలుగారిని ప్రశ్నించగా 'మీ ఉత్తరాదివారు నెయ్యి చాలపుచ్చుకుంటారని తెలిసి యాప్రకారము తేనెనీటుల చెప్పిరి నామిత్రు డారాత్రియంతయు నీవితనే దలపోయుచుండెను. దానట్లు డని ప్రసిద్ధివడసిన కీర్తిశేఖులగు దివాను బహద్దరు రామగోపాల్ గారి పుత్రులగు లక్ష్మీ నారాయణ నేట్ గారిని చూచిరి. వారెంతవరకు ధర్మచింతతో కాలక్షేపము చేయుచున్నటుల వారిసంభాషణనల్ల తెలియగలదు. బెజవాడ రామమోహన గ్రంథాలయ ప్రవేశముహోత్సవమును తేనె మాగ్రంథాలయమునకు 500 రూపాయల విరాళము నిచ్చిన లక్ష్మణకారులను దేశముఖులు వగు శ్రీ పింగిలి వెంకట్రామారెడ్డి దేశముఖుగారు నన్ను నామిత్రులను మిక్కిలి గౌరవముతో జూచి మేమచ్చటనున్న కాలముందు మా కనేకసౌకర్యములను కలిగించి యుండిరి. వారికి మేమందరము కృతజ్ఞులము. మోహరములో హైదరాబాదు మాడవగిన చదువులకు విన్నవించు నాకు వోచిన కొన్నిసంగతులనుమాత్ర మిందు పమరించుచున్నాను.

మాండ్రులకు కలుగుచున్న ఇక్కట్లను వినరించుచు ఒక మహా పన్యాసము ముగా విందిరి. మనము సత్వర స్వరాజ్యమునకు అర్హులగుటకు ముఖ్యముగా అస్పృశ్యతనివారించవలయుననియు, ఈసమస్య పరిష్కారముచేయక దనజాతుల సభోగతిలోనుంచి మనమెన్ని ప్రయత్నములు గావించినను వ్యర్థమనియు చెప్పును. మహాత్మా గాంధీ, ఎరలు వింటరుటును మొదలగు రాజకీయ నేత్రుల యువదేశముల వివరముగా సర్వమావృత సౌభయములు కరగనట్లు ఆంధ్రమున యుపస్థాపించిరి. ఏమ్మట రాయుడంగయ్య, వెల్లంకి కృష్ణమూర్తిగారు మహాపన్యాసముల నిచ్చిరి.

కలక్టరుగారు ఖద్దరుదుస్తుల బాలబాలికలకు

బహుమతు లిచ్చుట

అత్యంత శ్రద్ధాభక్తులతో నడుపుకొనుచు, సత్సవర్నన గల ఇద్దరు బాలికలకును, శి విద్యార్థులకును ఏలూరు నిమ్మ జాత్యుద్ధరణ సంఘవారిచ్చిన ఖద్దరుదుస్తులశ్రీకలక్టరుగారు సంతోషముతో యిచ్చిరి. ఈబహుమానములను ఏలూరునిమ్మ జాత్యుద్ధరణ సంఘాధ్యక్షులగు దివాన్ బహద్దరు మోచర్ల రామచంద్రరావు పంతులుగారు ఇద్దరుబాలికలకును, మాపారవాధ్యక్షులు రావు సాహెబు బడేటి వెంకట్రామయ్య నాయకుగారు ముగ్గురు విద్యార్థులకును, నరాలపెట్టి చేనేందుడు ఎం. ఎల్. సి. ఆదిమాండ్రు నాయకుడు ఇద్దరును, నిమ్మ జాత్యుద్ధరణ సంఘము వారు ముగ్గురు విద్యార్థులకును మొత్తము పదిమంది బాలికలకు ఖద్దరుదుస్తులు బహుమానమిచ్చిరి.

ఆదిమాండ్రుప్రచారకులను సత్కరించుట

తమ స్వజాత్యుద్ధరణకై అష్టకష్టములపడి అనేక సంవత్సరముల తరబడి గౌరవప్రచారకులుగా అపారమున నేవ చేయుచున్న ప్రధాన ఆదిమాండ్రు నాయకులగు నాయకు గంగయ్య గారికి భాగవతమును, అత్తిల మార్యనారాయణ గారికి భక్తవిజయమును కలపర్చి సోమవధూతమ భగవద్గీతయును, బహున నాధముని గారికి భారతమును, నీలం వెంకయ్యగారికి భర్తృసారియును, మెరుగుమల్ల చంద్రయ్యగారికి శ్రీరామ కర్ణావృత్తియును, కరపాటి సారథిగారను పాకకులట్లుడును, యుపాధ్యాయుడును అగునారికి గతేంద్రమాతమును ఇచ్చి గౌరవించిరి. ఏలూరు నిమ్మ జాత్యుద్ధరణ సంఘమువారు ఈగ్రంథములు ఇచ్చుటకు మ|| రా|| రా|| మాజేటి రామచంద్రరావు, గారపాటి ఆంజనేయచౌదరి, మారి ఆంజనేయులు గార్లు ధనసహాయము చేసినందుకు వందనీయులు.

టాడు దొరగారి యుపన్యాసము

నిమ్మ జాతుల అస్పృశ్యత ముఖ్యముగా తొలగించవలయును. సర్వజనులను వీరి అభివృద్ధికై పాటుబడుట ముఖ్యవిధి. ఏలూరు నిమ్మ జాత్యుద్ధరణ సంఘమువారు ఒక్క విద్యావిషయముననే దీనిజనాభివృద్ధికై సర్వ ముఖముల పాటుబడుచుండుట నాకు ఎంతయు ఆనందకరముగా యున్నది. ఈ సంఘము పెక్కు ఇక్కట్లను లోనై అపారమున నేనజేయుచుండుట నలన నాకు పరమ సంతోషముగా యున్నది. మీ సంఘము సర్వ జనాదరణీయముల దినశినాభివృద్ధిగాంచుగాక. మీ పారవాధ్యక్షులు చేయుచున్న ధన సహాయమునకును, విద్యా ప్రోత్సాహమునకును, నే నెంతయు సంతసించుచున్నాను. అనిరి.

ఏమ్మట రావుసాహెబు బడేటి వెంకట్రామయ్య నాయకుగారును అధ్యక్షులకును, సభికులకును, సంఘ సమక్షమున వందనము లర్పించిరి.

గౌరవప్రచారకుడు.

అధిక వర్షముచే భూమి

దిగజారుట

సిహా, ఆగస్టు 18:— కడపిన్న మూడు దినములనుండి ఒకే టాకిని కర్ష వధికముగ నురియుటచే సిహాయందును జాట్లు పట్లను భూమి పగిలి దిగజారెను. (అ. వె.)

ఆయుర్వేద భూషణ నోరి రామశాస్త్రిగారి మధుమేహనాశని

మధుమేహముకు, అతిమూత్రముకు

నెల 30 మాత్రులు రూ 5/-

ఆయుర్వేద నిలయము, బెజవాడ.

క్రొధననామ సంవత్సరం శ్రావణమాస బహుళ దశమి ౧౦, శుక్రవారము

ప్రేమ గీతము

[నరహరి నెట్టి - వేంకటరత్న ముగారు]

నీవు కురులందు ధరియించు పూవుగానో
కాక ముద్దుతో గట్టెడు కోకగానో
తెమ్ముతెమ్ముని పెట్టెడు తిలకముగనో
జన్మమొందింప దేవుని సతముఁ గొలుతు. ౧

నీవు సంతోషమునయందు నెగులదనున
వేరిమిం బెట్టు కాసులపేరుగానో
సుంతనేపై నవీడని సూత్రముగనో
జన్మ మొందింప దేవుని సతముఁ గొలుతు. ౨

రామ! నీకుచద్యయముపై రాణనొప్పు
గులుకుబంగారు పెనుజంటగొలుసుగానో
సారిది దేజంబు నిడు ముఖచూర్ణముగనో
జన్మ మొందింప దేవుని సతముఁ గొలుతు. ౩

మేన వాసించు కస్తూరిమెదుగుగానో
కనుల మినమిసలూడు సంజనముగానో
ముక్కునను వెల్లువజంపుఁ బుడకగానో
జన్మ మొందింప దేవుని సతముఁ గొలుతు. ౪

చెక్కుటద్దంబునందునఁ జెలుపు మీఱ
బింబితం బైన కర్మ పుష్పంబుగానో
ఘల్లుఘల్లును నీపాదకటకముగనో
జన్మ మొందింప దేవుని సతముఁ గొలుతు. ౫

అంతరంగంబు బయలునేయం దలంచి
పలుకఁగా నోడి యమ్మోదభావ మెల్లఁ
గన్ను దమ్ములఁ దెలిపెడు చెన్నుగానో
జన్మ మొందింప దేవుని సతముఁ గొలుతు. ౬

లోనియనురాగవార్ధి వెల్లువలుగాఁగఁ
బాటుచుండుట నేననిపాటలేక
యున్న నాచక్కిఁ దిరుగాడు నొప్పుగానో
జన్మ మొందింప దేవుని సతముఁ గొలుతు. ౭

భారతి

సచిత్రమాసపత్రిక

ప్రతిచంద్రమాసాదిని ప్రచురింపబడును.

సచిత్రమాసపత్రిక-ప్రతినందికయందును ౩, 4
రంగులపటములు కలిగి ఇతర చిత్రపటములతో
ప్రచురింప బడును. వాఙ్మయము, చిత్రకళలు,
గానము, కథలు నాటకములు మున్నగు అనేక
విషయములతో ప్రతిమాసమునను 200 పుటలు
కలిగి యుండును.

సంవత్సర చందా	రూ 6 0 0
అర్ధ సంవత్సరము	" 3 0 0
విడిపత్రిక	" 0 10 0

మేనేజరు, భారతి.

పోస్టుబాక్సు నెంబరు 212, మద్రాసు.

శ్రీకొలుట్ల చెన్న కేశవస్వామి పూర్వవృత్తాంతము

(౩)

ఇక మనము శ్రీకొలుట్ల చెన్న కేశవస్వామి మాహాత్మ్యమును తెలిసికొనవలయును.

ఈపంచమాశ్రమలో నావరించియున్న యట్టుమొలకొండలకు శ్రీకాండీస్వనబుష్పశ్రవణమని ప్రసిద్ధిగాంచినది. తొల్లి కాండీస్వన మహామని, ఈపూర్వత్రేత్రమునకు సుమారు యోజనము, అనగా ఆరుపరువులలో గుండా అనేపల్లె సరిహద్దుగా సంచారము చేయుచుండెను. ఈస్థల మపుడు నిర్జనమై, పశు పక్ష్యాదులు సహితము తిరుగకుండుటండేసి, చాల నిశ్శబ్దముగను, మనోహరముగ నుండెను. ఈకొండలో నీటికరవు లేక ఏచోట చూచిన జలాపూర్ణమై యుండెను.

ఇటుల కొంతకాలము జరిగిన పిమ్మట, శ్రీ పరీక్షిస్వరూప రాజపుత్రుడైన జనమేజయుడు దేశసంచారము వెడలి, ఒక నాటి మధ్యాహ్నమున, మార్గాయాసమున మిగల డస్సి ఈరమణీయమైన కాండీస్వన మాహామనియాశ్రమము చేరెను. ఆరాజు పోయిన చోటులెల్ల దేవతాప్రతిష్ఠలు జేయుచు, దేవాలయముల నిర్మించుచు పోవుచుండెను. ఇప్పటికిని దక్షిణద్వారములు గల దేవాలయము లన్నియు జనమేజయప్రతిష్ఠ యని జనుల నుచుండుట మనము జూచుచున్నాము. కాండీస్వరూప రాజును గని సవినయంబుగ సుచిత సత్కారంబుల గారవించెను. జయమేజయుం డీమనివరని యాశీర్వచనంబులం బడసి, స్థల రమ్యత కచ్చెరువొంది, యిది మాహాస్థలంబని సంతోషించి, చిన్న దేవాలయము కట్టించి, దేవతాప్రతిష్ఠ జేయించెను. ఆస్వామికి శ్రీకాండీస్వ చెన్న కేశవస్వామి యని నామమిడి, యా ఋషీశ్వరులెపు బొంది, తన సంచారము మీద వెడలిెను.

దీనినిబట్టి శ్రీచెన్న కేశవస్వామిని, ఈత్రేత్రమందు, ప్రప్రథమమున జనమేజయుడు ప్రతిష్ఠ చేసెనని విశదమగుచున్నది.

ఇటుల కొంతకాలముగడచెను. అనేకవర్షంబులు గడచిన తరువాత, దేవాలయము శిథిలమాయెను. చెట్లుచేములు దేవాలయము చుట్టు విచ్చలవిడిగ పెరుగసాగెను. దేవాలయము శిథిలమయినను, తీగచెట్లచే నావరింపబడినను, ఆస్థలపవిత్రత, స్థల రమ్యత నెచ్చట పోవును?

ఈకాండీస్వ ఋష్యశ్రమ మీక్షిణదశలోనుండ, ప్రాగ్దేశముందు, అనావృష్టిచే జనులు మిగుల బాధపడుచుండిరి. జనులకు త్రాగుటకు నీరులేక పశువులకు మేతలేక చాలకష్టముగ నుండెను. ఇటువంటి సమయమందు, ఒక యెఱ్ఱగొల్ల కొలుట్ల అనువాడు తన ఆవులమందను తోలుకొని ఈ కాండీస్వ ఋష్యశ్రమమునకు వచ్చెను. ఈకొండయందు పశువులకు తృణజలములు సమృద్ధిగానున్నదని యోచించి ఆశిథిలమైన దేవాలయము నకుసమీపమున దొడ్లుగావించుకొని స్థానరము చేసెను. అప్పటి ఆవులదొడ్లు నేటికిని ఆపర్వతమందు ప్రత్యక్షముగ నున్నవి.

ఆగొల్ల పాపము తనవందలలోని యొక ఆవును, యథా ప్రకారముగ పాలుపి తుకబోవ, అయావు పాలివ్వక బోయెను. దీనికి కారణము కనిపెట్టవలయు నని తలచి యాగొల్ల కొలుట్ల ఒకనాటిరాత్రి యొక పొడవాటైన దాగుకొని జరుగనంతయు చూడవలయునని ఆతరుతతో నుండెను. అనాడు నడికిరేయి యాకపి లగ్నేనపు శిథిలమైన దేవాలయముమందటనున్న ఒకపట్టిప్రక్కన పోయి నిలుచుండెను. తరువాత, అప్పుట్లో నుండి యొక శిశురూపము బయటికి వరుగిడుచు వచ్చి అయావు పాలు ద్రావి మరల పుట్టిలోనికి పోయెను. అప్పుడాగొల్ల హాదీవంతయు చూచి, భయాక్రాంతుడై నిలువబడెను. ఇటుల నే ప్రతిరాత్రియు, ఎనిమిదిదినములవఱకు ఆగొల్లపిల్లవాడు

దీనినంతయు పరీక్ష చేయుచుండెను. కడపటిదినమురాత్రి యాపశువుల కాపరి ధైర్యముచేసి పుట్టిలోనికి పరుగిడుచున్న స్వామిని పట్టుకొనబోవ, స్వామి చిక్కక లోపశీనుండి యిట్లు పలికెను.

“ఓరీ! గొల్ల కొలుట్ల! నాదేవాలయము శిథిలమైయున్నది గాన నీవు మరల నన్ను ప్రతిష్ఠ చేసి దేవాలయము బాగు పరచవలయును.”

అప్పు డా గొల్ల కొలుట్ల యిట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.
“స్వామీ! నిరుపేదనగు నాచే అటువంటి గొప్పకార్యమెట్లు సఫలమగును?”

అప్పుడు స్వామి, “మరునాడు ప్రాతఃకాలముననే వచ్చి పుట్ట త్రవ్విన కొంతభనము చిక్కుననియు ఆభనమును, ప్రతిష్ఠ దేవాలయనిర్మాణమున కుపయోగించవలయుననియు వాక్రుచ్చెను. మరునాడుదయమున, ఆగొల్లవాడు పుట్ట త్రవ్వగా కొంత భనము చిక్కెను. అందునకు సమయానుకూలముగ, కొండదిగువ కాసెవార్డు సిద్ధముగ నుండిరి. వారిని పిలుచుకొని వచ్చి దేవాలయము ప్రారంభించి పూర్తిగ కట్టించెను. తరువాత పరిసర గ్రామములనుండి పెద్దమనుష్యులను కొందఱిని రావించి, సులగ్గుమందు, దేవాలయముమందర నున్న పుట్టి త్రవ్వి, అందులో నున్న గుండు స్వరూపమైన స్వామిని దెచ్చి దేవాలయములో ప్రతిష్ఠ చేయించెను. పూర్వప్రకార మాదేవునికి కాండీస్వ చెన్న కేశవస్వామి యని పేరు నిర్ధారణచేసెను. నిత్యనే వేద్యములకు, అఖండ దీపారాధనలకు ఏర్పాటుచేసెను.

ఈ కాండీస్వ చెన్న కేశవ స్వామికి శ్రీ కొలుట్ల చెన్న కేశవ స్వామి అని పేరెట్లు వచ్చినది? నా అధీనములో నున్న కాగితములో నుండునట్లే ప్రత్యుత్తరమును వ్రాయుచున్నాను.

“ఈ స్వామి కాండీస్వ చెన్న కేశవస్వామి గనుక మధ్య కొలుట్ల ప్రతిష్ఠ జేసెనందువల్ల జనులు కవులుట్లకు స్వామి అయిన కొలుట్లస్వామి అని జనులవల్ల వాడుకప్రకారము పరివర్తించబడెను.”

అయితే గొల్ల కొలుట్ల ప్రతిష్ఠ చేసి యెన్ని సంవత్సరములయన విషయము నిశ్చయించుట మిగల కష్టముగనున్నది. నేను ముందటి వ్యాసములో చెప్పినప్రకారం, ఒక పురాతన యాత్రాడిక శిశువమీద చెక్కిన వ్రాతనబట్టిచూడ ఆ కళిశము చేయించి యిప్పటికి గుమారు 800 సంవత్సరము లగుచున్నది. దానిమీద, శ్రీ కొలుట్ల చెన్న కేశవస్వామికి అర్చణం అని వ్రాసియున్నది. కొలుట్ల అనుపేరు అందు వచ్చినది కాన, 800 సంవత్సరములకు ముందెన్నిసంవత్సరములకో కొలుట్ల, కాండీస్వ చెన్న కేశవ స్వామిని ప్రతిష్ఠ చేసెను.

ఇంకొక నిదర్శనముమూడ యిందువిషయమై ఆలోచించవలసియున్నది. నేనిప్పుడు వ్రాసిన విషయసంతయు తాటాకుల నుండి యెత్తి వ్రాయబడిన కాగితమునుండి వ్రాసియున్నాను. దానియం దిటుల ప్రారంభించి యున్నారు.

“స్వస్తి శ్రీ విజయాభ్యుదయ కాలివాహనశక సరువంబులు ౧౦౮౧ అను నేటి విరోధినామసంవత్సరం మాఘ శుంకంబు కొలుట్లస్వామిపూర్వోత్తర మేమంటే.”

దీనినిబట్టి లెక్కచేయ నేటికి 805 సంవత్సరము లగును గనుక కాళి శక ౧౦౮౧ సంవత్సరమునకు ముందెన్ని సంవత్సరములకో ఎఱ్ఱగొల్ల కొలుట్ల చెన్న కేశవస్వామిని ప్రతిష్ఠ చేసి యుండవలయును.

ప్రతినంవత్సరము జరుగు మాహాత్మ్యమునకు, జనులు “పేటమీది జాతర” అనియు, “పేట కొలుట్లయ్య” అనియు నేటికిని వాడుచున్నారు.

ఈదేవుని ప్రఖ్యాతి
“కొలుట్లాధిప చెన్న కేశవ రమాకాంత షణ్మల్లభాల్”
అనే పదపద్యాలచే ప్రసిద్ధమైనది. ఆ “పదపద్యాలు” నాకింకను చిక్కలేదు. చిక్కనతోడనే ప్రచురించెదను.

ఈపూర్వస్థలము, విజయనగర సామ్రాజ్యమున, శ్రీకృష్ణ దేవరాయ మహారాయలు, శ్రీ అచ్యుతదేవరాయ కాలం చెఱుల ఉన్నతస్థితికి వచ్చినది, కట్టకడపటి వ్యాసములో వ్రాసెదను.

లక్ష్మణదేవరసప్త

[కనగాల.. లక్ష్మీనరసింహాపుగాయ.]

ఇది యిరువదియవ శతాబ్దము. ఏవంకజూచినను స్వాతంత్ర్యభిలాషయే పొడగూపుచున్నది. మత సాంఘిక రాజకీయ విషయములందె కాక భాషావిషయముల గూడ సుదారభావములు వెలువడుచున్నవి. ధైర్యముతో వివిధరచనలకు దావాపని యాంధ్రసారస్వతమును బోషించుచున్న సాహితీభారతు లిందుకు. బ్రబలసాత్తులు ఇట్టియెడఁ బూర్వ మాంధ్రదేశము దార్య గృహములం దమితాదరము గాంచిన రసనంతములను స్త్రీల పాటలలో నొకటి యగు "లక్ష్మణదేవరసప్త" అనుదాని విమర్శించి యందలిగుణముల జూపి కొంతకాలమునుండి మూలబడి యున్న యిట్టి పాటల నుజ్జ్వలింపజేయుట విధియని యెంచి విమర్శనమున వ్రాయ బూనినందులకు పాఠకమహాశయులు మన్నింతురుగాక యని నాప్రాధ్దన. హృదయరంజకములను వర్ణనాలంకారములతో నిది యొప్పుచున్నను, కావ్యప్రబంధములతో దీనిని బోల్చదలంపలేదు. వానియొద్దేశము వేరు దీనియొద్దేశము వేరు కాని యాంధ్రసారస్వతంబున దీనికి గూడ స్థానము గలదనియు, భారతీదేవికి ప్రియంబులగు నలంకారములలో నిదియు నొకటిగ పరిగణింప దగినదేయనియుఁ జూపుటయే నాపని. ఈ పాటనుగూర్చి నాలుగు మాటలుచెప్పి విమర్శనమునకుఁ గడంగెదను.

ఆంధ్రవనితామణులు తీరికజేతలఁ బాడుకొను పాటలలో నిది యొకటి. మధ్యాహ్నము భోజనమైన పిమ్మట పురుషులించులేని తీరుబాటు సమయముల నింటిలోని యాడువారు నిరుగుసారుగు జిల్లాలండఁ దోడ్కొనివచ్చి లంకాయాగము, కుచ్చలభ (కుశలవకభ) లక్ష్మణదేవరసప్త, ఊర్విశాదేవి నిద్ర మొదలగు పాటలఁ బాడుకొని యానందించుట చిరకాలానుగతమగు నొక యాచారము. ఈపాటలు పాడుకొను సమయమున పాడువారికేమి వినువారికేమి కలుగు నానందము వర్ణనాతీతము. గుమిగూడినవారిలో జక్కని కంఠముగల యొక యువతీమణి పుస్తకాపేక్ష లేకయే యత్కుత్సాసాముతో పెదవిదెఱచి కంతమెత్తి పాడుట కుపక్రమింప సరికి, అంతకు పూర్వమే పైటచెఱగు నేలపై బలమకొని మడితో బరుండి కునుకుచుండెడి యవ్వగారుకూడ చప్పున లేచివచ్చి యత్కిర్రధతో వినుచుండును. కొంతపాట జరుగునప్పటికి, అదివఱ కల్లరిచేయు పసిల్లి లెల్లరును మెల్లగా తల్లులయెళ్లలోజేరి పాటయొక్క మాధుర్యములకు చెవుల సోకుటచేతనే లేక యందలిభావములు కొన్ని వారినిర్మలములగు కోమలహృదయముల గరగించుటచేతనే వారు కునుకుటయో మతూహలముతో వినుటయో తలపించుచుండును. పాటచే మినులకు విందు గొల్పెడు నాయువతీమణి యతిరససంతోషము లగు పట్టుల తన్వయత్వము జెందుటండేసి యశ్రుపూరికన్నేత్రయు గన్గదకంఠయునగుదు పాట నాకస్మికముగ కొంతనే పాపినేయుటయు తఱుమ జరుగుచునేయుండును. ఇంక మిగిలినయబలలు జేలలై పెటచెఱుంగుచే నొకప్పుడు కంటికిది యొత్తుకొనుచుండు రసాయన, మఱియొకప్పుడు తమ యానందాశ్చర్యముల వికసితవననారవిందములచేతను తదితర భావముల తత్తదుచితము లగు నింగితములచేతను చేష్టలచేతను వెలిబుచ్చుచుండురనియు వేఱుగ జెప్పనక్కరలేదు. కాని ప్రస్తుతకాలముం దిట్టివృత్తము లేవట్లు నోగాని కానరావు. అవి యదృశ్యము లనినను తప్పులేదు.

దీనిని రచించిన కవి యూరును వేరును మనకు తెలియవు. అతఁడు పేరుకొఱకు వ్రాసినవాడు కాకపోవుటచే దనపేరు తెలియఁబరచుకొనలేదో, లేక తానీగ్రంథమును సలక్షణముగా వ్రాయక భావములే ప్రధానముగా గైకొని భాషారచనయందు స్వచ్ఛందవృత్తి నవలంబించుటచే లాక్షణికులయైతి పొడుపులకు తాను నుజ్జయినదనున భీతిచేతనే తెలియఁబరచుకొనలేదో, లేక తాను చక్కని సలక్షణిత్వేలిలో వ్రాయ శక్తిగల ప్రసిద్ధ పండితకవియయ్య, భాషకంటే భావమే ప్రధానమనియు, ఒక్కొక్కపట్టున జనసామాన్యమునకు సరళములగు భావముల చెల్ప వలె నన్నను, వారి హృదయముల గరగింప వలె నన్నను, లక్షణ విరుద్ధమగుజైలియె యనురూపముగ నుండుననియెంచి, సలక్షణభాషయందత్యంతాభిమానులగు పండిత మండలికి నుదాహరణపూర్వకముగఁ దెల్పుటకై యిందుక విద్య నభ్యసించిన స్త్రీలకు గూడ సులభముగఁ దెలియఁదగిన లేట తెలుగు మాటలతో నారోమల హృదయముల స్పృశింపగల యిట్టిపాటను రచించి యిందులకు పండితుల నిందలకు తాను పాల్పడుదు నను భయముచేఁగాపోయినను, తనపేరు తెలిసినచో గ్రంథమునకు లేని ప్రాశ

స్యము గూడ లోకు లిచ్చెదరనియు నందువలనగ్రంథముయొక్క నిజమును ప్రయోజనమును పండితులును పామరులును దానినెంతవఱ కాదరింతురో అదియు తెలిసికొను నవకాశముండవని యెంచియే తెలియఁబరచుకొనలేదో తెలియదు. కేవల మభి యూహలే కాని కవి యుద్దేశ మిద్దెయని నిరూపించుట కాధారములు గానరావు.

ఇప్పుడు నాకు లభించిన యచ్చుప్రతిలో తప్పులుకుప్పలుగా నున్నవి. ప్రాతప్రతులం దిన్నితప్పులు లేవని చెప్పదురు. ఇదియే నిజమైనచో నిట్టి పుస్తకములం దెట్టి యనాదరణము కలుగుచున్నదియువిశేషముకాఁగలదు. పుస్తకమంతయు సుమారు పందొమ్మిది పుటలు గలవి. దానిలో మొదటి యాఱు పుటలు మాత్రమే నిజముగ లక్ష్మణుని వస్తుతో సంబంధించినభాగము. ఈభాగ ము నందు పెక్కు రసములు గలవు. సూర్యకిరణ ప్రసారము చే వెలుంగు నీలంపునింగి, యొక్కక్షణమున వెల్లుంగోల్పోయి మేఘుచ్చన్నమగుటయు, సుత్తరక్షణమున పిడుగులుపడుచు వర్షము గురియుటయు, ఇంక నొక్కక్షణమున మబ్బులన్నియు మాయమై, నీలకాశ మెప్పటియట్లు సూర్యకిరణప్రసారముచే మెఱయుచుండుటయు మన మారయుచున్నారము. బాహ్యప్రకృతియందుఁ గలుగు నిట్టివిచిత్రములగు సృష్టిపరిణామములం బోలినవి కవియు తననైపుణిచే కథాసందర్భములను, అందులకుఁ దగినపాత్రలను గల్పించి, విచిత్రములగు సంఘటనలచే రసము పొంగఁజేసి పాత్రల నొక్కొక్కక్షణములో నొక్కొక్కభావములో ముంచివేయుచుండును. ఒకనాటకమును రచించుచుటకు దగినసంఘటన లిందుఁ గలవని నాతలంపు. ఇంకఁ గథాసందర్భముల నిందుక యిందుఁ జొందుపఱచి సందర్భానుసారముగ నందలి గుణంబుల నాకుఁ దోచిన రీతిని చెల్వదను.

“వెన్నెలదైలనే వేలసంఖ్యలనూ
గడ్డె బెట్టించి కరుణాకరాలూ
అభిలాంఢోటి బ్రహ్మాండనాయకులూ
కోసలేంద్రులంత కొల్లుగూర్చుండ్రుండ్రు”

గ్రంథారంభమందుగల యీనాటక పాదంబులలో మొదటి రెండు పాదములే కవియొక్కనైపుణిం జూపుటకుఁ జాలును. చిత్రకారుడు తనతూలికతో నిటునట్లు నాల్గిఁగెలుగిఁచి యాకారంబును లేల్పుటగి, కవి వెన్నెలదైల వేలసంఖ్యలంబులు గొలువ నింపసాదూర్ణుడై కొల్లునేయుచుండు కోసలేంద్రుని కొల్లుగూర్చుట నొక్కసారి మన కన్నులయెదుటఁ బెట్టి చూపెను.

నీతను హరించిన రావణుని సంహరించి దేవిం దోడ్కొని, లక్ష్మణుండును హనుమజ్జాంబవంతులును విభీషణాదులును తన్ను గొలువ, వానరసేనలు తనవెంటరా నరజ్యావాసము పదునాలుగు సంవత్సరంబులు ముగియునాటికి శ్రీరామచంద్రుడు సరయూనది తీరముననున్న యయోధ్యాపట్టణము చేరఁబోవ, సరయవుతన యూర్వికావాస్తవములతో వారి నాహ్వానము జేసి నిజ జలసీకరంబులఁ జల్లనను సమీరకుమారునిచే వారి యధ్వక్రమంబునయింపజేసి నాత్సల్యరసం బుప్పత్తి నిజోత్సంగంబునఁ గోసలేంద్రుని గొల్లునేయుమని కోరుచున్నదో యనునట్లు మర్మరభ్రమలు చెలంగెను. శ్రీరామపునరాగమన కుతూహలలయిన భరతశత్రుఘ్నులును వసిష్ఠాదులును రాముని కెదురు నచ్చి యాతనికొల్లు జేరిరి. అంతట సూర్యుడ ప్రమింప లేక్కకు మిక్కుటంబులగు రిక్తలకు రాజును చంద్రుండు టోహిణి సమేతుండై మింట వెలుగు చుండ, నిజట సరయూనది తీరంబున గణనాతీతంబు లగు జనంబులకు ప్రభువై నిజానుజాలు కొలువ సీతాసమేతుం డగు శ్రీరామచంద్రుండు చూపఁజనులకు పండువొనర్చెను. శత్రుసంహారము, అభీష్టసిద్ధి, బంధమిత్ర సమాగమము ఇవి యొనగూర్చెడునానంద మిట్టిదని చెప్ప నెవరితరము? ఇంతలో సుగ్రీవుడు తనసేనను వెంటబెట్టుకొని రాముని కొల్లువచ్చెను. అపుడు కోసలవల్లభుడవడికి వచ్చినవిప్రతతి కల్ల పిడేమలను విభీషణాదులకు వస్త్రాభరణాదులను నొసంగుచుండెను.

సభయంతయు సంతోషమున నోలూడు నిట్టినమయమున లక్ష్మణుని నిద్రాదేవి యాపహింప నాతఁ డాశ్చర్యనకితమాన సుడై ఘక్కున నవ్వెను. అప్పుడు,

“శంకరుడు తనలోన తలచి యిల్లునెనూ
జాలారిపిడులూ నీకన్యకనూ
జడలేత్తి శిరస్సు నాధరియిస్తినన్నీ
శంకరుడు కొలువులో తలవంచుకొనెనూ”.

* * * *

“అంగదుడు తనలోన తలచి యిల్లునెనూ
సాహసమున తలెడి చంపేనరాజూ
తలచివేడుకూడు కుడిచే వీడనూ
తలచి లక్ష్మణు నేడు తానవ్వె ననునూ
అంగదుడు కొలువులో తలవంచుకొనెనూ.
విభీషణుడు తనలోన తలచి యిల్లునెనూ
ఆయువులు దెప్పి యూపాయ మమరించి
“అడ్డోహిణిబుగముల అందరిని జంపి
లంకకు పట్టంపు రాజైతి ననునూ
విభీషణుడు కొలువులో తలవంచుకొనెనూ.
“ధాత్రిసుత తనలోన తలచి యిల్లునెనూ
కారడవిలో దశకంకూనిచేతా
పట్టుబడ్డట్టి యోనశి తొడలమీదా
పెట్టుకుని యున్నాడు సృష్టిశ్వరూపమునూ
అతిన, యూరూనెలులు బాసి యీరాజూ
ప్రాణములు యెట్లుండె యీకోమలాంగీ
అడరానీమాట లాడితి ననునూ
అడవారీమాట నమ్మరాదనునూ
తలచి లక్ష్మణు నేడు తా నవ్వె ననునూ
ధాత్రిసుత కొలువులో తలవంచుకొనెనూ”

లక్ష్మణుడు నవ్వుట నీరహిత మగు నీలకాశము నుండి యాకస్మికముగ జేపిడిగుగు పడినట్లయ్యెను. కలకలాడు మొగము లన్నియు కాంతివిహీనము లయ్యెను. పిన్నలనుండి పెద్దలవఱకు డాము చేసిన తప్పుల దలచి వాని నెఱింగియే తమ్ము జూచి లక్ష్మణుండు నవ్వెనని యెంచి తలల వంచుకొనిరి. జాలరికన్నె యగు గంగను పెండ్లియాడి నెత్తి నెక్కించుకొంటిని గదాయని శంకరుండును అన్నగారి గుట్టుతయు శత్రువునకుఁ జెప్పి యాతని యాయువు లపహరింపఁ జేసి లంకను పట్టును గట్టికొంటిని గదా యని విభీషణుండును ఇట్లే యంగదుండు సుగ్రీవుడు మొదలగువారు తామెనర్చిన తప్పులకును నాడడవిలో లక్ష్మణుని తానాడిన కారుమాటలఁ దలచుకొని నీరయు సిగ్గు పడ దొడగిరి. ఈవిధమున నొక్కత్రుటిలో కల కల లాడు సభయంతయు కళాహీన మయ్యెను. అది చూడ రాముని హృదయము రోషాన్ని కీలచే దహించుకొని పోయెను. తమ్ముడు సభలో నవ్వెనన్న కోపమేకాని కారణ మారయుచు మన్న వివేకము పోయినది. మోహంధకార మాజేకించి యిందుక నే పాపని జ్ఞానశూన్యుని జేసివైచినది. అంతట,

“కొలువులో నవ్వుటకు కోపించి రాజూ
తల్ల తగవేతునని తాఖడ్గ మెత్తె”

ఇం దాశ్చర్య మేమన్నది? రాముండు సామాన్య మానవుడుకాడు. అతడు సుగుణములకు గని, సౌజన్యమున కాటపట్టు. ఆతనిహృదయ వ తికోవలము. కాని యాత డప్పుడప్పుడు చిత్తోద్రక్రమనకు పాల్పడును. ప్రజాసేవయే పరమప్రయోజనముగా నెంచి యందులకై తన యనుంగు సోదరు నైన బలి యిచ్చుటకు సంసిద్ధు డగును. మంచిదేకాని సమయము వచ్చినప్పు డుచితానుచితముల విమర్శించుకొనుటకు చిత్తోద్రేక మడ్డువచ్చును. ప్రస్తుత సందర్భమున లక్ష్మణుడు నవ్వుట సభయంతయు చిన్న బోవుట ఈ రెంటికిని కార్యకారణసంబంధము కల్పించుకొని తమ్ముని నరుక బోయేనేగాని ఆతడు నవ్వుటకు కారణమందునని యొచిందుటకుఁ దగినంతకాంతభావము లేదు. అంతయు తొందరపాటే. కోపోద్రిక్తచిత్తుఁ డగుటతోడనే మోహము వెన్నంటి, జ్ఞానమును పారద్రోలి రాముని వివేకహీనునిగఁ జేసెను. అట్టితఱి మానవుడెట్టిపని కై నను సమర్థుడు. కావుననే తమ్మునితల తరుగఁబోయెను. అప్పుడు

“వాలు యెత్తుకబోయిరి వనజనాథూలూ
వనితేశంకరులంత తమ రడ్డువడి
భూమిశ లక్ష్మణు బాలిండు గాడా
ధరణీశ దగదయ్య సామిత్రి సరకా”

ఎట్లెననేమి సభలోని పెద్దలడ్డుపడి లక్ష్మణుని మరణ గండము తప్పించిరి. రాముఁ డంతట నిశ్చేష్టితుండై కొంచెము తెలివించుకొని లక్ష్మణుని పిలిచి యాతడు నవ్వుటకు కారణ మడిగెను. అప్పుడు లక్ష్మణుండు

“ముందు మనమడవులకు పోయున్న నాడూ
ఆపర్ణకాలలో మనముండగానూ
పరమాత్మ మీసేవ చేయగా జూచి
ఉండగానే వచ్చె ఉత్తమునిదా
రెండురూములవేళ నిద్ర యేతెంచే
వారేటి అణులను లక్కబంతులనూ
పొందవచ్చినప్పుడే వాలుటంబులనూ

సతిరూపు జేకొని దిగ జేడి యేడ్వా
అతివ నీవెవ్వరే అంగలార్చేవు
ధూమిక పుట్టుని ద్రాడేని తానూ
అవ్వదిగ్గజములను ఆదిమహాబుష్మలా
వై కుంకనాధులను వసియింతు నేనూ
సప్తసాగరములూ చవుటపడుగులనూ
పారేటివదులనూ భ్రమియింతు నేనూ
పక్షుల జంతులూ పర్వతములనూ
వృక్షాలపై నుండి విహరింతు నేనూ
నరులు దొవ్వారూ నను గల్వలెయూ
“దీనుడ పడియుండు నీయక్రలేదూ
నిలువ రానివ్వదే దీనిచే తాజ్జా
వలగని ముమ్మారు ప్రవక్షీయు జేసే
సాష్టాంగదండ నమస్కారములు జేసి
మాయన్న రఘుపతికి మావది నెనునూ
ఈపర్వతాలకే తాను కావనెనూ
సొమ్ముకి యయోగ్యుడే పురివగనూ
తెన్ను బాసిడ నానతియుండ గానూ
రాత్రియను పగలూను లేవకుండానూ
తనువిడిచి సొందుమీ ధనకాక్ష నిద్రా
కడువేడ్క అయోగ్యుడ కనకపట్నానా
కాకుత్స్థతలకుడూ గట్టిన్న నాడూ
నేనలు మంత్రలూ కొలువై యుండగనూ
అపుడు తనసొందుమని పలికితి ననెనూ
తప్పక వశుడియ తడవడాకుండా
తను నిద్రసొందితే నవ్వీతి ననెనూ.”

చరాచరాత్మకమగు ప్రపంచమందు గల మానవులను
పశుపక్ష్యాదులను మాత్రమే గాక వృక్షాది సమస్తప్రకృతులను
యములను నిద్రాధీనము లగుటచేసి తన్ను గల్పువా రీజగమున
గానరావగర్వముతో, నిద్రాదేవి నాడెవలలో సీతారాముల
సేవాసత్తుండగు లక్ష్మణుని చేరబోవ నాతడెవ్వరికి ప్రదక్షిణంబు
లొనర్చి యన్నను వదిలెను రాత్రింబవళ్లు కంటికి తెప్పవలె
గానుటకై పరునాలుగు సంవత్సరములు తన్ను విడిచి తన
వియోగదుఃఖమును భరింపజాలక కుందుమందు తన ధర్మపత్ని
యగు సూర్యకాదేవి నాశ్రయించి, తిరిగి రామాభిషేక సమయ
మున నందఱు కొలువై మార్పుండి యుండు సంతోషసమయ
మున తన్నాశ్రయింపుమని ప్రార్థించితినియు నట్లులే యొక్క
నిమగ్నమైన నేమిటకొలుపులో నిట్టి సంతోషసమయమున
తన్నానసొందుటచే నవ్వీతినియు లక్ష్మణుడు పలుక, రాముని
కప్పుడు;

“అరచేతి కన్నీరు అతిసహస్ర మాయె
జలము అంజలిపైని కలియనిరిసించే
ఈ పాపభయము తనకు యేవిధముననూ
పరిహరించేటి యుపాయము లేదూ
తనలోనే తలవిడువ తలచె రాఘవులూ”

నవ్వునకు కారణము తెలిసినంతనే రాముని దుఃఖము
నకు మేరలేదు. కన్నీరు మున్నీరై ప్రవహింపజొచ్చెను. పశ్చా
త్తాపముచే పూర్వయు తపించుకొనిపోయెను. బ్రతుకునందు
కోతలజనించి ప్రాణములను విడువవలెనను తలంపు గలిగెను.

“ఆ ఋషులు వాసిష్ఠ లక్ష్మణులీ
ధూమికే మీ కిట్లు బుద్ధిగావయ్యా
మీరు లక్ష్మణుకే నిద్రపట ముమ్మీ
పాదాలు నత్తుమని పలికె రామానీ
తమ్మునకు పూసెజ్జ నమర్చి యందోతడు నిద్రింపుమండ
పాదముల నొత్తుటచే తనజన్మము ధన్యమగునని రాముడు సంత
సించెను. ఆతనియాజ్ఞచే పుర వలంకరించి యేడంతకుల మేడ
పూసెజ్జ నమర్చిరి.

“అచ్చ చేమంతలూ అభ్యాంగలూను
ఆమంచిపానువున అవి చాల బరచిరి
ప్రాద్దుభోయి బూసినవి బొందుమల్లెల్లా
ఆమంచి చాలబరచిరి
పండెళ్ల బూసినవి పారిజాతములూ
ఆమంచి.....
ఘడియాయి బూసినవి కనకరత్నాలూ
ఆమంచి.....
కావళ్ల దెచ్చేరు కలవపువ్వులూ
ఆమంచి.....
మోపులలో దెచ్చేరు మొగలిపువ్వులూ
ఆమంచి.....

రూపాయి బూసినవి జాజిపువ్వులూ
ఆమంచి.....
నిశోయి బూసినవి నీలంబరాలు
ఆమంచి.....

మొగలిపూరేకులూ తలగడలు వుంచీ
మల్లెపూజాజాలూపానువున బరచిరి
అంత హనుమమ్మగీవులు రామునికడ కరిగి కుసుమశయ్య
నమర్చితిమని దెర్చి లక్ష్మణుని భద్రగజముపై దోడ్కొనివచ్చి
పూలపాన్నున శయనింపఁ జేసిరి. సభలో లక్ష్మణుడు
లేని గడియ యొక జాముగను జా మొక్కదినముగను దోడుటచే
కబురుపై కబురు నంపి లక్ష్మణుం డూర్విభాసమేతుండు గాక
నొంటరిగా నిద్రింపుట నెఱింగి యాతనికిడ కరిగి పూసెజ్జపై
గూరుమండి తమ్మునిపాదముల నొత్తజొచ్చెను. ఒకమాటొత్తిన
లక్ష్మణుం డూరకుండెను. రెండవ మాటొత్తునరికి కలగాంచితి
నని తలంచెను. మాడవమాటొత్తునప్పటికి, మేల్కొంచి శయ్య
డిగి యన్నగారి పాదములపై బడి రామపాదారవిందమహిమ
నివ్విధంబున గొనియాడ దొడంగెను:

“అహల్య పావనమైన యడగు మీ యడుగు
బరచిరన్న నున్నది అడుగు మీయడుగు
మీయడుగులొత్తుదురు సమస్తదేవతలూ
మాయడుగు లొత్త శ్రీ జగన్నాథ తగదూ”

అపుడు పాదములెన్ను తమ్ములై తి కనకసింహాసనము
న గూర్చుండబెట్టి, యాతడు లేని సభ కళాహీనమై

“చంద్రుడేలేని రాత్రి యెట్టి దుఃఖాలూ
తమ్ముడా నీవులేని సభ యెట్టి దుఃఖాలూ
దీపములేనిట్లు యెట్టి దుఃఖాలూ
తమ్ముడా నీవు.....బోలు

పలిలేని సతి యెట్టి దుఃఖాలూ
తమ్ముడా.....
ఉదకములేని కలశ మెట్టిదటబోలు
తమ్ముడా.....
చిలుకలేని పంజర మెట్టిదటబోలు
తమ్ముడా.....

అని చెప్పి తమ్ముని రమ్ముని సభకుం దోడ్కొనిపోయి
“మత్తొలగదైతె తమ్ములను యుంచి
రత్నాలగదై తాను గూర్చుండే”
ఈ కథ రామాయణమందెచ్చటను గానరాదు. ఇది కేవ
లము కల్పితముగనే కన్పట్టుచున్నది. ఇందు గల మెఱుంగుల
లోఁ గొన్ని సూచించెదను.

పరునాల్గు సంవత్సరము లడవుల నెన్నియో నిడుమల
గుడిచి వచ్చి శ్రీ రాముండు నిండోల గంబున
గొలువై కూర్చుండ, సభ యంతయు నానందంబున
నోలూడుసమయంబున లక్ష్మణుని కేల కుసుకు రావలెను? అహ
ర్నిశంబులన్నను,వదిలెను కంటికి రెప్పవలెఁ గానుటచే నలసి వారు
సురక్షితులై సుఖంబుగనుంకిరి సంతసంబొందినప్పు డాతడు

నిద్రాయత్తుండగుట యెంతయు సహజము. ఇట్టి సంతోషసమ
యమున నాతడు నిద్రనాపునశలేకపోయితిని నవ్వుకొనుట
యు సహజమే. ఎవ్వరైన నవ్వివచ్చో తమతప్పుల నెరింగియే న
వ్వుమన్నారని యితరు లనుకొని కినియుటయు మానవస్వమే. మ
నవ్యమాత్రునకు తప్పులుండకపోవు. కావుననే సభ్యులందరు త
మతమతప్పుల దలచికొని వానినెరింగియే లక్ష్మణుడు నవ్వె నను
కొని తలలవంచించి ప్రజాసేవయే రామునికి పరమప్రయోజనము.
అందుల కాతడు తనయొక్కయు తనకంటె మిన్నులగ నెన్ను
కొను తనవారియొక్కయు ప్రాణములనేని బలియొసంగుటకు నె
నుదీయఁడు. అందుచేతనే సభ్యులకినుక యాతనిహృదయమునకు
ములికియయ్యెను. అంతట చిత్రోద్రేకంబుచే కోపంబును, కో
పంబుచే మోహంబును, మోహంబుచే విచేకళాస్వతేయుగలుగ,
నవ్వుటకు కారణమాలే డడుగఁగయే, ఖడ్గమెత్తి తమ్మునికింకం
బు ఖండింపనెంచెను. అట్టియెడ సభలోనిపెద్దలు యామమనూ
రకుండుట మహాపాతకము. సభలో ప్రమాదము తుట్టించునప్పు
డు ప్రభువని జంకక పెద్దలుతగురీరిని వారిండుటయే పరమధర్మ
ము. కావుననే వారిజనాభుడు వాలు నెత్తికొనిపోవ, గౌరీకరం
లడ్డుపడిరి. ఇదియెంతయు సమంజసముగ నున్నది. రాముడు
ధార్మికుడు. ధర్మహానికులుగనేమో యని భయము కెందినపు డా
తనికి చిత్రోద్రేకము కలుగును. దానినుండి యొక్కొక్కప్పుడు
కోపము జనించును. అది యహంకారజనితము కాకపోవుటచే
క్షణికాలికము. లక్ష్మణునినవ్వునకు కారణ మెఱిగినతోడనే
‘రాముని పశ్చాత్తాపమునకు మేలేదు. ఛీ! ఇట్టిసోదరుని జంప

నెంచిన నాబ్రతు కెందుల కనెను. ఆత్మహత్యయే తనకుఁ దగిన
ప్రాయశ్చిత్త మనుకొనియెను. ఈతలఁపుటాడ చిత్రోద్రేకజనిత
మే. కాని యాతని హృదయ మతికోపలమని మాత్రమునప్పటిక
ది. అట్టియెడ గురువులగు వక్రిష్ణులారేని వారింపి, తమ్ముని పుష్పక
య్యపై నిదురింపఁజేసి పాపములొత్తుమని ప్రాయశ్చిత్తము వి
ధించెను. అటులానర్చుటచే తాను ధన్యుడనగుదునని సంతసించి
యట్లు గావించెను. అధిపతియు నగ్రజాంతునయ్యు లక్ష్మణునికి
పూసెజ్జనమర్చి పాపములొత్తుట తనప్రతిష్ఠను భంగకరమని తలం
పలేదు. రామునినంటి యహంకారకళాన్యన కట్టెన్నడును తో
చదు. తప్పరయకయే తా సభ నెవ్వనితల తరుగఁబోయెనో య
ట్టిసోదరుని పూసెజ్జపై నిదురబుచ్చి పాదముల నొత్తి తిరిగిసభకు
దోడ్కొనిపోయి తన సరస నే, ముత్తియముల గడ్డ
పైఁ గూర్చుండ బెట్టు కొనుట కంటె
నేమి కావలెను? ఇది యొక యద్భుతవృత్త్యము. లోకాధీశుల
గు రామలక్ష్మణులు తమ యుదారచరితములచే ప్రపంచమున
కల్ల నాదర్శములైనవారు. అట్టి వృత్త్యమును కన్నులారఁ గాం
చిన సభ్యులవలెనే దానిని మనోనేత్రమునకు గోచరింపజేసికొన
యత్నించు మనమును ధన్యులమే. ఇంతవఱకు లక్ష్మణుని నవ్వు
నుగూర్చినకథ. మిగిలినవిచిత్రసంఘటనలతో గూడినది కాక
పోయినను రమణీయములగు వర్ణనాదీకములతో నలరారుచున్నది.
సీతారామలక్ష్మణుల లరభ్యమున నున్న సమయమున నయోధ్యా
నగరము పతిం గోల్పోయినసతి చందంబున కాంతిహీనమై
యుండ నందలి జనంబుల మనము లమ్మహానుభావుల ననుగమించె
నని చెప్ప నిక రామునితల్లులు, తమ్ములు మఱవండ్లు మున్నగు
వార లెట్టి సుఖంబు నొల్లక వారి రాకకై వేచియుండిరిని
వేఱుగఁ జెప్పవలెనా? సీతలక్ష్మణులమేతుండగు రాముని
పునరాగమనముచే రాజగృహమున బంధుమిత్ర పరివార జనంబు
లకుఁ గలిగిన సంతసమును, రాముని పట్టాభిషేక మహోత్సవము
ను, అందులకువలయు సన్నాహంబును, కాంతా మహాతేవికి
మఱవండ్లద్రూడిగము నేయునసమయమున రాముడు మఱుగుననుండి
వారింజూచునప్పు డాతడు నేయువర్ణన, సీతతోడి కోడలండ్రును
తనచెల్లెండ్రును మఱుదుల కొప్పగించు నవ్వటి సరసం
పుబుల్కులు, పడకటిండ్ర శృంగారము, దంపతుల సమాగమము
వావి నరునలకుం దగిన మేలంపునాటలు నన్నియు నుచితంబుల
గు వర్ణనలచే మనంబుల నలరించును. తల్లి పిల్లులు, ఆలుమగలు,
అన్నదమ్ములు, అక్క నెల్లెండ్రు, వదిలె మరవండ్రు, అత్త
కోడలండ్రు వీరు వారనక కుటుంబమున గల యన్ని యంతరముల
వారు నొకరియెడ నొకరు వర్తించు వలసినరీతి, మావలసిన
ప్రేమగౌరవములు, ఆడుకొనవలసిన మాటలు అన్నియు సతి
సహజములుగను మనోహరములుగను వర్ణింపబడినవి. మనం
బుప్పొంగ జేయు శృంగారమెగాని యేవ పాడమ జేయు శృంగా
ర మెచ్చటను లేదు.

ఇందలి భావ సులభందై, లలితములగు శబ్దములతో నల
రారే భావంబున కడ్డమురాక పాత్రములు, పాడువారికి విను
వారికిని కన్నులకు గట్టిన ట్లగవడును. సమచిత్రమే భాషాదుల
చే వారి మనంబుల హరించుటయ కాక తమ సుఖదుఃఖంబులు
వారుగూడ పంచుకొనునట్లు చేయును. ఇంపగు నిందలి శర్వనా
లంకారములు మితములై భావంబును పోషించుచున్న వేకాని మ
టుగు నేయుటలేదు. జనసామాన్యమునకు సులభముగ దెలియు
నటుల సుత్తమాదర్శకుల నెదుటబెట్టి స్వావయముల గరగించి
యుదారభావము గలిగించి ప్రపంచమున మెలంగవలసిన తెఱం
గెఱింగించుటయ కాక జీవితపరమార్థము దెబ్బలయం దిదియు.
దీని బోలిన మఱికొన్ని పాటలను జాలనపయు క్రమలని పరిశీల
నతో వీనిం జదువువారలకు విశదపడగలదు.

ఆడువారు పాడుకొనుట కనువగునటుల నిది ద్విపదగ వ్రా
యబడినదే గాని దీని రచయిత యందస్సునందేమి శబ్దప్రయోగ
మందేమి నియమముల పాటించువాడు కాడని దీనిం జదువువా
రికల్ల తెల్లముకాక మానదు. కనుక లాక్షణికు లీతని కవియన
సాహసించరు. కాని యిందు గవితారసమునకు కఱపు లేదని మాత్ర
ము సలిమర్చకముగఁ జదువువారికి తోచక మానదు. ఇందలికై
లిని వర్ణనాదీకములను జూపుటకై యచ్చటచ్చట కొన్ని భాగ
ముల నెత్తి చూపెదను.

కొద్దిమాటలతో రాపముల చిత్రించుటయం దీకవినేర్పు
“వెన్నెలలైలేనే నేలసంఖ్యలనూ
గడ్డబెట్టించిరి కరుణాకరూలూ”
“నయ్యారినడకతో పయ్యెరు బారా
వారయాపులు జూన్లు వచ్చెనాడేవి”
“ఈవలూ ఓజంఘ ఆనలాజాచీ
ముద్దియూ లేదనీ ముదముతో బలికే”

జౌచిత్వము:—గ్రంథం దెన్చుటజూచినను దీనికి గొఱంబలేదు.

“అర్థమగుచుండు నీ
జనకసుత చెల్లెళ్ళ తా గొరింపే”
ఈమనులు యుండగా మీరుండగానూ
అశ్వముల యెక్కిటి భర్తమా యనెనూ
“తనయుల శృంగారములు తల్లులూ జూచి
దశరథులను కలవకుని కన్నీరు పెట్టే
దశరథులతో జూచుకొన్నా గానీ
“ఈన్న నెల్లులులేవు యుమ్మికో మనమా”
స్వభావోక్తి:—దీనికొకట చెప్పికొన నక్కటలేదు.
“అట్టి యాదశరథులు యెక్కిటి గజమా
శ్రీరాము మోతు నని కరము పొంగూనూ
కుడిజంఘ పిడుకొని పొంగూనూవచ్చే
“అంజనీసుతుడైన హనుమంతు డవుడూ
మును పేపతె త్తములు బాగుచేయించే
బారులుచేయగా భరతుండు చూచి
శుభకరమున జనులు చూడవచ్చిలే
యింత నోప్పింతురా ఈప్రజల నెల్లా
ఇందులో మన కెన్న రన్య లున్నారు
అని యిట్లు భరతుండు పలుకగా వినుచూ”

కొన్నిచోట్ల పదములను పాదములను రెట్టిండుటచేతను
ఏకవిధంబులగు చిత్రంబు లనేకంబులు గలుగునపుడు వానిని
కలిపి వర్ణింపక వేర్వేరుగానే వర్ణిండుటచేతను కథ నిజముగ కంటి
యెదుట జరుగుచున్నటులనే తోచింపజేయుటయం దీ కవి
కుశలుడు.

లక్ష్మణుడు లేని సభంగూర్చి రాముడు:—

“చంద్రుడులేని రాత్రి యెట్టిదట బోలూ
తమ్ముడా నీవులేని సభ యట్లే బోలూ
దీపము లేనిట్లు యెట్టిదటబోలు
తమ్ముడా నీవు లేని సభ యట్లే బోలూ”

* * * * *

రాముడు లక్ష్మణునికై యమర్చించిన పూసెజ్జంగూర్చి:—

“అచ్చచేమంతులూ అభ్యాంగలూనూ,
ఆమంచిపానుపున అవి చాల బరచిరీ”
నిశోయిబూసినవి నీలంబరాలూ,
ఆమంచిపానుపున...బరచిరీ.”

* * * * *

రామాదులు తల్లులకును, శాంతాదేవికిని, మఱుదులను
చెల్లెల్లను, నీతాదేవికిని, నమస్కరించి యాశీర్వచనము
లాండునపుడు;

“మమ్మారు చలగొని ప్రవక్షిణములు జేసీ
సాష్టాంగ దండనమస్కారములు జేసీ
పాదములపైనున్న కొమ్మల నెత్తి
దీవించిరి తల్లులూ దేవవాక్యమునా
సతులలో సౌభాగ్యవద వసుభవిస్తు
అభివృద్ధిపొందండి అయ్యోగ్యలోనూ”

ఇదేవిధమున మిగిలినవారి విషయంబునగూడ వర్ణింపబడి
ఇట్టి పద్ధతినే కవి నీతాదేవి చెల్లెల్లంద మఱుదుల కొప్ప
ంచునపుడును, ఇతరసందర్భములందును నవలంబించెను.

శృంగారము—చచ్చట జూచిన విది మనం బలించును
గాని యేవ బుట్టింపదు.

“శతకీర్తిని జూచి తాను జూనాకి
శతకీర్తి హస్తము చేరబట్టుకునీ
నీ కేమి జెప్పుదును నేను శతకీర్తి
నీవు యెరుగవుటమ్మ బుద్ధిశాలీనీ
పుయ్య మనక చందనము పుయ్యబోహూమి
పుయ్యమంటే నీవు పూరుకోకునుమీ”

* * * * *

చెలిక తైలతో ఆడేటి శతకీర్తిని జూచి
శత్రుఘ్నుని పానుపున ఆడుదు రమ్మీ
అనియిట్లు కాసల్య సయ్యగిటుమకునీ
శత్రుఘ్నుని శయ్యకూ తాను బంపించే
దంపతుల నెయ్యంపు కయ్యంబుల పతులకు గర్భిణగుర్తులు
భావగర్భిణముగ వర్ణింపబడియె.

“భరతునిపై రెండు పసుపుడాగుల్లు
సౌమిత్రిలాటమున కుంకూమబొట్టు
శత్రుఘ్నుని చెక్కిటా కాటూకరేఖా
ఆకుంకుమాజొట్టు అమరియున్నాదీ
బువ్వశృంగుడు జూచితే గేలిచెయ్యడా.”

మన మింట నాడుకొను నింపగు మాటలు సంద్భవేతి గ
గూర్చుటయం దీకవి వేర్వరి.

రాముడు

“పాదాలపైనున్న తమ్మున్ని యెత్తి
అలకీర్తిని నాతల్లికి నివ్రబోవయ్యా.”
శాంతామహాదేవి తమ్ములను మఱవల్లడనుగూర్చి,
“మనవారని నునము అనుకొనారాదూ
వారి ముందర మీరు రాణించరనెనూ.”
సాష్టాంగదండప్రణామంబు లానర్చిన మఱుదుల నీత
లేవనెత్తి దీవించునప్పటి పలుకులు మఱుపునకు రావు.
“భరతుని హస్తము తా బట్టుకూనీ
భరతుడా నీనెంత బుద్ధిశాలీనీ
తమ్ములు అయినాను మీరె సుమి తమకూ
మరదులు అయినాను మీరె సుమి-తమకూ
సహోదగులేక తమరిప్పుడూనూ
అభ్యాతుకన్యలము అయ్యుంటిమనిరీ.”
పెద్దలు పిన్నల నాశీర్వచింపనయమన:—
“సతులలో సౌభాగ్య పవనవభవిస్తూ
అభివృద్ధి పొందండి అయ్యోగ్యలోనూ”
శత్రుఘ్నుడు నీతయెడ జూపిన తొందరకు కాసల్య
మందలిందుచూ నీతతో ననిన యూరడింపుమాటలు.

“ముగ్గురు చెనుకనూ గుండజే వీడూ
మాడుమాటలు ఆరుతెప్ప తెరుగాదూ
గాండ్రంపు పలుకులూ పలుకనేమిటికీ
అని యిట్లుజూనకీ ఆడనేమిటికీ”

* * * * *

ఎందుకు జూనకీ వప్పగిస్తావూ
చెల్లెల్లె నీన్నేమి యుద్ధరిస్తారా”.

ఇతరవర్ణనలు

మక్కలలో బాలచంద్రునివలె కొలువై కూర్చున్న
శాంతామహాదేవికి మఱదం డ్రూడిగము నేయుమన్న సమయం
బున శ్రీరాముడు మఱుగున గవాక్షమునుండి వారి దిలకించుట
యతిరమణీయముగ వర్ణింపబడినది.

“అట్టై తొలకరిమెరుపుహంసనడకలదీ
పుత్తడినడి బొమ్మ లేడివలె జూపూ
శాంతకు చందనం బూయామన్నాదీ
ఆడేవి యెవ్వరో శత్రుఘ్ను యనెనూ
సౌమిత్రిభార్యా డొర్చిగా యనెనూ
చిగురుటాకులబోలు చిన్న పాదములూ
బోలును వజ్రాలబోలుపలువరుసా
అట్టైతొలకరిమెరుపుహంసనడకలదీ
శాంతమృకూ సురటి విసురుచున్నాదీ
ఆడేవి యెవ్వరో శత్రుఘ్ను యనెనూ
భరతునిపట్టుంపుదేవుమి యనెనూ
చిగురాకుపాదములు సింహమధ్యమునూ
తగుదివ్యచేతులు తగువంటిచాయా
శింగిణిబిళ్లలబోలు కనిబొమలతీరూ
దానిమ్మగింజలే తిరుణిపలునరుసా
చాచంతిలేకులే చెయిచెక్కిట్లూ
చంద్రుడు తనలోన సిగ్గుపడమందూ
ఆడేవిమృకాంతి సాటిరాదనెనూ
తుమ్మెదులు తేమలోన రూంకారమందూ
ఆడేవికురులందము సాటి రాదనెనూ
నల్లనిమేనుదీ నగుమోముగలదీ
ఆడేవి యెవ్వరో శత్రుఘ్ను యనెనూ
తనదేవి జెప్పకా తానుగకుండే
సిగ్గుబడినిలమన్న తమ్మున్ని జూచి
చిరునవ్వునవ్విరీ శ్రీరాఘవులు
మాంచునీవు చేసినా ఫలమేమొకాని
ఇంతచక్కనిదేవి సతిగలుకటామా
మక్కలలో బాలచంద్రు డున్నట్లూ
కొలువై గూర్చున్న మన అక్కజూడూ
అందరిలోపలా నుండారిననుచూ
అప్టవంకల్లతో మినదిన జూడూ
ఆలూన నరారు అన్న రాఘవులూ
ఆవిలక్షీనీత ఆలోకమాతా”

అశ్వరత్నముల నెక్కి తమ్ములును, భద్రగజము నెక్కి
శ్రీరాముడును, పట్టాభిషేక మహాత్మ్యనందర్భమున నూరేగు

కృత్రిమవిరుదములు

[బాలకవి, సి. యమ్. శ్యామా రావుగారు]

1. బ్రదికినన్నాళ్లేగాని - ప్రాణమేగినవిదప
నీప్రతిభ నీవెంట - నిల్చునా యెందై న?
మురిసెదేటికె నేరుకై
జీవమా! మోహ మేటికి బూనెదే?
2. నీయెదుట స్తుతియించి
నీవెనుకనే నవ్వ
వేచియుండంగ బ్రజలు
వెట్టివాఁ డనుచు
నీకేమి సుఖ ముండునా?
జీవమా! నెమ్మదిని బరికింపుమా!
3. నీబుదికుశలత - నీచాకచక్యంబు
నీనేర్పు లింగిత - జ్ఞానాతిశయము
పూరికై నను పోలునా?
జీవమా! పుణ్యమైన నొసంగునా?
4. వదిమంది కుపకార - మది యెక్కుడో, లేక
యుపకారమెఱుంగని - యూరుపేల్లెక్కుడో!
కట్టిపెట్టె కోరికల్
జీవమా! వట్టివిరుదు లికేలనే?
5. అన్ని పేరులుగడించి-యన్ని బిరుదులుగడించి
యామీఁద చేయంగ-నగుకార్య మేమున్న
దాలుబిడ్డలఁ గాచునా?
జీవమా! ఆత్మతుప్పిని జెందునా?
6. ధనధాన్యసంపద- ల్యజియించి, పోరాని
పాంధవావళి విడిచి-బందెలో బడినట్టి
యతివిరక్తులఁ జూడు మా
జీవమా! ఆమహాత్ములదలఁపుమా!
7. పడరాని కడగండ్లు-పడరానికష్టముల్
పడినవా రీసీచ-ప్రతిభకై పడిరె?
హృదయానఁదలపోయుమా!
జీవమా! సరితపింపకు వెట్టివై!
8. పరులుకొందఱు, స్థాగర-పరులు మెచ్చినయంత
సిరులు నీకేమైన-చేరిన ట్లాయెనే?
మానవుల మెప్పలా?
జీవమా! మాధవుడు మెచ్చవలదే?

సమయమున పురజనుల యంతస్సహము, వారు రాముంగూర్చి
మడివిన పలుకులు బాగుగ వర్ణింపబడినవి. వారి పలుకులు వెను
కటి రామపట్టాభిషేకప్రయత్నమునుండి నేటివఱకు జరిగిన
కథనజ్ఞప్తికి దెచ్చుచున్నవి.

“అత్యంతవరమూ రి యెనరాఘవునా!
కాసలలోతిరిగి కష్టింపనోచే!
మెల్లన్నిశయ్యవై పేనొత్తు రామూ
పూరికేయ్యవై పవళింపనోచే
భక్తవత్సలుడైన పరమపాపమ డా
సృష్టికొరకై నీత తోడనూబుట్టె
అనుజానితోటి అరణ్యములకేగే
పాపాత్మురాలైన కైకయిచేతా
అదవులనునెల్లినా అమృతం దితదూ”

ఆంధ్రకవితారసజ్ఞ లీపాటయందలి యందచందములు
స్వయముగచదివి యానందింతురుగాక యని ప్రార్థించుచు నీవిమ
ర్శన మింతటితో విరమించుచున్నాను.

మరియు నిట్టిగ్రంథములు గ్రామ్యపదభూయిష్టము లని
యధిక్షేపించి నిరసింపక భాషాపూరితి కిదియు నకృత్రిమంబు
లగునమూల్యభరణంబు లగుట యెఱింగి లాక్షణికచక్రవర్తులు
తమనిబంధనలను దేశకాలపాత్రానుసారముగ సడలించి సంస్క
రించుట యత్యవశ్యకము. వారిట్టిగ్రంథములయెడల నుదాసీనభా
వము వహించుట సమంజసముకాదు. కావున వాని నాదరించి,
అందలి పాగోళలఁ దెల్పువిమర్శనలచే ప్రోత్సహ మొనంగుట
య వారివిధియని వినయముతో విన్నవించుచున్నాడను.

గ్రామపునర్నిర్మాణము: లజపతిరాయగారు

గ్రామపునర్నిర్మాణముగూర్చి, లాలలజపతి రాయగారు యీవారపు "పీపిలు" పత్రికలో వ్రాసిన వ్యాసము నించుక పరికింపవచ్చును. ఈ వ్యాసమునకు తెల్లరదృష్టి నాకర్షించుచున్నది. దేశబంధుదాసుగారి కీర్తిపయమైన సంపూర్ణవిశ్వాసము గలదు. గాంధీమహాత్మునియుద్యమ మంతయు నీఫలమునకే దారిజూపుచున్నది. పునర్నిర్మాణ సమస్యను నిర్వహించుటకు, మహాత్ము డిప్పుడు ఎల్ల రతోడ్పాటును గోరుచున్నాడు. ఇతరుల దయా ధర్మమువలన గాక, ప్రజల స్వప్రయత్నబలము వలననే స్వరాజ్యము చేకూరునను సమ్మతమును బలముగ నాటుచున్నాడు. గ్రామములను పునాదిగ జేసికొని స్వరాజ్యసాధమును నిర్మించుట ఎంత ముఖ్యమో దెలుప నవసరము లేదు. కాని ఇక్కార్యము మాటలవలన చేకూరునది గాదు. అనేకుల స్థిరసంకల్పమువలన గాని, ఈవి ముగియదు. లాలలజపతి రాయగారికి, కద్దరు, నూలు వడుకుట మున్నగు సంశయములందు సమ్మతము లేకున్నను, గ్రామపునర్నిర్మాణ మవసరమని తెలుపుచున్నారు. భారతీయుల ముఖ్యనివాస మిప్పటికిని గ్రామమే. గ్రామములదుర్దశ తొలగిన గాని, స్వరాజ్యసిద్ధికి ప్రోద్బలము గలుగదు. గ్రామములలో స్వరాజ్యవాంఛ లేదని యనుకొనుట వట్టి పొరబాటు. దేశము దంతటను గాఢప్రజోధము కలిగినది. ఈప్రజోధము కార్యరూపము దాల్చువలయును. కట్టుకొనుటకు బట్టయు కడుపు నిండ తిండియు బ్రజలకు ముఖ్యముగ లభింపవలయు నని మహాత్ముడు గోరుచున్నాడు. లజపతిరాయగారును ఇందు కంగీకరించెదరు. కాని మిగిలిన వృత్తులను చేపట్టవలదని మహాత్ముడు తెలిపెనని తలచుట పొరబాటు. ప్రజలు ప్రాణముల బిగుబట్టుకొనుటకు ఏలగు కనీస సాధనములను మాత్రమే మహాత్ముడు సూచించెను. ఇందుకు కారణము విదితమే. ఒక్కపూటయయినను కడుపునిండ తిండిలేక మాడుచున్న ప్రజలుండగ, ముందట్టి బాధను నివారించుట అవసరముగాదా? తోట వైచిత్తానుట గూడ ముఖ్యమని, లజపతిరాయగారు దెలుపుచున్నారు. దొడ్లు తోటలు ముఖ్యముగ పట్టణవాసుల కవసరము. అయినను యీ పనుల నన్నిటిని మహాత్ముడు వ్యవసాయమునందే జేర్చెను. వ్యవసాయ ప్రాముఖ్యమును భారతీయులు గ్రహించియుండుటచే, ఆవిషయమై ప్రత్యేక ప్రోత్సాహ మొనగుటకు మహాత్ముడు పూనుకొనలేదు. హిందువులు తోటలను పెంచవలయు ననియు, వడ్రంగము మొదలగు వృత్తులను నేర్చుకొనవలయు ననియు, లజపతి రాయగారు కోరుచున్నారు. ఇందు కెట్టి యభ్యంతరముండజాలదు. కాని గ్రామములలో వడ్రంగము చేయుటకు, వడ్రంగులు కలరు. ఇతర వృత్తులను జేయువారును గలరు. కాని, నూలు వడుకుట విస్మృత మయినది. విదేశవస్తుధారణసుఖము మరిగి ప్రజలు రాటములను బాత్తుగ మరచిరి. అందుచే రాటము నెల్లరును చేపట్టవలయు నని మహాత్ముడు ప్రత్యేకముగ కోరవలసి వచ్చెను. గ్రామపునర్నిర్మాణమునకు, లజపతిరాయగారి రీక్రింది యంశములు ముఖ్యములని దెలుపుచున్నారు: (1) నూలువడుకుట నేయుట (2) విద్య (3) సహకార

వ్యాప్తి (4) కూరలను పండ్లను పెంచుట (5) వ్యవసాయజ్ఞానము (6) ఆరోగ్యము (7) పరిశుభ్రమగు నీరు (8) మద్యపాననిషేధము. ఈ యంశములు చాల ముఖ్యములనుటకు సందియములేదు. గ్రామపునర్నిర్మాణ మేరీతిన జరుపవలయునో, ఆవిషయమై విశేషానుభవముగల గాంధీ, లజపతిరాయ, ఆచార్య ప్రభుల చంద్రరాయ, రవీంద్రనాథ టాగూరు, రాజగోపాలాచార్యులు, డాక్టరు సుబ్రహ్మణ్యం, సీతారామశాస్త్రిగార్లు మున్నగు ప్రముఖులు గలసి యొకకార్యక్రమమును తయారు జేసి, కాంగ్రెసు సభవారియెదుట నుంచుట అవసరము. గ్రామ పునర్నిర్మాణమున కవసర మగు ముఖ్యమయిన ఏర్పాటులను వెంటనే గావింపవలయును. దీనిపైననే, స్వరాజ్యనిర్మాణ మాధారపడి యుండును. గ్రామములందు స్వరాజ్యము నెలకొనిన, దేశమునం దంతటను సుస్థిరముగ నెలకొనును. ప్రజలు తమచేత నున్న స్వరాజ్యమును వదలి, సముద్రముల కావల దృష్టి నిలుపుటవలన నిసుమంతయు ప్రయోజనము లేదు.

మహాత్ముడు : మిల్లులు

మిల్లుల సభిమానింపనందులకు మహాత్ముని కొందరు నిరసించుచుండ, వానిని బహిష్కరింపనందులకు మరి కొందరు నిందించుచున్నారు. ఇరుపక్ష విమర్శకులును మహాత్ముని యుద్దేశ్యములను గ్రహింపకున్నారు. మిల్లులు ప్రజాసామాన్యమవలంబించెడి వృత్తులను తీగింపజేసి వారి జీవనాధారమును తొలగించెనని మహాత్మునకు తెలియను. స్వల్పసంఖ్యాకులగుధనవంతుల కిది ఎక్కుమలాభము గలుగజేసెనని తెలియను. ఆ కారణము చేతనే మహాత్ముడు నూలువడుకుట, కద్దరు నిర్మించుట మొదలగు వృత్తులను పునరుద్ధరించి బీదలకు స్వతంత్రజీవనాధారము గల్పింప సమకట్టి యున్నారు. దేశదృష్టిని మరల చేతిపరిశ్రమలవంకకు త్రిప్ప సమకట్టెను. వీరిప్రయత్న మింకను వైశవావస్థయందున్నది. ధనవంతులును విద్యాధికులును వీరి ప్రయత్నముల కడ్డుదగులుచున్నారు. ఆరిక సమస్యకును, రాజకీయ సమస్యకును గల సన్నిహిత సంబంధమును మహాత్ముడు గ్రహించినంత స్పష్టముగ నిదివరకే ప్రముఖుడును గ్రహించియుండ లేదు. ఆ కారణముచేత, ప్రజలను స్వయం పోషకులుగ జేయుట స్వరాజ్యసాధన కవసరమని అతడు కనిపెట్టెను. మహాత్ముని ప్రయత్నములు చాలకాలము వరకు మిల్లులకు పోటీగ పరిణమింపజాలవు. దేశమునకు సరిపోయెడి కద్దరువస్తువులు తయారగుటకు స్త్రీపురుషులందరును వడుకుట కారంభింపవలయును. అట్టి యలవాటును పురికొల్పుటకు, గాంధీమహాత్ముడు కాంగ్రెసు సభ్యులయినను తప్పక వడుకవలయునని కోరెను. కాని, వారందుకు సాలు మాలిరి. ఎన్నటికయినను ప్రజాసామాన్యోద్ధరణమునకు రాటమే పరమసాధనమని మాత్రము మహాత్ముడు నమ్మియున్నాడు. మిల్లులకును, చేతిపరిశ్రమలకును కొంతకాలమువరకు ఎట్టిస్పర్ధ యుండజాలదు. మహాత్ముడు కద్దరుపై శ్మశుదృష్టిని నిగుడించుటచే, మిల్లుపరిశ్రమలపట్ల శ్రద్ధ వహించుటలేదు. మిల్లుపరిశ్రమకు ప్రత్యేకప్రోత్సాహ మవసరము లేదనియే, మహాత్మునితలంపు. అటు లని, అక్రమ

నిర్బంధములను మహాత్ముడు సహించజాలడు. మిల్లు వస్తుములపై ఎక్సైజును విధించి విదేశవస్తుములకు ప్రోత్సాహపరచుట మహాత్మునకు గిట్టదు. మిల్లుపరిశ్రమలకు రక్షణ అవసరమని అతడు నమ్ముటచే, విదేశవస్తుములపై హెచ్చుసంకములను విధింపవలయు నని అతడు గోరుచున్నాడు. పాశ్చాత్యపారిశ్రామికవద్దతులు అందువలన గలిగెడి చెడుగుఖనుండి హిందూదేశము తప్పించుకొన నెంచుచో, కార్మికుని స్వాతంత్ర్యమును రక్షించెడి చేతి పరిశ్రమల నుద్ధరించుట అవసరము.

అఖిల మహమ్మదీయ మహిళాసభ

పునహా, ఆగస్టు 18:—రెండుదినములు సభ జరిగిన విషయంబుల భారత మహమ్మదీయ మహిళా సమావేశము పరిపూర్తి అయ్యెను. సభకు బెక్కు డెలిగేట్లును ప్రేక్షకులును వచ్చిరి. బురకా పద్ధతిని సభ హుసేనియాబాగునందు జరిగెను. ప్రసిద్ధులకు ప్రేక్షకులకు సభయందు సమచిత్తము స్థానము లీయబడెను. సిమ్లానుండి ఉమరహయాటుఖానుగారి సతి వచ్చిన ప్రసిద్ధురాలండ్రయందు ప్రాముఖ్యము వహించెను. కలకత్తానుండి, హాకాం దక్షిణ హైదరాబాదునుండి అమీరు అస్సాక్ మొదలగువారు సభకు వచ్చిరి. పంజాబు కాసనసభకు అధ్యక్షుని భార్యయగు బీకాము అబ్దుల్ ఖాదరుగారి సభ కధ్యక్షురాలుగ నుండెను. సన్యాససంఘము తరపున అధ్యక్షురాలు సత్కరింపబడెను. కొరానునుండి గీతములు బాడబడిన పిదప బార్యక్రమము ప్రారంభమయ్యెను.

స్వాగతోపన్యాసము

వచ్చిన డెలిగేటులకును ప్రేక్షకులకును హమీదుఅలీగారి సతి స్వాగత మిచ్చెను. సంగ్రహమున ఉర్దూ స్వాగతోపన్యాసమందు మహమ్మదీయ మహిళా విద్యాభివృద్ధియొక్క అగత్యమును యీమె వివరించెను. తదనంతరము బీకాము అబ్దుల్ ఖాదరుగారు అధ్యక్షకోపన్యాసము నిచ్చెను.

అధ్యక్షకోపన్యాసము

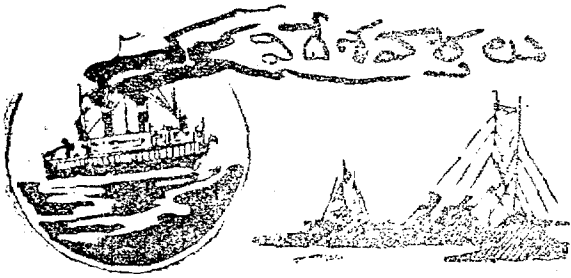
కాన్ఫరెసు కార్యక్రమమందు పాల్గొనుటకు దూర భారమును గమనింపక వచ్చిన మహిళలకు వందనము లర్పించి, గత పది సంవత్సరములనుండి ముస్లిము మహిళా విద్య కొరకు గావించుచున్న సేవకు గౌరవ కార్యదర్శియగు బీకాముఅలీసోదోహానుగారిని అధ్యక్షురాలు ప్రశంసించెను. మహమ్మదీయయవకల విద్యాభివృద్ధి కొరకు యేటను రెండు కాన్ఫరెసులు బొంబాయియందు జరుగుచుండ స్త్రీ విద్యాభివృద్ధి కొరకు మహిళులెవరు బానుకొని ప్రయత్నములు సల్పకుండుట శోచనీయముగ నున్నదని అధ్యక్షురాలు దెల్పెను. ప్రయత్నములు విజయ మొందుటకు స్త్రీ పురుషుల విద్య సమానముగ నుండవలయునుగాన నిష్పడు స్త్రీల పురుషుల విద్యాసభలు నొకసారి జరుపుట శుభసూచకముగ నున్నది. స్త్రీ విద్యాభివృద్ధి కొరకు పెక్కు శ్రద్ధ జూపబడుచున్న వనది ఆగినంతగ లేదు. గత ముప్పది సంవత్సరములందు ఉన్నత విద్య మహమ్మదీయులందరితో పరిమితి గలిగియుండెనో యిప్పుడును నంతయే గలదు.

మహమ్మదీయుల కర్తవ్యము

ఉచితవిద్యనెల్లలభ్యసించుటకు ప్రోత్సాహముకలుగజేయుట స్త్రీవిద్యకొరకు బాటుపడుట, నూతన బాలికాపాఠశాలను స్థాపించుట, శిశుసంరక్షణ స్థానములను స్థాపించుట, బీదబాలికలు విద్య నభ్యసించుటకు ధనసహాయము గావించుట మహమ్మదీయ తీర్థదండల కర్తవ్యమై యున్నది. చేతిపనులను నేర్చి, యితరవృత్తుల నేర్చుకొన ప్రోత్సాహము గల్గించి మహమ్మదీయ పూర్వ సువాసనల అవస్థ భరింప శక్యమునందగ జేయవలయును. అట్లు వీరలకు దోష్టదీనచో స్వచ్ఛంద శీవనము సల్పుటకు అనకాశము లేర్పడును.

తీర్మానములు

కొన్నివిషయములపై కొందరు స్త్రీలు ఉపన్యాసములను జదివిరి. పునహా నెండ్లలు బాలికాపాఠశాల ట్రైనినింగు కాలేజిగ చేయవలయునని ఇ. హెచ్. జాఫరుగారి భార్య మొదటి తీర్మానము ప్రతిపాదించెను. ఉర్దూ పాఠశాలలందు మతవిద్య నిర్బంధముగ నేర్పవలయునని మరియొక తీర్మానము గావించబడెను. మహమ్మదీయుల కళకాశల్యాభివృద్ధి, చేతిపనులు నేర్చుకొనుటకు అవకాశములను గల్గించినట్లుగ అఖిల మహమ్మదీయ మహిళా విద్యాభివృద్ధిసమన్దం సౌకర్యములు నేర్పరచవలయు నను మూడవతీర్మానమును ఆమోదించబడెను. బాలికల సంరక్షణచట్టము యొడ, బాలబాలికలచే కూలిశ్రమ నిరోధింపవలయునని, ముస్లిము బాలబాలికలను విద్య నిర్బంధము చేయవలయుననియు మరికొన్ని తీర్మానములు గావించబడెను. (అ. ప్రె.)

రిఫ్టల సంకులము

ప్రెంచివాచీ క్రొత్త పోరాటము

అబ్దులు కరీంగారు ఎదుర్కొనుటకు సంసిద్ధులగుట లండన్, ఆగస్టు 12:—మరాఠీ పరిశీలకుల మూడు భాగములలో నలుగురు సేనానులు కార్యభారమును నిర్వహించెదరు. నాలిక సేనాని సర్వసైన్యాధిపతిగ నుండును.

ప్రాంతో స్పెయిను కలయిక

టిమిసేనువర్గ ప్రెంచి స్పెయిను వైద్యములు కలిసి పని చేయుచున్నవట. ప్రెంచి కర్వులు స్పెయిను సేనానికి సమరమును బ్రారంభించుటకుందు ఖిందుకేసెనట. లయత సేనానికి, ప్రిమోరివరాగార్లకు అభినందన తంతివార్తల నంపుచున్నారు.

విశ్వాసము

ప్రెంచి పత్రికలయందు నూతనవిశ్వాస ముదయించినది. సెప్టెంబరులో ప్రెంచివారు గొప్పయవస్థులందనమును బ్రారంభించెదరనియు విజయలక్ష్మిని చేపట్టగలరనియు వాశీసుచున్నది. పరాజితుడైన గాని అబ్దులు కరీంగారితో రాయబారములను బ్రయత్నింపరాదనుచున్నది.

స్పెయినుగాని ప్రాంసుగాని అబ్దులు కరీంగారి ఏర్పాటులను చర్చింప దలంచుకొన లేదని లీజర్నులుపత్రిక వ్రాయుచున్నది.

అబ్దుల్ కరీంగారికి త్వరలోనే అంత్యసంక్షేప మంపబడు ననియు దాక్షిణ్యమును జూపుకాలమును ఆతడు అతిక్రమించెనేని గర్భశత్రువుగ ఎంచబడుననియు ఎక్స్ప్రెయరు పత్రిక నుడువుచున్నది.

ప్రెంచి సంరంభము

ప్యారిస్, ఆగస్టు 12:—ప్రెంచి యవస్థులందనమును ప్రారంభించుటతోడనే అబ్దులసిమీషలో సేనలు దిగును.

ప్రెంచి సైనిక కేంద్రీకరణము

పెజా, తాజామధ్యనున్న పంక్తిచెనుక రెండుపటాలములు పనిచేయుచున్నవి. ప్రెంచి వైద్యములకు మంచి ఆయుధములున్నవి.

మరాఠీలో క్రొత్త ఏర్పాటులను జేయుటకు పెటెయిను సేనాని తిరిగి వెళ్లెదరు.

అబ్దుల్ కరీంగారు సంసిద్ధుడగుట

రంగరంగమందంతటను శత్రునిరోధము వెదుర్కొనుటకు అబ్దుల్ కరీంగారు తమ వైద్యములను బలపరుచుచున్నారు. పెషానుమందరంగందకములనుబలముగ ఏర్పాటుజేయుచున్నాడు.

ప్రెంచి సైనిక ఏర్పాటులను స్వయముగ పరీక్షించుటకు మరాఠీకు పెటెయిను సేనాని వెళ్లుట శిశ్చయమైనది.

11 తేదీని ప్రెంచి స్పెయిను వైద్యములు కలిసి రిఫ్టలను అల్లరిచిల్లరగ బార్రాదొరిరి. వీరిని ప్రెంచి వైమానికులు వెన్నంటిరి.

ప్రెంచివారికి లోబడుటకు అనేకముగ తేగలు రాయబారములను జరుపుచున్నారు. ప్రెంచి సైనికులు లుత్సాహకరముగ ప్రవర్తించుచున్నారు.

చీనా కల్లోలము

వొమ్మి మరల ప్రారంభమగుట

బీజ్లింగ్, ఆగస్టు 13:—ప్రతియలతాలయములనుండి పోలీసు కావలిదళమును విస్తృతముగా పంపింపబడిరి. వొమ్మి దారులు వచ్చి యల్లరిచేసినట్లు ధ్వంసమొనర్చిరి. ఒక మిల్లుకు 1000000 డోలరులు నష్టముగల్గెనట. గుంపు 10000 నుండి తేరిరి. చీనా ప్రభుత్వము వారు 8000 పోలీసులను పంపిరి. పోలీసు వారు కాల్యవలసి వచ్చెను. శ్రద్ధత్వముగ నుండెను. రాళ్లను రుమ్మిరి. 60 మందికి గాయములు తగిలెను. బీజ్లింగ్ చనిపోయిరి. పోలీసువారికి గూడ గాయములు విస్తారముగ తగిలెను. 376 గరు ఆరెస్టు జేయబడిరి. చాలమంది కిమ్మిగాండ్రు గుండుబెబ్బలను తప్పించుకొనుటకు నదిలో దుసుకిరి.

మసోలు సరిహద్దు నివేదికము

తర్కి హక్కులు

కాన్స్టాంటినోపిలు, ఆగస్టు 12:—మసోలు నివేదికములో ఒకదానికొకటి సంవత్సరము లేకుండు పరస్పరవిరోధముగ నున్నదని అంగోరా అధికారు లనుచున్నారు. జాతిసమితిసభలో దీనిని చర్చించునపుడు తర్కివారు మంచి ప్రతినిధులను బంపెదరు. 250 పుటలు గల గ్రంథమును తమ హక్కులను సమర్థించుచు తర్కివారు తయారుజేయుచున్నారు.

బ్రిటిషు వర్తకము

జూలై ఎగుమతిదిగుమతులు

లండన్, ఆగస్టు 12:—దిగుమతులు 98744000 పౌనులు, ఎగుమతులు 84026000 పౌనులు జూలైలో సరిపాల్పు 12287000 పౌనులును, 6983300 పౌనులు నష్టము, లాభము వచ్చెను.

సెక్యూరిటీ ప్యాక్టు

లండను సంభాషణలు

ఆంగ్లో - ప్రెంచి ఒడంబడిక

లండను, ఆగస్టు 12:—5 గంటలు బ్రియండు చాంబర్లెనుగారు మాట్లాడిరి. ఇదివరకు కుదుర్చిన ఒడంబడిక నేడు కుదిరినది.

ఇంతవరకు ఆంగ్లో - ప్రెంచియుగా సమస్యను గూర్చి ప్రస్తావించలేదు. కెయిలోగారు స్వయముగ లండనుకు వచ్చి పరిష్కరించ నుండుటచే ఈ సంగతిని ఎత్తుకొన దలచలేదు.

నేటి సాయంకాలములో చాంబర్లెడు బ్రియండు సంభాషణలు పూర్తి అయినవి. జర్మనీకి పరస్పర అభయము, పంచాయితీ పరిష్కారముగూర్చి మిత్రమండలితో ఆలోచించి పంపు ప్రత్యుత్తరమును గూర్చి ఏకాభిప్రాయము కుదిరి నని తెలుపుచున్నారు.

సెక్యూరిటీ ప్యాక్టు విషయమై ఒంబోరుల యభిప్రాయమును దెలిసికొనుటకు వీలైనది. లండను సంభాషణలు త్వరలో సమస్యపరిష్కార మగుటకు వీలు ఏర్పడుచున్న దనిరి.

భావిదరిశితులు

లండను సంభాషణలు చాలవరకు మనుషటికంటె బాగుపడినవి. అంత్యస్థితిములు తేలవచ్చు ననుచున్నారు.

సిరియా పరిస్థితులు

ప్యారిస్, ఆగస్టు 13:—సిరియా పరిస్థితులనుగూర్చి పెయిన్లీపుగారిట్లు నిన్న ప్రకటించిరి. ద్రూసకులు స్వాతంత్ర్యపాలనమునే గర్హించుచున్నారు. సాయంధులే చాలవరకు. వారు 60000 మంది. అతికష్టముగ కొండప్రదేశవాసులు. సదా తమలో తాముపోరాడుకొనువారు. తమరాష్ట్రమును చుట్టియున్న అరబ్బులతోగూడ పోరాడుచున్నారు.

న్యూడాకు నైమానికుల ఆహార ఆయుధసామగ్రి సంతకు సప్లయ జేయుచున్నారు. ద్రూసుల దౌర్బల్యముట్టిడిని ప్రతిఘటించుచున్నారు. ఇటీవలి సంగతులు ఆకస్మికముగ జరిగినవి అంత పాటించదగినవిగావు. మరాఠీకు సరెయిలు సేనాని కొంత వైద్యమును బంపగల్గెనందుచేతనే ప్రస్తుతపరిస్థితుల వెదుర్కొనుటకు చిన్న సేనయే గావలసియున్నదని సెరెయిలు సేనాని వ్రాసెను. ఈ వైద్యమును ఆలస్యముగాకుండ బంపగలరము.

ప్రాంసులో కొంత తెరపి

ప్యారిస్, ఆగస్టు 11:—మరాఠీ పరిశీలకులనుగూర్చి పెటెయిను సేనాని డెలువులుచే ప్రాంసులో కొంతస్థిమిత మేర్పడెను. పెటెయినుగారు క్రొత్తసంగతులను జెప్పలేదు. లాయితీ సేనానినిసమర్థించుటయు సమరకష్టపరిస్థితులను డెలువులుచేతను అబ్దులు కరీంగారి విజయవంతములప్రభావము తగ్గెను.

పెటెయినుగారి తేల్చు కమ్యూనిస్టుల కండ్లలో ములుకు నలెనున్నది. అధినివేశకాండచే మరాఠీ పోరాటమును ప్రెంచి వారు రెండుచున్నారని కమ్యూనిస్టులు అనుచున్నారు.

అధినివేశములను గూర్చి ఆయాపక్షములు చర్చించుచున్నవి. జేలెలు ద్రూసు తిరుగబాటు స్థానిక మన్ను మాత్రమున ప్రజలను పెరెయిలు సేనాని ప్రకటనము నమ్మకమును గలుగజేయుటలేదు. సెరెయిలుగారు బ్రిటిషువారి స్నేహభావమును తనప్రకటనమున పొగడుచున్నాడు. ప్రెంచి పత్రికలు బ్రిటిని పోరాటమును రెచ్చగొల్పు దనుచున్నయవి.

ఫ్రెంచివ్యాంకు నష్ట

ప్యారిస్, ఆగస్టు 13:—రాష్ట్రములం దున్న వ్యాంకు పనివాండ్రు ఎక్కువశతములకై సమ్మె గట్టుటచే చాల కష్టముగ నున్నది. క్రొత్తగ పూర్తిగావలసిన ఋణమునకు కష్టముగ నున్నది. సెప్టెంబరు 5 తేదీతో పూర్తియగుటకు బదులు 19 తేదీవరకు ఈఋణపట్టిని పూర్తిజేయరు.

కార్మిక తగవులను నిర్బంధముగ రాజీచేసికొనునటుల కాసనములను ప్రవేశపెట్టెద మని కార్మికమంత్రివర్గమువారు జరిపిరి.

బెల్జియం యుద్ధములు

అమెరికా సూచనల నిరాకరించుట

వాషింగ్టన్, ఆగస్టు 13:—అమెరికనులు బెల్జియం తమ కీయవలసిన ఋణ పరిష్కారమునుగూర్చి చేసినసూచనలను బెల్జియం కమిషను నిరాకరించెను. వివరములు డెలియలేదు. కాని వీరిద్దరికి భిన్నాభిప్రాయములు గల్గెనట. బెల్జియనులు ఇచ్చు సామర్థ్యమును గూర్చి భిన్నాభిప్రాయము గల్గెను.

ఇంగ్లీషు చానలులో ఈడుట

ప్రయత్నము వ్యర్థమగుట

హ్యారిసకోకన్య అలసిపోవుట

కేపు గ్రీన్వీజు, ఆగస్టు 10:—నుప్రసిద్ధ గజెతగతై యగు హ్యారిసకోకన్య నేడు 11½ గంటలకు ఇంగ్లీషు చానలు నీడుటకు రెండవ పర్యాయము ప్రారంభించెను.

సాయంకాలము 4 గంట లువరకి ప్రెంచితీరమును బాసి ఆరుమైళ్లు సాగెను. కాని వంకరటింకరమార్గమున బోవుటచే అంతకంటె ఎక్కువ దూరమేరియుండును. నీరు అనుభూలముగ నున్నను పొగమంపు దట్టముగ నున్నది. చిన్న రుపానుగూడ వచ్చెను. మెరుపులుగూడ యుండెను. కాని పడవలో నున్నవారు ఆమె జయించుననే జెప్పదుండెరి.

ఆశనువదలుకొనుట

పెద్ద గాలినానలో ప్రెంచితీరమునకు 10 మైళ్లదూరములో ఆమె ఈడుట మానుకొనెను.

నాపని అయిపోయినది. నన్ను బైటికిలాగుడు అని ఆమె ఈజిప్టు ఈతగానిమెడ బట్టుకొనెను. ఇట్లు రెండునిమిషములాలేనిమెడను బట్టుకొనియుండ ఆతడు ఆమెను బైటకెట్టెను. భోజనము సిద్ధముగ నున్న దాయని పినతల్లి నడిగెను నామె ఆపట్టుకువచ్చెదనని పినతల్లి బదులిడెను. దాని నందుకొని తిని మరల బలముగ ఈదనారంభించెను. ఆప్పటికి పోటు తగిలెను. 7 గంటలలో ఇంగ్లీషుతీరము జేరుననుకొనిరి. ఆమెవెంట ఉత్సాహముగ నుండుటకు హెచ్చిగారును, సియను అను నామెయు ఈదుమొడిగి. ఆమె అలసిపోయెను. ఒడరెరుగక పడియుండ మందుల నిచ్చి లేవదీసిరి. ఇదే నా ఆఖరు ప్రయత్న మని మాత్రము జెప్పగల్గెను.

బొగ్గు తగయిదా

విచారణసంఘము

గనుల పనివాండ్ర వైఖరి

లండన్, ఆగస్టు 12:—గనుల యజమానుల ప్రతినిధులు గనుల పనివాండ్ర ప్రతినిధులు విచారణసంఘసభ్యులను గూర్చియు వారు జేయవలసిన దానినిగూర్చియు రహస్యముగను బహిరంగముగను చర్చించిరి. విచారణసంఘములో అన్నిపక్షముల ప్రతినిధులను జేర్చిన అందరును విచారణసంఘమువారి తీర్పును ఒప్పుకొనెదరని కుక్కుగారు గనుల పనివాండ్ర కార్యనిర్వాహక వర్గము తరపున డెలియజేసిరి. పని జేయు గనుల పనివాండ్రకా సంఘమున తాము లేనిచో వారికి తృప్తికరముగ నుండదనిరి. వారు విచారించవలసిన విషయములు సమగ్రముగ లేవనిరి. బొగ్గును తయారుజేయుట, 'రాయల్టీ' మున్నగు విషయములన్నిటిని విచారించవలసినది, ప్రభుత్వమువారు ఇందుల కొప్పుకొనరని సందియము తనకు లేదనిరి. గనులను ప్రభుత్వమువారు వశపరుచుకొనవలెనని గనుల పనివాండ్రకోరిక యనిరి. తుదకు ఒడంబడిక కుదురలేదు. పరిష్కారముగాలేదు. ఒకరిమొగము నొకరు జూచుకొని నిరుత్సాహులైరి. కేపటిదిన విాసంగతి సంతకు గనుల పనివాండ్ర కార్యనిర్వాహకసంఘమువారికి డెలియజేసెదరట.

చీనా పరిస్థితులు

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంతి)

మొంగుపా, ఆగస్టు 18:-సమైక్యత కాలమునకు జీత మీయలేదని సమైక్యత మాలీలు దుకాణములందున్న ఆహార ఉదాహరణను దోచుకొనిరి. ఒకమనిషిని గాల్చి చంపిరి. దొమ్మి సన్నిధి.

జపానులో వరదలు

21 మంది చనిపోవుట

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంతి)

టోక్యో, ఆగస్టు 18:-పడమటి కొరియాలో వినాశకరమగు వరద వచ్చెను. రైలుమార్గములన్నియు నాశమయెను. వంతెనలు తెగిపోయెను. 21 మంది చనిపోయిరి.

వరభేద చట్టము

మరిటిజిబర్గ్, ఆగస్టు 10:-ఇట్టి ముఖ్య విషయమును గూర్చి ఇండియా ప్రభుత్వముతో రాయబారములను జరిపిన భారత శాసనసభ జరుగుటకు పూర్వ మే రాయబారములు ప్రారంభించిన అనుకూలముగ పరిష్కారమును నని నేటాలు విశ్లేషపత్రిక వాకొనుచున్నది.

యూరపును మూడురోజులలో చుట్టి వచ్చెను

కోల్కాతా, ఆగస్టు 12:-కప్టన్ ఆరాచర్ల కొ పెల్ హేగెల్ చేరెను. లిబర్టుకు తిరిగి వచ్చెను.

రిచిస్టాగు సభ

జర్మనీ సుంకముల చట్టమునుగూర్చి 10 వ తేదీని గొప్పచర్చ జరిగెను. సోషలిస్టులు సంతకము పెట్టగల చేసిరి. మాట సాగినయలేదు. జర్మను పరిశ్రమలకు ఎక్కువ సుంకములు తేముకరమనియు, ఎక్కువ సుంకములను ఎక్కువ సుంకముల చేతనే సాధించవలెననియు ఇతరభాషలతో వర్తకపు టొడంబడికలను జేసికొనుటకు ఇది లాభించుననియు జర్మను ఛాన్సిలరు చెలియజేసెను.

కాని ఆరెనిమాట వినిపించలేదు ఆగోలలో. సోషలిస్టు లాతని బట్టుకొని కారుమాత్రం నాడిరి. సాంఘికవాదులను సోషలిస్టులను సభనుండి తొలగిపోవలెనని డిప్యూటీస్పీకరు అడుగవారు. నిరాకరించిరి. ప్రషియను పోలీసువారు వీరిని ఆవలకు గెంటిరి. దౌర్జన్యము నుపయోగించిరి. నలుగురిని పేర్లతో పిలుచుటతోడనే 17 గురు పోలీసువారు లోనికి వచ్చి వారిసందరిని ఆవలకు గెంటిరి.

చీనా ఆందోళనము ప్రతికూల బ్రిటిషు యుద్ధముము

పికింగులో దుండగములు

పికింగు, ఆగస్టు 18:-క్రిందటిరాత్రి బ్రిటిషురాయబారి తెలిఫోను తీగలను నరికిరి. సాయంకాలమే పాలేరెయిటు గుట్టపువానిని ఎత్తుకపోవుటకు సమైక్యదారులు ప్రయత్నించిరి. కాని గుట్టపువాడు తప్పించుకొని రాయబారికార్యాలయము జేరెను.

పాలేరెయిటుగారు ఆందోళన కారుల కార్యనిర్వాహక నాయకుని కలిసికొని మాట్లాడ ఆతడిసంగతికి విచారమును చెల్లవుమి ఆందోళనము దేశభక్తితో గూడుకొన్నదనియు ఈ విషయమై పోలీసు అధికారితో మాట్లాడెననిరి. మధ్యాహ్నము జేయ దలచెట్టిన సమైక్యదారుల సభను పోలీసువారు ఆపు జేసిరి. బజారులకు బోవునపుడు ఇకముందు రాయబారుల పని వాండ్లకు పోలీసువారి సహాయము నిచ్చెదరు.

సార్వభౌమ దంపతులు

వెల్లీని సందర్శించుట

లండన్, ఆగస్టు 12:-కుంభి పాతముగ నర్తించుచున్న సార్వభౌమ దంపతులు వెల్లీ కేసి సిలోను మంటుములను జూచి తనవగ్గర నున్న పచ్చజితలో ఒకరాయి పోవుటచే దానిని కొనుటకు రాజ్ ప్రయత్నించ దొరకలేదుగాని ఆ దుకాణ దారునితోనుండి తెప్పించి ఇయ్యగల నకెను.

సోషలిస్టు గవర్నరు

స్వపక్ష బహిష్కరణము

లండన్, ఆగస్టు 10:-ఇండోచీనా గవర్నరుజనరలుగ నియమితుడైన సోషలిస్టు వారెనుగారిని సోషలిస్టు సంఘ వారు తమ ఎదుట హాజరుగావలెనని కబురంపిరి. సోషలిస్టు కార్మిక శాసనములను జేసేయాలకు అనుకూలముగ జేయుట కిదే సమయముగనుండునని తలంచి వారిమాటను నిరాకరించ నిశ్చయించుకొనెను. తాను ప్రధానామాత్యునికిచ్చిన మాటకు ప్రతిపూలముగ ప్రవర్తించలే ననిరి. తానుగూడ తమవంటి సోషలిస్టునే యనిరి. ఎందులకు తీసిపోవువాడనుగా ననిరి.

కాని సోషలిస్టు సంఘమువారిమాటను వివలేదు. గవర్నరు జనరలు పదవిని అంగీకరించినందులకు 51 ప్రతిపూలముగ నుండి ఖండించి స్వపక్ష బహిష్కరణము జేయుటకు తీర్మానించిరి.

వంగరాష్ట్ర శాసనసభ

కలకత్తా, ఆగస్టు 18:-నేటి వంగరాష్ట్రశాసనసభకు, సభ్యులచే నెన్నుకొనబడిన కుమార శివ శేఖరేశ్వరరాయగారు రన్యక్షతపహించిరి. ఇంతకుపూర్వము తస్థానమలంకరించిన కాటను గారిని ప్రశంసించిరి. మహేంద్రనాథరాయగారి మరణమునకు చింతించిరి. సభావ్యవహారములు పిమ్మట ప్రారంభించి హారావంతెనబిల్లు, 24 సభ్యులుగల యువసంఘమువారివిచారణకుండు విషయము, వంగరాష్ట్రమందలి రహదారిల బిల్లునుగూర్చి చర్చించిరి. గాల్ సర్ అబ్దుల్ రహీముగారు డక్కా విశ్వవిద్యాలయపుబిల్లు నింకను సవరించుటకు ప్రతిపాదించిరి. చాల సవరణలు చేర్చించిరి. సభ యాపుజేయబడెను. (అ. ప్రె.)

బొంబాయి యంత్రముల దుస్థితి

రాజ్యప్రతినిధికి విజ్ఞప్తి

బొంబాయి, ఆగస్టు 12:-బొంబాయి, ఆహుదాబాదు నేతయంత్రాలయాధికారులు కలసి 21 వ తేదీని నిష్ణాయందు రాజ ప్రతినిధికి ప్రస్తుతము నేతపరిశ్రమకు గలిగిన దుస్థితిని వివరించుచు, ప్రతి యంత్రమునను దీసివేసిగాని, తదితర సౌకర్యములను గల్పించిగాని వెంటనే పరిశ్రమకు తోడ్పడవలెనని విజ్ఞప్తి గావించుదురు.

వర్ష పాతము

సిల్వా, ఆగస్టు 14:-బర్మా, పశ్చిమోత్తర భారతములందు వర్షములు బాగుగా కురియుచున్నవి. దక్షిణబర్మా, వంగదేశము, పంజాబుకొండప్రాంతములు, కొంకణ, మధ్యరాను, దక్కను, కొరమాండలతీరములందు వర్షములు సాధారణముగా నున్నవి. అస్సాము, బీహారు, ఒరిస్సా, సంయుక్తరాష్ట్రముల తూర్పుభాగము, కాశ్మీరము, తెలూచిస్థానముల యీశాన్యభాగము, ఉత్తరసింధురాష్ట్రము, గుజరాతు, మధ్యరాష్ట్రములందు తూర్పుభాగములందు కొంచెము తక్కువగా కురియుచున్నవి. ఉత్తరబర్మా, పంజాబు నైఋతి భాగము, పశ్చిమోత్తర ప్రాంత రాష్ట్రము, పశ్చిమ మధ్యరాష్ట్రము, దక్షిణహైదరాబాదులందు జలువర్షములుకు రియుచున్నవి. ఆహారప్రాంతములందు మోల్యేను, నాసేవలలో 1 1/2, రంగూను, నిట్టినాలలో 2, డయమండు విలందులో 3, చిరపంచిలో 4, నాగూల్, బర్హాను, బోగ్రాలలో 2, బర్హంపురములో 4, నారాయగంజి పూరిలో 1, ముకితాలా, నాయడంకా, ధర్మపురము, కార్మిలలో 2, జగ్దల్ పురములో 3, బొంబాయిలో 1 అంగుళమును వర్షముకురి సెను:-ముందునూచన. పశ్చిమోత్తర భారతము దింకను వర్షములు కురియుట తగ్గును. (అ. ప్రె.)

వాతావరణస్థితి

1925 సం॥ ఆగస్టునెల 14-వ తేదీ శుక్రవారము

ముఖ్యజిల్లాలు	గత 24 గంటలలో అత్యధికోష్ణము	గత 24 గంటలలో అత్యల్పోష్ణము	గత 24 గంటలలో సగటు	జూన్ నెల 1-వ తేదీనుండి వర్షము	సాధారణముగ సంవత్సరమునకు పరియోగము
గోపాలపురం	87.8	78.4	...	14.62	44.96
విశాఖపట్టణము	91.9	77.6	0.83	11.54	87.09
కాకినాడ	91.1	77.8	0.80	23.18	89.09
మచిలీపట్టణము	89.9	75.3	1.42	16.53	41.59
కర్నూలు	90.8	75.5	0.87	8.44	26.01
బళ్లారి	95.7	75.2	...	1.09	20.51
కడప	90.9	75.2	0.85	13.39	31.23
నెల్లూరు	96.2	75.9	...	5.94	37.98
మద్రాసు	95.0	79.2	...	8.99	50.74
కడపూరు	88.7	77.3	...	11.96	52.94
నేలము	93.1	74.5	...	6.78	39.30
కోయంబుత్తూరు	82.2	71.1	...	3.28	22.29
తిరుమనాపల్లి	99.2	79.0	...	7.50	33.18
నాగపట్టణము	88.0	80.5	...	3.78	54.98
మధుర	92.0	77.8	...	8.39	33.58
పాంబల్	89.9	78.7	...	0.26	37.00
తిరువల్లూరి	1.64	28.34
తిరువేండ్రము	85.3	75.9	...	18.21	64.51
కొచ్చిక్	83.8	75.6	0.08	51.75	114.51
కాలికట్టు	86.1	76.1	...	86.45	117.16
మంగళూరు	84.7	74.5	0.02	107.61	125.68
దెంగుళూరు	85.0	68.8	0.08	7.84	35.37
మెర్కార	69.8	62.4	0.06	79.72	125.46
కొడక్కనాల్	62.4	52.2	...	12.24	62.18

సర్కారులు:-వర్ష పాతము అంతటను గలదు. మచిలీపట్టణములో 0.42", కాకినాడలో 0.30", విశాఖపట్టణములో 0.33" వర్షించెను. మేఘములు విస్తారముగనే యున్నవి. విశాఖపట్టణములో పగటివేడిమి 3 డిగ్రీలు ఎక్కువ.

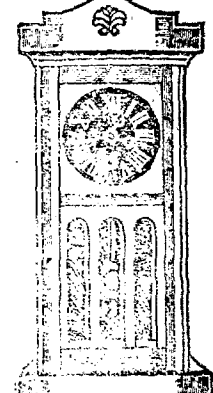
డక్కన్:-సాధారణముగ వర్ష పాత మంతటను గలదు. కర్నూలులో 0.37" కడపలో 0.35" వర్షించెను. బళ్లారిలో మేఘములు పలచగయున్నవి. తిక్కినచోట్ల దట్టముగనున్నవి. కడపలో ఆర్ద్రత ఎక్కువ. ఇచట పగటివేడిమి 4 డిగ్రీలు తక్కువ. బళ్లారిలో 5 డిగ్రీలు ఎక్కువ.

కర్నాటకము:-మేఘములు విస్తారముగనే యున్నవనవచ్చును. ఆర్ద్రత చాలఎక్కువ. కడపూరులో పగటి వేడిమి 5 డిగ్రీలు తక్కువ. రాత్రివేడిమి నెల్లూరులో 3 1/2 డిగ్రీలు తక్కువ. ఉత్తర మద్రాసు తీరమునను, దత్తమండలములోను వర్షించుచున్నను.

ఎస్. ఆర్. యు. సాపూరు, వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు.

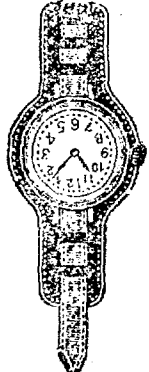
ఆంధ్రప్రదేశ్ చందాదారులకు మాత్రము

ఒక నెల వరకు మాత్రము

ఒకగోడకు తగిలించు గడియారమును, చేతిలో ధరించు 18 కార్టు రోల్లగోల్డు వన్నెగల గడియారము తోలుపట్టుతో సహా ఒక నెలకుమాత్రము యిచ్చుచున్నాము.

రూ॥ 10-0-0

యీ రెండును అయిదు సంవత్సరములు వరకు ఉత్తరవాడము. మిక్కిలి విలువగలవి త్వరపడుడు. ఈరెండును తెప్పిన నారియొకటియూను దొడకుట దుర్లభము.

ప్రత్యేకముగ గోడకు తగిలించు మాడరక్ రెగులేటరు ధర రూ॥ 5-0-0 18 కార్టు వన్నెగల చేతికట్టుకొను గడియారము 7-0-0

విలాసము:- కప్టను వాచికంపెనీ, తపాలుపెట్టె 265 మదరాసు

వార్తాపత్రికల తంతిరేటు

వాయువార్తాపత్రికల తంతిరేటు

నల్లికు అక్టోబరు 12-1923-1924 సంవత్సరపు పోస్టు

సీమ్, ఆగస్టు 12-1923-1924 సంవత్సరపు పోస్టు
తెలిగ్రాఫుల కాల ఆడిటర్లపేర్లు, పోస్టుల అప్రెసియేషను
రిపోర్టుల పోస్టుల తెలిగ్రాఫుల నాలెన్ డైరెక్టరు జనరలు
జి. పి. రాయగారు మాడుగంటలనేపు పత్రికల అక్టోబరు
కమిటీయేదలు నేడు విచారించబడిరి.

నవీన పోస్టుల తెలిగ్రాఫుల కాల ఆడిటర్ల వాయువార్తా
విధాన మొకభాగమైనను దానివలన ఆమెలను నష్టము వచ్చు
చున్నదని అక్టోబరు జనరలుగా రిచ్చిన స్టేటుమెంటుపై
సర్ జేసెల్ డైరెక్టరు ప్రశ్నింప, రేడియో (వాయువార్తా
ప్రచార విధానము) స్టేషనుల నడుపుటను గురించి వివరముగ
జి. పి. రాయగారు చెప్పిరి.

తీరపు రేడియో స్టేషనులు

సముద్రమందున్న ఓడలతో మాట్లాడుటకు తీరములం
దున్న వాయువార్తా స్టేషనులు ఆర్థికము ధనము జనరలు తెలి
గ్రాఫుల కాల ఆడిటర్లను ధనమునుండి సంపూర్ణ
ముగ జేరు గావించుట సాధ్యముగాదని రాయగారు చెప్పిరి.
1923-24 సంవత్సరపు లెక్కలను బట్టిచూడ తీరపుస్టేషనుల
వలన సుమారు రెండులక్షలు నష్టము వచ్చినదని యెంచబడి
యున్నది. ప్రస్తుతము ఉపాధిమంత్రిని నవీన పద్ధతులపై నిర్బంధ
బడిన యంత్రములు నెలకొల్పబడినవి స్టేషనులు వాటి ఖర్చు
నవి ఆర్థికమని దోచుచున్నవి.

వాయువార్తా ప్రచారముచే ప్రజలకు గలుగు లాభము
లనుగూడ గుర్తించవలయుననియు, కేవలమును లాభ పాటి
దృష్టితో నీసనస్య దలంచరాదనియు సాక్షి చెప్పెను. నావి
కల యువయోగముకొరకు వాతావరణ రిపోర్టులు, సము
ద్ర ప్రయాణమునకు తలపించు అవకాశము మొదలగు సమాచారము
లవలన వచ్చు ధనమంత మాత్రమును నష్టమునకు జాలవు. కాని
యిట్టి ప్రచారముచే లాభము ప్రజలకుగలదు. సముద్రమందు ప్రాణ
సంరక్షణము నిమిత్తము ఆపద లేలపించునపుడు బంపబడు వా
యవార్తలు మొదలగు సమాచారము లుచితముగ బంపబడుచు
న్నవి. సంజలకు (సిగ్నల్స్) నానాకాలి బంపుఅంటువ్యాధిసం
బంధమున వార్తలకు రేటు నమూనాచేయుటలేదు. నగదును బట్టి
చూడ లాభదాయకముగ తీరపురేడియోస్టేషనులు బనిచేయుకు
న్నను అవి గావించు పనుల విలువధనపరిమాణాద్యవిషయాలతో యెం
చుటకు వీలులేదు. దేశములోపలనున్న రేడియోస్టేషనులు తెలి
గ్రాఫుస్టేషనులలో భాగముగాన యాస్టేషను లార్జింగునను జ
నరలు తెలిగ్రాఫు రివిన్యూనుండి విడదీయబడు వీలులేదు. 1923-
1924 సంవత్సరములో యన్ రెండురేడియో స్టేషనుల నడుపుటకు
రూ 85,700లు వ్యయమయ్యెను. నవీనపద్ధతులపై వాయువార్త
లు, బంపుల అభివృద్ధిచేయబడినవి వ్యయమధికమగునని రాయ
గారు సర్దురు వి. ఎస్. మతాలిక్కుగారికి సమాధానమిచ్చిరి.

తీరపుస్టేషనులు బాగగనున్నవనియు, యన్ రెండురేడి
యో స్టేషనులు అంతచక్కగ లేవనియు సాక్షి కుక్కగారి కేరిం
గించెను.

అననరమైనప్పుడు తెలిగ్రాఫుల కాల ఆడిటర్లను నడపుననియు,
లాభముకొరకు యన్ రెండుస్టేషనులు నడుపబడుటలేదనియు
సాక్షి డా|| లాహోకేరుగారితో చెప్పెను.

ఎన్నిసార్లు తెలిగ్రాఫు ట్రాసిక్టు యింరెండు రేడియో
స్టేషనులు నడిపినో సాక్షి చెప్పెను. కాని యింరెండు రేడి
యో స్టేషనులను నష్టము వచ్చుచున్నదని సాక్షి చెప్పెను.

తీరపు రేడియో స్టేషనుల వలన రెండులక్షలు డండుగ వ
చ్చుచున్నదనియు, తెలిగ్రాఫు రివిన్యూయందలి కొంతభాగము
రేడియోపద్ధుక్రింద జమకట్టినచో యంత నష్టముండదనియు
సాక్షి వెబ్బుగారికి సమాధానమిచ్చెను. కాని లెక్కలట్లువాయు
టలేదు. ఏలనన లెక్కలు విభజించుటకు చాలకష్టము. అందు
కొరక నాచిన్ దొంగల సహాయము గావలయును. ఈసంవత్సర
మందును 1½ లక్షలు చెచ్చించబడును. క్రమమున మొదటితీర
గతియందు బెట్టుటకు యేడువనిమిది లక్షలు కావలయును.

సర్ జేసెల్ డైరెక్టరు:— ఈవిషయము ఆర్థికస్థాయి
సంఘముయేదలు విచారణ నిమిత్తము పెట్టబడును.

రాయ:— అవును.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— మామూలు తెలిగ్రాఫు
వార్తల బంపుటకు వారంటిచేయుచున్న యింరెండు రేడి
యో స్టేషనుల ఖర్చు మామూలు తెలి
గ్రాఫు అక్టోబరునందు ఖర్చు వ్రాయగూడదా?

తెలిగ్రాఫును ఆదాయ వ్యయములు

పెద్దనగర స్టేషనులందు ప్రమాణమును బట్టి రేటు నమూ
నాచేయుట లాభమోలేదో పోల్చుటకు తగినంత కాలవ్యవధి లేద
నియు, బెంగాలు మదరాసులం దీనిధానము నూతనముగ ఆవలం
దించబడినవినియు, తెలిగ్రాఫును నష్టము ఆదాయము వ్యయము

లను గురించి రాయగారు చెప్పిరి. పరిమాణముబట్టి రేటు నమూ
నాచేయు పద్ధతిని బొంబాయియందు ప్రవేశపెట్టుటకు బొంబాయి
తెలిగ్రాఫు కంపెనీ దొరతనమునకు దరఖాస్తుజేసెను. ఈవిష
యమే దొరతన మాలోచించుచున్నది. పరిమాణమునుబట్టి
రేటును నమూనాచేయు పద్ధతి ప్రవేశపెట్టుటకు రికార్డులయ
యంత్రమును నెలకొల్పటకు వ్యయము మిక్కిలి అనును. అదన
ముగ చందాదారులను తేర్చుటకు ప్రకృతిమందు అమలులోనున్న
పద్ధతియే మంచిది. గవర్నమెంటు తెలిగ్రాఫులందు ప్రమాణము
నుబట్టి రేటు నమూనాచేయుపద్ధతి పెట్టవలయునన్న అధికముగ
చెప్పించి రికార్డుల యంత్రమును సాధించవలసియున్నదని రంగ
స్వామి అయ్యంగారు రక్షిత ప్రశ్నకు రాయగారు సమాధానమి
చ్చిరి. ఆఫీసు పనులకు మాత్రమే ప్రభుత్వోద్యోగులు తెలిగ్రాఫు
లుపూనించెదరా యని మతాలిక్కుగారు ప్రశ్నించిరి. ట్రం
క్టునుపై సంపినవార్తలకు బిల్లు చేయబడును అని సాక్షి చె
ప్పెను. తాను ఆఫీసుబనిపై బొంబాయి విలీచినందులకు సామ్య
కొరకు బిల్లు లేనకు బంపబడెననియు, అందుపై తాను సంగతి
స్పష్టీకరించి డెల్టాచలన్ చేసినదియు రాయగారు నుడిచిరి.

పోస్టుల తెలిగ్రాఫు కాల ఆడిటర్ల వాయువార్తలకు ధనసాహా
య్యములేయనున్నవని అక్టోబరు జనరలు చెప్పిన రికార్డు
రాయగారి క్షేపికి రంగస్వామి అయ్యం
గారు చెప్పి అక్టోబరుజనరలుగారి స్టేటుమెంటుతో రాయ
గారు రక్షింపబడరాదని అయ్యంగారు బ్రష్చించిరి.

రాయగారు:— నిజముగాదు. తెలిగ్రాఫు సర్వీసునందు
వార్తాపత్రికలవలన లింకను విస్తారముగ లేనందున పత్రికల తం
తులపై అధికముగ రేటు నమూనాచేయుటకు సమయము రాలే
దని తన అభిప్రాయము వని సాక్షి చెప్పెను. వార్తాపత్రిక వ్యవ
హారము లీదేశముం దింకను బాల్యనష్ట యందు గలవు.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— పాశ్చాత్య దేశములతో
బోర్నియోదే భారతదేశమునందలి వార్తాపత్రికలవలన నష్టమునందె
గలవు. కొన్ని దినములక్రితము రాన్ గారు చెప్పినట్లు పత్రికల
తంతిరేటునకును ప్రైవేటు తంతిరేటులకు మిగల రేటును
యింగ్లాండునందెంతయో సమాన దేశమునందెంతయో గలవనుమాట
నిజముగాదా?

ప్రస్తుతము వార్తాపత్రికల తంతిరేటు హెచ్చించ
బడదు

రాయగారు రంగీకరించి, రాన్ నివేదిక సందర్భమందు
వార్తాపత్రికల తంతిరేటు వృద్ధిచేయుటను గురించి
విచారించబడె ననియు, ప్రకృతిమందు వృద్ధి గావించ
కుండుటకు తీర్మానింపబడెననియు రాయగారు ప్రిరి.
బ్రిటిషు పోస్టు ఆఫీసు వార్తాపత్రికలకు జూపు లాభమును
యిండియను పోస్టు ఆఫీసు జూపు లాభమును కొంచెము యిం
మించుగ సమాధానముగ నున్నవి. వార్తాపత్రికల లెంతిరేటు
హెచ్చు గావించబడినయెడ భారతదేశమందు గోల బయలు
జేరుననియు తంతివ్యాపారము తగుగననియు సాక్షి చెప్పెను.
అదియుగాక అక్టోబరు జనరలు నివేదికయందు జూపించి
నంత లాభకరముగ వార్తాపత్రికల తంతిరేటు హెచ్చించుటచే
నందదు. (1) వార్తా పత్రికల తంతులపై సభాజూపించినయెడ
ప్రైవేటుతంతిరేటులపై ఆరంభంపై నమూనాచేయబడిన తంతి
కొఖకు ఏట 50 లక్షలు ఆదాయము వచ్చును. (2) వార్తా
పత్రికలకు జూపు సభారేటు తీసివేసినయెడల లెక్కనుబట్టి
రేటు నమూనాచేయు విధానపు సభా అమలునం దుంచబడిన
యెడల అదనముగ వచ్చురాబడి 24 లక్షలు (3) సభారేటు
నిలుపుజేసి తంతిల లెక్కను బట్టి చూపు సభారేటు ఉంచబడిన
యెడల సంవత్సరమునకు అధికముగ నాల్గులక్షలు రూపాయల
ఆదాయము చిక్కును అని రాన్ గారి నివేదికలో నూచింప
బడెను.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— ఇతరదేశములందు వార్తా
పత్రికలకు జూపబడు సౌకర్యములకంటె భారతదేశమందు
వార్తాపత్రికలపై దొరతనము అదనపు సౌకర్యము లేనియెన
జూపుచున్నదా?

రాయగారు:— లేదు.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— భారతదేశముం దవలంబింప
బడినలింకే దూరదు, యూరప్ తెలిగ్రాఫిక్కు కంపెనీలకు
సభారేటు, నమూనాలేట్లు ఛార్జీచేయబడుచున్నవి గాదా?

రాయగారు:— అవును.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— కానీ ట్రీ వార్తాపత్రికలకు
ప్రైవేటుతంతిలవలెగాక రేటునమూనాచేయబడినదనునది నామా
న్యాయము. కాని అక్టోబరు జనరలు చెప్పినట్లు ధనహాయము
(నవీడి) చేయుట గాదా?

రాయగారు:— కాదు.

వ్యక్తులుగాని భారతదేశసామాజికముగాని పోస్టుల తె
లిగ్రాఫుఆఫీసును నెలకొల్పవలసివచ్చి కట్టినసామ్య ఆదాయము
గానా తక్కువయుగానా సామాన్యవలసినదను అంతముచేచర్చింప
బడెను.

ఇది రాజీయసంబంధమైన విషయ మనియు, రివిన్యూ
మీద ఆసంబంధికి అధికారము లేకపోవుటచే, ఆచారమందు మా
దెలి చేయుటవలన ఆసంబంధికి అధికారమురాదనియు జూక్కుగారు
చెప్పిరి.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— గవర్న మెంటున కీయబడిన
సామ్య వద్దలందు జమకట్టబడవలయును. అది మాచే తంతి
చేయబడవలయును.

జూక్కుగారు:— వ్యయము మాత్రమే మీతంతిక్రిందకు
వచ్చును.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— మొత్తమువ్యయము కట్టు
ములచే నెంతవరకు దగ్గించబడినదియు కమిటీవిచారించవలయును.

మతాలిక్కుగారు:— రావచ్చునని తలచిన సామ్య రా
దనుకొనుడు. నష్టమున కెవరు ఉత్తరవాసులు?

జూక్కుగారు:— నిస్సందేహముగ గవర్న మెంటే.

ఆడిటు రిపోర్టు

ఇంరెండురేడియో అప్రెసియేషను రిపోర్టుపై విచారణపూర్తి
అయ్యెను. పిమ్మట కమిటీ ఆడిటు రిపోర్టుపై చర్చించెను.
1923-1924 సంవత్సరపు నివేదికయందు ఆర్థికము మొదలగు
నాని అక్రమములను బెక్కు వివరించెను. ఇందు గొన్నిదగాలు
దుర్బినియోగముల క్రింద నుండెను.

కొంత చర్చ జరిగిన పిదప యిట్టిదగాలు మోసములు,
ధనాపహరణము దుర్బినియోగములనుండి గాపాడుటకు కట్టు
దిట్టములు గావించవలయు నని తీర్మానింపబడెను. అనవసర
ముగ రూ 2000 లు ప్రభుత్వమునకు పోస్టు మేస్తరు జనరలు
గారు గావించిన వ్యయముపై చర్చింపబడెను. ఒకకొండప్రాం
తమందు డైరెక్టరు జనరలున కేరింగింప వుండ ఒక
యిల్లు ఆయన అద్దెకు దీసికొనెను. యిల్లు గావించుట తనకున్న
అధికారములను మిగులు. పోస్టు మేస్తరు జనరలు గావించిన
పని అక్రమ మైనదని డైరెక్టరు జనరలు నుడివెను. ఆఉద్యోగి
పింఛను దీసికొనిపోయినాడు గాని తేనియెడల తా నాసామ్య
మురూ యాయనలనెనదని కోరియుండెవాడ నని పోస్టు
డైరెక్టరు జనరలు గారు రిమాన్సు జేసిరి. తుదకు
యాసామ్య గవర్నమెంటు శాంక్షను జేయవలసివచ్చెను. భావి
యందట్టి అక్రమములు సంభవించకుండ కట్టుబాటు గావించ
బడినవని రాయగారు కమీషనుతో చెప్పెను.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— ఉద్యోగి పింఛను వీసికొనిపో
వుటచేత నేనా గవర్న మెంటుకు యీ రూ 2000 లును రాబట్ట
దలచుకొనకపోవుటకు గారాము?

రాయగారు:— పింఛను దీసికొనిపోయిన ఉద్యోగిల
నుండి సామ్య సర్వసాధారణముగ మేము రాబట్టుము.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— ఉద్యోగి తప్పుచే దుర్వ
యము చేయబడినను సామ్య రాబట్టరా?

రాయగారు:— అట్లు యెప్పుడును చేయలేదు. చేయు
టయన పింఛనునుండి రాబట్టుట యని అర్థము.

మతాలిక్కుగారు:— న్యాయవాదితో యీ
విషయమే సలపించిరా?

రాయగారు:— పింఛను దీసికొనిన ఉద్యోగినుండి ధన
ము రాబట్టుట బహుకష్టము.

సర్ జేసెల్ డైరెక్టరు:— సామ్య యెప్పుడును రాబట్టు
బడవనుట యదార్థముకంటె అధికముగ మాట్లాడుటగాదా?

రాయగారు:— పింఛను దీసికొనిన ఉద్యోగినుండి రాబట్ట
బడలేదని చెప్పితిని.

సర్ జేసెల్ డైరెక్టరు:— ఈ ఉద్యోగిపై చర్యజరుప
బడెనా?

రాయగారు:— ఏమిచర్యయు దీసికొనబడలేదు.

మతాలిక్కుగారు:— ఇట్టి కృత్యములను జరుపుట కితరుల
కిది దృష్టాంతముగ నుండదా?

రాయగారు:— ఉద్యోగి గావించిన అక్రమ కృత్యము
మేము దెలిసికొనునప్పటి కాయన పింఛను దాటెను.

రంగస్వామి అయ్యంగారు:— అవును; ఏవర్యయు దీసి
కొనుట కవకాశము లేనంతవనకు మీరు
మీ అక్రమకార్యమును దెలిసికొనలేకపోయిరా? (సవ్యలు) ఇం
దుపై ఆయనయేమి సంజాయిషీ చెల్పునోయని ఉద్యోగిని విలి
పించలేదా?

రాయగారు:— ఆయనదేశమునుండి వెడలెను.

ప్రస్తుతపు కంట్రాక్టులు చెలామణిగాకానే తెలిగ్రాఫు
ఫారములపై ప్రకటన కంట్రాక్టులు తగ్గవచ్చునని తనకు శంక
గలుగుచున్నదని చర్చయందు రాయగారు చెప్పిరి.

రేపటివరకును కమిటీనిర్ణయచేయబడెను. అప్పుడు ఎ. సి.
మెకాటర్నగారు విచారించబడెదరు. (అ. (వె.))

అమలాపురము
(ఒకవిలేజి)

ఆగస్టు 11:— ఈతాలూకా కాలగ్రహసంఘసభ 9.8.25
నేది జరిగినది. 22 సభ్యులు వచ్చిరి. దేశబంధుదాసుగారి
యొక్కయు, సురేంద్రనాథు బెనర్జీగారియొక్కయు సానుభూతి
తీర్మానములను అందరు నిలుచుండి యామోదించిరి. శ్రీయుత
నడింపల్లి సుబ్బారాజుగారి కార్యక్షులుగను, రహం మల్లయ్యగారు
పోష్యక్షులుగను, గమ్మిడవల సుబ్బారావు, మాచిమంచి లక్ష్మి
నరసింహారావుగారు కార్యదర్శులుగను, కళ్యాణేశ్వరరావు, మల్లప
రాజు వీరభద్రరావు, సోమేశ్వరరావు వగైరా కార్యనిర్వా
హక సభ్యులుగను ఎన్నుకొనబడిరి. కార్యదర్శులు పూర్వోక్త
హనుతో పనిజేసెదమని వాక్కుచ్చిరి.

గ్రామపునర్నిర్మాణము

(బాలా లజపతిరాయగారు)

గ్రామ పునర్నిర్మాణము విషయమై నేను అధికముగ వినియున్నాను. కాని ఎవ్వరును స్పష్టమగు కార్యక్రమమును నూచించియుండలేదు. ఇది యొక ముఖ్యమగు సమస్య యగుటచే అందరు కలసి ఆలోచించి తగు కార్యవిధానమును నిర్ణయింపవలయును. ఈవిషయమై నేనుకూడ నా అభిప్రాయములను ప్రకటించుచున్నాను. గ్రామములందే భారతీయుల అధికముగనున్నారు. గ్రామజీవితమే నిజమగు భారతీయుల జీవితమును నిరూపించుచున్నది. గ్రామములు విద్య లేనివారై ఆరోగ్యసూత్రములను సాంఘిక సంయుక్త బాధ్యతలను గుర్తెరుగక దరిద్రస్థితి యందు జీవితములనుగడపుచున్నారు. కడుపునొంద తినుటకు ఆహారము, కట్టుకొనుటకు మొలనిండ గుడ్డ- నివసించుటకు ఆరోగ్యకరముగ వసతులు లేక, ఎల్లప్పుడు కేసులతో మునిగి లేలుచు, చిన్న చిన్న ఉద్యోగల దౌర్జన్యమునకు లోబడి, వశిష్టకు సాహుకారులకు దాసులై అజ్ఞానాంధకారమున మన గ్రామములు మునిగియుండుట విషాదమును కలుగ జేయుచున్నది. ఈ స్వాతంత్ర్యోద్యమమును ఇప్పుడెప్పుడు గ్రామముల గుర్తెరుగుచున్నారు. గ్రామములకు రాజకీయ విషయములందే జిట్టి అభిరుచి లేదను ఆంగ్లేయుల మాటలు విశ్వాసయోగ్యములు కావు. నిజముగ గ్రామములకు కూడ పట్టణములందలి ప్రజలకు వలెనే రాజకీయ విషయములందు గొప్ప ఉత్సాహమున్నది. కాని గ్రామముల విదినము కూడు ఆదినము సంపాదించుకొని తినుటకు పలుబాధల ననుభవించుచున్న వారగుటచే ఎట్టివ్యవధి లేకయున్నారు. ఎన్నియో కష్టములు ఎన్నియో బాధలు అనుభవించవలసియుండుట చేతను విద్యావంతులు కాకుండుట చేతను రాజకీయాందోళనమున తగు విధమున పాల్గొనజాలరున్నారు. ఆంగ్లేయులను, ఆంగ్లేయ పరిపాలనను గ్రామములు ప్రేమించుచున్నారని చెప్పుట సారపాటు. 25 సంవత్సరములకు పూర్వము గ్రామములు ఆంగ్లేయులను ప్రేమించియుండవచ్చును. నేటిదినము ఆ ప్రేమయంతయు ద్వేషముగ మారింది. జమీందారులను గొప్ప భూస్వాములను చూచి గ్రామములందరు వారితలనే ఆంగ్లేయపరిపాలనము పట్ల అభిమానము గలవారై యున్నారని బ్రిటిషువారు తలచుచున్నారు.

ఇట్టి పరిస్థితులలో గ్రామ పునర్నిర్మాణమునకు పూనుకొనుట ప్రతి దేశభక్తునిధర్మమై యున్నది. విరామకాలములందు గ్రామముల కొక వృత్తిని కలుగజేయుట ఒకపని. కాని ఇదియే ముఖ్యమైనపనికాదు. ఇంకను చేయవలసినపనులెన్నియో యున్నవి. గ్రామ పరిశ్రమలను పునరుద్ధరింపవలయును. గ్రామ పునర్నిర్మాణము రాటపు ప్రచారముపై మాత్రమే ఆధారపడి యుండునట్లు యును సరియగువృత్తి కాదని నా అభిప్రాయము. మనము చేయవలసినపనులలో ఈ రాటపు ప్రచార మొకటి. కాని, ఈ ప్రచారమును మాత్రమే దృష్టియందుంచుకొని ఇతర సమస్యలను గమనింపకుండుట పాడికాదు. నిజముగ ఆహారము వస్త్రము జీవితావసరములు, వీటికొరకు చేతము ఇతరులపై ఆధారపడకుండుట అన్నివిధముల వాంఛనీయమే. కాని మానవుని జీవితము ఈ రెంటితోనే గడచిపోదు. తగు వసతి సౌకర్యములను కలుగజేయుట వలన సౌకర్యములను కలుగజేయుటకు ముఖ్యమగు విషయము.

గ్రామములను గురించి ఆలోచించునప్పుడు ముఖ్యముగ రెండు విషయములను దృష్టియందుంచుకొనవలెను. (1) వ్యయసాయము ప్రస్తుతముకన్న ఎక్కువ లాభకరముగ వృత్తిగ నుండవలెను. (2) వ్యవసాయవృత్తితో పాటు ఇతరవృత్తులను చూపి గ్రామముల సంపాద్యము అధికమునట్లు చేయవలెను. ఈ విషయములందు ప్రత్యేకాంగణము గల నిపుణులు ఈ సమస్యలను పరిష్కరింప బూనుకొనుట ఉచితము.

గాంధీ మహాత్మునకు రాటపుపై గాఢమగు అభిమానము గలదు. ఈ అభిమానమువల్ల వారికి రాటపు గొప్పలాభములతో కూడిన ఉత్కృష్టసాధనముగ కనుపను చుండును. వారికి రాటపునందు సంగీత మున్నది, సారస్వత మున్నది, ఆర్థిక సంపద యున్నది. కడమ రాజకీయ స్వాతంత్ర్యము కూడ రాటపునందే యున్నది. అహింసతోపాటు రాటపుకూడ మహాత్ముని కార్యక్రమమునందు అగ్రస్థానము వహించుచున్నది. వారికిగల గాఢమగు అభిమానము ప్రశంసనీయము. సాటి లేని వారిపట్టువలవారియెడల గౌరవభావమును కలుగజేయుచున్నది. కాని అన్ని లోపములను రాటమే అంత మొందించునను ధీమాను మేము అంగీకరింపజాలము. రాటముపై అధికముగ గొప్పలాభములు కలుగవచ్చును. కాని ఇతర విషయములు కూడ చేతమునకు ముఖ్యమైనవని నాయకులు గుర్తెరుగుట అవసరము. గ్రామములు విరామసమయములందు రాటము వడగొట్ట ముఖ్యమైన, పట్టణములు ఇంటియందు తోటపనిచేయుట ముఖ్యమైనదని నా అభిప్రాయము. నా అభిప్రాయములను కొంత వివరించెదను. 1914 సంవత్సరము మొదలు 1918 సంవత్సరము వరకు యుద్ధ సమయమున ఆ మెరికాలో ప్రతిపక్ష వాస్తవ్యుడును తోటపని చేయుచుండెను. ఇందులకు తానుండు గృహమునకు తోటయుండ నక్కరలేదు. ఇంటికి సమీపముగ నైనను తోట యుండ నక్కరలేదు. ఒక చిన్న ప్రదేశమును కాలకుగాని ఉచితముగ కాని తీసికొని దాని నొక కూరగాయలతోటగనో పండ్లతోట గనో మార్చవచ్చును. ఇట్లు జేయుటవల్ల ఆర్థికముగనే కాక ఇతర లాభములుకూడ కలుగును. సత్యసత్యము వృద్ధియును. ఆరోగ్యము చక్కబడును. పరిశుభ్రముగ ఆహారము దొరకును. గొప్ప బాతికి చేరిన ప్రతిపాదుడును ఉత్పత్తిని వృద్ధిచేయుట ఒకధర్మముగ భావింపవలయును. అప్పుడే ఆబాతి విశ్వసనీయముగా గలదు. నామట్టుకు నేను వడకుటకు బదులు తోటయందు పని చేయుటకు ఉత్సాహపడెదను. నేయుట, వ్యవసాయము తన వృత్తియని మహాత్ముడు ఒకప్పుడు చెప్పియుండెను. వడకుట యందు గొప్ప వైపులము మహాత్ముడు ఉద్దేశించుచున్నాడు కాబోలు. కాని తోటపనియందు గూడ గొప్ప వైపులము సందాదింపవలయును నను ఉత్సాహము గల నావంటివారుకూడ వడకటలయనని కోరుట సరికాదు. పట్టణవాస్తవ్యులు తోటపనియందును, వడంగి పనియందును ఇతరచేతిపనులయందును తమ విరామకాలము నుపయోగించుట ఉచితమని నా అభిప్రాయము.

ఇంతయు పట్టణములకు సంబంధించిన విషయమనియు గ్రామములకు సంబంధించినది కాదనియు ఆక్షేపించవచ్చును. కాని గ్రామములు సాధారణపంటలను పండించుటయందు కాలము గడుపుచున్నారే కాని లాభకరముగ పంటలు అనగా పండ్లు కూరగాయలు మున్నగు వాటిని పండించుట విషయమై ఉత్సాహము బోవుటలేదు. ఇంతేకాక గ్రామములకు వ్యాపార విషయములు చక్కగ తెలియనందునను విద్యావిహీనులగుటచేతను మోసపోవుచున్నారు. కావున గ్రామములందు విద్యను వ్యాపింపజేయుట ముఖ్యసంకల్పము. దీనితోపాటు సహకారోద్యమము వలన లాభములను వారు గ్రహించునట్లు చేయవలెను. గ్రామ పునర్నిర్మాణమున కీక్రింది విషయములు ముఖ్యమైనవని నా అభిప్రాయము.

- (1) వడకుట నేయుట
- (2) విద్యావ్యాప్తి.
- (3) సహకారోద్యమము.
- (4) పండ్లు కూరగాయల పంటలను వృద్ధిచేయుట.
- (5) ఆధునిక వ్యవసాయ సాధనముల నుపయోగించుట.
- (6) ఆరోగ్య సంరక్షణము.
- (7) పరిశుభ్రముగ నీటివసతులు (సంవత్సరమంతయు త్రాగుటకు పరిశుభ్రమగు నీరు దొరకిని గ్రామములు పంజాబు నందలి కొన్ని జిల్లాలయందున్నవి.)
- (8) మద్యపానము నల్లమందు నిషేధము.

వీటితోపాటు కొద్ది లెక్క విషయమై గ్రామములకు గల ఉత్పాదకములకూడ తగ్గింపవలసి యుండును. ఈ ఉద్దేశము లు నెరవేరుటకు తగు కార్యవిధానమును నిర్ణయించు విషయమై మరియొక వ్యాసమునందు వ్రాసెదను. (శీవులు)

మూలస్థానం

(రామచంద్రపురం తాలూకా)

6-8-1925 సెల్లం తేదీని రామచంద్రపురం తాలూకా మూలస్థానం గ్రామములో తాలూకా కాంగ్రెసు కమిటీ కార్యదర్శియగు శ్రీయుత నరసింహాచార్య సత్యనారాయణగారు గ్రామ పునర్నిర్మాణము గూర్చి ఉపన్యాసము నిచ్చిరి. సిండి అబ్బాయిగారు సభాధ్యక్షత వహించిరి.

సత్యనారాయణగారి ఉపన్యాసమయిన తరువాత గ్రామములోని పెద్దలు తాలూకాబోర్డువారికి తమ గ్రామములో నిర్బంధ ఉచితవిద్య అమలులో పెట్టవలసినదిగా మహాజను వ్రాసి పంపించిరి. భుద్ధహితాంగము తమ సాలములలోను వస్త్రు తాడిచెట్లు గీతకు యివ్వవని ఖరారుచేసిరి. భుద్ధు ధరించుటకు ప్రతినబూనిరి. పాటకపుజనములను త్రాగుట మాన్పుటకు సర్వవిధముల ప్రయత్నించుటకు ఉత్సాహులయిరి. (ఒకవిలేఖరి)

సుభిభోగి తైలము

డబ్బీ 1- రు. 1-0-0

అన్నివిధముల పుండ్లను ఈ తైలము ఉపయోగించుచు ఈ తైలమురాచిన పుండ్లు మానును. లోపలికి మాత్రము తినవలయును. అన్ని గాయములను మాన్పును, కాన సామాన్యమైన గాయములకును వాడవచ్చును.

అమృతాంజనం డిపో, బాంబాయి - మదరాసు.

వచ్చే అ. భా. కాం. సంఘసభ

మదరాసులో జరుగవలెను

వింధ్యకు ఉత్తరమున నొకటి, దక్షిణమున నొకటి. రెండు ఇండియాలు గలవేమో యని భయముచున్నది. ఉత్తరమువారెప్పుడును దక్షిణమును మరచిపోవుదురు. తేమన్న కాంగ్రెసు ప్రారంభింపబడిననాటనుండి అ. భా. కాంగ్రెసుసంఘ సమావేశ మొకటిగూడ మదరాసులో నేల జరుగలేదు? ఆంధ్రులు నోరు గలవారగుటచే, బెజవాడలో జయప్రపముగ నొకసభయు వాతైరులో విఖలముగ నొకసభయు జరిపించగలిగిరి. కాని మదరాసు నగరమునందుగాని, చేర్యవీన పెద్దనగరములకు లిరుమనాపల్లి మధురలలో నిప్పటికొక్క సారియు జరుగలేదు. ఈ సారి తమిళనాడు వారితరపున మేము వాదించెదము. ఇంద్రుడు ఆరవవారి హక్కులగూర్చి వాదించుట, అత్తగారిసొమ్ము అట్లును దారపోసినట్లుండును. కాని, అగలభారత కాంగ్రెసుసంఘసమావేశమును యీ ప్రాచీననగరమున వాచిలిపట్టుమునకు పునఃపునహా ఆహ్వానింప సంకల్పించునని నమ్మకముగ చెప్పగలము. మాబాధ్యతలు విశిష్టపెట్టుకుండగనే, యీ సారి సమావేశము జరిపింప మదరాసువారికి హక్కుగదని అ. భా. కాం. సం. ఆద్యక్షుడగు గాంధీగారికి నూచించుచున్నాము. అచ్చట జరిపిన గాంధీగారిదివరకు మాటయిచ్చి నట్లుగ దక్షిణదేశమును రెండవసారియు, మదరాసు ఉత్తరభాగమును తొలి సారియు విడుదలైన పిమ్మట జూచుటకు వీలగును.

కాని యీసూచన జేయునపుడు కొన్ని అపోహలు కలుగకుండ వారించుకొనవలసిన యున్నది. శాసనసభ ప్రవేశమునకు ప్రతిహేతుముగ ఓట్లు సంపాదించుట కిట్లు దేర్చరచుచున్నామని దలంచకుండురు గాక. అట్టి ఉద్దేశమేమియు మనసులో లేదు. దక్షిణదేశ మెన్నడును ఓట్లకొరకు ప్రచారముజేయుట గాని, అనుకూల ఫలితము బడయుటకు సభాస్థలముల మార్పుట గాని యెరుగదు. కాశీవిద్యార్థులను లేక కలకత్తా టంవ పని వారిని నాగపూరు డిల్లీ మున్నగు దూరస్థలములకు దీసుకబోయి, బలము చేపూర్చుకొని వాదితమ వారముకాదు. అట్టిరోజులు గడచినవని తలంచెదము. శాసనసభా ప్రవేశ మిప్పుడు చర్యనీయాంశములలోనిదిగాదు. అసహాయోద్యమములలో నాహుతియొచ్చులొరి పోయినది. అదిగాక గాంధీ గారు తన కాంగ్రెసు సంతను ప్రతిపక్షుల కొప్పగించి. వివరముల ననుసరించి వారు ఓట్లయవలెనను ప్రతిబంధకముతోలిగించెను. గాంధీఅనుచరులు స్వరాజ్యయులుగూడ, ఎన్నికలలో పోటీ నిలచెదము, మంత్రిపదవుల స్వీకరింతుము, సహకారము జేయుదుము, అని ఎవరికి తోచినట్లు వారనవచ్చును. వచ్చే అ. భా. కాం. సం. సభయందు మనము అంతయు నూతనముగ ప్రారంభించెదము. కావున అనుమానములు అపోహలు ఉంచుకొన కుండురుగాక. (జన్మభూమి)

బైందుచేసిన భారతి సంపుటములు

1924 జనవరి సంచిక మొదలు ఆఱు సంచికల కొకసంపుటమువంతున మూడుసంపుటములు విక్రయమునకు సిద్ధముగ నున్నవి.

గట్టి బైండు- సగముతోలు, సగము క్యాలి కోగిల్లుచేరు- అందముగా నున్నది. ఒక్కొక్క సంపుటము వెల రు 4-8-0.

తెపాలాన్యాయము ప్రత్యేకము.

భారతిఆఫీసు, 7, తంబు శెట్టి వీధి, మద్రాసు.

హిందీ - తెలుగు

తెలుగు తెలిసినవారికి హిందీ నేర్చుకొనుట వీలయిన సులభశైలిని వ్రాయబడినది.

బాలశిక్ష 0-6-0

మొదటి వాచకము 0-6-0

హిందీ పాఠ్యేట్టు డిక్షనరీ 1-0-0

తపాల ఖర్చు ప్రత్యేకము.

ఆంధ్రప్రదేశ్ కాకాశాలయము, 7, తంబు శెట్టి వీధి, మద్రాసు.

వ్యవసాయము

బెజవాడ

(ఒకవిలేఖరి)

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వమునకు లగు అయ్యదేవర కాశీశర్వరావు పంతులుగారి గంభీర వ్యాసము

పశ్చిమకృష్ణా జిల్లా కాంగ్రెసు సంఘమువారి తరపున 29-8-25 తారీఖు సాయంత్రము 6 గంటలకు గాంధీ మైదానములో ఒక గొప్ప బహిరంగసభ జరిగినది. కలకత్తా నుండి తిరిగివచ్చిన తరువాత పురజనల కోరిక ప్రకారము యువనాథమిశ్రమనని వాగ్దత్తమొసర్చిన ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వమునకు లగు శ్రీయుత అయ్యదేవర కాశీశర్వరావు పంతులుగారు మాడ వేళకుదయచేసిరి. స్వరాజ్యపత్రికా సంపాదకు లగు శ్రీయుత దుగ్గిరాల రాఘవచంద్రయ్య చాదరిగారు అగ్రాసనాధిపత్యమును వహించిరి. శ్రీపంతులుగారు ప్రస్తుత రాజకీయపరిస్థితిని గురించి సుమారు 4 గంటల పాటు అతిగంభీరముగను, శ్రావ్యముగను మాట్లాడి సభవారి నానందభరితుల చేసిరి.

వారి యువనాథమనలోని కొన్ని విషయములను సంక్షేపముగా నిట్లు పొందుపరచుచున్నాము.

1906-వ సంవత్సరములో కలకత్తా కాంగ్రెసు మహాసభ కగ్రాసనాధిపత్యము నహించిన చాదాభాయి నారోడిగారు మొదట స్వరాజ్యశాసనమును జేసిరి. అప్పటినుండియు స్వరాజ్యకాంక్ష దేశీయులలో పెంపొందుచున్నది. మితవాదుల చేతులలో కాంగ్రెసు ఉన్న కాలము కొంచెము మాంధ్యముగ నున్నను, తిలకు మహాశయుడు బయటకువచ్చిన నాటనుండియు దేశీయులయందీ యభిలాష బాగుగా వ్యాపించినది. 1919 సంవత్సరములో సర్కారువారి రీయల్ ప్రాముఖ్యమును అంగీకరించి స్వరాజ్యమును పరంపరలుగా నిచ్చెదమని వాగ్దత్త మొసర్చిరి. సంస్కరణచట్టము ఆసంతృప్తికరముగా నుండుటచేసి గాంధీ మహాత్ముని నాతనికత్తునుండి దేశీయులు అసహనోద్యమమును సాగించిరి. 1921 సంవత్సరములో స్వరాజ్యసిద్ధికి దేశీయులు గాఢముగా రెండవసారి ప్రయత్నించిరి.

1906 సంవత్సరమునుండియు, బహిష్కరము, జాతి విద్వేష, స్వదేశీ, స్వరాజ్యము కావలయునని దేశీయులు ఆందోళనచేయుచున్నప్పటికిని, 1921 సంవత్సరమున గాంధీగారి యీ అభిప్రాయములను, స్వప్రముజేసి, గట్టిజేసి, కార్యక్రమమును ఏర్పరచిరి. 1921 సం॥లో బెజవాడలో జరిగిన అరిండియా కాంగ్రెసు కమిటీ సభ, కాంగ్రెసు చరిత్రలో చాల ముఖ్యమైనది. ఆ సభ దేశీయులు వెంటనే ఆచరింపగలిగిన కార్యక్రమము నిచ్చినది. కోటిరూపాయలు నిధికాలములో గాంధీగారిమూడవ వచ్చి దాకినది. 25 లక్షల రాట్నములును, కోటి మంది సభ్యులును సమకూర్చబడిరి. శాసనోల్లంఘనము చేసి స్వరాజ్యమును సంపాదించుటకు ప్రబలప్రయత్నములు జరిగినవి. బార్దోలీలో శాసనోల్లంఘనము తాను మొదలు చేసి చూపించెద నని గాంధీగారు చెప్పిరి. ఇంతలో చారాచారీ తటస్థించెను. గాంధీగారు కృష్ణజన్మస్థానమునకు గొంపోబడిరి. గాంధీగారివంటి నాయకుడు దేశములో లేకపోయెను. ఆయన 6 సంవత్సరములకుగాని తిరిగి రాదని దేశీయు లనుకొనిరి. దేశీయులలో నిరుత్సాహము కలిగెను. గతా కాంగ్రెసు వచ్చెను ఇంతటితో రెండవరంగము సమాప్తమయెను.

1928 సం॥ 8 ప్రారంభమున దేశబంధు దాసుగారు స్వరాజ్యపాత్రిని ఏర్పరచిరి. అప్పటికి ఇది మంచిదని ఆమోదించువారలలో నేను చేరను. దాసుగారు అప్పటి దేశకాలసిద్ధి తులనబట్టి అగ్రేర్వరధియుండవచ్చును. తిలకుగారేర్పరచిన రెస్పాన్సిబిల్ కో-ఆపరేషనుకు సూటిగా స్వరాజ్యపాత్రిని దాసుగారేర్పరచిరి. కాంగ్రెసులో రెండుపార్టీ లేర్పడుటవలన దేశము నందు ప్రచారముచేయువారు లేరయిరి. 28వ సం॥లో మహమ్మదాలీగారు బయటకు వచ్చి ఢిల్లీలో యీ యుభయకక్షలవారికి నడుమ ఒక విధమున సమాధానమును యేర్పరచిరి. కాని ఢిల్లీ కాంగ్రెసుతీర్మానము యేమియు తృప్తి కలిగించలేదు. పూర్తి యగు అయికమత్తును యేర్పరపబడలేదు. దాసుగారి స్వరాజ్యపాత్రి బెంగాలురాష్ట్రములోను మధ్యపరగణాలలోను యెక్కువ జయప్రథము గాంచినది. కాంగ్రెసులో గలిగిన చీలికను సర్కారువారు గమనించి క్రమముగా స్వరాజ్య పాత్రివారిని బెంగాలు లో బంధితుల జేయ సాగిరి. గాంధీమహాత్ముడు దేశములో వికమత్తును చెడుటకు ఒప్పుకొన

డు. స్వరాజ్యపాత్రి కార్యక్రమము తనకార్యక్రమము గాకపోయినను కాంగ్రెసులో గలిగిన విభేదములవలన సర్కారువారు దురుము చేపారుట గాంధీమహాత్ముడియ్యకొనదు. తత్తునామే విహితము తాను కలకత్తాకు వచ్చి గాంధీ-దాసు ఒడంబడిక జేసికొనెను. స్వరాజ్యపాత్రికి చేయుటచెప్పెను. బెంగాల్లో ఈ సమాధానమే దేశీయమహాజనసభలవలన అంగీకరింపబడెను. స్వరాజ్య పాత్రివారు, బహిష్కరణవాదులకు, అహింసాదీక్ష యందుగాని, త్యాగమునందుగాని, ధైర్యమునందుగాని, ఏ మాత్రము తీసిపోవారుకారు. అకాలీయద్యమమువలనను, నాగపూరు జెండావిషయమై దేశీయులు చేసిన కాసనోల్లంఘనమువలనను, వికమత్తు ముండినదెడల ఎట్టి కార్యముయినను దేశీయులు సాధింపగలరని రుజువునమండెను.

స్వరాజ్యపాత్రివారు, ఇంతలో బెంగాలులోను మధ్యపరగణాలలోను బట్టులను ఓడకట్టి, మౌల్తుల తీతములను సున్నచుట్టిరి. సామ్రాజ్య శాసనసభలో స్వతంత్రవాదులతో కలసి మాలవ్యా అంతటివానిచేత యావభుత్వమునకు ఒక ప్రతిపా పన్ను యిచ్చుటకయినను నేను సన్నుతించనని ఎంచిరి. స్వరాజ్యవాదులు శాసనసభలో అవలంబించునది నాకోకో ఆపరేషన్ గాని సూకార మేమాత్రమును గాదు. తిలకుగారి రెస్పాన్సిబిల్ కో-ఆపరేషనుకు దాసుగారి అగ్రేర్వరధిపత్యి చాల భేదముకలదు. 1920 సం॥ కలకత్తా సైన్వత్ కాంగ్రెసులో వచ్చిన తేగాదా రిస్పాన్సిబిల్ కో-ఆపరేషను లేక నాకోకో-ఆపరేషను చేసి శాసనసభలను బహిష్కరించుటకీ దడపట్టి ది నెగ్గెను. ఇప్పుడు దాసుగారు చేసినది శాసనసభాప్రవేశము చేసి గవర్నరు మెంటులో నాకోకో-ఆపరేషను చేయుట కాబట్టి అప్పుడును యిప్పుడును నాకోకో-ఆపరేషనే. స్వరాజ్యవాదులు శాసనసభ ప్రవేశించి. మితవాదులను జప్తు పార్టీ వారిని సభలలో నుండి తరిమివేసిరి. తాము మౌల్తువపులను అంగీకరింపరు. వీరిప్రథమి గడ్డిచాముమీద మార్పొనిన కుక్కమోస్తరుగానున్నది. ఆగడ్డిని తినుదామని వచ్చినయితరకుక్కలనుతిననీయవు. తా మా గడ్డిని తినవు. వారు మౌల్తువపులను అంగీకరింపరు. అంగీకరించుదామని వచ్చిన యితరలమీద విశ్వాసరాహిత్య తీర్మానమును ప్యాసుచేయుదురు. విశ్వాసరాహిత్య తీర్మానము ప్యాసుయిన తరువాత స్వరాజ్యము గల యంగ్లండు మొదలను దేశీయులలో తక్షణమే మౌల్తులు రాజీనామా నిచ్చిపోవలయును. ఈస్వరాజ్యకుక్కలను పట్టుకొనుటకు బెంగాలు ఆర్డి నెన్సు ప్యాసుచేసిరి. సర్కారువారు చేసిన సకలప్రయత్నములను భగ్నము గావించి చివరకు బెంగాలులో మౌల్తులు లేవండ జేసి దాసుగారు జయమును గాంచిరి. నిన్న మధ్యపరగణాలోమాడా గవర్నరు వేయుచున్న నలలో చిక్కుకొనక, సర్వమును నిరాకరించి నాగపూరు స్వరాజ్యపాత్రి వారు తమ గౌరవమును దేశీయుల గౌరవమును కాపాడిరి.

దాసుగారు చనిపోయినదగ్గరనుంచి గాంధీగారు కలకత్తాలో నుండి పనిచేయుచున్నారు.

దాసుగారి అనుచరుడను నేను గుప్తగారిని, కలకత్తా కార్యరేషనుకు ప్రెసిడెంటుగా గాంధీగారు ఎన్నుకొనజేసి నారు. యురోపియన్ ఆసోసియేషన్ వారిలో మాడమాట్లాడి, తాము చేసినవనిని సహర్షించుకొనిరి. మహాత్మునితో నేను స్వయముగా మాట్లాడితిని. ఇకముందు తాను దాసుగారి స్థానే ప్రవేశించి పని జరిపెదనని మహాత్ముడు చెప్పెను. దేశమున కిప్పుడొక్కటే కార్యక్రమము కావలెను. గాంధీమహాత్ముడు తిరిగి దానిని ఏర్పరచ బోవుచున్నాడు. బహిష్కరణ స్వరాజ్యపాత్రి లను భేదము లేకుండా, కాంగ్రెసుచేతనే శాసనసభా ప్రవేశపుటకు తరు విప్పింపబ్రయత్నించెదనని గాంధీగారుచెప్పిరి. తిరిగి కోటి రూపాయలు పోషించెయిండెదరు. బాంబాయిలో మాడనున్న ఆరిండియా కాంగ్రెసు కమిటీవారు ఈవిషయమై నిర్ధారణ చేసెదరు. కాబట్టి యికముందు మీరు కాంగ్రెసుచే బెర్సానబడిన అభ్యర్థులకే తమవోట్ల నిచ్చి, దేశగౌరవమును కాపాడెదరుగాక యని ప్రార్థించుచున్నాను.

ఈ సంవత్సరములో మనముగినిపాలో విషయమై కొంత వివాద మెత్తబడి యున్నది. పాప పట్టాపాలకసంఘములో కాంగ్రెసు వారు రావలయునని మనము ప్రయత్నముచేసితిమి. కాంగ్రెసువారు వచ్చిరి. వాక్యరూప చంద్రారావుగారు తన వైద్యమెన్ కాలములో 60 వేల రూపాయల బుంజుములోనున్న మ్యూసికపాలో 60 వేల రూపాయల ఆదాలోనికీతీసికొనివచ్చి ఇప్పుడు మేమున్న పట్టాపాలకమై విశేషించి డబ్బు ఖర్చు వెట్టుచున్నాము. పట్టాపాలక ఉదయము 6 గంటలు మొదలు మధ్యాహ్నము 2 గంటలవరకు నీటిని కుళాయిలద్వారా నష్టపెయుచున్నాము. ఇంకా బలము గల యింజనులను స్థాపించి ఉదయము 5 గంటలు మొదలు రాత్రి 8

వరకు నీటిని యిండ్ల ప్రయత్నించుచున్నాము. అన్ని పాతకాలములో హిందీ, రాటనులను, పెట్టింబినాము. సర్కారు వారు యీవిషయమై వేయు సవాళ్లకు సరియగు జవాబుల నిచ్చుచున్నాము.

ఈసంవత్సరము పాపకాలము వృధిచేసి యింకా 15 వేల రూపాయల ప్రాధమికవిద్య విషయమై యెక్కువగా ఖర్చుచేయుచున్నాము. ప్రైవేటివిషయము మహాకష్టమును కలుగజేయుచున్నది. గాలివాన మనసునిపిపాటిలేవారికి 40 వేల రూపాయల నష్టము కలుగజేసినది. రోడ్లు అన్నియు పాడైపోయినవి. నీరుపోవు మార్గములు అన్నియు పూడిపోయినవి. తిరిగి రోడ్ల మరమ్మత్తుకు ఈయేడు 70 వేల రూపాయలు మంజూరు చేయ బోవుచున్నాము. ప్రైవేటిస్కిమునకై 8 లక్షల రూపాయలు కావలయునని యిదివరకు ఎప్పటిమేటు వేయబడినది. గవర్నరు మెంటువారిని 4 లక్షల నియ్యమంటిమి. మునిసిపాలిటీ యీ యవలసిన 4 లక్షలకుగాను 100 కి 13 చొప్పున పన్ను వేసికొనవలసి. దీనికి ప్రశ్నించి పన్ను వేయుటకు మాకిష్టములేదు. మునిసిపాలిటీ ఫలములు కొన్నిటిని విక్రయించి 4 లక్షల రూపాయలను సమకూర్చు నెంచివాము. ఎలకేట్రిసిటీమాడ యేరాటుచేయుచున్నాము. ప్లానులు యెట్టి మేట్లు తయారగుచున్నవి. ఎక్కువమంది యువయోగించుకొనిన కిరసనాయిలుతో సమానపు ఖర్చునుగాని లేక దానికంటె కొద్దిగా తక్కువగాని తటస్థించును. కాబట్టి యీ మా యుద్దేశ్యములను మీరు గౌరవించి మమ్ములనే ఉండ మా కాంగ్రెసుపార్టీ వారిని యీపనిని చేయుమనిన చేసెదము. లేదా మీయిష్టమువచ్చినవారిచేత చేయమనినవచ్చును. ఈపనిలోనే శాశ్వతముగా నుండవలయునని మాలో నెవరును రాలేదు. ప్రజాసేవ చేయుటకు వచ్చితిమికాబట్టి మేమీపనులను చేయవలయునని రాబోవు ఎన్నికలలో మా కాంగ్రెసుతరపున నిలువబెట్టుటకు అభ్యర్థులకు మీరు వోట్ల నిచ్చి, కాంగ్రెసుపార్టీని జయింప జేయవలెను. ఈ భారనుంతయు మీమీద గలదు. కాంగ్రెసు గౌరవమును రాపాడవలెను. ఈ దీర్ఘగంభీర వ్యాసము విని జనులందరును బులకాంకితులైరి. హృద్యములు చెలగెను. మహాత్మాగాంధీకి జై యను ధ్యానములతో సభ ముగిసెను.

(స్వకీయవిలేఖరి)

బావాజీల సత్కారము

ఆగస్టు 12:—మాపట్టణమున నివృద్ధులు, గొప్ప ఆందోళన జరుగుచున్నది. కొలనకాలమున నిది తీవ్రరూపమును తాల్చి దేశముయొక్క దృష్టి నాకర్షించగల నూచనలు గన్నట్లు చున్నవి. ఐదు సంవత్సరములకించుట పుష్కరము లప్పుడు ఉత్తరహిందూదేశపు బావాజీగారికి రివరటికి వచ్చి కృష్ణ బిడ్డను డి. పి. డబ్ల్యు. ఖాళీస్థలమున చిన్నపాకను వేసికొని అచట దైవత్యాన్ని ప్రతిష్ఠించి నివాస మేర్పరచుకొనియెను. ఈయనగారు మరల పుష్కరములు వచ్చువరకు ఈనాటనే వుండవలసిన నియమముగలదు. ఇటులనే గోదావరీ తీరమున ద్వాపర నర్మములు గడిపియుండెను. ఈయనగారు భీషంసంపన్ను డనుటచేసి అనేకమంది భక్తులు భక్తురాలకు వీరి దర్శనార్థము వచ్చి విభూతిని తీర్థము పుచ్చుకొని కానుకలను సమర్పించుచుందురు. ఈకానుకలతో ననేకమంది సాధువులకు నిత్యము సమారాధనలు జరుగుచుండును. మేనెల గాలివానకు ఈ బావాజీపాక అన్నిపాకలతోపాటు కొట్టుకొనిపోయెను మరల పాకను వేయు ప్రయత్నములు జరుగుచుండగ డి. పి. డబ్ల్యు. వారు ఆటంకపరచిరి. బావాజీనియమును ననుసరించి తాను పన్నెండు సంవత్సరములు పూర్తికానిది ఆస్థలమును విడచ కూడదు. అందుచే సంఘర్షణ వచ్చినది. గ్రహముమోజాన పురజనులు సభచేసి డి. పి. డబ్ల్యు.వారి చర్యను ఖండించిరి. ఏమైననుసరియె తన యూపిరియుండగ 12 ఏండ్లలోపల ఆస్థలమును వదలనని బావాజీ పలికెను. బావాజీభక్తులు తమగురువుతో పాటు సత్కారహస్తము నవలంబించెదమని తమ నిశ్చయమును వెల్లడించిరి. డి. పి. డబ్ల్యు.వారు ఎటుల ప్రవర్తించెదరో చూడవలసియున్నది.

మరియొకసన్యాసి-సత్రము

మనదేశపు సన్యాసిగా రొకరు రైలుస్టేషనువద్ద నున్న కొండప్రదేశమును శుక్రముచేయించి మొదలు చిన్న ఆశ్రమమును నిర్మించుకొని క్రమముగ శిష్యుల సహాయమున నచ్చట కొక ఆంజనేయ దేవాలయమును సత్రమును నిర్మాణము చేయించుచున్నాడు.

పూర్వము రాళ్లు, రప్పలు, నాగజెముడుతో నిండియుండిన ప్రదేశము నేడు ఆంజనేయ దేవాలయముతో డను, సత్రము

యొక్క పునరుత్పత్తి కట్టడముతోడను అనంతకాలముగ నున్నది. స్థలము రివియూ వారిచేయబడినచేత వారు ఆటంక పెట్ట దలచియు సన్యాసి యే బూనిన సత్కారములు చూచి సంతోషముతో తమరూపమును వదిలి వేసినారు. రివియూవారి మార్గమునే డి. పి. డబ్బువా రవలంబించెదరుగాక.

రైల్వేయిబ్బంది

గవర్నరు షేటు, బెజవాడకు మధ్యనున్న మార్గముల నన్నింటిని రైల్వేవారు మూసివేసి ప్రస్తుత మొక్కమార్గమును మాత్రము వనరినారు. ఈ ఒక్కమార్గముకూడ వచ్చిపోవు రైలు బండ్ల నిమిత్తము గంటల తరబడి మూయబడుచుండును. అందు వలన జనులకు ఇబ్బంది చాలమోచుచున్నది. ఇది ఇట్లుండ ఇప్పుడు రైల్వేవారికి మ్యూనిసిపాలిటీ వారికి ఒక రోడ్డు విషయమై తగాదా జరుగుచున్నది. మ్యూనిసిపాలిటీవారు రోడ్డు నేయడము, రైల్వేవారు గొయ్యివ్రేవడము జరిగి జరిగి ఇంజక్షన్లు వుత్తరువులుపుట్టి చివరకు కోట్లలో న్యవహారము జరుగుచున్నది.

మ్యూనిసిపాలిటీ

మ్యూనిసిపాలిటీ షేరుకు ప్రజలదికాని నిజముగ గవర్నరు మెంటువారి నిరంకుశత్వమునకు ఆటబంతియని చాలమందికి తెలియదు. ఎటుచూచినను అధికారుల చేతులలో జాట్టుచిక్కికొని యున్నదని స్పష్టమగుచున్నది. రాట్నము పెట్టివారు మామ్యూనిసిపాలిటీవారు. హిందూకూడా సేవనలెనన్నారు అయితే డైరెక్టరు గారి వుత్తరువు కావలె నన్నారు ఎద్యుకేషన్ ఆఫీసరుగారు.

అంతా తెలుగులోనే కరెన్సీండెన్సు జరుగవలెనని మామ్యూనిసిపాలిటీ వారు ఒకపద్ధతి ఏర్పరిచినారు. ఒక ఉత్తరము తెలుగులోనే వ్రాసినారు ఎద్యుకేషన్ ఆఫీసరుగారికి ఆయన ఆ ఉత్తరాన్ని తిరుగొట్టి ఇంగ్లీషులో వ్రాసిపంపుమన్నారు. “మీ ఆఫీసులో అందరికీ తెలుగు తెలుసును. మీరు విద్యాశాఖాధికారులు. మార్గదర్శకులు నుండవలెగదా. దేశభాషను గౌరవమీయండి” అని యేమేమో వ్రాసినారు మ్యూనిసిపాలిటీవారు. పనికిరా దన్నారు వారు. కారణముగవర్నరు మెంటు ఆర్డరుప్రకారము ఇంగ్లీషులోనే వుండకతప్పదన్నారు వారు.

ఇకను చైర్యశాఖలో మరెయ్యకసంగతి జరిగినది. ఆకు పత్రి ఉపయోగార్థము మ్యూనిసిపాలిటీవారు ఖర్చుకొన్నారు. జిల్లాస్ట్రగుగారు పనికిరాదన్నారు. ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు జరుగుచుండగనే సంవత్సరానికి కావలసినవడ్డలంతా లెక్కచూచి ఖర్చుకొని ఆకుపత్రిక పంపినారు. పని జరుగుచున్నది. ముందు కథ ఎట్లావుంటుందో చూడాలి.

విద్యుచ్ఛక్తి

మాపట్టణమునందు విద్యుచ్ఛక్తికి దీపములను వెలిగించే యేర్పాటునుగూర్చి యెస్టిమేట్లు, ప్లానులు వగైరాలు తయారగుచున్నవి. అనేకప్రాజెక్టు రీలు వుండుటవలన నిది లాభసాటిగ నుండవచ్చును. విద్యుచ్ఛక్తివలన ఫ్యాక్టరీలపాగ పూర్తిగపోయి గాలి శుభ్రముగనుండునని మాయాశయము.

డ్రై యి నే జి

మాపూర్ణో దోవలబాధ చెప్పితరముకాదు. పాత క్లాస్సిలు పోయి క్రొత్తక్లాస్సిలు వచ్చినా, ఒక ఓవర్సైయరుకు సలుగురు అడ్డానే వచ్చినా, పన్నులు విశేషముగ పోచ్చిపోయినా, డ్రైయనేజీ పద్ధతి మాకు కన్నుచూపుదూరములో కన్పించడము లేదు. సబు ఓవర్సైయరుగారిని చెన్నపట్నము పంపినారట. వీరేమి తెస్తారోయని పౌరులు నిరీక్షించుచున్నారు. కాంగ్రెసు పార్టీవారి హయములో ఈ డ్రైయనేజీస్కిము నటులలో పెట్టినచో వారికి రీ కాశ్యముగ నిలువను.

ఏడవవార్డు ఎన్నిక

ఏడవవార్డుకు సంవత్సరమునుండి ఎన్నికొనెడి హక్కు ప్రసాదించబడలేదు. న్యాయముతో కొన్నిరోజులు గడగినను, వోల్టర్ జాబితా తయారుకాక కొన్నాళ్ళు వ్యవధి యయ్యెను. ఇప్పుడైనను ఎన్నికపెట్టుట న్యాయమని చేరుమేకగారికి మనని చేయుచున్నాను.

ఆయుర్వేదము

మాపూర్ణో రెండు ఆయుర్వేదపాఠశాలలు గలవు. రెండు సు మ్యూనిసిపాలిటీ నుండియు, తాలూకా జిల్లాబోర్డులనుండియు గ్రాంటులను పొందుటకై ప్రయత్నించుచున్నది. అయితే రామమోహనపాఠశాలవారి కక్రొత్తమార్గ మవలంబించినారు. వారికి గ్రాంటును సంపాదించుకొనుట, రెండవ పాఠశాలకు రాకుండజేయుట, వీరి ప్రయత్నము కొనసాగలేదుగాని గట్టిగా పనిచేసినారు.

బ్రాహ్మణేతరసంఘము

ఈ సంఘములో రెండు పార్టీలుగలవు. ఒక పార్టీకి కో నెలనూడి గోపాలకృష్ణయ్య చౌదరి, రాయబహద్దరుగారు నా

యకులు. రెండవపార్టీకి కట్టమంచి కొరవరెడ్డి రావు సామెలు గారు నాయకులు. గత సంవత్సరము ఈసంఘముయొక్క ఎన్నికలలో రెండవవారి ధ్యక్షులుగ నెన్నుకొనబడిరి. మొదటివారు, వారి యనుచరులు రాజీనామాల నిచ్చివేసిరి. మొన్న సాయం త్రము మొదటి పార్టీవారు సభచేసి “బ్రాహ్మణేతర”శబ్దము సరిగలేదనియు అందరు సభ్యులుగ చేరునటుల కాన్సుపాలిటక్ క్లబ్ అని వేరికి అన్ని కులములవారిని సభ్యులను చేర్చుకొనవలయునని తీర్మానించిరి. రెండవ పార్టీ వారుమాడ అనాడే సభచేసి జస్టిస్ పార్టీ యుద్దేశములు సంకుచితముగ నుండుటచే అన్ని రాజకీయ కక్షలవారు సభ్యులుగ చేరునటుల తమ సంఘాద్దేశ్యములలో మార్పులుచేసివారు. ఈవైపుల బ్రాహ్మణబ్రాహ్మణేతరు లనెడి భేదభావము అట్టలేదు. ఇప్పుడు వీరి తీర్మానములవలన పూర్తి గహాయనదనియు జాతీయీకృతకు చక్కనితోవ యేర్పడిన దని యుచెప్పవచ్చును. ఈవార్తమును చూపిన మాయూరిబ్రాహ్మణేతరనాయకులు ప్రశంసా పాత్రులైనవలలో సందియములేదు.

దక్షిణ హైదరాబాదు

(స్వ కీ య వి లే ఖ రి)

బొంబాయిలోని ఆంధ్రులు

నిజామరాష్ట్రములోని మెదక్, నిజామాబాదు జిల్లాల నుండి సుమారు రెండువందల సంవత్సరములకు పూర్వము వెల్లి బొంబాయి ప్రాంతములో స్థిరనివాసము సేర్పరుచుకొనిన తెలుగువారి సంగతి వివరముగ మొన్న మొన్న పూనాలో జరిగిన ద్వితీయ తెలుగుసమ్మేళనమువల్ల ఆంధ్రదేశీయ సోదరుల కెల్ల విదితమైనది. “తెలుగు సమాచార” అను (మహారాష్ట్రభాష) మాసపత్రిక అచ్చటి ఆంధ్రుల అభివృద్ధికై శ్రీయత శంకరశాయన్న పర్సా గారి (ఆంధ్రులే) సంపాదకత్వమున బొంబాయి నుండి గత ఆరు సంవత్సరములనుండి వెలువడుచున్నది. వీరు ఈ సంవత్సరము “దీపావళి సంచిక” తయారుచేయుట కుద్దేశించి ఆంధ్రదేశముననుండు సోదరుల సహాయము నపేక్షించుచున్నారు. ఆంధ్రులకును, ఆంధ్రదేశమునకును సంబంధించిన వ్యాసములను, ఆంధ్రదేశములోని సంస్థానాధిపతులయొక్కయు, ఆంధ్ర ప్రముఖులయొక్కయు పటములను దిమ్మెలను పంపి దేశీయసోదరులు తమ సానుభూతిని గనబరచెదరని నమ్ముచున్నారు. ఆంధ్ర దేశపుచరిత్ర, ఆర్థికస్థితి, పారిశ్రామికస్థితి, విద్యాస్థితి, రాజకీయ సాహితీవృద్ధులు, మాతృభాషా ప్రచారము, చారిత్రక పరిశోధన, గ్రంథాలయోద్యమము, పత్రికలు, శిల్పకళానైపుణ్యము మున్నగు విషయములకు సంబంధించిన వ్యాసములు ముఖ్యముగ కావలసియున్నవి. పితాపురము, మనగాల మున్నగు సంస్థానాధిపతుల రూపపటములను వారి జీవితచరిత్రసంగ్రహములను పైసందికయందు ముద్రించవలె ననెడి కుతూహలము పత్రికాసంపాదకులకు గలదు. ప్రజాహితకార్యములందు పని చేయుచున్న ఆంధ్రప్రముఖులయొక్క, రూపపటములుగాని దిమ్మెలుగాని (తిరిగిపంపబడును) పంపినచో కృతజ్ఞతతో స్వీకరింపబడును. దీపావళి పండుగ ౧౮ అక్టోబరు ౧౯౨౫ నాడును, కనుక వ్యాసములు మున్నగునవి తెలుగుసమాచార కార్యస్థానమునకు (3 కామాటిపురపేటి లైకల్లా, బొంబాయి) నెప్టెంబరు ౧౦-౧౯౨౫ వరకు చేరవలసియుండును. వ్యాసములు ఆంగ్లేయభాషయందు గాని, మహారాష్ట్రభాషయందు గాని ఉండవలెను గనుక ఆంగ్లేయ భాషయందు వ్రాయబడు వ్యాసములు సేరుగ పైవిలాసమున కంపవచ్చును. ఆంధ్రభాషయందు గాని, హిందూస్థాని భాషయందుగాని వ్యాసములను వ్రాసిపంప నుద్దేశించువారు తమ వ్యాసములను ఆగస్టు మాసాంతములో పల “ని జాం రాష్ట్రాంధ్ర జన కేంద్ర సంఘ కార్యస్థానము ౧౯౧౦ త్రూపు బజారు హైదరాబాదు” కు పంపినచో మహారాష్ట్రమునందు భాషాంత రీకరణముచేసి శ్రీపర్వగారికి ప్రచురకార మందజేయుట కేర్పాటుచేయబడినది. కనుక మహారాష్ట్రప్రాంతమునందున్న మన ఆంధ్రసోదరులకు ఆంధ్రదేశమునందలి విజ్ఞానము నందజేసి అన్యోన్యమైత్రి, సోదరవాత్సల్యమును పెంపొందించుటకు ఓసినకొలది విద్యాధికులు సాయపడెదరని నమ్ముచున్నాను.

స్వామి వల్లభాచారిగారి ఆగమనము

వల్లభాచార్యశీషులగు గోనధన లాల్లిగారును వారి పుత్రులగు దామోదర లాల్లిగారును రామేశ్వరమునుండి స్వస్థానాభిముఖులై తిరిగి వెళ్ళుచు మార్గమధ్యమున హైదరాబాదులో నున్న శివ్యబృందమునకు దర్శనమొసంగ నుద్దేశ్యముతో గతవారము హైదరాబాదులో సపరివారముగ వారిరి. రాజాభగవాన్ నాసుగారి భవనమున వీరికి బస ఏర్పాటు చేయబడెను. సన్యాస

సత్కారములు హైదరాబాదులోను, సెకండ్రాబాదులోను జరిగినవి. హిరాచందు పున్నమచందు రాయసామెలు బస్సీలాలు, రాయబహద్దరు సేటు లక్ష్మీనారాయణ (కీ. శే. సేటు రామగోపాలుగారి పుత్రులు) గార్లు స్వాములవారిని తన విధముగ సత్కరించిరి. ఆగస్టు 3, సోమవారమునాడు శ్రీశ్రీయోటరులో బహిరంగసభ సమావేశము చేయబడెను. మార్యాడిప్రముఖులందరు దయచేసిరి. సుమారు వేయిమంది మార్యాడిలు (వీరిశిష్యబృందము) సమావేశమైరి. శ్రీస్వాములవారు సనారినధర్మముయొక్క ప్రాముఖ్యమును గురించిన వ్యాసమును బది విరి. భక్తుత్సాహములు పురిగొల్పి స్వాములవారి వాగన్యుత ఉపదేశవాక్యములను వివ గుతూహలై సభ కరుదెంచిన అధిక సంఖ్యాకులగు మార్యాడిలకును, తదితరులకును స్వాములవారిచే జనునబడిన వ్యాసము సరిగ వివబడకపోవుటచే గలిగిన నిరుత్సాహమును గనిశెట్టి వారిపుత్రులును నవయావనులును, ఆధునిక విజ్ఞానసంపన్నులును నగు శ్రీదామోదర లాల్లిగారు నూత్రప్రాయమైన తండ్రిగారి ఉపన్యాసమునకు వ్యాఖ్యానమును గావించిరి. ధనసంపన్నులగు మార్యాడి వర్తకుల సమావేశము ఫలవంతముగ జేయ నుద్దేశించి శ్రీదామోదర నాయకుగారు సనారినధర్మరక్షణ, గోబ్రాహ్మణపాలన మున్నగు విషయములను చర్చించిరి. అందుపైన స్వాములవారు, గోరక్షణకు ౧౦౦౦ రూపాయలును బ్రహ్మచారుల విద్యాభ్యాసము నిమిత్తము ౧౦౦౦ రూపాయలును మొత్తము ౨౦౦౦ విరాళమును దయచేసి ధనసంపన్నులందరు ఇందుకు తోడ్పడవలె నని ఉపదేశించిరి. ఉద్యమనిర్వహణార్థము ఒక కమిటీ సేర్పాటు చేయుటకు తీర్మానించబడెను.

గణపత్యుత్సవములు

యథాప్రకారము గణపత్యుత్సవములను జరుపుట కవసరమైన సన్యాహములు జరుగుచున్నవి. మేలూ తయారగుచున్నవి. బాలురకు పాటలుసేర్పించుచున్నారు. రెసిడెన్సిబజారులోని చున్నీలాలతోటయందు “సార్వజనిక గజాననసంఘము” వారిసంవత్సరమున ఉత్సవసందర్భమునందు బహుమానపరీక్షల సేర్పించినారు (1) వక్రత్వపరీక్ష (2) సంఖ్యావందన పరీక్ష- మొదటిదానియందు చాతుర్వర్ణములలో చేరిన ఆంధ్రహిందూ విద్యార్థులందరు అభ్యర్థులుగ నుండవచ్చును. వారు హైదరాబాదు నివాసముగా గలిగి ౧౮ సంవత్సరములకంటె మించని వయసు గలిగియుండవలెను. ఉపన్యాసవిషయము “గణపత్యుత్సవము యొక్క ప్రాముఖ్యత” సలక్షణమైనభాష-విషయపరిజ్ఞానము- ఉపన్యాసవిధానయోగ్యత మున్నగునవి చూడబడును. వీనికి సమానమైనగుణముల నియమించినారు.

రెండవదియగు సంధ్యావందన పరీక్షయందు ఆంధ్రబ్రాహ్మణ విద్యార్థులు మాత్రమే చేరవచ్చుననియు వారివయసు ౧౮ సంవత్సరములకంటె మించకుండవలెననియు నియమించబడినది. అర్హజానము-స్వరము మున్నగు విషయములకు సంబంధించిన విదు ప్రశ్నలకు వాగ్రూపమున ఉత్తరముల నియ్యవలసియుండురు. అభ్యర్థులొకరి ఉత్తరములను మరెయ్యకరు వినకుండునట్లేర్పాటుచేయబడును. ఈరెండుపరీక్షలందు ఉత్తములుగ విజయ మొందిన మొదటి ఇరువురు విద్యార్థులకు 5-రి రూపాయల చొప్పున రెండేసిబహుమానము లొసగబడును. పై గజాననసంఘము విద్యార్థులను ప్రోత్సహించుట కవలంబించిన నూతనమార్గ మెంతయో శ్లాఘనీయము. చందాలవలన పోగుచేయబడిన ద్రవ్యము “ఖానాగానా బజానా” మున్నగువానియందే వినియోగింపక కాలానుగుణ్యముగ కొంత మార్పుజేసి విద్యావిషయమందు గూడ స్వల్పమొత్తమునయినను వెచ్చించి వక్రత్వమును ప్రోత్సహించుటకును, సంధ్యావందనమునకు దభించిని గల్గించుటకును సముకట్టిన సంఘాధ్యక్షులును, కార్యదర్శులును నగు వల్లారి భీమరావు, రాఘర హనుమంతరావుగార్లకృషి ప్రశంసనీయమై ఇతర గజాననసంఘములకా దర్శప్రాయంబున నని నమ్ముచున్నాను.

వాగ్బంధనము

ప్రభోనగిరి (స్థానిక) పోలీసు ఉద్యోగమునచే “వాగ్బంధనము” చేయబడిన పువ్వాడ వేంకటప్పయ్యగారు కాపుగల్లులో జరిగిన గ్రంథాలయవార్షికోత్సవమునందు ఉపన్యసించిరి తెలియుచున్నది.

గుల్బర్గాలో మొహరము (పీర్ల పండుగ)

స్థానికోద్యోగము లందరు, రెండువారములవరకు ఎడతెగకుండ నుండిన మొహరము సెలవులలో, అల్లరు లేమియు జరుగకుండ సేర్పాటుచేయుటకు, స్వస్థానముననే ఉండిరి. బాజాభజంత్రీల సహితము శరణబసప్ప దేవాలయమునుండి ఊరేగింపు ఉత్సవము ౫ వ మొహరమునాడు విధ్యుక్తముగ జరిగినది. ౧౦ వ మొహరమునాడు అలసు (పీరులు) ను సాగనంపు కార్యము

గూడ అల్లరు లేమియు లేక జరిగెను. పోలీసు శాఖవారును తదితర ఉద్యోగములు తగువిధమైన జాగ్రత్త పుచ్చుకొనిరి.

హైదరాబాదులో జేగు

జేగు ఆరంభమైనది. నిజము ప్రభుత్వమువారు నివారణోపాయముల సమయమునకిది చెప్పుచున్నారు. పురపాలకుల శాఖవారు ఎటుక బోనులను సరఫరా చేయుచు మూడువందల యండుప్రవత్తులై మెలంగుచున్నారు. క్యాంపుల ఏర్పాటు చేయ బడుచున్నది. టేకాలు వేయుటకు వైద్యశాఖవారు ఏర్పాటు చేయుచున్నారు.

వాలంటీరుకోరు

మహాసభనవహించిన వై జాము ప్రభువుగారు వాలంటీరుకోరుయొక్క ఆసక్తికరమైన నూచించుచు ఒక ఘంటాను దయ చేసిరి. ప్రస్తుతమున్న స్వచ్ఛందసేవకనకము నామ మాత్రముగ నున్నది. కనుక ఇదిగాగ వారియొక దళమును నూతనముగ స్థాపించుచున్నామనియు దీనియందు జాగీర్దార్లు, మన్నబాద్యులు, సంస్థానాధిపతులు మున్నగువారి పుత్రులు చేరవలెననియు నెలవిచ్చియున్నారు. మోజుమూల బిరుదాంకితులగు నవ్యాలు మీరు ఘజాల్తీ ఖాను బహద్దరుగారిని దీనికి కమాండరుగా నియమించిరి. వీరు ప్రభువుగారి కనిష్ఠ పుత్రులు. సైనికోద్యమముందు వీరికెక్కువ అభిరుచి గలదు గనుక ఈవనికి సైనికతయు తగియున్నారని ప్రభువుగారు అభిప్రాయ పడిరి. సర్ ఆఫ్ఫరుట్ ముల్గుగారు ఇతర సన్నాహముల స్క్రీముకు అంగీకారమును బడయవలయునని ఆజ్ఞాపింపబడిరి.

తుని

(స్వకీయవిలేఖరి)

పంచాయితీ కోర్టు

ఆగస్టు 10:—ఈకోర్టునకు కాల్గియైన ఫలములతో నీటి నమున జరిగిన ఎన్నికలందు 1 శ్రీరాజా మిర్జా నల్లపరాజు అప్పల నరసింహరాజుగారున్నా, 2 చల్లా వెంకట్రావుగారును సభ్యులుగా నెన్నుకొనబడిరి. వీరిరువురు ప్రజాపిత ప్రవర్తకులు.

యూనియన్ బోర్డు

దీని కాల్గిఫలములలో నొకదానికి యొన్నిక జరిగినది. వర్తకశ్రేణులను మాయూర విశేషధనికులు నగు శ్రీయుత దాసరి బ్రహ్మయ్యగారి రామ్మకొనబడిరి. ఈబోర్డు చైర్మన్ అన్నిక యీనెల 13 వ తేదీన జరిగినది. శ్రీయుత చప్పటి కోటి లింగంగారి నెక్కువమంది యెన్నుకొనినారు. వీరైనను గ్రామ బోర్డు, ఓడమలను గరించి క్రెడమాపెదరని నమ్ముచున్నాము.

ముననబు కోర్టు

ఇదివఱకు మునుపెద్దాపురం మునసబుకోర్టు వ్యవహార గానుండేది. నిరుదు ఆగస్టులో ముమ్మలను కాకినాడ జ్యూరిస్ డిక్షిక్టలో కలిపినారు. ఇప్పుడు జిల్లాజ్యూరు దీనిని తిరిగి పెద్దాపురంలో కలుప నెంచుచున్నాడు. అక్కడ కాకినాడ లో ఉన్నట్లు అన్నపానములకు తగినంత వసతి లేకపోవుటచే గాక యిక్కడివారి కండఱకు వర్తకం, బ్యాంకి, రాజకీయములలో క్రిమినల్, రెవిన్యూ, ఇకొంటాక్సు, సబ్కోర్టు, వగైరాలతో నెడతెగని సంబంధమున్న కాకినాడలోనే సివిల్ వ్యాపారముకూడా ఉంటే బాగుంటుంది. పెద్దాపురం పోవడం చాలా కష్టముగా ఉంటుంది.

జిల్లా బోర్డు

మా తాలూకాబోర్డు పభ్యులలో యిద్దరుముగ్గు రిందులకై అనగా జిల్లాబోర్డు మెంబర్లు కాదలచి గట్టి ప్రయత్నములను చేసినారు. కాని తాలూకాబోర్డులో మెజారిటీ పితాపురం డివిజనువారికి యుండుటచే నన్నిస్థానములను వారే తీసికొనినారు.

జిల్లాకాంగ్రెసు ఖాదీ పరిశ్రమాలయము

ఈ పరిశ్రమాలయమువారి చచ్చట నేర్పరులగు పనివారిచే మంచి నాణ్యమైన ఖద్దరు అన్ని రకములతోను తయారుచేయించి సరియైన ధరలకు విక్రయించుచున్నారు. త్వరలో నీపరిశ్రమాలయ మండ్రలోకము నాకర్షించునూచనలు కనుబడుచున్నవి.

వర్ష పాతము

ఈక్రాంతి మాసారంభమునుండియు నెడతెగకుండ ప్రతిదినము నొకడుక్కిరి తక్కువలేకుండ వర్షము కురియుచున్నది. 5 లేక 6 ఏండ్లలోపున మా తాండవనది కింతవేగమును, జీవమును చూచి యెరుగము. రెండు మాసముల నొరసికొనుచు ప్రాచీనమైన ప్రసహించుచున్నది. ఈవర్షములచే మావైపు సరేలేనను మితిలేని నష్టము తలస్థించినది.

గుంటూరు జిల్లాబోర్డు

తురుమెళ్ల హైస్కూలు

[మాన్యత్యేకవిలేఖరి]

గుంటూరు, ఆగస్టు 10:— జూను మాసములో 6 వ తారీఖున జరిగిన జిల్లాబోర్డుసభలో తురుమెళ్లవారు బోర్డువారు కోరిన వరతులకు లొంగకపోయిన అచటనున్న ఉన్నతపాఠశాలనాయకత్వమును వదలివేయుటకు తీర్మానించిన విషయము పత్రికాముఖమున దెలుపబడినది. అప్పటినుండియు నేటివరకును తురుమెళ్ల కమిటీవారికిని జిల్లాబోర్డుఅధ్యక్షులకును మధ్య జరుగుచున్న వ్యవహారముగూడ దెలిసికొనుట యవసరము. ఆనాటి సభలోని తీర్మానము లిదివరకే ప్రచురింపబడినది. తురుమెళ్ల వారి కాతీర్మానములు చేరగానే వారు స్వయంకృతిచే పాఠశాలను నిలువబెట్టుటకు దీక్షబూనిరి. అంతేగాని బోర్డువారుచేసిన తీర్మానములకు దోసిలాగ ఇవ్వవడలేదు.

తురుమెళ్ల వాస్తవ్యులు గొప్పవిద్యాభిమాను లనియు డాక్టరీ లనియు జెప్పటకు వారు నిర్బించిన పాఠశాలాభవనములు వసతి గృహములే సాక్షి. ఈవిషయము తెనాలితాలూకావారికిగాక జిల్లాలో పలువురుకు తెలిసియున్నది. గ్రామ నాయకులును, సుప్రసిద్ధులును తెనాలితాలూకాబోర్డు అధ్యక్షులును అను శ్రీయుత కోసరాజు రామయ్యచాదరిగారును, వారి మిత్రు లగు కోసరాజు సూర్యనారాయణగారును తదితర పెద్దలు కొందరును కలిసి తాలూకాయందలి గొప్పధనవంతుల జూచి యింతవరకు రు 20000 వరకు చందాలను వేయించిరి. ఇంక చూడవలసిన గ్రామములు చాల ఉన్నట్లు తెలియుచున్నది. వారియొద్ద నిల్వయున్న రు 14000 గాక వీరినివేలవరకు వసూలుజేసి ఆద్రస్యము నంతయు నొక బ్యాంకునందు నిల్వయుంచుటకు ప్రయత్నము జేయుచున్నట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. గొప్పభూస్వాములును ధనవంతులును అగు కమ్మనా రెండో యీతాలూకాయందుగలరు. వారవిరకాలమున శ్రీరామయ్యచాదరిగారికి చేయూతనొసగి తురుమెళ్ల విద్యాలయమును చిరస్థాయిగా చేయుదురుగాక యని కోరుచున్నాము.

బోర్డువారు జవాబుకై 15 రోజుల గడువు తురుమెళ్ల వారికి యిచ్చియుండిరి. అందుకై వారు 22-8-25 వ తారీఖున సమావేశమై యాదినునతీర్మానములను గావించి జిల్లాబోర్డునకు పంపియుండిరి.

కమిటీవారి తీర్మానములు:—

(1) కమిటీకార్యదర్శి (వాసిన ఉత్తరమువిషయమై అది నిందాస్పదముగాగాని అవమానకరముగాగాని లేదనియు, దానిని ఉపసంహరించుకొనుటకు వారి కెట్టి కారణములు గాన్పించుట లేదనియు కమిటీవారు అభిప్రాయపడుచున్నారు.

(2) కార్యదర్శి బోర్డువారికి వ్రాసిన ఉత్తరములో విపులముగా దెలియబరచినట్లు బోర్డువారి కిం కెట్టి కల్పితబూధము యివ్వ నవసరములేదు.

(3) మాతనముగా నిర్బంధపడినభవనము “అక్రమభవన” మని వేరీదినందుకు కమిటీవారికి ఆశ్చర్యముగా నున్న దనియు బోర్డువారికి ఉచితముగా దానిని వదలివేయలేనందుకు చింతిల్లుచున్నాము.

(4) బోర్డువారి తీర్మానములో 4వ క్లాజు అనగా స్కూలు కమిటీవారు జాగ్రత్తా ప్రసర్తించెద మని వాగ్దానము చేయవలసినదని చెప్పిన విషయమును ఈకమిటీవారు చిన్న చూపు చూచుటయేగాక వారిదివరకు గవ్వరచినప్రస్తావన కిది తగిన యింత నీదపు వరతుగ భావించుచున్నారు. జిల్లాబోర్డువాద్యతలసంఘముగాన యిట్టి రిమార్కును ఉపసంహరించుకొనుటకు ప్రయత్నించెదరని కమిటీవారు విశ్వసించుచున్నారు. జిల్లాబోర్డుఅధ్యక్షులును మహారాజరాజ్యశ్రీ దివాన్ బహదూర్ పి. సి. యెన్. యతిరాజులు నాయకుగారు యీ పాఠశాల విషయములో జూపిన వైఖరికి కమిటీవారు చాలాసార్లు చింతించుచుండగా, యిప్పుడు బోర్డు వారి విధానమునకును తీర్మానమునకును వాటిని గావించినపద్ధతి కిని కమిటీవారు మిక్కిలిగా చింతించుచున్నారు.

(5) బోర్డువారి తీర్మానములోని 5-వ క్లాజును చూచి పాఠశాలను కమిటీవారి నాయకత్వమునకు తీసికొనుటకు తీర్మానించుచు ఇకముం దెట్టికష్టములు రాకుండుటకు, వెంటనే 29-వ తారీఖులోగా నైనను పాఠశాలను కమిటీవారివశము చేయవలసియుండును. చివరకు బోర్డువారు ఈ విషయములో ఆలస్యము చేసినందువలన గలిగెడి నష్టమునకు బాధ్యులుగా నుండవలసియుండునని దయతో గ్రహింతురు గాక.

ఈ తీర్మానములు పంపి చాలకాలముయినను ఇంతవరకు బోర్డువారు పాఠశాలను కమిటీవారివశము జేయకబోగా యెన్నియో నిన్నారములైన ప్రశ్న పరంపరలకమిట్టిపై గురిపింపసాగిరి. ఈపాఠశాలను మిగిలినవి మారు నెకండోపాఠశాలగానే వ్యవహరింతురా లేక మాధ్యమికపాఠశాలగ నుంచెదరా? మీరు పాఠ

శాలను బోర్డువారి కొరంగినపుడున్న సామానులజాబితా తెన్నీ అప్పటి కమిటీసభ్యు లెవరు? మరల మార్పు లేనైన గలవా?

దుగ్గిరాలపాఠశాలను ప్రభుత్వమువారు గ్రాంటును నిరాకరించిరి. చాలినన్ని స్వతంత్రభవనములు లేవు. అందుచేతనే కొంతకాలము జంపాలవారి ధర్మసత్రములో పాఠశాలను బెట్టి వలసినచ్చినది. పాఠశాలపోషణకై తురుమెళ్లవారిచ్చినంత వారిచ్చియుండలేదు. వ్యయబాధయంతయు బోర్డుపైనేబడినది. అట్టిపరిస్థితులలో పాఠశాలను బోర్డువారికిందయంచుకొని వైదానినివదలుట ఎట్టిధర్మమో చదువరు లేగ్రహించి బోర్డువారు జేసిన తీర్మానమును డైరెక్టుగాగరిపలహాకు బంపిరట. ఈవిషయములో యెట్టిఉత్తర్యులను డైరెక్టుగాగారుచ్చెదరో జూడవలసియున్నది.

తురుమెళ్ల వారుమాత్రము పాఠశాలను వారివశముజేసికొనుటకై ప్రతిక్షణమును యెదురు జూచుచున్నారట. తురుమెళ్ల వారు స్వాతంత్ర్యప్రియులు. ధీరులు. బోర్డువారికి దోసిలాగక స్వతంత్రపై నాధారపడి పాఠశాలను నిరాశూటముగ నడుపుటకు కంకణములదాల్చినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. పాఠశాలపోషణకై 40 వేలరూపాయలు యింతవరకు చందాలు వేయించిరి. మొత్తముమీద 75వేల రూపాయలు వసూలుజేసి బాంకిలోవేయవలయునని వారిపట్టుదల. పాఠశాలలోనికి వేరు వడసిన, సామర్థ్యముగల యుపాధ్యాయుల తగినవేతనములపై నియమింతురని దెలియవచ్చుచున్నది.

పాఠశాల బోర్డువారి నాయకత్వమునుండి పోయినందులను తురుమెళ్లవారిని మేము ప్రశంసించుచున్నాము. పాఠశాల యిక సౌమ్యముగ సర్వాంగ సుందరముగ నడుచుట కెంతమాత్రము సందియును లేదు.

వెంకటగిరిక్ బో వార్షికోత్సవము

(స్వకీయవిలేఖరి)

తెన్నీను పంచెము

వెంకటగిరిక్ బుద్ధుండు పతనాలయశాఖయు, వ్యాయామ శాఖయును గలసియున్నవి. వ్యాయామశాఖ లనేకములున్నవి. అందు తెన్నీను అగ్రస్థానము వహించినది. పై క్లబ్బు యాజమాన్యముక్రింద తెన్నీను పోటీపంచెములు జరిగెను. ఇచ్చట రెండు పోటీపంచెములు జరిగెను. ఆం దొకటి నెల్లూరు, చిత్తూరు, కడప యీ మాడుజిల్లాలకు మాత్ర మేర్పరపబడినది. మరెయొకటి ఆంధ్రదేశమున కంతటికి పోటీపంచె ముంచబడినది. ఈసందర్భము రాజా చెలికాని జగన్నాధరావుగారు రి జిల్లాల పోటీపంచెమునకు కావలసిన సింగిల్సు తెన్నీను (కప్ప) గిన్నె ఒకటి, డబుల్సు గిన్నెలు రెండు మల్లు మాడుగిన్నెలు క్లబ్బువారి తరపున పోటీగా నుంచమని కోరిరి. ఆపోటీపంచెమున సింగిల్సు నందు నెల్లూరు వాస్తవ్యులగు కె. వి. రత్నంగారున్న, డబుల్సు నందు రామకృష్ణరాజువారి సహకారమును విజయమొందిరి. ఆంధ్ర పోటీపంచెమున డబుల్సునందు చెన్నపట్టంవాస్తవ్యులగు త్యాగరాజుగారున్న, సింగిల్సు 12 తేది సాయంకాలము ఆడగా అందు బెజవాడవాస్తవ్యులగు కామేశ్వరరావుగారును విజయము గాంచిరి. ఆంధ్ర పోటీకి సింగిల్సు కప్పను కీర్తికేసులైన వెంకటగిరి మహారాజుగారి జ్ఞాపకార్థము శ్రీ వెంకటగిరి రాజాగారున్నా, డబుల్సుగిన్నెలు శ్రీ కాళహస్తి రాజాగారున్న క్లబ్బు తరపున పోటీగా నుంచిరి. ఈ పోటీపంచెముల సందర్భమున శ్రీ వెంకటగిరి రాజాగారి సహాయము విశేషముగా నొసగబడినది. 12 తేది ఆట పూర్తి అయినతోడనే దివాన్ బహదూర్ ఆనరబిల్ ఏ. ఎస్. కృష్ణారావుగారి అధ్యక్షత క్రింద నొక గొప్పసభ జరిగెను. సభా ప్రారంభమున బింగిముళ్ల సర్పాధ్యక్షుగారి రైప్రార్థన జరిగినది. వెంటనే అధ్యక్షుని ప్రారంభోపన్యాసము కొద్దిగా ముగించి కార్యదర్శులకు సంవత్సర కార్యనివేదిక చదువుట కనుజ్ఞ నొసగిరి. కార్యదర్శులు నివేదికను చదివి ముగించగనే భాస్కర విశ్వేశ్వరయ్యగారు శ్రీ వెంకటగిరి మహారాజుగారి ఛానువట్టును వెల్లడిజేసిరి. ఇంతయు ముగియగానే ఆంధ్ర తెన్నీను సింగిల్సునందు గెలిచిన కామేశ్వరరావుగారికి మొదలైన వారివారి గెలుపు వరస ప్రకారము వారివారికి వచ్చుబజీ వెంకిగిన్నెలను బహుమతులు అధ్యక్షుడుగా నొసగిరి. అందు కామేశ్వరరావుగారి నొసంగబడిన ఆంధ్ర సింగిల్సుగిన్నె గొప్పది. సదరు బహుమతు లొసంగబడినవారందరున్ను వినయపూర్వకముగా గైకొనిరి. బహుమతు లన్నియు క్రమముగా జరిగినవెనుక ఆగ్రాసనాధిపతిగారు ముగింపు ఉపన్యాసము నుచిరి. తరువాత ఆగ్రాసనాధిపతిగారు, వెంకటగిరి రాజాగారును పుష్పమాలాలంకృతుల గావించి పై షారికి వందనములతోటి సభ ముగింపబడినది. వెంకటగిరి క్లబ్బు వార్షికోత్సవము జయప్రదము గావించబడినది.

“మీయా

కొంచును

యిప్పించుడు”

ఆవడింది

అనేకమంది ప్రజలు (మక్కాదస్తులైన మహమ్మదీయులు మిఠూ అని పిలువబడుదురు) వారు ఆహారముతోడ కొంచును బారమును తీవయోగించెదరు మంచి అకలిని, జీర్ణకర్తవి కలిగించుటచే అవడింది అర్థి శక్తిమైనది. రసజ్ఞులును, ఆహారము నందు ప్రియభాగలవాడును యితర యే అవడిందిని యిచ్చగించెరు.

అయితే కోల్ మాన్సు ఆవడిందినే ఇచ్చగింతురు. చేపలు, మాంసము, కూరగాయలు మొదలగునవి దీనితో చేర్చి భుజించిన విశ్కీలీరుది కరముగానుండును. యితర మేదియు ఆహారమును అంత రుచికరముగాను, అకలిని పుట్టించునదిగాను కోల్ మాన్సు ఆవడిందినలె చేయబాలదు.

డి.ఎస్. ఎఫ్ (రిగరపుడవ్వలలో స్థాపితమైన టిన్నులు) డబ్బాం (బుట్టలో తయారుచేయబడినది) తర్జకనత్తును గమనింపును. అన్నిదుకాణములలోను, స్టోరులలోను విక్రయమునకు దొరకును.

No. 7.

అమృతాంజనము

జగత్ప్రసిద్ధమైనది

అన్ని నోవ్వులకు మంచిమందు

అమృతాంజనము ప్రాచ్యజాతీ మూలికల సంపుటిచే హిందూదేశమునందు సిద్ధముచేయబడిన లోకప్రఖ్యాతమైన మందు. ఇది ఇప్పుడెప్పుడు తయారగుచున్న శ్రోత్రమందు గాదు. ఇరువదేండ్లుగా దేశమునం దంతటను వాడకలో నుండి మెప్పును జొందిన దివ్యామృతము. నోవ్వులు, వాపులు, గాయములు, బిళ్లలు, పోట్లు, తెలుకులు మొదలగుబాధలకు అమృతాంజనము ప్రథమ సహాయముగా వెంటనే పనిచేయును. చర్మముపైన రాచిన లోపలికి వ్యాపించి లోపలి నోవ్వులు నయితిము పోగలవు. నెత్తురు ప్రతిక్షణమునందును శరీరాంగములకు ఆహారపదార్థములను గొనిపోయి అచ్చటి శిథిలపదార్థములను గ్రహించి ప్రాంతక్షణము జేయుచున్నది.

అన్ని పాపులలో దొరకును

తామర తైలము

తామర, తీట, గడ్డికి మంచిది.

దంతచూర్ణము

పండ్లపోటుకు తీపులకు మంచిపొడుము.

మోహినీ తైలము

వెండ్రుకలను పెంచి నిగనిగలాడించును

కండ్లకు చలువచేయును

స్త్రీపురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది

అమృతాంజనం డిపో,

మదరాసు - బొంబాయి

బందరు (స్వకీయవిలేఖరి)

తూర్పు కృష్ణాజిల్లా కాంగ్రెసు సంఘసభ

ఆగస్టు 12:—గతనెల కోరంకాక నిలిపినేయబడిన జి. కాం. సంఘసభ 11 తేదీని పురమంధిరమున సమావేశమైనది. సభ 12 గంటలకే ప్రారంభము కావలసియున్నను కనీష్ఠ సంఖ్యకు సరిపోవునట్లు రానందున నాలుగు గంటలవరకు సమావేశము కాలేదు. కోరం అగుటకు ఒక మహమ్మదీయ సభ్యుని అప్పటికప్పుడు ఖద్దరుబట్టలు కొత్తవికట్టించి తీసికొని రావలసివచ్చినది. ప్రజలలో ఉత్సాహము తగ్గటయు వైమవ్యములు పెరుగుటయు ఇందుకు ముఖ్యకారణములుగా గమనించుచున్నది. వ్యక్తి వైమవ్యములవల్ల సాధారణముగా కాంగ్రెసు వ్యవహారములందు బాధ్యతవహించి సరిచేయువారిని బయటకు వెడలగొట్టుటయు శ్రద్ధగాని వ్యవహార జ్ఞానముగాని లేనివారితో అవస్థపడవలసి వచ్చుచున్నది. దేశమం దంతటను యాస్థితిగోచరముగ వున్నది. భగవదనుగ్రహమువల్లను మహాత్ముని కృషివల్లను ప్రజలలో నూతనోల్లేజము కలుగగలదని ఆశించు చున్నాము. మతీయు మాజిల్లా సంఘసభ్యులలో అందరికీ కాకపోయినను కొందరికైనను నూతన జ్ఞానోదయ మగుచున్నదని విస్వప్రమున చున్నది. ఇప్పుడున్న విభేదములకు ముఖ్యకారకులయినవారిలో ఒకరిద్దరు తాము గత కేండు సంవత్సరములనుండి పరస్పరకహములు దప్ప కాంగ్రెసు ఉద్యమమును బలపరచుట కేమి చేయలేదనియు, కొంచెముగనో గొప్పగనో చేయ సమర్థతగలవారిని వెడలగొట్టితి పనియు, ఇప్పుటి పరిస్థితులు సృష్టికన్న ఆధ్వాన్నముగ నున్నవనియు వారు నాతో మచ్చటించిరి. ఇది శుభనూచకముగ భావించిన గును. లోపములను ప్రతిఘటించి మనకార్యక్రమమును సక్రమ మార్గముల నడచునట్లు చేయుట ప్రతి కాంగ్రెసు సభ్యుని విధి యనుటకు సందేహము లేదు. కాని కలసామే ప్రధానముగ జేసికొని కార్యక్రమము వదలివేసి, వ్యక్తులను సాధింపజూచుట దేశమునకు శ్రేయోదాయకము గాదు. ఇప్పుడు కార్యభారము

వహించినవారు తమ లోపముల గూర్చి ఆత్మపరీక్ష జేసికొనిన తీవ్ర వైమవ్యములు కలుగుటకు అవకాశము లేదు.

ఈసభలో వేతనముగొను ప్రచారకులను ముగ్ధులను కార్య నిర్వాహక సంఘము యేర్పాటుచేయుటకు తీర్మానించినారు. వీరికి సొమ్ము ఎచ్చటనుండి తెచ్చియిచ్చెదరో తెలియదు. కోశాధిపతి పవనికి భోగరాజు పట్టాభిషేకార మయ్యగారు యిచ్చిన రాజీనామాను అంగీకరించి డిట్టకవి వీరరాఘవయ్యగారిని వారి స్థానే యేర్పాటుచేసినారు. ఖాదీబోర్డు విషయమై విచారించుటకు నియమింపబడిన ఉపసంఘమువారు తమ నివేదికను వెంటనే ప్రచురింపవలెనని కోరబడినది. సభలు జరుగుట ఇబ్బందిగా యుండుటచే కోరం కనిష్ఠ సంఖ్య పవకొండుకు తగ్గింపబడినది.

త్వరలో మహాత్ముని అధ్యక్షతక్రింద ఆంధ్రసభలు జరుగవైయున్నవిగాని మాకాంగ్రెసు సభ్యులయందు విశ్రమత్వము కుదురు శుభవిన్నాము లేమియు కానరాకున్నవి. ఈస్థితి చాల కోసనీయముగా నున్నది.

దేవాదాయధర్మము

మాపురమందలి బమ్మిశేట దేవాలయ తాలూకు సొమ్ము కొంతనిలవయున్నదనియు ఆసొమ్ము తానొకసంస్కృతపాఠశాల స్థాపించుటకు అధికారము యివ్వవలసినదిగా నొకస్క్రీము రియా రుచేసి కోర్టులో బ్రట్టిలు దాఖలుచేసినటుల తెలియుచున్నది.

కృష్ణాప్రమి-ఆంధ్రజాతీయకళాశాల

శ్రీకృష్ణజయంతి కళాశాలలో చాలాసమయముగాజరుపబడినది. ఉదయమున మంగళవాద్యములతో ఉరేగింపు టుత్సవము జరుపబడినది. సాయంత్రము నాలుగుగంటలనుండి జొన్నలగడ్డ గుబ్బయ్యగారును మరియొకరును తరంగములనుబాడి సభ్యులను ఆనందవార్ధిని యుంచి తేచ్చినారు. పిమ్మట బ్రహ్మక్రీ నావిలాల శివావధానులుగారు శ్రీకృష్ణవతారము యెట్లు పూర్ణావతారముగ యెంచబడుచున్నదో దృష్టాంతపూర్వకముగ నిర్ణయించి జ్ఞానోపదేశముచేసిరి. సభకు కళాశాలవిద్యార్థులు ఉపాధ్యాయులు గాక ఇతర పెద్దమనుష్యులు విద్యార్థులుసహితము చాలమంది వచ్చిరి. సభ్యులందరికీ ఫలహారములను పంచివెట్టిరి.

దీడక్కన్ మిల్లు స్టోర్సు కంపెనీ

లిమిటెడ్, బెజవాడ.

నెం 118 రు, ఆర్మీనియన్ స్ట్రీటు, మదరాసు. రఘు, ఫీల్డింగు, క్రాసి, ఆయిల్ యింజనులుగాని లాంబ్రి మొదలైన స్టీంఇంజనులుగాని కావలసినవారు మాకు వ్రాసిన, సర సమైన ధరలకు బహుగలరు. పంపులు, పిండిమిషినులు, ఖాల్లు రులు, ఇంగ్లీషుమేకరు హల్లురులు, యింకా మిల్లులకు కావలయు యావత్తసామానులకు మాకు వ్రాసి ధరలు తెలిసికొన గోరినాము బొంబాయి, కలకత్తా, పట్నరులలో మాకు విక్రయస్థానములు కలవు. ఎవరి కేసామానులు కావలసినను మాకు వ్రాసినచో యింకొకరుమేమి కా యివ్వబడును.

వి. యస్. చిన్నస్వామి, బి. ఏ.

జనరల్ మేనేజరు.

మానస్సోల్లా సినిమాత్రలు

30 మాత్రలు 0-10-0 (పది అణాలు)

వెలసులభము! (పోస్టుఖర్చులుప్రత్యేకము) గురుసాధికము! శరీరములో ఉష్ణాధిక్యముచే కలిగెడి వైత్యకాకల కీమాత్రలు దివ్యామృతము. ఆజీర్ణము, ఆరుచి, ఆపులీతలు, అగ్నిమాంద్యము, అతిదాహము, ఎక్కిళ్లు, సర్వాంగముల యందు బలక్షయము, పిక్కులు, పూర్వములు, శిరస్సు, వ్రేళ్లు, అస్థులు మొదలగువనియందు గలిగెడి నోవ్వులను బోగొట్టి దేహమును మంచి ఆరోగ్యమునకు దెచ్చును. ఈమాత్రలు మేహవాతనోవ్వులను వెంటనే మాన్పును. ఇందు అనేక ఓషధులు చేరినవి. అనుభవముగల ఔషధ మగుటచేతను పరమహంసక్రియ యని చెప్పవచ్చును. ఒక్కసారి వాడిమాచిన నిజము తెలియగలదు.

చిరునామా:—

(1078)

ఆయుర్వేద వైద్యనిలయం,

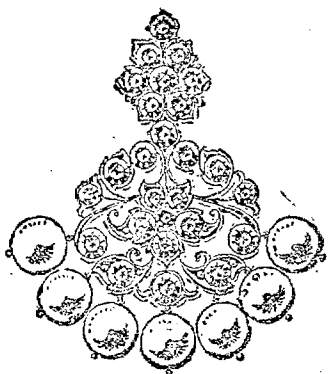
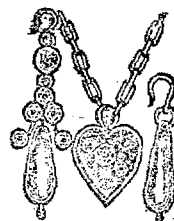
పోస్టు నిడుమోలు, ఎలక్కుర్రు, కృష్ణాజిల్లా.

అమృతాంజనము

చక్కనిడబ్బితో నహా సీసా 1-కి ర్పు 0-10-0; డబ్బన్ 1-కి ర్పు 6-4-0. ప్ర తియింట నుండదగినది.
అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుశెట్టి వీధి, మద్రాసు లేక, బొంబాయి

మీ కు ఏ న గ కా వ ల సి న ను త యా రు చే సి యి చె ద ము.

మావద్ద పేటరకం కెంపులు, పువ్వురాగములు పన్నులుచేర్చికట్టబడిన టీకాలు, జడవిల్లులు మేరకములో వ్రేనను. ఎంత వ్రేలాలోనైనను గలవు. లేనివి తయారుచేసి యిచ్చెనను. ఇదిగాక పలురకముల బంగారుగాజులు, గొలుసులు, వెంకితంబులు, గొలుసులు, నాజూకు సామానులు మొదలగునవి అమ్మకమునకు సిద్ధముగానున్నది. కాసుబంగారు చొక్కపువెండికాపుల మొదలగువాటికి పూచీనిచ్చెదము.

కాకుమాను లక్ష్మయ్యచౌదరి, శనగపాటి కోటయ్యబదరు, ప్రొవైటర్లు.

ఆంధ్రజ్యోతి ల రి మా న్యు షా క్చ రింగు కం పె నీ,

హెడ్డాఫీసు: బెజవాడ.

బ్రాంచి: 51, చైనాబజారురోడ్డు, మద్రాసు.

(3)

క రం చం దు చ బి ర్ దా ను

బంగారు, వెండి నగల వర్తకులు, సావుకారు వేట, మద్రాసు.

1911

ద ర ఖా స్తు పంపి న క్యాటలాగు ఉచితముగా పంపబడును.

మీ వెంట్రుకలను వెంచుడు.

మియొక్క శరీరమును ఎటుల పోషించుచుంటిరో అటులనే మీరు మీ వెంట్రుకల విషయములో గూడ ప్రస్తుతశాస్త్రీయమైన పరిశోధన ననుసరించి పోషింపవలెను.

కామినియా నూనె

(రిజిస్టర్డ్)

కామినియా నూనె ప్రసిద్ధి కెక్కిన వస్తువులచే శాస్త్రీయముగా తయారుచేయబడినది. ఇది శిరోజములు పెంచుటకు గాను మంచివస్తువు. ఇది వెంట్రుకలయొక్క ముదల్లను కావలసిన సహాయమును చేయుచు పోషించుచుండును. దానిని ఉపయోగించినయెడల యిదివరలో రాజిపోవుచున్న వెంట్రుకలను రాజిపోకుండ కాపాడును, చుండు మొదలగు వానిని కలలో కలుగ నియ్యకుండ కాపాడుటయే గాక, వెంట్రుకలను వట్టువలె, మృదువుగాను, అందముగాను పెంచును. అంతయే గాక ఇది చర్మమును కుద్రముగా నుంచి మెదడునకు చురుకనును కలిగించి ముఖము నిమ్మను. ఇన్ని పుంజుకొనుటలు కలిగిన యీ కామినియా నూనె స్త్రీలకు, పురుషులకు, పిల్లలకు రుచిసాదము. దానియొక్క అధికమునకుగాను, చెప్పపురి ప్రవర్తనములోను, డిస్కామా ఆఫ్ మెరిట్స్ కెన్నపురిలోను, అలాహాబాదు ప్రవర్తనములోను బంగారు పతకములను బహు

తిగా నొసంగిరి. ఒక బుడ్డి ధర 1-0-0. ఖర్చులు 0-6-0 ఎక్స్ ట్రా. 3 బుడ్డు ధర 2-10-0. ఖర్చులు 0-12-0 ఎక్స్ ట్రా.

పై కామినియా నూనె ప్రతివ గ్రహనివార్తను, పట్టుమాలయందును, పల్లెలలోను విక్రయించబడును. లేదన్న పోల్ మేజెస్ట్రేట్ ఆఫ్ యిండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ 155 జమ్మానునీడు, బొంబాయి అని వ్రాసిన

మీకు ఏ సువాసన ద్రవ్యము లేక అత్తరు కావలసియున్న

[బహుళకరు.

ఆటోదిల్ బహారుకు వ్రాయును.

ఆటోదిల్ బహారు అత్తరు లన్నిటిలోను ఉత్కృష్టమైనది.

ఇది సువాసన ద్రవ్యముగాను, అత్తరుగాను గూడ ఉపయోగపడును.

కొన్ని చుక్కలను మీ చేతి రుమాలుమీద చుట్టినయెడల కమనీయమైన.

సువాసన అన్ని దిశలను వ్యాపింపును. ఇది డినియొక్క అధికమునకు

కలత్తా ప్రవర్తనములో బంగారుపతకమును బహుళకరు.

1 అవున్సు బుడ్డి ధర ర్పు 2-0-0 | 1 ట్రాం బుడ్డి ధర ర్పు 0-12-0

1 అవున్సు బుడ్డి ధర ర్పు 1-4-0 | వి. సి. ఖర్చులు ప్రత్యేకము 0-6-0

పోల్ మేజెస్ట్రేట్ ఆఫ్ యిండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ,

155 జమ్మానునీడు, బొంబాయి.

ఆయుర్వేద వైద్యసంగ్రహము

1 భాగము:— వ్యాధుల స్వరూపమును, వాటికి అనుభవసిద్ధముగా సులభముగా చేయుచున్న 600 యోగములును గలవైద్యగ్రంథము. ప్రతివారియొద్ద నుండవలసినది.

1-కి రు. 1-4-0; వి. సి. 0-6-0

2 భాగము:— శుద్ధులు, భస్మములు, నంటుఖిజ్జి బొంబులు, అననములు, అరిష్టములు, ద్రావకములు, మార్దములు కషాయములు. మొదలగునవి అనుభవపూర్వకముగా చేయుపద్ధతులతో వ్రాయబడియున్నది. ప్రతి వైద్యునికి ముఖ్యమయిన గ్రంథము.

1-కి రు. 1-12-0; వి. సి. 0-6-0

ఆయుర్వేదచంద్రిక:— ఆయుర్వేద, ఆరోగ్య, వస్తుగుణ చికిత్స, శారీర, అనుభవయోగ మొదలగు అనేక విషయములను విపులముగా వ్రాయుచుండు మానవప్రతిక. పల్లెల 1-కి చందారు. 2-8-0. పాఠశాల యాదావియు. 3 ను ఏకకాలముందు గోరిన రు. 5-8-0 లకు పంపబడును.

వి. సి. ఏ. అంబాకర్, ఆయుర్వేదసమాజం పెరిచేపి. (ల్లూరుజిల్లా)

ఏజెంట్లు కావలెను

తెలవొప్పి, యిక్ష్వాకులంబా, కేయి కాలు పట్టాకోనుట, పంటివొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒకక్షణములో పోగొట్టగల ఖ్యాతి కెందిన "జామా తైలమును" సమమును మందు వేరేది యు లేదు. చాల యోగ్యతాపత్రములను పొందియున్నది. బుడ్డి 1, కి అణాలు 6 యిచ్చి ఉపయోగించి జూడుడు.

అమర్ చెందు, శోభాచెందు

యింగ్లీషుమందు పలసరకు సల్ఫూరిక్, నైట్రిక్,

మొరాటిక్ ఆసిడ్లు, వ్యాపారస్థులు,

నెం. 63 నైనప్పనాయనివీధి, మదరాసు.